

Håndbog om barnets lov

Håndbog om barnets lov

1. udgave

Udgivet: November 2023

Udgivelse: Social- og Boligstyrelsen

Materialet er samlet og redigeret af Social- og Boligstyrelsen

Redaktionel bistand: Summarium

Design og layout: 4PLUS4

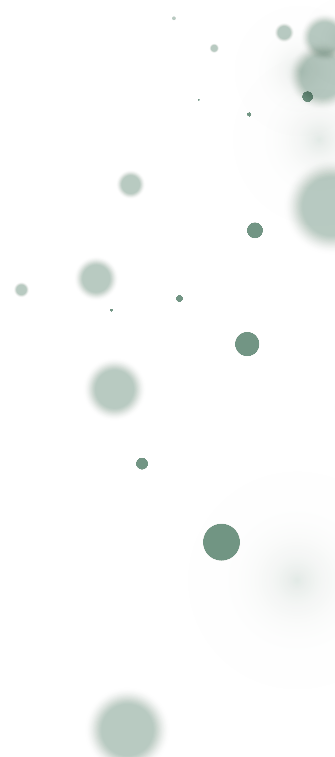
Tryk: Stibo Complete

Download eller se håndbogen på www.sbst.dk

Der kan frit citeres fra håndbogen med angivelse af kilde.

Digital ISBN: 978-87-94445-08-5

Tryk ISBN: 978-87-94445-07-8

Håndbog om barnets lov

Indhold

F	Forord	6
I	Introduktion	8
	Lovens formål og fokusområder	8
	Et tidssvarende børnesyn: Flere rettigheder og løbende inddragelse	8
	Fleksible sagsforløb med større rum for socialfaglige vurderinger	9
	Rette hjælp i tide	9
	Færre skift og mere stabilitet	10
	Håndbogens formål og opbygning	10
	Håndbogens kobling til forvaltningsloven, retssikkerhedsloven m.v.	11
	Det indeholder håndbogen ikke	11
	Lovhenvisninger	11
	Læsevejledning	12
	Sådan er håndbogen blevet til	13
1	Kapitel 1.	
	Formål og anvendelsesområde	14
	Loven i praksis	17
	Forældres ansvar	17
	Inddragelse af børn og unge	17
	Læring	17
	Partsbeføjelser	17
	Opmærksomhedspunkter og inspiration	18
	Børns og unges særlige kompetencer og det dobbelte blik	18
	Den skriftlige dokumentationspraksis	19
2	Kapitel 2.	
	Barnets og den unges rettigheder	22
	Loven i praksis	26
	Retten til inddragelse	26
	Retten til bisidder	27
	De voksnes ansvar	27
	Tilrettelæggelse af sagsbehandlingen	27
	Opmærksomhedspunkter og inspiration	28
	Børnesyn i organisationen	28
	Arbejdet med jeres inddragelsespraksis	28
	Inddragelse af familie og netværk	32
3	Kapitel 3.	
	Rettidig og systematisk vurdering af underretninger	34
	Loven i praksis	37
	Underretningspligt	37
	Vurdering af underretninger	40
	Kvittering for underretning	41
	Sager om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol	41
	Opmærksomhedspunkter og inspiration	44
	Identifikation af sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol	44
	Sikring af barnet eller den unge	45

4	Kapitel 4. Screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse.....	48
	Loven i praksis: Børn, unge og familier.....	54
	§ 18: Screening	54
	§ 19: Afdækning	58
	§ 20: Børnefaglig undersøgelse	60
	Loven i praksis: Kommende forældre.....	64
	§ 24: Screening	64
	§ 25: Afdækning	65
	§ 26: Undersøgelse	67
	Opmærksomhedspunkter og inspiration	68
	Øget fokus på inddragelse af alle børn og unge	68
	Kvalitet i sagsbehandlingen	68

5	Kapitel 5. Planer.....	70
	Loven i praksis.....	75
	Barnets plan og ungeplanen	75
	Forældrehandleplanen og den helhedsorienterede plan	76
	Opmærksomhedspunkter og inspiration.....	77
	Udarbejdelse af mål i planerne	77
	Prioritering af forældrehandleplanen	78
	Prioritering af den helhedsorienterede plan	80

6	Kapitel 6. Indsatser.....	82
	Loven i praksis.....	87
	Rådgivning	87
	Tidligt forebyggende indsatser	87
	Støttende indsatser	88
	Øvrige indsatser og bestemmelser	90
	Opmærksomhedspunkter og inspiration.....	91
	Hverdagslivsperspektivet	91
	Arbejdet med problemforståelse, mål og løsninger	93
	Samarbejde med forældre	94

7	Kapitel 7. Anbringelse.....	96
	Loven i praksis.....	106
	Anbringelsessteder	106
	Afgørelse om anbringelse og anbringelsessted	106
	Samvær og støtte til barn og forældre ved en anbringelse	108
	Under anbringelsen – kontinuitet i opvæksten	109
	Opmærksomhedspunkter og inspiration.....	110
	Anbringelsessteder og kompleksitet i støttebehov	110
	Vurdering af anbringelsesstedet	111
	Inddragelse af barnets egne ønsker til anbringelsessted	111
	Kontinuitet og stabile voksenrelationer	112

8

Kontinuitet og overgang – skift af anbringelsessted og skole 112

Når der før fødsel træffes afgørelse om anbringelse umiddelbart efter fødsel 113

Rammer for samvær: Inddrag barn, ung, forældre og anbringelsessted fra start 115

Når barnet eller den unge ikke ønsker samvær 116

Støtte til forældrene under anbringelsen 118

Forældresamarbejde ved brug af kontinuitetsreglerne 119

Kapitel 8. Adoption uden samtykke 122

Loven i praksis..... 125

Adoptionsloven 125

Barnets lov 128

Opmærksomhedspunkter og inspiration..... 131

Inddragelse af barn, forældre og plejeforældre 132

Afgørelse om adoption uden samtykke, som træffes inden barnets fødsel 134

Støtte til plejeforældre før og efter adoption 135

Adoption i netværket 136

Opmærksomhed på søskende 136

Barnets initiativret og samvær/kontakt efter adoption 137

9

Kapitel 9. Løbende opfølgning og det personrettede tilsyn 140

Loven i praksis..... 143

Opmærksomhedspunkter og inspiration..... 143

Inddragelse af barnets og den unges perspektiv 143

Fleksible krav til opfølgning gælder også børn og unge med funktionsnedsættelser 144

Særlige forhold ved det personrettede tilsyn – kontinuitet og stabilitet 145

Vurdering af barnets eller den unges progression 146

Hvordan vurderes progression, hvis der ikke foreligger en plan? 147

10

Kapitel 10. Ophør af indsats og hjemgivelse 150

Loven i praksis..... 152

Inddragelse af barnet eller den unge ved ophør af indsats og hjemgivelse 152

Information til relevante parter, når en indsats ophører 153

Opmærksomhedspunkter og inspiration..... 153

Afvejning af børns og unges synspunkter og ønsker ved ophør af indsats 153

Unge oplevelser ved afslutning af en anbringelse 154

11	Kapitel 11. Hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier	156
	Loven i praksis.....	160
	Sagens oplysning	160
	Inddragelse af barnet eller den unge	161
	Overgangen til voksenlivet for unge med funktionsnedsættelser	161
	Opmærksomhedspunkter og inspiration.....	161
	Inddragelse af børn og unge med funktionsnedsættelser	162
	Livet med et barn med funktionsnedsættelse	164
	Forældresamarbejde	166
	Tværfagligt samarbejde	166

12	Kapitel 12. Ungestøtte og overgang til voksenlivet	168
	Loven i praksis.....	172
	Vurdering af om en ung er i personkredsen for ungestøtte	172
	Ungeplanen	172
	Forberedelse af overgang til voksenlivet for unge med funktionsnedsættelser	173
	Opmærksomhedspunkter og inspiration.....	173
	Fællesskab, netværk og fritidsjob	174
	Motivation for læring og uddannelse	174
	Inddragelse af unge med funktionsnedsættelser og samarbejdet med deres forældre	176

13	Kapitel 13. Særlig hjælp og støtte til børn og unge, der har været udsat for overgreb.....	178
	Loven i praksis.....	181
	Regler om anvendelse af børnehuse	181
	Øvrige bestemmelser på området	183
	Opmærksomhedspunkter og inspiration.....	185
	Opsporing af overgreb	186
	Inddragelse – at tale med børn om overgreb	187
	At tale med børn og unge om seksuelle overgreb	187
	Barnets eller den unges perspektiv og den socialfaglige vurdering	188

14	Kapitel 14. Dømte unge og unge i risiko for at begå kriminalitet	192
	Loven i praksis.....	194
	Barnets lov	194
	Samspillet med lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet	196
	Opmærksomhedspunkter og inspiration.....	200
	Tre typiske forløb for børn og unge, der begår alvorlig kriminalitet	200
	Sammenhæng og kvalitet i barnets eller den unges forløb	200
	Risiko- og beskyttelsesfaktorer for kriminalitet	202

15	Kapitel 15. Paragrafnøgle: Barnets lov → serviceloven	204
-----------	---	------------

Forord

For mig og regeringen er det helt afgørende, at vi tager vare på de børn og unge, som er i de aller-mest udsatte og sårbare positioner i vores samfund. Selvom langt de fleste børn og unge i Danmark vokser op med gode og omsorgsfulde forældre, så er det desværre ikke alle børn og unge, der er så heldige. Når børn og unge har forældre, der ikke er i stand til at varetage deres behov uden hjælp, skal de opleve, at velfærdssamfundet griber dem.

Der er ingen tvivl om, at I medarbejdere og ledere i kommunerne og på de sociale tilbud spiller en stor og vigtig rolle i, at vi som samfund lykkes med det. Jeg er derfor rigtig glad for, at barnets lov nu skal ud og leve hos jer, der møder de børn og unge, der har brug for samfundets hjælp.

Med barnets lov tager vi et vigtigt første skridt mod at sikre en bedre og tidligere indsats for børn, unge og familier i udsatte positioner i vores samfund. Dette afspejler sig særligt i de nye bestemmelser på anbringelsesområdet, der har til formål at sikre den rette hjælp i tide til hele familien. Som noget helt centralt indfører vi krav om børnefaglig undersøgelse af alle søskende i husstanden under 15 år samt obligatorisk forældrehandleplan, når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet på grund af omsorgs-

svigt, overgreb eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene.

Med de nye bestemmelser i barnets lov stadfæster vi et tidssvarende børnesyn, der anerkender børn og unge som mennesker i deres egen ret. Vi sikrer børnene og de unge flere rettigheder – både i lovgivning og praksis. Som rådgivere skal I dermed have fokus på at tilrettelægge sagsbehandlingen på en måde, som sikrer barnet og den unge rig mulighed for at medvirke aktivt og gøre brug af deres ret til at blive inddraget løbende.

Det er til enhver tid barnets og den unges behov, der skal være kernen i sagsbehandlingsforløbet og være styrende for processen – både i udredningen af barnets eller den unges individuelle behov, ved valg af indsatser og ved opfølgning på barnets eller den unges trivsel og udvikling.

Med barnets lov rydder vi også ud i nogle af de unødvendige proceskrav i sagsbehandlingen. Så vi skaber bedre plads og mere tid til, at I medarbejdere kan bruge jeres faglige og kompetente dømmekraft i mødet med barnet og den unge. For eksempel får I bedre mulighed for at gøre udredningsforløb kortere og dermed hurtigere igangsætte indsatser til børn og unge samt opfølgninger. Reglerne er på samme tid gjort mere fleksible og afspejler i højere grad, at der er stor forskel på tyngden og kompleksiteten i de enkelte sager. Lovgivningen bliver alt i alt mere

overskuelig – for barnet og den unge, familien og jer medarbejdere.

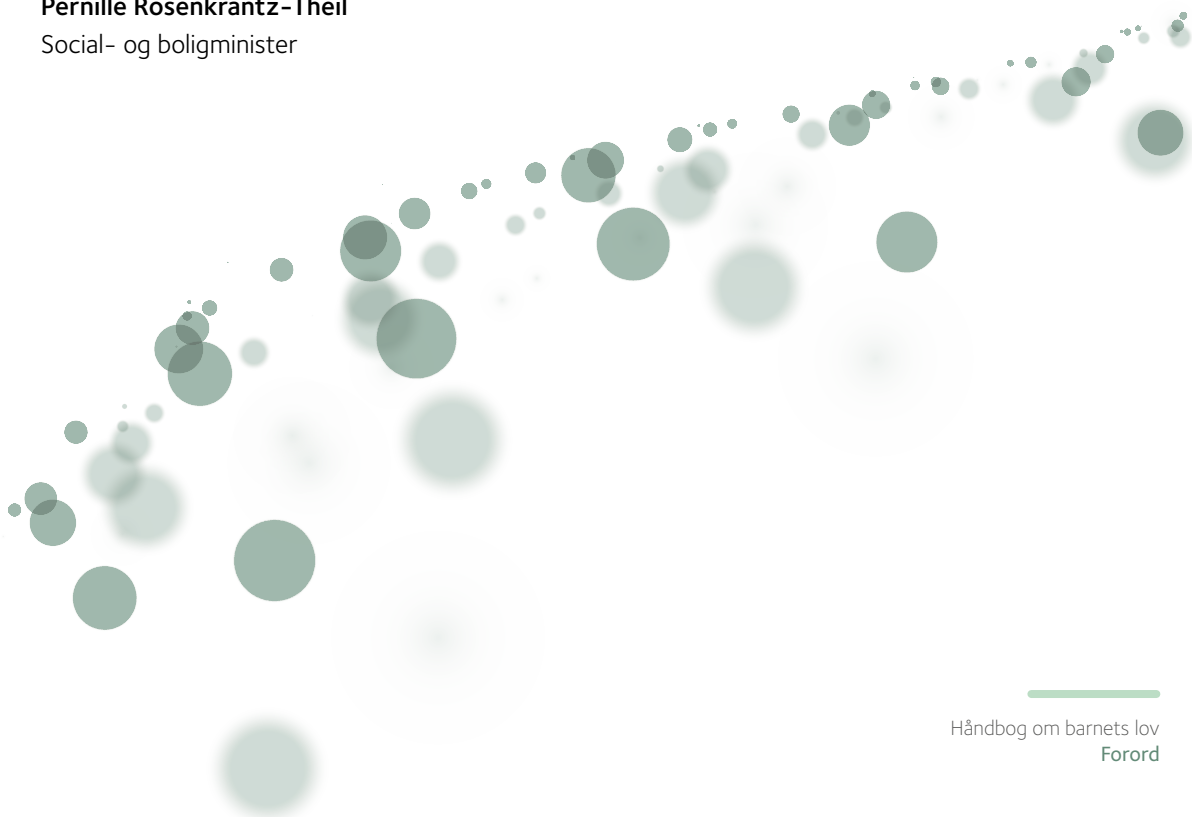
Jeg håber, at håndbogen her kan være en hjælp til jer i det arbejde. I de følgende kapitler kan I blandt andet læse om, hvad de nye bestemmelser i barnets lov indebærer, hvad bestemmelserne betyder for jeres sagsbehandling og samarbejdet med børnene, de unge og deres familier, og hvad I skal være særligt opmærksomme på i jeres daglige arbejde.

Må håndbogen være til inspiration og støtte i jeres vigtige arbejde med at sikre en tryk og god barndom for børn og unge i udsatte positioner i Danmark.

Med venlig hilsen

Pernille Rosenkrantz-Theil

Social- og boligminister

Introduktion

Denne håndbog er primært skrevet til alle jer rådgivere og ledere, der i jeres daglige arbejde skal anvende barnets lov til at støtte børn, unge og familier. Håndbogen er udformet som en guide, der kan understøtte jeres sagsbehandling og jeres omsætning af bestemmelserne i praksis. Håndbogen kan også anbefales til alle andre med interesse for barnets lov, herunder medarbejdere og ledere på udfører- og almenområdet, studerende m.v.

I håndbogen vil I kunne genkende lovgivning og praksis, som I allerede i dag arbejder efter. Barnets lov viderefører nemlig en del af den tidligere lovgivning på området, og derudover er de grundlæggende forvaltningsretlige- og retssikkerhedsmæssige rammebetingelser uændrede. Håndbogen omtaler både den nye og den videreførte lovgivning, så barnets lov fremstår i sin helhed og med sammenhæng på tværs af kapitlerne.

Lovens formål og fokusområder

Det overordnede formål med barnets lov er at styrke indsatsen for børn og unge i udsatte positioner, så de modtager den rette hjælp og støtte tidligt i deres liv. Børnenes og de unges ret til omsorg, læring, personlig udvikling, trivsel, sundhed og et selvstændigt voksenliv skal sikres, og der skal gøres op med et stigmatiserende sprogbrug om børn og unge.

Med barnets lov samles reglerne om hjælp og støtte til børn og unge ét sted og gælder dermed alle børn og unge, uanset om deres støttebehov har afsæt i sociale problemer, i en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse eller i andre udfordringer.

De politiske intentioner med loven afspejles gennem 4 centrale fokusområder, som er gennemgående i hele loven:

- Et tidssvarende børnesyn: Flere rettigheder og løbende inddragelse
- Fleksible sagsforløb med større rum for socialfaglige vurderinger
- Rette hjælp i tide
- Færre skift og mere stabilitet.

Fokusområderne sætter retning for alle jer, der i praksis skal anvende loven i jeres arbejde med børn, unge og familier.

Et tidssvarende børnesyn: Flere rettigheder og løbende inddragelse

Med barnets lov har et flertal af Folketingets partier ønsket at stadfæste et tidssvarende børnesyn, hvor børn og unge anerkendes som selvstændige individer med egne holdninger, ønsker og perspektiver på deres liv og forhold. Med loven får børn og unge en grundlæggende ret til at blive inddraget og til at få indflydelse på de forhold, der vedrører dem. Børnenes og de unges retssikkerhed skal prioriteres, og de skal opleve et børnevenligt system.

Inddragelsen af barnet eller den unge skal ske løbende og er ikke begrænset til børnesamtaler, der afholdes på bestemte tidspunkter. Sagsbehandlingen skal tilrettelægges, så barnets eller den unges perspektiv altid er i fokus og er styrende i alle dele af sagsbehandlingen: både i afdækningen eller undersøgelsen af barnets eller den unges behov, i indsatserne og øvrige beslutninger om barnets eller den unges forhold og i opfølgningen på barnets eller den unges trivsel og udvikling. Det gælder uanset alder, modenhed og eventuel funktionsnedsættelse.

Med barnets lov får børn, der er fyldt 10 år, selvstændige partsbeføjelser i en række sager. Det betyder, at børn og unge bl.a. har mulighed for at anmode om aktindsigt og har mulighed for at klage over afgørelser omfattet af § 145. Rettighederne styrkes også for børn under 10 år, som er anbragt uden for hjemmet, idet barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie får mulighed for på barnets vegne at bede om en uvildig vurdering af afgørelsen hos Ankestyrelsen, hvis kommunen beslutter, at barnet skal hjemgives, eller hvis der træffes afgørelse om ændret anbringelsessted.

Derudover får børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, ret til at anmode om støtte til samvær og om at få suspenderet samvær med forældre og netværk for en periode. Desuden fastlægger loven, at børn kan anmode om en anbringelse, ligesom børn, der er fyldt 10 år, har ret til anmode om en permanent anbringelse.

Det ændrer ikke ved, at det altid vil være de voksne omkring barnet eller den unge, der har ansvaret, og at det er jer i myndighedsafdelingen, der har ansvaret for at træffe afgørelser til gavn for barnet eller den unge.

Endelig sker der en opdatering af forældet og stigmatiserende sprogbrug. Det betyder, at nogle begreber i loven ændres, så de matcher bedre med et moderne børnesyn, hvor børn og unge ikke skal have det indtryk, at de er et problem, der skal løses.

Fleksible sagsforløb med større rum for socialfaglige vurderinger

Barnets lov understøtter, at børn, unge og familier får den rette hjælp i tide, og at regler ikke står i vejen for handling. Der skal være plads til dialog mellem jer og børnene, de unge og familierne, og der skal være kortere vej fra bekymring til indsats. Barnets lov ændrer ikke grundlæggende på reglerne om støtte til børn, unge og familier, men den ændrer på de proceskrav, som rammesætter sagsbehandlingen.

Bestemmelserne om inddragelse, undersøgelse, planer og opfølgning bliver med barnets lov mere fleksible, så fokus er på dialog og handling, der støtter børnenes eller de unges trivsel og udvikling. Det skaber større rum til socialfaglige vurderinger.

Rette hjælp i tide

Der skal ligesom hidtil sættes ind med en tidligt forebyggende eller støttende indsats til børn, unge og familier, når der er behov for det. Tidlig indsats forstås på to måder: For det første i forhold til barnets ellers den unges alder, hvor det gælder om at gribe børnene eller de unge så tidligt som muligt. Jo tidligere indsatsen sættes ind, jo større mulighed er der for at sikre mulighederne for omsorg, læring, personlig udvikling, trivsel, sundhed og et selvstændigt voksenliv. For det andet i forhold til problemernes omfang, hvor der skal sættes rettidigt og hurtigt ind, inden problemerne vokser sig større, uanset barnets eller den unges alder. De fleksible proceskrav understøtter jeres mulighed for at handle hurtigt, når der er behov for det.

En tidlig indsats kan være forskellige former for støtte, også en anbringelse. Grundlaget for en anbringelse er ikke ændret med barnets lov, men det er tydeliggjort, at anbringelse kan være den nødvendige første indsats.

For at styrke en tidlig indsats skal kommunen i forbindelse med en børnefaglig undersøgelse vurdere, om der skal foretages en børnefaglig undersøgelse af andre børn og unge i familien. Der skal altid iværksættes en børnefaglig undersøgelse af søskende under 15 år i husstanden, hvis et barn anbringes uden samtykke på grund af omsorgssvigt, vold eller overgreb.

Ligeledes indføres et følg- eller forklar-princip i sager om anbringelse uden samtykke, som er begrundet i omsorgssvigt, vold eller overgreb. Det indebærer, at hvis kommunen vælger ikke at anbringe søskende i husstanden under 15 år, skal det begrundes hvorfor. Begrundelsen skal fremgå af indstillingen til børne- og ungeudvalget sammen med en beskrivelse af, hvilken støtte der igangsættes for søskende og familien.

Med barnets lov får børn og unge ret til at bede om at blive anbragt. Det er dog altid kommunens ansvar at vurdere og tage stilling til, hvorvidt støttende indsatser eller en anbringelse er den rette støtte.

Færre skift og mere stabilitet

Loven skal medvirke til bedre kontinuitet og færre skift i indsatsen og i sagsbehandlingen. Kommunen skal have fokus på at involvere færrest mulige fagpersoner i barnets eller den unges sag. Det skal ske for at skabe de bedste forudsætninger for at opbygge tillidsfulde og trygge relationer. Et barn eller en ung, der oplever tryghed og kendte voksne omkring sig, har de bedste muligheder for at realisere og udøve sin ret til at blive inddraget. Kontinuitet i sagsbehandlingen

sikres også ved en ny bestemmelse om, at der i dele af sagsbehandlingen skal deltage to rådgivere.

Børn, der har haft behov for tidlig og intensiv støtte i form af en anbringelse, har brug for stabilitet og færre skift for at kunne opbygge trygge og tillidsfulde relationer. Barnets lov understøtter dette gennem flere nye bestemmelser om anbringelse og mulighed for adoption og ved at give børn flere rettigheder i forbindelse med anbringelse. Nye bestemmelser om støtteperson eller venskabsfamilie under anbringelsen styrker også barnets mulighed for stabilitet og kontinuitet.

Håndbogens formål og opbygning

Håndbogen er et opslagsværk til hjælp for den daglige praksis. I håndbogen kan I læse om nye og videreførte bestemmelser, lovens betydning i praksis, og få faglig inspiration til jeres arbejde med børn, unge og familier.

Håndbogen er skrevet før lovens ikrafttrædelse og dermed inden, der er udviklet en praksis efter de nye bestemmelser. Håndbogen er således guidende, og omsætningen af lovgivningen i praksis skal altid bero på en konkret faglig vurdering i den enkelte sag.

Håndbogen supplerer selve loven, bekendtgørelser, vejledninger m.v., men er ikke lovfortolkende. Social- og Boligstyrelsen bruger således lovtekstens begreber i håndbogen og fortolker ikke på betydningen af begreberne. På den måde sikres, at håndbogens ordvalg og begrebsbrug er i overensstemmelse med lovteksten og de tilhørende bemærkninger. I kan søge inspiration til lovfortolkning i vejledninger til loven og i principmeddelelser fra Ankestyrelsen. Disse vil også

afspejle eventuelle ændringer, der har fundet sted siden udgivelsen af håndbogen.

Håndbogen tager udgangspunkt i både lovens kronologi og et typisk sagsforløb. Det vil sige, at bestemmelserne hovedsageligt præsenteres i den rækkefølge, de optræder i loven, men at der også er taget højde for den overordnede rækkefølge af processer i sagsbehandlingen. Hensigten er at give jer et overblik, som afspejler kommunal praksis.

Hvert kapitel er opbygget i følgende afsnit, der guider jer igennem det væsentlige i den nye lov:

- Kort indledning til kapitlets fokusområde
- Overblik over nye og videreførte bestemmelser
- Loven i praksis
- Opmærksomhedspunkter og inspiration.

Afsnittet "Loven i praksis" uddyber væsentlige bestemmelser og fremhæver centrale sagsbehandlings-skridt.

Afsnittet "Opmærksomhedspunkter og inspiration" kan anvendes som afsæt for jeres faglige drøftelser og til refleksion over forskellige dele af sagsbehandlingen.

Håndbogens kobling til forvaltningsloven, retssikkerhedsloven m.v.

Som det var tilfældet før barnets lov, arbejdes der i praksis både ud fra de specifikke bestemmelser på børne- og ungeområdet, som nu er reguleret i barnets lov, og med regler, som sætter rammerne for sagsbehandlingen generelt, herunder bl.a. forvaltningsloven, retssikkerhedsloven, persondataloven og offentlighedsloven.

For sagsbehandling på børne- og ungeområdet gælder de generelle sagsbehandlingsregler fortsat, ligesom de forvaltningsretlige retsgrundsætninger og principper for god sagsbehandlingskik fortsat danner rammen om sagsbehandlingen – nu sammen med bestemmelserne i barnets lov.

Der skal fremadrettet være en særlig opmærksomhed på de generelle sagsbehandlingsregler som konsekvens af de reducerede proceskrav, der indføres med barnets lov. Derudover gøres opmærksom på, at der samtidig med vedtagelsen af barnets lov er foretaget sproglige og indholdsmæssige konsekvensændringer i bl.a. retssikkerhedsloven, som træder i kraft samtidig med barnets lov.

Det indeholder håndbogen ikke

Håndbog om barnets lov fokuserer på de nye og videreførte bestemmelser, som er centrale for sagsbehandlingen i hverdagspraksis. Det betyder, at bestemmelser, som mindre hyppigt anvendes i den daglige sagsbehandling, ikke indgår i håndbogen. I vejledningerne til loven kan I finde hjælp og inspiration til at anvende de bestemmelser, der ikke indgår i håndbogen. Vejledningerne kan inden lovens ikrafttræden findes på retsinformation.dk.

Lovhenvisninger

Henvisninger til barnets lov er alene angivet med de konkrete bestemmelsers nummer og dermed uden angivelse af betegnelsen "barnets lov". Det vil sige, at der fx henvises således: "jf. § 3" og ikke "jf. barnets lov § 3". Denne henvisningsform er valgt for at lette læsbarheden. Når der henvises til anden lovgivning – eller hvis en henvisning indgår i et afsnit, hvor der i øvrigt er beskrevet regler efter en anden lov – er det præciseret, hvilken lovgivning der er tale om.

Læsevejledning

1–2 **Kapitel 1–2** har fokus på formåls- og anvendelsesbestemmelserne samt barnets rettigheder, som tilsammen sætter rammen for indsatsen til børn, unge og deres familier.

3–10 **Kapitel 3–10** behandler hvert sit fokusområde i et typisk sagsforløb, som kobles til lovens bestemmelser og intentioner.

11–14 **Kapitel 11–14** behandler bestemmelser, som vedrører børn, unge og familier i specifikke livssituationer. Det omfatter børn og unge med funktionsnedsættelser, overgangen til voksenlivet, børn og unge udsat for overgreb samt børn og unge i risiko for at begå kriminalitet.

15 **Kapitel 15** indeholder en paragrafnøgle, der viser sammenhængen mellem nye bestemmelser i barnets lov og de tidligere bestemmelser i serviceloven.

SYMBOLER I HÅNDBOGEN

Tip til praksis

Tip til praksis

Symbolet markerer, at her præsenteres viden, som er direkte anvendelig for rådgivers praksis.

Lovgivning

Lovgivning

Symbolet markerer, at her henvises til relevant lovgivning.

Information

Information

Symbolet markerer, at her henvises til fakta eller viden om et specifikt område mv.

Eksempel

Eksempler

Symbolet markerer, at her præsenteres eksempler på konkrete overvejelser i praksis.

Sådan er håndbogen blevet til

For at gøre håndbogen relevant og anvendelig for jer, som skal omsætte lovgivningen og dens intentioner i hverdagen, har den været til kvalificering hos rådgivere og ledere på myndighedsområdet i syv kommuner: Faaborg-Midtfyn, København, Middelfart, Rødovre, Slagelse, Thisted og Vesthimmerland.

Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI) samt juridisk konsulent Karen Elmegaard har bidraget med kvalitetssikring af udvalgte kapitler.

Social-, Bolig- og Ældreministeriets departement og Ankestyrelsen har bidraget med kvalitetssikring af håndbogens lovtekniske indhold.

Social- og Boligstyrelsen takker alle for gode bidrag til håndbogens indhold.

Håndbogens kapitel 1-14 er udarbejdet af Social- og Boligstyrelsen med afsæt i loven, dens forarbejde og bemærkninger. Der er inddraget viden fra Social- og Boligstyrelsens arbejde i bl.a. Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv samt fra relevante undersøgelser og forskningsrapporter. Kapitel 15 (paragrafnøglen) er udarbejdet af Social-, Bolig- og Ældreministeriets departement.

Tip til praksis

Se og download poster med overblik over centrale bestemmelser i barnets lov på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside, sbst.dk.

Her kan I også se og downloade inspirationsmaterialet *Vejviser til sagsforløb - Nye veje med barnets lov* (Social- og Boligstyrelsen, 2023), som illustrerer udsnit af udvalgte sagsforløb. Der vil løbende blive henvist til vejviserkortene i håndbogens kapitler.

Kapitel 1. Formål og anvendelsesområde

Formåls- og anvendelsesbestemmelserne i §§ 1-4 skal ses som en ramme for resten af barnets lov. Rammen definerer målgruppen og formålet med loven og skaber dermed en retning for jeres faglige arbejde.

Barnets lov er en ny hovedlov og samler dermed reglerne for særlig støtte til børn og unge ét sted. Målgruppen er børn og unge, der har behov for hjælp og støtte ud over almenområdet. Det gælder, uanset om barnets eller den unges støttebehov har afsæt i sociale problemer, en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse eller andre udfordringer.

Formålet med loven er at tilbyde forebyggende rådgivning, hjælp og støtte til målgruppen. Målgruppen for hjælp og støtte er børn, unge og forældre, og formålsbestemmelserne tydeliggør, at hjælp og støtte skal bygge på forældres ansvar for deres børn.

Inden for denne ramme udfoldes de politiske intentioner i form af en række fokuspunkter:

- En væsentlig intention med loven er at styrke den løbende inddragelse af børn og unge. Hjælp og støtte skal altid inddrage deres perspektiv, ressourcer og behov, så de bliver en vigtig kilde til forståelse af problematikken. Intentionen er, at børn og unge skal ses i deres egen ret, og at deres ønsker, behov og perspektiver i højere grad skal være styrende for sagsbehandlingen og den støtte, der iværksættes. Øget inddragelse betyder ikke, at børn og unge skal ansvarliggøres for kom-

munens beslutninger og afgørelser. Loven understreger dermed, at en afgørelse om støtte beror på en konkret og individuel vurdering og altid er et myndighedsansvar.

- Formålsbestemmelserne fastsætter også, hvad børn og unge skal opnå med hjælp og støtte efter loven. Støtten skal iværksættes for at sikre, at børn og unge kan opnå de samme muligheder for omsorg, læring, personlig udvikling, trivsel, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Læring er en tilføjelse, som vægter, at dette også er en vigtig byggesten på vejen til at udvikle sig.
- Det fremhæves også, at hjælpen og støtten kan gives med fokus på at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten for barnet, den unge eller familien. Med dette fremhæves, at hjælp og støtte også omfatter at hjælpe børn og unge med fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser til et liv med livskvalitet, selvom de måske ikke kan opnå et selvstændigt voksenliv.
- Konkret nyt er det, at børn fra 10 år har partsbeføjelser i en række sager. Det understøtter et mere tidssvarende børnesyn, hvor børn anerkendes som selvstændige personer med egne holdninger, ønsker og perspektiver.

§

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

Nedenfor fremgår et overblik over formålsbestemmelserne, som definerer rammen for den nye lov. Som noget nyt er der også indført en formålsbestemmelse, som gælder særskilt for hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier, jf. § 80. Denne bliver gennemgået i håndbogens kapitel 11 om funktionsnedsættelser.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§§ 1-2: Formålet med loven og indsatsen</p>	<p>Formålsbestemmelserne er indholdsmæssigt i vidt omfang en videreførelse af servicelovens formålsbestemmelser. Dvs. at formålet med barnets lov er følgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. At tilbyde børn og unge og deres familier rådgivning, hjælp og støtte for at forebygge sociale problemer. 2. At tilgodese særlige behov, der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer hos et barn eller en ung. <p>Det tydeliggøres og udfoldes med bestemmelserne, at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hjælp og støtte efter denne lov bygger på forældres ansvar for deres børn, jf. § 1, stk. 2. • Hjælp og støtte efter denne lov tilrettelægges efter en konkret og individuel vurdering af det enkelte barns eller den enkelte unges og familiens behov, forhold og forudsætninger, jf. § 1, stk. 3. • Hjælp og støtte skal tilrettelægges med henblik på at understøtte, at alle børn med behov for støtte kan opnå samme muligheder for omsorg, læring, personlig udvikling, trivsel, sundhed og selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Hjælp og støtte kan også iværksættes med henblik på at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten for barnet, den unge eller familien, jf. § 2, stk. 1. • Hjælp og støtte altid skal ydes med afsæt i barnets eller den unges perspektiv, ressourcer og behov, jf. § 2, stk. 2.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 3: Partsbeføjelser</p> <p>Nyt </p>	<p>Som noget nyt har børn og unge, der er fyldt 10 år, partsbeføjelser i følgende sager, jf. stk. 1:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Indsatser efter § 32, stk. 1. 2. Børne- og ungepålæg efter § 39. 3. Anbringelse uden for hjemmet efter § 46. 4. Valg af anbringelsessted efter § 52. 5. Behandling og uddannelse m.v. efter § 97, stk. 2. 6. Hjemgivelse og hjemgivelsesperiode efter § 100, stk. 1. 7. Samvær og kontakt efter § 104, stk. 2-4. 8. Ungestøtte efter §§ 114-116 og opretholdt anbringelse efter § 120, der træffes i medfør af § 111 og § 112, stk. 3, inden den unge fylder 18 år. 9. Sager, der behandles efter §§ 142, 143, 146-148 og 151.
<p>§ 4: Målgruppen</p> <p></p> <p>Nyt </p>	<p>Videreførelse af reglerne om, at enhver, der opholder sig lovligt i Danmark, og som er omfattet af § 1, har ret til hjælp og støtte efter denne lov. Det tydeliggøres, at børn og unge, der opholder sig lovligt i Danmark, har ret til hjælp efter denne lov, uanset at barnets eller den unges forældremyndighedsindehaver ikke har lovligt ophold. Som noget nyt er der også fastsat særlige regler om afgørelse i visse tilfælde i internationale sociale sager, der er omfattet af Haagerbørnebeskyttelseskonventionen.</p>

Loven i praksis

Forældres ansvar

Barnets lov fastsætter, at hjælp og støtte bygger på forældres ansvar for deres børn, jf. § 1, stk. 2. Dermed tydeliggøres, at det ikke er barnets eller den unges ansvar at løse de udfordringer, der følger af social udsathed eller nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Den pligt påhviler de voksne omkring barnet eller den unge.

Derfor skal børn, unge og familier tilbydes netop den støtte, som skaber mulighed for, at forældre kan tage ansvaret for deres børn, og altid på baggrund af en konkret og individuel vurdering af barnets, den unges og familiens behov, forhold og forudsætninger, jf. § 1, stk. 3. Det fastsættes i den forbindelse, at hjælp og støtte skal ske tidlig og være helhedsorienteret, så problemer så vidt muligt kan forebygges og afhjælpes i hjemmet eller i det nære miljø, jf. § 2, stk. 3.

Inddragelse af børn og unge

Et andet centralt fokus, som fastsættes i formålsbestemmelserne, er kravet om, at hjælp og støtte ydes med afsæt i barnets eller den unges perspektiv, ressourcer og behov, jf. § 2, stk. 2. Denne bestemmelse skal ses i tæt sammenhæng med §§ 5-8, som fastsætter, at barnet eller den unge har ret til inddragelse og indflydelse, og at sagsbehandlingen tilrettelægges, så barnet eller den unge kan medvirke i forløbet på lige fod med forældrene.

Det betyder, at alle børn og unge skal have mulighed for at give udtryk for deres ønsker og holdninger i alle dele af sagsbehandlingen. Inddragelse af børn og unge er således ikke begrænset til børnesamtaler på bestemte tidspunkter.

I nogle tilfælde kan I vurdere, at en samtale ikke er en egnet kilde til viden – fx hvis der er tale om et spædbarn eller et barn eller en ung med begrænset sprog. Her kan der i stedet være behov for observationer eller andre kilder til viden om barnets eller den unges perspektiv, ressourcer og behov. Læs mere om forskellige former for inddragelse i håndbogens kapitel 2 om rettigheder.

Læring

Hjælp og støtte efter barnets lov iværksættes med henblik på at sikre, at børn og unge kan opnå samme muligheder for omsorg, læring, personlig udvikling, trivsel, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende, jf. § 2, stk. 1.

Med bestemmelsen fremhæves, at læring er et centralt fokusområde i sagsforløbet. Det betyder, at det i sagsbehandlingen fx vil være relevant at overveje, om barnets eller den unges læring og udvikling understøttes i et inkluderende og støttende miljø i dagtilbuddet, i skolen eller på ungdomsuddannelsen. Ligeledes er det relevant at sikre, at der i forbindelse med en anbringelse er fundet et egnet dag- eller skoletilbud, som matcher barnets eller den unges behov.

Disse forhold er afgørende for trivslen og er trædesten for de unges overgang til et selvstændigt voksenliv.

Partsbeføjelser

Med barnets lov får børn fra 10 år partsbeføjelser i sager omfattet af § 3, hvilket bl.a. giver klagemuligheder efter reglerne i § 145 og ret til at anmode om aktindsigt.

I har pligt til at oplyse børn og unge om deres partsbeføjelser, og hvordan de kan gøre brug af dem i den konkrete sag. I skal også huske at oplyse barnet eller

den unge om retten til en bisidder, jf. § 6, som kan understøtte dem i udøvelsen af partsbeføjelserne. Det er vigtigt, at informationen er afstemt alder, modenhed og eventuel funktionsnedsættelse.

Som rådgiver kan man komme i tvivl om, hvorvidt et 10-årigt barn er modent til at kunne gøre brug af sine rettigheder og partsbeføjelser. Kan barnet fx overskue konsekvenserne af at bede om at blive anbragt eller indstille samvær med sine forældre? Det kan ikke undgås, at der opstår dilemmaer og tvivl i sagsbehandlingsforløbet, og det er professionelt at tvivle. I sådanne tilfælde vil det være gavnligt at søge sparring hos kolleger eller ledelse.

Opmærksomhedspunkter og inspiration

I et inddragelsesperspektiv vil det være relevant, at I genbesøger jeres dokumentationspraksis. Denne praksis har nemlig afgørende betydning for, hvordan børnene og de unge oplever at læse det, der er skrevet om dem, fx i forbindelse med en anmodning om aktindsigt – herunder at de ikke oplever et stigmatiserende sprogbrug, eller at de er et problem, der skal løses.

Børns og unges særlige kompetencer og det dobbelte blik

Børn og unge kan udvikle særlige kompetencer og ressourcer som et resultat af, at de har været nødsaget til at håndtere særlige udfordringer. Nogle af disse børn og unge tager fx et stort ansvar ved at passe yngre søskende eller være på vagt i forhold til forældres adfærd. For nogle medfører deres opvækst, at de udvikler særlige kompetencer og styrker, som fx en stor ansvarsfølelse eller en god evne til at aflæse (og rumme) andres udfordringer.

Som led i en nuanceret dokumentationspraksis er det væsentligt at forholde sig til disse kompetencer. Nogle børn og unge oplever at blive betragtet som 'mini-voksne', hvor fagpersoner finder det skadeligt, at barnet eller den unge tager et ansvar, som de voksne burde tage. Fagpersoner kan derfor se det som et mål at få barnet eller den unge til at fralægge sig ansvaret, og dermed bliver barnets eller den unges kompetence ikke set som en ressource (Larsen M., 2022a).

Hvordan kan I imødekomme børns og unges særlige kompetencer?

Hav først og fremmest opmærksomhed på at få øje på de (anderledes) kompetencer, som børn og unge kan udvikle på baggrund af deres barndom og opvækst.

Forsøg ikke nødvendigvis at få børn og unge til at tage mindre ansvar, medmindre de selv ønsker det, eller det er åbenlyst, at ansvaret er for stort.

Hvis barnet eller den unge selv ønsker at holde fast i ansvarligheden, vil det i nogle tilfælde være meningsfuldt at prøve at give ansvarligheden fylde og værdi, og derved anerkende barnets eller den unges ressourcer og styrker.

Temaet om børns og unges særlige kompetencer behandles bl.a. i bogen *Det dobbelte blik*, som giver konkrete refleksions- og supervisionsredskaber, som kan anvendes til at få øje på disse muligheder og styrker

(Warming, Fjordside, & Lavaud, 2017). I bogen fremhæves bl.a., at konteksten og øjnene, der ser, har betydning for, om noget opfattes bekymrende eller som en ressource. Denne vekselvirkning kalder forfatterne "det dobbelte blik". Det handler grundlæggende om at overveje: "Hvilket positivt potentiale, hvilken ressource kan der være i denne måde at være på?"

Tanken er ikke, at alt skal ses som en ressource, men derimod at fagpersoner både skal anerkende og give udfoldelsesmuligheder til ressourcerne og samtidig tage hånd om børnenes og de unges sårbarheder og udfordringer (Warming, Fjordside, & Lavaud, 2017).

Tip til praksis

VækstModellen: Samtaler om det, der går godt

En samtale, som har afsæt i ressourcer, og det, der går godt, kan fx struktureres med afsæt i VækstModellen (Grønbæk & Pors, 2009). Denne model tilbyder en struktur for samtaler, der sikrer et fokus på det, der virker og går godt, og som derved styrker fundamentet for succesfulde forandringer. Alles holdninger og tanker kommer frem, og dialogen styres, så alle kommer til orde, og der tales i et fremtidsorienteret sprog. Fokus er på de ønskede forandringer og mål mere end på problemerne i sig selv. Problemer italesættes, men får ikke lov at være styrende. De fungerer i stedet som det ståsted, hvorfra man kan tale om muligheder og ønsker som den drivkraft, der skaber forandringer.

"Det kunne være fint, hvis dem, der sidder og skriver om os, også tænkte, at det kunne være noget, jeg kom til at læse en dag." (Tidligere anbragt)

(Larsen M. , 2022a)

Den skriftlige dokumentationspraksis

I bogen *Blikke fra dem du skriver om* (Larsen M. , 2022a) fortæller unge og voksne om, hvordan det var at blive skrevet om som barn og 'møde sig selv' i skriftlige dokumenter senere i livet. Oplevelsen kan være hård. Derfor er det vigtigt, at I er bevidste om måden, I skriver på, og at I tænker på barnet eller den unge som modtager af dokumenterne i sagen.

Når I dokumenterer en sag, skal I være opmærksomme på, at betydningen af de skrevne ord er stærkere end det talte sprog, bl.a. fordi det skrevne bliver stående og kan læses igen og igen. Det skrevne kan således få status som fakta, og det kan være problematisk i situationer, hvor der primært skrives om problemfyldt adfærd. Jeres fokus kan få barnet eller den unge til at fremstå med en 'problemidentitet', og det kan både påvirke barnets eller den unges handlemuligheder og forståelse af sig selv (Larsen, 2022b).

"Det er meget federe, når folk skriver: "Signe giver udtryk for sådan og sådan og sådan." Når det lyder som noget, der kommer fra en samtale, de har haft med mig. Og ikke bare en beskrivelse af, hvad der sker i mit liv." (Tidligere anbragt)

(Larsen M. , 2022a)

Det kræver således en særlig opmærksomhed af jer på den ene side at fastholde alvoren og omfanget af problemerne i det, der skrives, og på den anden side sørge for, at barnets eller den unges ressourcer frem-

hæves tilstrækkeligt, så problemerne ikke bliver den dominerende fortælling. Denne balance kan bl.a. sikres gennem en række narrative greb (se skema).

Skriftlighed i sagsbehandlingen (inspireret af Larsen, 2022a)

Narrativt greb	Eksempel
Inddrag barnets egen oplevelse af situationen	Skriv fx "Ole fortæller, at ..."
Underbyg jeres viden, og marker tydeligt i teksten, hvem eller hvad oplysningerne er baseret på	Skriv fx "pædagogen udtaler, at ..."
Skriv, så børn, unge og familier forstår, hvad teksten betyder	Skriv fx "jeg", "børne- og ungeafdelingen" eller lignende i stedet for forkortelser som ut. (undertegnede). Skriv lovnavn helt ud, fx serviceloven i stedet for SEL og barnets lov i stedet for BL.
Skriv de positive udsagn først	Fremhæv barnets styrker og eksempler på situationer, der er gået godt, inden udfordringerne får plads. Denne rækkefølge imødekommer en løsnings- og vækstorienteret tilgang.
Fokuser på undtagelserne. og beskriv dem	Beskriv situationer, hvor barnet eller den unge ikke udviser problematisk adfærd. Det kan fx være, at en ung nogle dage undgår at ryge hash. Hvilke forhold gør sig gældende de dage, hvor det lykkes?
Anvend et neutralt sprogbrug	Beskriv konkrete situationer og adfærd uden værdiladning.
Beskriv konkrete situationer, hvor problematisk adfærd opstår	Skriv fx: "Ella forlader skolen i skoletiden, når ..."
Vær opmærksom på beskrivelsen af evt. diagnoser	Læg vægt på beskrivelsen af barnets eller den unges konkrete adfærd - mere end diagnosen i sig selv.

Referencer

Grønbæk, M., & Pors, H. (2009). *Vækstmodellen - vejen til den gode samtale*. Dafolo.

Larsen, M. (2022). Professionsskriftlighed i anbringelsesager. I A.-K. H. H. S. Nielsen, *Socialfagligt arbejde med anbringelser – En grundbog* (s. s. 211-228). Akademisk Forlag.

Larsen, M. (2022a). *Blikke fra dem du skriver om - børn og unges aktindsigt*. Akademisk Forlag.

Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Vejviser til sagsforløb - Nye veje med barnets lov*.

Warming, H., Fjordside, S., & Lavaud, M. A. (2017). *Det dobbelte blik – se styrkerne i det særlige hos børn og unge i udsatte positioner*. Akademisk Forlag.

Kapitel 2. Barnets og den unges rettigheder

Barnets lov fastsætter en række grundlæggende rettigheder for børn og unge. Rettighederne har afsæt i et tidssvarende børnesyn, hvor børn og unge sættes i centrum og anerkendes som selvstændige og kompetente individer med holdninger, ønsker og perspektiver på eget liv og egne forhold i forbindelse med behandling af sager efter barnets lov.

Rettighedsbestemmelserne fra serviceloven videreføres i vidt omfang i barnets lov, men med tilføjelse af en række nye bestemmelser, som understreger børns og unges ret til inddragelse og indflydelse. Bl.a. fastsættes det, at arbejdet skal tilrettelægges, så barnet eller den unge kan medvirke aktivt i forløbet på linje med forældrene. Nyt er også bestemmelsen om, at arbejdet skal tilrettelægges med færrest mulige fagprofessionelle voksne om barnet eller den unge, fordi kontinuitet og stabilitet understøtter barnet eller den unge i at udøve deres ret til indflydelse. Med loven understreges det dog også, at det er de voksne omkring barnet eller den unge, som har ansvaret for at sikre barnets eller den unges bedste og give den støtte og hjælp, som barnet eller den unge har behov for.

Med barnets lov skal inddragelse af børn og unge ikke længere ske på fastlagte tidspunkter i sagsbehandlingen. I stedet skal barnets eller den unges perspektiver og ønsker løbende inddrages, så de får mulighed for at få indflydelse på forhold, der vedrører dem selv. Disse ændrede bestemmelser om inddragelse har væsentlig betydning for jeres arbejde og er et centralt fokuspunkt i loven. Derfor foldes inddragelsesbegrebet ud i dette kapitel.

I rettighedsbestemmelserne indgår også regler om kommunalbestyrelsens og regionsrådets opgaver og forpligtelser, som er videreført med få ændringer. Disse bestemmelser er med i oversigten over nye og videreførte bestemmelser, men gennemgås ikke yderligere.

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

Tabellen nedenfor giver et overblik over de bestemmelser, som vedrører inddragelse, børns og unges rettigheder samt kommunalbestyrelsens og regionsrådets opgaver.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 5: Barnets ret til omsorg, tryghed, beskyttelse og inddragelse</p> <p>Nyt →</p> <p>→</p>	<p>Ny bestemmelse med videreførte elementer.</p> <p>Børn og unge med behov for særlig støtte har ret til omsorg, tryghed, beskyttelse og inddragelse for at opnå mulighed for udvikling, læring, sundhed og trivsel og ret til at udvikle sig i gode sociale fællesskaber.</p> <p>Stk. 2 fastsætter, at børn og unge har ret til indflydelse på forhold, der vedrører dem, og med stk. 3 fastsættes, at barnets eller den unges holdning og synspunkter skal tilvejebringes og inddrages løbende ved samtaler og anden direkte kontakt. Bestemmelsen gælder også børn og unge med funktionsnedsættelser.</p>
<p>§ 6: Barnets ret til bisidder</p> <p>Nyt →</p> <p>→</p>	<p>Videreførelse af barnets eller den unges ret til at lade sig bistå, med henblik på at barnet eller den unge støttes i udøvelse af sine rettigheder, herunder retten til inddragelse. Kommunalbestyrelsen er som noget nyt forpligtet til at oplyse barnet eller den unge om retten til bisidder, jf. stk. 1.</p>
<p>§ 7: De voksnes ansvar at sikre barnets bedste</p> <p>Nyt →</p>	<p>Ny bestemmelse, som fastsætter, at ansvaret for at sikre barnets eller den unges bedste ikke påhviler barnet eller den unge selv. Det er de voksne omkring barnet eller den unge, som har ansvaret for at sikre omsorg, beskyttelse og inddragelse og give den støtte og hjælp, som barnet eller den unge har behov for.</p>
<p>§ 8: Tilrettelæggelse af sagsbehandlingen</p> <p>Nyt →</p> <p>→</p>	<p>Ny bestemmelse med videreførte elementer, som samler reglerne om, hvordan kommunen konkret skal tilrettelægge arbejdet med at sikre inddragelse, så barnet eller den unge kan medvirke aktivt i forløbet på linje med forældrene.</p> <p>Stk.2 fastsætter, at arbejdet skal tilrettelægges med færrest mulige fagprofessionelle voksne omkring barnet eller den unge.</p> <p>Stk. 3 fastsætter, at det skal overvejes, hvordan der kan ske en systematisk inddragelse af barnets eller den unges familie og netværk.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 9: Kommunalbestyrelsens generelle tilsyn</p> <p style="text-align: right;"></p>	<p>Videreførelse af kommunalbestyrelsens pligt til at føre tilsyn med de forhold, hvorunder alle børn og unge under 18 år og kommende forældre i kommunen lever.</p> <p>Stk. 2 fastsætter, at tilsynet skal føres på en sådan måde, at kommunen så tidligt som muligt får kendskab til tilfælde, hvor der må antages at være behov for støtte til et barn eller en ung under 18 år, eller hvor det må antages, at der kan opstå et behov for støtte til et barn umiddelbart efter fødslen.</p>
<p>§ 10: Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse efter denne lov</p> <p style="text-align: right;"></p> <p style="text-align: right;">Nyt </p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om at kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om tilbud efter denne lov.</p> <p>Stk. 2 fastsætter, at afgørelser om tilbud efter loven fortsat træffes på baggrund af både faglige og økonomiske hensyn.</p> <p>Som noget nyt fastsætter stk. 3, at en afgørelse skal iværksættes straks, efter at den er truffet.</p>
<p>§ 11: Varslingsperiode for frakendelse af ydelser</p> <p style="text-align: right;"></p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om at afgørelse om frakendelse af en plads i særligt dag- eller klubtilbud eller frakendelse af bilstøtte eller ophør af hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste meddeles med varsel på mindst 14 uger fra borgerens modtagelse af afgørelsen.</p>
<p>§ 12: Kommunens forsyningspligt</p> <p style="text-align: right;"></p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om kommunalbestyrelsens pligt til at sikre nødvendige tilbud efter loven.</p>
<p>§ 13: Regionsrådets opgaver</p> <p style="text-align: right;"></p>	<p>Videreførelse af Regionsrådets forpligtelse til at oprette specifikke tilbud.</p>
<p>§ 14: Sammenhængen mellem indsatser i kommunen</p> <p style="text-align: right;"></p> <p style="text-align: right;">Nyt </p>	<p>Videreførelse af kommunalbestyrelsens pligt til at sikre sammenhæng mellem kommunens generelle arbejde og indsatser efter barnets lov.</p> <p>Som noget nyt indføres med stk. 4, at kommunalbestyrelsen skal sikre, at der på kommunens hjemmeside er en synlig og let tilgængelig indgang til de kommunale myndigheder, som er specifikt målrettet børn og unge.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 15: Sammenhængende børnepolitik, beredskab til forebyggelse af overgreb, beredskab til forebyggelse af æresrelaterede konflikter m.v.</p> <p>Nyt →</p>	<p>Videreførelse af kommunalbestyrelsens pligt til at udarbejde en sammenhængende børnepolitik. Det videreføres med stk. 2, at kommunalbestyrelsen skal udarbejde et beredskab til forebyggelse og tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge og til behandling af sager om sådanne overgreb.</p> <p>Med stk. 3 fastsættes som noget nyt, at der skal udarbejdes et beredskab til håndtering af negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og ekstremisme blandt børn, unge og deres familier. Beredskabet skal revideres efter behov, dog minimum hvert 4. år.</p>
<p>§ 16: Brugerinddragelse</p> <p>→</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at børn og familier får mulighed for at få indflydelse på tilrettelæggelsen og udnyttelsen af de tilbud, de bruger.</p>
<p>§ 17: Samarbejde og støtte til frivillige, sociale foreninger</p> <p>→→</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om kommunalbestyrelsens pligt til at samarbejde med frivillige sociale organisationer og foreninger på børne- og ungeområdet. Det tydeliggøres, at bestemmelsen er målrettet målgruppen for barnets lov.</p>

Loven i praksis

I det følgende uddybes §§ 5-8, som, sammen med bestemmelserne i forvaltningsloven og retssikkerhedsloven, rammesætter nogle af de grundlæggende rettigheder for børn, unge og forældre i behandlingen af sager efter barnets lov. Med rettighedsbestemmelserne fastsættes også de voksnes ansvar for ansvaret for at sikre barnets eller den unges bedste.

Retten til inddragelse

Barnets lov giver børn og unge ret til at blive inddraget, jf. § 5, stk. 1, og stk. 3, og til at få indflydelse på forhold, som vedrører dem selv, jf. § 5, stk. 2. Barnets lov fastsætter også, at det skal overvejes, hvordan der i relevant omfang kan ske en systematisk inddragelse af familie og netværk, jf. § 8, stk. 3.

Det er ikke i sig selv nyt, at barnet, den unge og familien har ret til at blive inddraget i sagsbehandlingen. Det vil for mange af jer være vant praksis, idet retten til inddragelse også hidtil har været en del af lovgrundlaget for sagsbehandlingen, bl.a. i:

- De generelle regler for borgerens medvirken, som fremgår af retssikkerhedslovens § 4
- De generelle regler om partshøring, som fremgår af forvaltningslovens § 19
- De specifikke regler i serviceloven, som hidtil har fastsat barnets ret til inddragelse og pligten til at afholde børnesamtale.

De specifikke børne- og ungebestemmelser i serviceloven er ophævet med vedtagelsen af barnets lov. Reglerne i retssikkerhedsloven og forvaltningsloven gælder fortsat, ligesom der er kommet nye bestemmelser til med barnets lov.

Lovgivning

Retssikkerhedslovens § 4

Borgeren skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Kommunalbestyrelsen tilrettelægger behandlingen af sagerne på en sådan måde, at borgeren kan udnytte denne mulighed.

Lovgivning

Forvaltningslovens § 19

Kan en part ikke antages at være bekendt med, at myndigheden er i besiddelse af bestemte oplysninger om en sags faktiske grundlag eller eksterne faglige vurderinger, må der ikke træffes afgørelse, før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne eller vurderingerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne eller vurderingerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Myndigheden kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

Det er nyt, at der ikke længere er krav om, at der afholdes børnesamtale på bestemte tidspunkter i sagsbehandlingen. Inddragelse af barnet eller den unge skal i stedet ske løbende, og inden der træffes afgørelser eller beslutninger om deres forhold. Barnet eller den unge har dog ikke pligt til at deltage i en samtale eller anden kontakt. Inddragelsen skal

sikre, at barnet eller den unge får mulighed for at give udtryk for sine holdninger og synspunkter undervejs i sagsbehandlingen og i forbindelse med tilrettelæggelse af indsatser, jf. § 5, stk. 3.

Barnets lov fastsætter, at barnets eller den unges holdning og synspunkter skal tilvejebringes og inddrages løbende ved samtaler og anden direkte kontakt, jf. § 5, stk. 3. Det betyder, at det fx ikke er nok, at forældre overleverer barnets synspunkter – der skal være en form for direkte kontakt med barnet, og det kan kun fraviges i helt særlige tilfælde, jf. stk. 4.

Retten til inddragelse gælder for alle børn og unge i alle dele af sagsforløbet efter loven, og uanset om der er tale om handicapkompenserende ydelser eller anden støtte efter barnets lov, jf. § 5, stk. 2 og 3.

Retten til bisidder

Børn og unge har fortsat ret til en bisidder, jf. § 6. Men vær opmærksom på, at I som noget nyt har pligt til at oplyse barnet eller den unge om retten til en bisidder.

Retten til en bisidder er fortsat ikke en indsats efter loven, der skal træffes afgørelse om, men er alene en ret, som barnet eller den unge kan gøre brug af efter egen lyst og behov.

De voksnes ansvar

Det fastsættes med § 7, at det er de voksne omkring et barn eller en ung, der har ansvaret for at sikre barnets eller den unges bedste og give den støtte og hjælp, barnet eller den unge har behov for.

Bestemmelsen betyder, at det ikke er barnets eller den unges ansvar selv at løse eller afhjælpe de udfordringer, der måtte være, men at dette ansvar entydigt påhviler de voksne omkring barnet eller den

unge. Det vil dermed være de voksne, som har ansvaret for at beskytte barnets eller den unges grundlæggende rettigheder.

De voksne omkring et barn eller ung skal forstås bredt og vil dermed ud over myndighederne også omfatte barnets eller den unges forældre, familie og øvrige netværk og fagprofessionelle som sundhedsplejersker, pædagoger, lærere og andre undervisere m.fl. og for anbragte børn og unge plejeforældrene eller personalet på anbringelsesstedet. Med bestemmelsen tydeliggøres der, at det er et fælles ansvar at støtte op om det enkelte barns eller den unges trivsel og udvikling og læring.

Tilrettelæggelse af sagsbehandlingen

Med § 8 fastsættes, at sagsbehandlingen skal tilrettelægges, så barnet og den unge har mulighed for at medvirke i forløbet på lige fod med forældrene. Med bestemmelsen sikres indfrielsen af barnets eller den unges grundlæggende ret til løbende inddragelse i sagens forløb.

Som noget nyt fastsættes det også, at arbejdet skal tilrettelægges med færrest mulige fagprofessionelle voksne om barnet eller den unge. Formålet med bestemmelsen er at skabe de bedste forudsætninger for, at barnet eller den unge kan opbygge tillidsfulde og trygge relationer til de fagprofessionelle omkring sig. Dermed skal det undgås, at barnet eller den unge skal forholde sig til unødigt mange fremmede og skiftende fagprofessionelle, som kan være en barriere for, at barnet eller den unge reelt kan realisere og udøve sin grundlæggende ret til at blive inddraget og få indflydelse.

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Børnesyn i organisationen

Med barnets lov ønskes det at stadfæste et tids-svarende børnesyn, hvor børn og unge anerkendes som selvstændige og kompetente individer med egne holdninger, ønsker og perspektiver på eget liv og forhold. Det er barnets eller den unges grundlæggende rettighed at blive inddraget og få indflydelse på de forhold, der vedrører dem selv. Det gælder uanset barnets eller den unges alder, modenhed og eventuelle funktionsnedsættelse. Det er i den forbindelse vigtigt, at barnet eller den unge ikke opfattes som problembærer. Barnet eller den unge kan have udfordringer og eventuelle funktionsnedsættelser, men barnet eller den unge er aldrig et problem, der skal løses.

Det kan være givtigt at arbejde med bevidsthed og refleksion over et fælles børnesyn i jeres organisation. I arbejdet med organisationens børnesyn tages udgangspunkt i barnets lov og de konkrete bestemmelser, der beskriver retten til inddragelse, jf. §§ 2, 5-8. Følgende spørgsmål kan indgå i jeres overvejelser:

- Hvilke roller forventer I, at børn og unge kan indtage i bestemte situationer (fx til møder), og hvordan betragter I børns og unges kompetencer?
- Hvordan styrker I børns og unges handlemuligheder og mestringsevne i den måde, I inddrager på?
- Hvordan kan I skabe organisatorisk bevidsthed i jeres organisation, der understøtter en god inddragelsespraksis?

Arbejdet med jeres inddragelsespraksis

Barnets lov fastsætter, at barnet eller den unge skal inddrages løbende gennem hele sagsforløbet. Inddragelse begrænses på den måde ikke til børnesamtaler på bestemte tidspunkter.

Konkret kan inddragelse bl.a. handle om planlægning af kontakten til barnet eller den unge, herunder overvejelser om kommunikationsformer ud fra viden om barnets eller den unges alder, modenhed og eventuelle fysiske eller psykiske funktionsnedsættelse.

Til arbejdet med at drøfte jeres inddragelsespraksis kan I fx hente inspiration i Laura Lundys model for børneinddragelse (Lundy, 2007). Modellen præsenteres på de følgende sider og suppleres med inspiration fra Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv (Bengtsson & Henze-Pedersen, 2022) (Villumsen & Strandby, 2023), Anbefalinger om børneinddragelse i sagsbehandlingen (Partnerskab om Børnene Først, 2023), samt Ankestyrelsens publikation om inddragelse af børn og unge ved valg af indsats og opfølgning (Ankestyrelsen, 2021a).

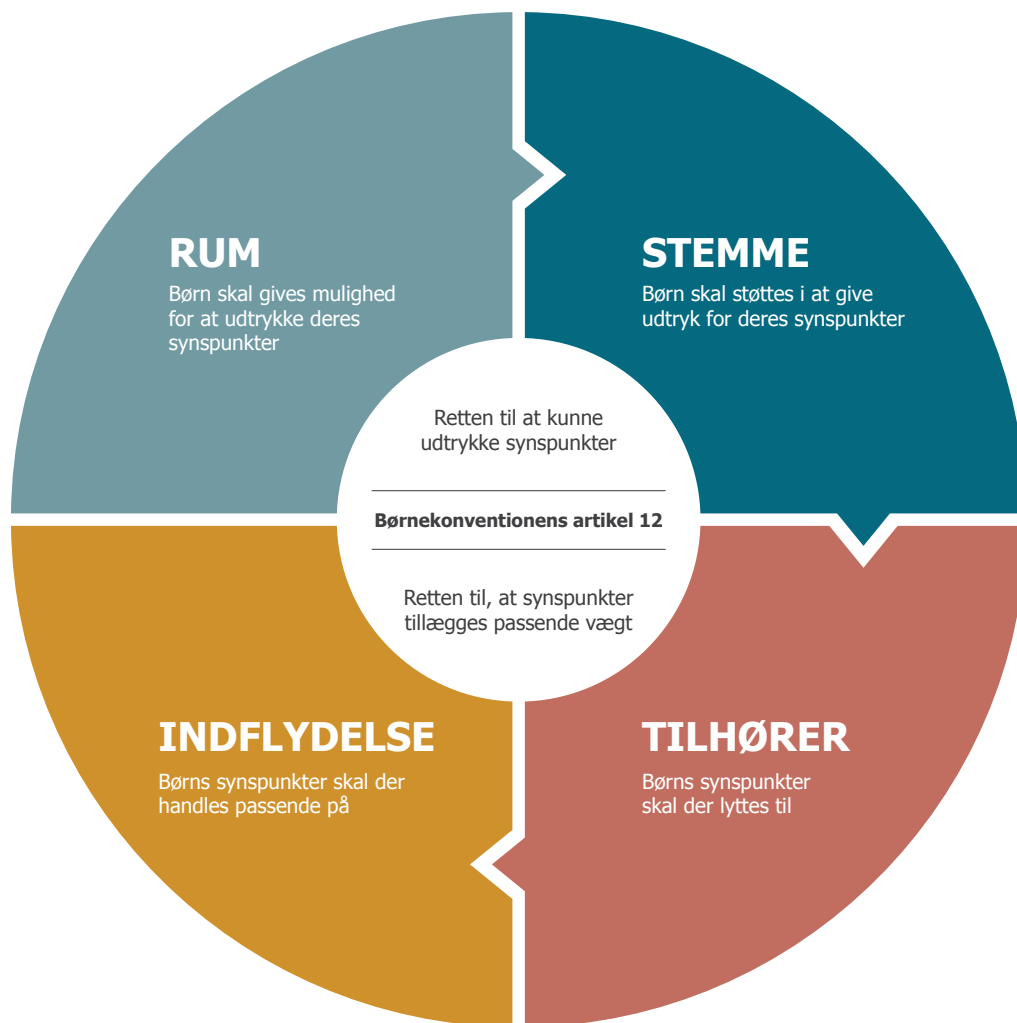
Laura Lundys model for børneinddragelse

Lundy har udviklet en rettighedsbaseret model for børneinddragelse, som bl.a. tager udgangspunkt i Børnekonventionens artikel 12. Her defineres barnets ret til at udtrykke sine synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet selv. Modellen blev udviklet i 2007 med fokus på inddragelse af børn og unge på skoleområdet, men har siden også fundet anvendelse på andre områder, hvor der er fokus på at styrke inddragelse af børn og unge, herunder det sociale børne- og ungeområde og på sundhedsområdet. Lundys model sætter fokus på børn og unges formelle rettigheder, hvilket er centralt i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet (Partnerskab om Børnene Først, 2023).

Modellen indeholder fire elementer, som skal være til stede for, at der er tale om reel inddragelse af børn og unge: *Rum, Stemme, Tilhører og Indflydelse*.

De fire elementer i modellen er gensidigt afhængige og kan ikke stå alene, ligesom elementerne til dels

er overlappende. Nedenfor er der i hver af de fire elementer oplyst en række opmærksomhedspunkter, som I kan bruge i jeres refleksion over, hvordan I lokalt tilrettelægger og prioriterer inddragelse af børn og unge.

Model for børneinddragelse – inspireret af Laura Lundy (Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv, 2023).

Rum

En forudsætning for børn og unges inddragelse er, at de gives mulighed for at blive involveret. Med andre ord, at de tilbydes et 'rum', hvor de støttes i at give udtryk for deres synspunkter (Lundy, 2007).

Rummet for inddragelse handler om, at børn og unge skal sikres plads og mulighed for løbende at komme til orde og udtrykke sig vedrørende de forhold, der indgår i sagen, som berører dem. Derfor er det vigtigt, at børn og unge er informeret om sagsforløbet, forventningerne til dem, deres rettigheder og de mulige konsekvenser af sagsforløbet (Bengtsson & Henze-Pedersen, 2022).

Rum sætter fokus på, at:

- Barnet eller den unge høres så tidligt som muligt om ønsker til inddragelse
- De fysiske rammer tilpasses barnets eller den unges behov og alder
- De fysiske rammer understøtter en inddragende og tryghedsskabende proces
- Deltagerummet er trygt for barnet eller den unge uden risiko for irettesættelser
- Der opbygges en engageret og tillidsfuld relation mellem rådgiver og barn eller ung
- Interaktionen og kommunikationen mellem barn, ung og rådgiver afspejler barnets eller den unges behov, kommunikative færdigheder og eventuelle funktionsnedsættelser
- Der er nødvendig tid til inddragelsen. Både til forberedelse og opfølgning med barnet eller den unge og til opbygning af tillidsfuld relation.

Stemme

Børns og unges stemmer handler ikke kun om deres individuelle evner til at udtrykke sig, men handler også om, at de kan have behov for hjælp til at kunne udtrykke deres synspunkter. Når der er tale om små eller yngre børn samt børn og unge med kognitive og kommunikative udfordringer, eller hvis barnet ikke ønsker at deltage, kan forældre og kendte voksne bidrage med bud på, hvad der kan være barnets perspektiv i en konkret situation – de kan bidrage med et såkaldt "tilstræbt indefra perspektiv" (Warming, 2011). Hvis barnet eller den unge i juridiske sammenhænge repræsenteres af andre, eksempelvis forældremyndighedsindehaveren, værge eller en advokat, må det ikke føre til, at barnet eller den unge også i andre dele af beslutningsprocessen automatisk repræsenteres af andre (Lundy, 2007) (Bengtsson & Henze-Pedersen, 2022).

Børn og unge kan også støttes i at ytre sig gennem børnevenlige tiltag eller teknikker, fx ved at der er tilstrækkelig tid til refleksion, og ved at informationer og dokumentation præsenteres på en børnevenlig måde (Bengtsson & Henze-Pedersen, 2022).

Stemme sætter fokus på, at:

- Barnet eller den unge tilbydes information om sag og proces, som er tilpasset barnets eller den unges modenhed og kommunikative færdigheder
- Rådgiver har en løbende dialog med barnet eller den unge og understøtter, at barnet eller den unge kommer til orde
- Rådgiver har viden og kompetencer til at kunne facilitere inddragelsen
- Barnet eller den unge tilbydes flere mulige kommunikationsformer
- Rådgiver sikrer, at barnets eller den unges ønsker og synspunkter er tydelige i den skriftlige dokumentation
- Familie eller kendte voksne understøtter barnets eller den unges perspektiv.

Tilhører

Det er centralt, at I lytter til og forstår de synspunkter, som barnet eller den unge giver udtryk for, og generelt, at de personer, som indgår i beslutningsprocesserne, hører dem. Det kræver, at beslutningstagerne er forpligtet til at lytte, og at der er formelle strukturer til stede, der understøtter dette. Hvis ikke beslutningstagerne er forpligtede til at lytte, er der risiko for, at inddragelsen blot bliver en symbolsk gestus, som ikke får betydning for de endelige beslutninger (Lundy, 2007).

Tilhører sætter fokus på, at:

- Beslutningstagere er forpligtet til at lytte til barnet eller den unge
- Der er organisatorisk klarhed over, hvem der har beslutningskompetencerne, og barnet eller den unge er informeret om dette
- Fagpersoner og beslutningstagere fører en åben og nysgerrig dialog med barnet eller den unge
- Beslutningstagere er motiveret til at handle på barnets eller den unges ønsker og synspunkter
- Beslutningstagere forstår vigtigheden af at lytte til barnet eller den unge, og at deres synspunkter vægtes.

Indflydelse

At sikre at børn og unge får en stemme, er ikke nødvendigvis en udfordring i sig selv. Det udfordrende kan være at tillægge deres synspunkter passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed. At 'passende vægt' kobles med 'alder og modenhed' efterlader et skøn hos rådgiveren, hvor vurderingen af barnets eller den unges autonomi og evne til at træffe beslutninger i eget liv bliver central (Lundy, 2007).

Indflydelse sætter fokus på, at:

- Fagpersoner og beslutningstagere tager barnets eller den unges synspunkter alvorligt
- Fagpersoner og beslutningstagere er åbne over for barnet eller den unge om, hvad der kan lade sig gøre, og hvad barnet eller den unge har indflydelse på
- Fagpersoner og beslutningstagere er bevidste om deres magt og anvender denne til, at barnet eller den unge kan komme til orde og opnå indflydelse
- Barnet eller den unge er informeret om beslutningsprocessen
- Barnet eller den unge informeres om, hvordan egne synspunkter er indgået i beslutningsprocessen, og hvorfor den endelige beslutning er truffet
- Barnet eller den unge understøttes i at kunne komme til orde om sin oplevelse af samarbejdet og inddragelsen.

Når I bruger modellen, er det væsentligt, at I er opmærksomme på, at barnets lov slår fast, at inddragelsen af børn og unge skal ske løbende, så deres perspektiv altid er i fokus og er styrende i sagsbehandlingen. Det betyder, at I bør arbejde med modellens fire elementer i en kontinuerlig proces, hvor elementerne genbesøges flere gange i forløbet, så den løbende inddragelse sikres (Partnerskab om Børnene Først, 2023).

Inddragelse af familie og netværk

Forældre er helt centrale i deres børns liv, og hjælp efter barnets lov bygger på forældrenes ansvar for deres børn, jf. § 1, stk. 2. Derfor skal I altid overveje, hvordan barnets forældre, øvrig familie og netværk systematisk kan inddrages, jf. § 8, stk. 3.

I skal fra starten af processen arbejde direkte og åbent med kontakten og relationen til forældrene. Det vil sige, at I løbende skal tale med forældrene om, hvordan de oplever deres og barnets eller den unges situation og relationen til jer. Det er vigtigt, at I spørger til familiens følelsesmæssige oplevelser eller reaktioner på at have en myndighed involveret i deres liv. Forskning viser, at forældre kan have mange og forskelligartede reaktioner og følelser, og at særligt angst og frygt er gennemgående. Følelserne er afgørende for, hvordan forældrene reagerer og ser på den hjælp, de tilbydes. Samtidig står forældre ofte i meget pressede livssituationer (Villumsen & Strandby, 2023).

I samarbejdet og dialogen med forældre til børn og unge med funktionsnedsættelser er det vigtigt at arbejde på at etablere en fælles forståelse af, at barnet eller den unge skal inddrages (Socialstyrelsen, 2022). Det gælder især i tilfælde, hvor forældrene er i tvivl om, hvorfor I vil inddrage barnet eller den unge, eller hvor de sætter spørgsmålstegn ved, om inddragelsen

er gavnlige. Her er jeres opgave på den ene side at give plads til forældrenes perspektiv på inddragelsen og på den anden side fremhæve det positive ved at inddrage barnet eller den unge (Socialstyrelsen, 2022). Vær opmærksom på, at de faktorer, der får barnet eller den unge til at opleve sig inddraget, i vid udstrækning også gælder for forældrene.

I særlige situationer kan det være nødvendigt at begrænse inddragelsen af forældrene eller af familiens netværk. Det gælder fx i sager om negativ social kontrol eller æresrelaterede konflikter, hvor der er bekymring for barnets eller den unges sikkerhed, eller hvor inddragelse kan lede til øget pres på barnet, den unge eller forældrene. Læs mere om sagsbehandlingen i sager om negativ social kontrol eller æresrelaterede konflikter i håndbogens kapitel 3 om underretninger.

Referencer

- Ankestyrelsen. (2021a). *Inddragelse af børn og unge ved valg af indsats og opfølgning*. Ankestyrelsen.
- Ankestyrelsen. (2021b). *Børn og unges oplevelse af møder i børn og unge-udvalg og klageinstanser*. Ankestyrelsen.
- Bengtsson, T., & Henze-Pedersen, S. (2022). *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet – En vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv*. VIVE i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv.

- Lundy, L. (December 2007). 'Voice' Is Not Enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal*, Vol. 33(6), s. 927-942.
- Partnerskab om Børnene Først. (2023). *Anbefalinger om børneinddragelse i sagsbehandlingen*. Social- og Boligstyrelsen for Partnerskab om Børnene Først
- Rasmussen, P., Villumsen, A., & Rossen, C. (2023). *Metoder til at inddrage børn med autisme og ADHD i myndighedssagsbehandling – Vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv*. VIVE i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv.
- Socialstyrelsen. (2022). *Inddragelse af børn og unge med autisme i egen sag – et inspirationsmateriale*. Socialstyrelsen.
- Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv. (2023). *Laura Lundys model for inddragelse af børn og unge målrettet myndighedsområdet*. Social- og Boligstyrelsen i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv (under udgivelse).
- Villumsen, A., & Strandby, M. (2023). *Forældreinddragelse i myndighedssagsbehandling*. VIVE i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv.
- Warming, H. (2011). *Børneperspektiver. Børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde*. Akademisk forlag.

Kapitel 3. Rettidig og systematisk vurdering af underretninger

Barnets lov viderefører de tidligere regler om underretningspligt og rettidig og systematisk vurdering af underretninger.

Med barnets lov understreges kommunens forpligtelse til at føre tilsyn med de børn og unge, der bor og opholder sig i kommunen, og at børn og unge skal have den rette hjælp i tide. For at kommunen kan leve op til dette, er det en forudsætning, at kommunen underrettes, når der er mistanke eller viden om, at et barn eller en ung mistrives. Samarbejdet mellem myndighed, almenområdet, politi, sundhedsvæsen m.v. er derfor centralt, så kommunen så tidligt som muligt får viden om de børn og unge, der kan have behov for hjælp og støtte.

Fælles for underretningerne er, at kommunen har pligt til at handle på dem uanset indhold og form. Der skal fortsat foretages en akutvurdering inden for 24 timer, hvor der tages stilling til, om barnet eller den unge har behov for en akut indsats. Ligeledes gælder også fortsat reglerne for kvittering, orientering og genvurderinger.

Nogle underretninger vil give anledning til at overveje, om der er tale om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol. I de tilfælde er der særlige forhold, som gør sig gældende allerede fra modtagelsen af en underretning. Derfor behandles temaet specifikt i dette kapitel.

Der er også særlige forhold, som gør sig gældende, hvis der opstår viden eller mistanke om, at et barn eller en ung udsættes for vold eller seksuelle overgreb. Dette tema behandles særskilt i håndbogens kapitel 13.

Endelig er der indført et nyt indledende sagsskridt i form af en screening. Det nye sagsskridt indebærer, at alle underretninger, herunder ansøgninger og andre henvendelser, skal screenes med henblik på at tage stilling til sagens videre oplysning. Screeninger behandles i håndbogens kapitel 4 sammen med bestemmelserne om afdækning og børnefaglig undersøgelse og vil derfor ikke blive gennemgået i dette kapitel.

Tip til praksis

Se inspiration til sagsforløb ved underretninger i *Vejviser til sagsforløb – Nye veje med barnets lov* (Social- og Boligstyrelsen, 2023).

§

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

Nedenfor fremgår et overblik over de bestemmelser, som vedrører kommunens opgaver i forbindelse med modtagelse og håndtering af underretninger.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
§ 132: Mellemkommunal underretning 	Videreførelse af bestemmelsen om mellemkommunal underretning omkring familier med et eller flere børn under 18 år eller kommende forældre med behov for særlig støtte, der flytter fra én kommune til en anden.
§ 133: Skærpet pligt til underretning 	Videreførelse af bestemmelsen om skærpet underretningspligt for personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentlig hverv. Stk. 2 fastsætter, at folkeskoler skal underrette kommunalbestyrelsen, når en elev har ulovligt skolefravær på 15 pct. eller derover inden for 1 kvartal.
§ 134: Standsning af børne- og ungeydelse 	Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om standsning af børne- og ungeydelse, hvis der modtages en underretning om ulovligt skolefravær på 15 pct. eller derover for 1 kvartal.
§ 135: Almen pligt til underretning 	Videreførelse af bestemmelsen om almen underretningspligt.
§ 136: Rettidig og systematisk vurdering 	Videreførelse af bestemmelsen om rettidig og systematisk vurdering af alle underretninger efter §§ 132, 133 og 135. Der skal foretages en central registrering af underretningerne. Stk. 2 fastsætter, at kommunalbestyrelsen senest 24 timer efter modtagelsen af en underretning skal vurdere, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte indsatser for barnet eller den unge.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 137: Genvurdering</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om genvurdering i tilfælde af modtagelse af underretning vedrørende et barn eller en ung, som allerede modtager hjælp efter gældende lov.</p>
<p>§ 138: Bekræftelse af modtaget underretning</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om kvittering for underretning senest 6 hverdage efter modtagelsen.</p> <p>Stk. 2 fastsætter, at kommunalbestyrelsen som udgangspunkt skal orientere den, der har foretaget underretningen efter § 133, om, hvorvidt der er iværksat børnefaglig undersøgelse, afdækning eller indsatser for barnet eller den unge. Det gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende.</p>

Loven i praksis

Som nævnt svarer de nye bestemmelser indholdsmæssigt til tidligere lovgivning, og derfor har udfoldelsen af bestemmelserne afsæt i allerede kendte arbejdsgange. Afsnittet vil dog fremhæve de centrale budskaber omkring underretningspligt, modtagelse og håndtering af underretninger samt uddybe nogle af de delprocesser, som knytter sig til den indledende sagsbehandling.

Underretningspligt

§ 132: Mellemkommunal underretning

Når børnefamilier flytter kommune, og familien enten har et vurderet støttebehov eller allerede modtager en støttende indsats, er det vigtigt, at I sender relevante oplysninger til den nye bopælskommune. På den måde kan den nye kommune hurtigt orientere sig om familiens situation og vurdere, hvad der videre skal ske. Det har stor betydning for barnets, den unges og familiens oplevelse af kontinuitet og stabilitet.

Som fraflytningskommune skal I oversende relevante sagsakter indeholdende en opsummering af vurderinger foretaget i sagen. Dokumenter kan være:

- Screening
- Afdækning
- Børnefaglig undersøgelse
- Barnets plan/ungeplan
- Forældrehandleplan
- Andet – fx relevante journalnotater, statusbeskrivelser, sikkerhedsplaner, risikovurderinger m.v.

Bestemmelserne om mellemkommunal underretning omfatter også kommende forældre. Har I som fraflytningskommune vurderet et støttebehov i forbindelse med et ufødt barn, skal I oversende relevante oplysninger om de kommende forældre for at sikre, at den

nye kommune kan danne sig et overblik over omfanget af problematikker hos de kommende forældre og tage stilling til, hvad der skal til for at forbygge en negativ udvikling. På den måde får det ufødte barn de bedste betingelser for trivsel efter fødslen.

Dokumenter kan være:

- Screening, kommende forældre
- Afdækning, kommende forældre
- Undersøgelse, kommende forældre
- Andet – fx relevante journalnotater, statusbeskrivelse, sikkerhedsplaner, risikovurderinger m.v.

§ 133: Skærpet underretningspligt

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, er underlagt skærpet underretningspligt. I praksis betyder det, at de har pligt til at underrette om forhold, der giver anledning til at mistænke mistrivsel hos børn og unge eller problematikker hos kommende forældre og et ufødt barn.

Underretningspligten er ikke betinget af, at man som fagperson har et særlig kendskab til børn og unge. Dog skal underretningen foretages på sagligt grundlag.

Der skal underrettes, hvis personer under udøvelsen af offentlig tjeneste eller offentligt hverv får kendskab til eller grund til at antage, at:

- et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter barnets lov
- et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter barnets lov på grund af de kommende forældres forhold

- et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter barnets lov på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten eller
- et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb

Der er ikke formkrav til underretningen, og ansvaret påhviler den enkelte fagperson – ikke afdelingen eller ledelsen.

§ 134: Underretning ved skolefravær

Når I modtager en underretning om, at en elev har ulovligt skolefravær på 15 pct. eller derover inden for et kvartal, jf. § 133, stk. 2, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om standsning af børne- og ungeydelsen for et kvartal.

Inden afgørelsen træffes, skal I partshøre forældremyndighedsindehaverne samt barnet eller den unge, jf. reglerne i forvaltningslovens kapitel 5. Partshøringen skal afklare, om der er tale om fejlregistrering, inden I træffer afgørelse om standsning af børne- og ungeydelsen.

Bestemmelsen indebærer også, at I efter omstændighederne skal kontakte skolelederen for at få bekræftet, at eleven rent faktisk har 15 pct. eller derover i ulovligt skolefravær. Det kan fx være i tilfælde, hvor partshøringen har givet anledning til at formode, at der er tale om fejlregistrering af fraværet.

Hvis der ikke er tale om fejlregistrering og dermed undskyldelige omstændigheder for fraværet, skal der træffes afgørelse om standsning af børne- og ungeydelsen. Når afgørelsen er truffet, skal I meddele Udbetaling Danmark, at der skal ske en standsning af børne- og ungeydelsen for ét kvartal.

En afgørelse om standsning af børne- og ungeydelsen gælder for ét kvartal og kan ikke forlænges. En ny afgørelse om standsning af børne- og ungeydelsen på grund af 15 pct. ulovligt fravær vil derfor kræve, at kommunen modtager en ny underretning efter § 133, stk. 2.

Vær opmærksom på, at det kan være relevant at overveje, om skolefraværet hænger sammen med en æresrelateret problemstilling, fx genopdragelsesrejse.

§ 135: Almen underretningspligt

Alle borgere i Danmark er underlagt underretningspligt, hvis de får kendskab til, at et barn eller en ung udsættes for omsorgssvigt eller nedværdigende behandling fra deres forældres eller andre opdrageres side. Lever et barn eller en ung under forhold, hvor deres sundhed eller udvikling bringes i fare, skal kommunen underrettes. Der skal også underrettes, når borgeren bliver bekendt med, at et barn eller en ung udsættes for vold, mishandling eller seksuelle overgreb.

Den borger, som underretter, vil ikke blive part i sagen og kan ikke klage over kommunens behandling af sagen. Borgeren kan ikke få oplysninger om sagens videre udvikling, medmindre det sker gennem den familie, der er underrettet om.

Der er ingen formkrav til underretninger. Det er muligt at indgive underretninger skriftligt, telefonisk eller personligt, og de kan indgives anonymt.

Bekymring for et barn i udlandet

Der kan opstå situationer, hvor en dansk kommune skal sende en underretning til udlandet, eller hvor et barn eller en ung, som er anbragt uden for hjemmet, er blevet bragt til udlandet. Nogle af disse situationer er omfattet af internationale konventioner, som Danmark har tiltrådt.

Hvis en kommune ønsker at indhente oplysninger fra udlandet, at sende en underretning til udenlandske myndigheder eller at anmode om at få tillagt kompetencen til at træffe afgørelse om et barn eller en ung, kan kommunen anvende bestemmelserne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Konventionen har til formål at sikre beskyttelse af børn og unge, der har tilknytning til flere lande. Konventionens artikel 36 indeholder fx en pligt til at underrette over landegrænser, hvis en myndighed vurderer, at et barn eller en ung i udlandet befinder sig i alvorlig fare.

Læs mere om samarbejde mellem lande her:

→ <https://boernebortfoerelse.dk/internationale-sociale-sager>

Hvem er omfattet af skærpet underretningspligt?

Statslige myndigheder, som arbejder efter lovregler og lovfaste bestemmelser, herunder fx:

- Ministerier
- Styrelser
- Politi
- Domstole
- Regioner
- Kommuner.

Offentligt ansatte, herunder fx:

- Læger
- Syge- eller sundhedsplejersker
- Skolelærere
- Socialrådgivere
- Skoletandlæger
- Pædagoger i daginstitutioner eller klubtilbud
- Præster i folkekirken.

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv og samarbejder med en offentlig myndighed. Herunder fx:

- Privatansatte læger
- Privatpraktiserende psykologer
- Kommunalbestyrelsesmedlemmer
- Andre.

Vurdering af underretninger

§ 136: Rettidig og systematisk vurdering

Med barnets lov skal I fortsat foretage en 24-timers vurdering af alle underretninger, ansøgninger og henvendelser, hvor I tager stilling til, om barnet eller den unge har behov for akut støtte.

I behandlingen af en underretning skal I så vidt muligt inddrage barnet, den unge og familien. Det er muligt at inddrage barnet eller den unge uden samtykke fra forældrene, hvis det vurderes relevant, fx i forbindelse med mistanke om en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol. Det er således ikke et krav, at der indhentes samtykke.

Vær opmærksom på, at underretninger i mange tilfælde ikke beskriver æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol eksplicit. Derfor er det centralt at kende til tegn på og redskaber til at afdække disse typer af problemstillinger.

Hvis jeres 24-timers vurdering peger på et behov for akut støtte, kan det munde ud i, at I vurderer, at der er behov for støtte efter § 32, behov for anbringelse efter § 46 (med samtykke) eller § 143, jf. § 47 (uden samtykke/formandsbeslutning).

§ 137: Genvurdering af sag

Hvis I modtager en underretning om et barn eller en ung, der i forvejen modtager støtte, skal I genvurdere sagen, jf. § 137, stk. 1.

Genvurderingen skal foretages af en anden rådgiver end den, som har sagen. Hensigten med dette er, at der kommer nye øjne på sagen, som kan bidrage til en fælles faglig drøftelse af den konkrete sag, så det sikres, at den enkelte rådgiver får kvalificeret sparring. Det skal desuden vurderes, om underretningen giver

anledning til at undersøge andre aspekter af barnets forhold og træffe afgørelse om nye indsatser.

Formålet med genvurderingen er at sikre, at der foretages en vurdering af, om den igangværende støtte fortsat er relevant på baggrund af de nye oplysninger i underretningen, eller om indsatsen skal justeres i forhold til barnets eller den unges behov. Genvurderingen har også til formål at sikre, at en bekymring vedrørende et barn eller en ung ikke overses i de tilfælde, hvor der fortsat kan være grund til bekymring samtidig med en igangværende indsats.

Genvurderingen har karakter af et væsentligt sagskridt og skal derfor noteres i sagen. Det skal fremgå, hvem der har foretaget vurderingen, idet genvurderingen skal foretages af en anden rådgiver end den primære.

Til brug for en vurdering af en underretning efter §§ 132, 133 og 135, jf. § 137, stk. 1, kan I afholde en samtale med barnet eller den unge, jf. § 137, stk. 2. Hvis hensynet til barnets bedste taler for det, kan samtalen afholdes uden samtykke fra forældremyndighedsindehaver og uden dennes tilstedeværelse.

Det gælder, fx når der er bekymring for, at barnet eller den unge kan være udsat for eller er i risiko for negativ social kontrol eller andre sanktioner, der relaterer sig til en æresrelateret konflikt. I tilfælde af negativ social kontrol og æresrelateret vold vil den udsatte ofte have meget på spil og derudover mangle sprog og udtryksformer for det oplevede. Derfor er det vigtigt, at den, der afholder samtalen med barnet eller den unge, kan tilbyde tilpasset sprog for situationen. Samtale med barnet eller den unge kan unnlades, i det omfang barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod at gennemføre den.

I sager omhandlende overgreb er det et krav, at der afholdes en samtale med barnet eller den unge. I tilfælde af, at der er mistanke om, at forældrene har begået overgreb, må forældrene ikke involveres i behandlingen af underretningen. Samtalen foretages derfor uden samtykke, og uden at forældrene er til stede, jf. § 137, stk. 3.

Før en samtale med barnet eller den unge skal I orientere barnet eller den unge om retten til at få og tage en bisidder med til samtalen, jf. § 6. Dette har stor betydning, hvis samtalen gennemføres uden forældrenes tilstedeværelse. Vær altid opmærksom på bisidders eventuelle rolle og magt i en familie, der er præget af stærke æresnormer. I æresrelaterede konflikter er det aldrig alene et forhold mellem en ud-sat og en udøver. Her gør kollektivet omkring familien sig gældende og vil være en aktiv part i konflikten og udførelsen af kontrol og vold.

Kvittering for underretning

§ 138: Kvittering for underretning samt orientering om det videre forløb

I skal kvittere for modtagelsen af en underretning senest 6 hverdage efter modtagelsen. Hvis underretter er omfattet af skærpet underretningspligt, skal I desuden som udgangspunkt orientere om, hvorvidt der iværksættes en afdækning, en børnefaglig undersøgelse eller en indsats på baggrund af underretningen. Der er ingen tidsfrist for denne orientering.

Der er ikke krav om, at I skal orientere om detaljer som varighed, formål m.v. for de iværksatte indsatser, men I skal overveje at orientere, hvis indsatsen vil have indflydelse på underretters arbejde med barnet eller den unge. Orienteringen om det videre forløb vil ofte være vigtig viden for de øvrige fagpersoner omkring barnet eller den unge. I praksis betyder det, at I kun kan undlade at orientere om det videre forløb

i særlige tilfælde, fx hvis der verserer en konflikt mellem den konkrete fagperson og barnet eller den unge eller familien.

Sager om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol

I nogle tilfælde kan I på baggrund af en underretning eller anden henvendelse blive bekymrede for, at sagen vedrører æresrelaterede problematikker. Det kan fx være, at I får viden, der giver anledning til at overveje risikoen for tvangsægteskab, genopdragelsesrejse, negativ social kontrol eller anden vold eller sanktioner, der udspringer af nogle stærke æresnormer, hvor hensynet til familiens ære står over individet. Negativ social kontrol kan bl.a. komme til udtryk som begrænsninger af barnets eller den unges rettigheder og muligheder for at træffe alderssvarende valg for sit eget liv, herunder socialt liv, fritidsinteresser, seksualitet, krop, uddannelse og job.

Der påhviler kommunen et stort ansvar i behandlingen af denne type sager. Hvis barnets eller den unges familie og netværk inddrages for tidligt i sagsforløbet, kan det resultere i, at barnet eller den unge bliver sendt ud af landet eller udsættes for yderligere sanktioner af familien.

Hvis der opstår mistanke om æresrelaterede problematikker, skal I foretage en risikovurdering, inden barnets eller den unges forældre og netværk inddrages i sagen, jf. § 18, stk. 3.

Hvad er en risikovurdering?

Ved en risikovurdering forstås en vurdering af, om et barn eller en ung er truet, herunder fx om de risikerer at blive udsat for vold, tvangsægteskab, frihedsberøvelse, bortførelse, genopdragelsesrejse, der er til skade for barnets eller den unges sundhed og udvikling, eller at blive udsat for drabsforsøg. Risikovurderingen skal tage udgangspunkt i, om barnet eller den unge eller andre familiemedlemmer som fx søskende, allerede har været truet med eller udsat for vold, trusler, forfølgelse, frihedsberøvelse, bortførelse, genopdragelsesrejse eller negativ social kontrol.

Risikovurderingen vil også skulle indeholde oplysninger om, hvorvidt familien eller andre personer i det nære netværk fx har brugt vold mod andre, om andre i familien er blevet tvunget til ægteskab eller sendt på genopdragelsesrejse, om familien har et stærkt æreskodeks, om truslerne eller volden er eskalerende, og om der er andre sårbarhedsproblematikker i familien.

I vurderingen skal indgå, om der er behov for at iværksætte akut støtte, herunder evt. anbringelse, efter reglerne i § 32, stk. 4, § 46, stk. 3, eller § 143. Ved anbringelse uden for hjemmet i sager om æresrelaterede konflikter er det desuden vigtigt at være opmærksom på, om der af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling, herunder deres sikkerhed, er grundlag for at træffe afgørelse efter reglerne i §§ 104 og 105 om overvåget eller afbrudt samvær og kontakt, eller om at anbringelsesstedet ikke må oplyses over for forældre og netværk. I vurderingen skal desuden indgå overvejelser om, hvilke konsekvenser det kan have for barnet eller den unge, når familien inddrages i sagen, og hvordan disse konsekvenser håndteres.

Kommunen kan søge rådgivning hos VISO eller sikkerhedskonsulenterne om behandling af sager, som vedrører æresrelaterede problematikker. VISO kan yde vejledende specialrådgivning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager, jf. §§ 165 og 166. Sikkerhedskonsulenterne, som er forankrede i SIRI, yder gratis rådgivning til både fagpersoner og borgere om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol og om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold. Sikkerhedskonsulenterne er certificerede i anvendelsen af risikovurderingsredskabet PATRIARK.

Sagsbehandling ved æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol

- Vær opmærksom på, at barnets eller den unges kontakt til myndighederne kan få en sag til at eskalere negativt, hvis eller når familie og netværk får viden herom eller bliver involveret. Overvej, hvordan og hvornår i forløbet forældre informeres og inddrages – som hovedregel først når barnet eller den unge er sikret – aldrig i starten og aldrig sammen med barnet eller den unge.
- Som rådgiver skal man ikke stå alene med sagsbehandlingen. Søg sparring hos ledelse og kolleger. Husk at tjekke jeres beredskabsplan for området.
- Søg sparring hos andre aktører efter behov: Politiet kan inddrages i risikovurderingen, og sikkerhedskonsulenterne (siri.dk/sikkerhedskonsulenter) kan bistå med bl.a. rådgivning om barnets sikkerhed og viden om andre samarbejdsparter og tilbud. VISO kan yde vejledende specialrådgivning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager (jf. §§ 165 og 166).
- Hav fokus på rettidig vejledning om tilbud og på tilstrækkelige tilbud – fx skal der i denne type sager kun meget sjældent iværksættes netværksstøtte eller netværksanbringelse.
- Vær opmærksom på undtagelsesbestemmelser om partshøring og aktindsigt.
- Husk at sikre, at oplysninger fra det offentlige system om fx barnets eller den unges adresse ikke kan tilgås af forældrene, fx via SU, apotek og skole m.v.
- Vær opmærksom på brug af tolke. Anvend evt. fjerntolkning, som gør det lettere at lave anonym tolkning.

(Ankestyrelsen, 2019)

Læs mere om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol her:

→ siri.dk/integration/aere/

Opmærksomhedspunkter og inspiration

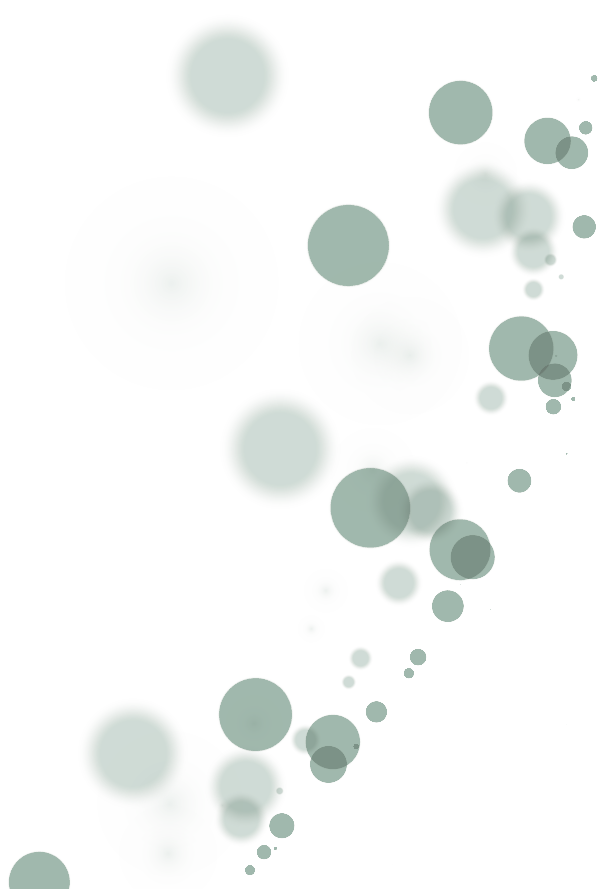
Identifikation af sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol

Når det gælder det æresrelaterede område, kan det være vanskeligt for børn og unge at overvinde sig selv til at tage kontakt og åbne sig om deres problemer, og de foretrækker i nogle tilfælde, at det, de fortæller om, går videre til så få andre som muligt. En generel mangel på tillid til professionelle og oplevelser af, at æresrelaterede problemer ikke skal deles med udenforstående, kan medføre, at I oplever, at der foregår 'noget' i den unges liv, men at det er svært at få mere viden om det. Da den slags fornemmelser i sagens natur kan være umulige at få be- eller afkræftet, kan arbejdet på området bære præg af at foregå delvist i mørke. I kan opleve at blive usikre på, hvorvidt en sag reelt handler om æresrelaterede problematikker, eller om der er noget andet på spil.

Usikkerheden om, hvad der foregår, kan blive forstærket af frygten for at gøre noget forkert. Rådgivere kan på den ene side være bekymrede for at intervenere i en familie på et for tyndt grundlag og derved gøre mere skade end gavn, og på den anden side være bange for at gøre for lidt, hvorefter et barn eller en ung udsættes for overgreb. Denne usikkerhed kan medvirke til en såkaldt "hands on/hands off"-tilgang på området – en tendens til enten at lade stå til eller gribe ind med (for) voldsomme virkemidler. Ligeledes kan usikkerheden også knytte sig til, om man som rådgiver oplever at have de rette virkemidler at gøre godt med (Liversage, 2018).

Den professionelle tvivl

Til tider er grænsen mellem, hvad der er opdragelse og beskyttelse, og hvad der betragtes som negativ kontrol og overvågning, uklar og ikke altid noget, man er enige om i eksempelvis et kollegialt fællesskab. Opfattelsen af, hvad der er normalt, kan bero på personlige erfaringer og holdninger snarere end faktisk faglig viden, og alle, også erfarne fagpersoner, kan føle sig usikre, når det gælder spørgsmålet om opdragelse, kultur, religion, generationsforskelle osv. Som rådgiver er det derfor vigtigt at bruge sin tvivl som drivkraft i arbejdet med forebyggelse og håndtering af bekymringer om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, fx ved at tage initiativ til fælles drøftelser i afdelingen (SIRI, 2018).

Opmærksomhedspunkter, som kan være tegn på negativ social kontrol:

- Kontrol og overvågning af computer og telefon
- Kontrol af påklædning
- Kontrol af socialt liv, fritidsaktiviteter, færden og valg af venner
- Kontrol af valg af ægtefælle
- Ingen ret til at bestemme over egen krop – krop og seksualitet kontrolleres af andre.

Opmærksomhedspunkter, der kan være tegn på æresrelaterede konflikter:

- Isolering
- Indespærring
- Følelsesmæssig afpresning
- Trusler
- Vold
- Genopdragelsesrejse
- Seksualitet, mødumsforestillinger og jomfrutjek
- Tvungen forlovelse eller religiøs vielse uden borgerlig gyldighed
- Tvangsægteskab.

(SIRI, 2018)

Opmærksomhedspunkterne ovenfor er i høj grad til stede i relationen mellem barnet/den unge og dennes familie eller netværk. Hos barnet eller den unge kommer kontrollen eller de æresrelaterede konflikter ofte til udtryk ved en ændret adfærd. Det kan for eksempel være, at barnet eller den unge er

blevet mere indadvendt, har højere fravær fra skolen, har problemer med at koncentrere sig, er tavs, føler sig trist og hjælpeløs og viser tegn på selvdestruktiv adfærd. Tegnene er de samme som ved andre former for mistrivsel, såsom omsorgssvigt, vold og seksuelle overgreb, hvor adfærdsændringer ofte er de tydeligste tegn på, at noget er galt. Markante og negative ændringer i barnets eller den unges adfærd bør derfor altid give anledning til drøftelser med kolleger for at afklare, om der er behov for hjælp eller støtte til barnet eller den unge (SIRI, 2018).

Sikring af barnet eller den unge

Når der opstår en mistanke om, at et barn eller en ung oplever æresrelaterede konflikter eller udsættes for negativ social kontrol, skal samtalen som udgangspunkt medvirke til at afdække barnets eller den unges oplevelser. Den æresrelaterede konflikt eller negative sociale kontrol vil i langt de fleste tilfælde involvere personer, som barnet eller den unge har en tæt relation til. Barnet eller den unge kan derfor være præget af angst og bekymring for, hvad der sker, hvis der fortælles om hændelserne, og kan samtidig være i en loyalitetskonflikt, da det handler om deres nære relationer. Barnet eller den unge kan frygte at blive helt alene, hvis det kommer til at brude med familien. Og endelig kan barnet eller den unge være præget af skyldfølelse og skam eller have oplevet krav eller trusler om hemmeligholdelse, som gør det vanskeligt at turde fortælle (SIRI, 2018) (SIRI, 2023).

Mødet skal derfor tilrettelægges, så barnet eller den unge sikres. Der kan være risiko for repressalier, hvis familien har mistanke om, at barnet eller den unge enten selv har henvendt sig til myndighederne eller har fortalt om, hvad der sker i hjemmet (SIRI, 2018).

Det kan være nødvendigt at lave en sikkerhedsplan med fokus på:

- Hvad gør barnet eller den unge, hvis tingene pludseligt spidser til?
- Hvem kan barnet eller den unge kontakte, hvordan og på alle tider af døgnet?
- Hvem reagerer og hvordan, hvis barnet eller den unge fx ikke vender tilbage på aftalte tidspunkter?

(SIRI, 2018)

I skal være opmærksomme på, at barnet eller den unge har ret til en bisidder, jf. § 6. Det er jeres ansvar at meddele dette til barnet eller den unge direkte og ikke gennem forældremyndighedsindehaverne. Børn og unge, der er involveret i æresrelaterede konflikter, kan have et særligt behov for en bisidder, da de sjældent kan få støtte fra deres familier og netværk. I æresrelaterede sager vil det være nødvendigt at være opmærksom på, at unge bisiddere, eksempelvis en veninde, kan komme i en loyalitetskonflikt eller blive presset af familien eller netværk til at udlevere information efter samtalen. Det skal derfor overvejes, om bisidderen på nogen måde kan være involveret i konflikten. I særlige tilfælde er det muligt at afvise barnets eller den unges valg af bisidder, hvis der for eksempel er grund til at antage, at bisidderen vil varetage andre interesser end barnets eller den unges (SIRI, 2018).

Referencer

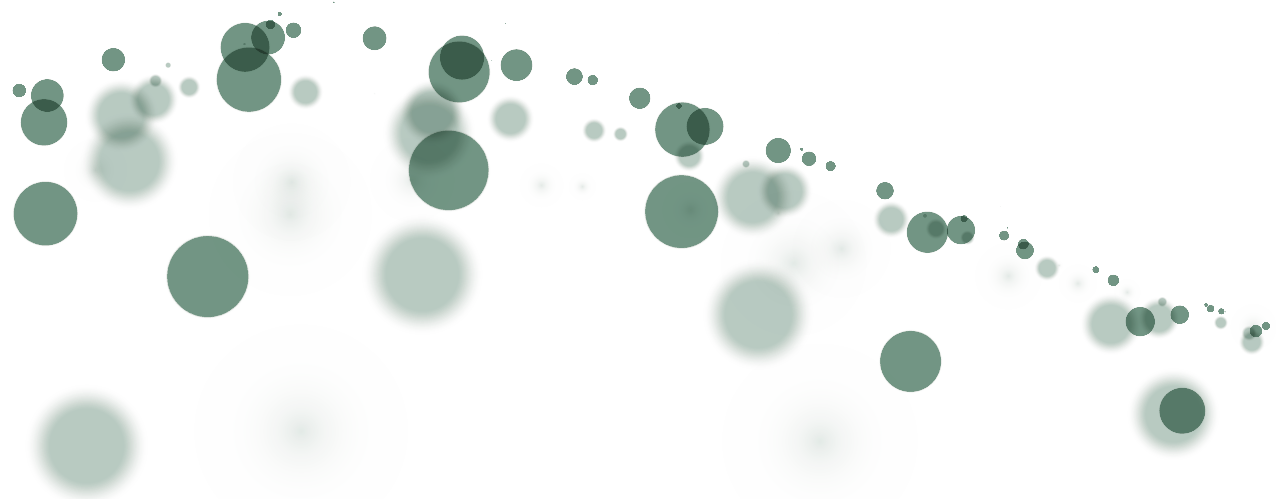
Ankestyrelsen. (2019). *God praksis i æresrelaterede sager – Inspirationskatalog til kommunerne*. Ankestyrelsen.

Liversage, A. (2018). *Metoder i arbejdet med æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

SIRI. (2018). *Håndbog til kommuner om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*. Styrelsen for International Rekruttering og Integration.

SIRI. (2023). *Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol – Håndbog til rådgivning på voksenområdet*. Styrelsen for International Rekruttering og Integration.

Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Vejviser til sagsforløb – Nye veje med barnets lov*.

Kapitel 4. Screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse

Dette kapitel omhandler screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse, som tilsammen udgør bestemmelserne om sagens oplysning. Bestemmelserne gælder alle børn og unge, uanset om deres støttebehov har afsæt i sociale problemer, en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse eller i andre udfordringer.

Barnets lov viderefører, at barnets eller den unges og familiens forhold skal undersøges i et omfang, så det svarer til deres problematikker. Det nye er, at alle sager skal screenes for, hvorvidt der er behov for at oplyse sagen yderligere gennem en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse. Kravene til sagsoplysningen er dermed fleksible og bygger på jeres vurdering af problematikkerne i den enkelte sag.

Bestemmelserne om sagens oplysning afspejler intentionen om, at børn, unge og familier skal tilbydes hjælp så tidligt som muligt for at forebygge, at problemer vokser sig større. Der lægges således vægt på, at børn og unge ikke skal opleve at være del af en lang undersøgelsesfase i de tilfælde, hvor der ikke er behov for det.

Dog er det vigtigt at være opmærksom på det generelle princip om, at sagen altid skal være oplyst i tilstrækkeligt omfang til, at der kan træffes en afgørelse, jf. retssikkerhedslovens § 10. Samtidig gælder det fortsat, at der i nogle situationer altid skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse, fx hvis der er mistanke eller viden om overgreb, eller hvis I overvejer en anbringelse.

Tip til praksis

Se inspiration til sagsforløb ved screening, afdækning, børnefaglig undersøgelse samt undersøgelse af kommende forældre i *Vejviser til sagsforløb - Nye veje med barnets lov* (Social- og Boligstyrelsen, 2023).

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 18: Screening</p> <p>Nyt </p>	<p>Ny bestemmelse. Hvis kommunalbestyrelsen har viden om eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp og støtte efter denne lov, skal kommunalbestyrelsen screene for, om der er tale om følgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. En problemstilling, der ikke kræver yderligere afdækning af barnets eller den unges støttebehov. 2. En problemstilling, der kræver yderligere afdækning af et eller flere forhold af betydning for barnets eller den unges støttebehov, jf. § 19. 3. En problemstilling, der kræver en børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges støttebehov, jf. §§ 20-22. <p>Der lægges vægt på sagens forhold og kompleksitet, herunder om det må antages, at støttebehovet er helt eller delvist begrundet i nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.</p> <p>Stk. 2 fastsætter, at kommunalbestyrelsen i vurderingen efter stk. 1 skal lægge vægt på sagens forhold og kompleksitet, herunder om det må antages, at støttebehovet er helt eller delvist begrundet i nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.</p> <p>Stk. 3. fastsætter, at hvis vurderingen efter stk. 1 viser, at der kan være tale om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol, har kommunalbestyrelsen pligt til at foretage en risikovurdering, inden barnets eller den unges forældre og netværk inddrages i sagen.</p>
<p>§ 19: Afdækning</p> <p>Nyt </p>	<p>Ny bestemmelse med videreførte elementer fra servicelovens bestemmelser om børnefaglig undersøgelse.</p> <p>Vurderer kommunalbestyrelsen på baggrund af screeningen, at der er behov for at afdække et eller flere forhold af betydning for et barns eller en ungs støttebehov, skal der foretages den nødvendige afdækning med inddragelse af de fagfolk, som allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold.</p> <p>Afdækningen gennemføres så vidt muligt i samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren, jf. stk. 2.</p> <p>I forbindelse med afdækningen vurderes, om der skal foretages en afdækning af et eller flere forhold af betydning for støttebehovet for eventuelle andre børn eller unge i familien, jf. stk. 3.</p>

Bestemmelse i barnets lov

§ 20: Børnefaglig undersøgelse

Nyt

Hvad er nyt, og hvad er videreført?

Ny bestemmelse med **videreførte** elementer fra servicelovens bestemmelser om børnefaglig undersøgelse.

Der skal træffes afgørelse om børnefaglig undersøgelse i følgende situationer:

1. Når der er grund til at antage, at det er en alvorlig eller kompleks sag, herunder hvor der er overvejelser om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47.
2. Når et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom.
3. Når et barn eller en ung har haft ophold i en boform efter §§ 109 eller 110 i lov om social service med en forælder på grund af vold i hjemmet, og den pågældende forælder afbryder opholdet for at vende tilbage til et voldeligt miljø med barnet eller den unge.

Afgørelsen om børnefaglig undersøgelse kan træffes på baggrund af screening, jf. § 18 eller efter en afdækning, jf. § 19.

Kommunalbestyrelsen kan endvidere iværksætte en børnefaglig undersøgelse, når kommunalbestyrelsen vurderer, at det er nødvendigt af hensynet til barnets eller den unges støttebehov, jf. stk. 2.

Den børnefaglige undersøgelse skal afsluttes inden 4 måneder efter, at kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte. Hvis undersøgelsen undtagelsesvist ikke kan afsluttes inden 4 måneder, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en foreløbig vurdering og snarest herefter afslutte undersøgelsen.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 21: Vurdering af behov for børnefaglig undersøgelse af andre børn i familien</p> <p>Nyt →</p> <p>→</p> <p>Nyt →</p>	<p>Ny bestemmelse med videreførte elementer fra servicelovens bestemmelser om børnefaglig undersøgelse.</p> <p>I forbindelse med en børnefaglig undersøgelse af et barn eller en ung skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der skal foretages en børnefaglig undersøgelse af evt. andre børn og unge i familien, jf. stk. 1.</p> <p>Anbringes et barn eller en ung uden for hjemmet på grund af utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge, eller overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for, skal kommunalbestyrelsen iværksætte en børnefaglig undersøgelse af evt. søskende i husstanden under 15 år, jf. stk. 2.</p> <p>Det kan i særlige tilfælde undlades at iværksætte en børnefaglig undersøgelse af søskende, hvis det er åbenlyst, at der ikke er behov herfor, jf. stk. 3.</p> <p>Der kan udarbejdes én samlet undersøgelse for hele familien, jf. stk. 4.</p> <p>Som noget nyt fastsætter barnets lov i stk. 5, at i sager, hvor der ikke tidligere har været iværksat støttende indsatser eller en anbringelse, jf. §§ 32, 46 eller 47, skal kommunalbestyrelsen under en børnefaglig undersøgelse sikre kontinuitet og stabilitet for barnet eller den unge, ved at væsentlige møder med barnet eller den unge som udgangspunkt afholdes med deltagelse af to børne- og ungerådgivere.</p>
<p>§ 22: Tilrettelæggelse og begrundet stillingtagen på baggrund af børnefaglig undersøgelse</p> <p>→</p> <p>Nyt →</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at den børnefaglige undersøgelse skal tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning og skal afdække udfordringer og ressourcer hos barnet eller den unge, familien og netværket. Som et led i undersøgelsen inddrages de fagfolk, som har viden om barnet eller den unges og familiens forhold.</p> <p>Den børnefaglige undersøgelse gennemføres så vidt muligt i samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, jf. stk. 2.</p> <p>Bliver kommunalbestyrelsen opmærksom på udfordringer i forhold til barnets eller den unges undervisningsbehov som led i den børnefaglige undersøgelse, skal kommunalbestyrelsen som noget nyt vurdere, om der er behov for en pædagogisk-psykologisk vurdering af barnet eller den unge efter § 12, stk. 2, i lov om folkeskolen, jf. stk. 4.</p> <p>Undersøgelsen skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte støtte efter §§ 32, 46 eller 47, og i givet fald hvilken. Er der iværksat sideløbende støtte, jf. § 32, stk. 4, § 46, stk. 3, eller § 143, skal der desuden tages stilling til, om denne støtte skal videreføres, ændres eller ophøre, jf. stk. 5.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 23: Undersøgelse af barnet på sygehus, institution m.v.</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at børne- og ungeudvalget, uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, kan beslutte at gennemføre en børnefaglig undersøgelse under ophold på institution eller indlæggelse på sygehus, herunder psykiatrisk afdeling. En sådan undersøgelse skal være afsluttet inden 2 måneder efter børne- og ungeudvalgets afgørelse, jf. stk. 1.</p> <p>Stk. 2 fastsætter, at hvis det anses for nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling, kan børne- og ungeudvalget uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, beslutte at gennemføre den børnefaglige undersøgelse ved benyttelse af det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 124.</p>
<p>§ 24: Screening, kommende forældre</p> <p>Nyt </p>	<p>Ny bestemmelse. Har kommunalbestyrelsen grund til at antage, at der kan opstå behov for hjælp og støtte efter barnets lov til et barn umiddelbart efter fødslen, skal der screenes for, om der er tale om følgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. En problemstilling, der ikke kræver yderligere afdækning af de kommende forældres forhold. 2. En problemstilling, der kræver afdækning af et eller flere forhold hos de kommende forældre, jf. § 25. 3. En problemstilling, der kræver undersøgelse af de kommende forældres forhold, jf. §§ 26 og 27. <p>Der lægges vægt på sagens forhold og kompleksitet, herunder eventuel nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos et barn umiddelbart efter fødslen eller hos de kommende forældre, jf. stk. 2.</p>
<p>§ 25: Afdækning, kommende forældre</p> <p>Nyt </p>	<p>Ny bestemmelse. Vurderer kommunalbestyrelsen på baggrund af en screening efter § 24, at der er behov for at afdække et eller flere forhold hos de kommende forældre, skal der foretages den nødvendige afdækning med inddragelse af de fagfolk, som allerede har viden om de kommende forældres forhold.</p> <p>Afdækningen gennemføres så vidt muligt i samarbejde med de kommende forældre, jf. stk. 2.</p> <p>Det vurderes i forbindelse med afdækningen, om der skal foretages en afdækning af et eller flere forhold af betydning for støttebehovet hos eventuelle børn i familien, jf. stk. 3.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 26: Undersøgelse, kommende forældre</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om at kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om en undersøgelse af de kommende forældre, når der er grund til at antage, at der kan opstå behov for støtte efter denne lov til et barn umiddelbart efter fødslen, og sagen er alvorlig eller kompleks, jf. stk. 1.</p> <p>I forbindelse med en undersøgelse af de kommende forældres forhold vurderes behovet for evt. børnefaglig undersøgelse af eventuelle børn i familien, jf. stk. 2.</p> <p>Undersøgelsen afsluttes senest 4 måneder efter, at kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at et barn kan have behov for særlig støtte umiddelbart efter fødslen, jf. stk. 3.</p>
<p>§ 27: Begrundet stillingtagen på baggrund af undersøgelse af kommende forældre</p> <p>Nyt </p>	<p>Ny bestemmelse med videreførte elementer fra servicelovens bestemmelser om børnefaglig undersøgelse.</p> <p>Undersøgelsen af kommende forældres forhold tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning og skal afdække udfordringer og ressourcer hos de kommende forældre, jf. stk. 1.</p> <p>Undersøgelsen skal munde ud i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for iværksættelse af støtte, jf. stk. 5.</p>

Loven i praksis: Børn, unge og familier

§ 18: Screening

Screeningsbestemmelsen er ny og fastsætter, at der skal foretages en screening af oplysningerne og en vurdering af behovet for yderligere afdækning eller undersøgelse, når der er grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp eller støtte efter barnets lov. Det kan fx være på baggrund af en underretning, ansøgning eller anden henvendelse.

Screeningen af sagen vil som udgangspunkt skulle ske på baggrund af de foreliggende oplysninger i sagen, herunder eventuelle oplysninger fra barnet eller den unge og forældrene om udfordringer og støttebehov samt baggrunden herfor.

Screening og 24-timers vurdering

Screening, jf. § 18, og 24-timers vurdering, jf. § 136, stk. 2, er to adskilte processer, som er tæt knyttede. Screening er den indledende vurdering af de faktiske forhold, mens 24-timers vurderingen skal munde ud i en socialfaglig vurdering, som indeholder jeres stillingtagen til, hvorvidt barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og hvorvidt der på den baggrund er behov for en akut indsats. Hvis der iværksættes akutte indsatser, jf. § 32, skal vurderingen og screeningen som udgangspunkt lede videre til en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse. Hvis der iværksættes akut anbringelse, jf. § 46 eller § 143, jf. § 47, skal vurderingen og screeningen lede videre til en børnefaglig undersøgelse.

Formål med screening

Som nævnt skal I altid gennemføre en screening, hvis der er grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp og støtte efter barnets lov. Det vil bero på en konkret vurdering i hvilket omfang, sagen

skal oplyses, jf. retssikkerhedslovens § 10. Kommunen skal altid sikre, at en sag er tilstrækkeligt oplyst til, at der kan træffes afgørelse om den nødvendige støtte.

Screeningen udarbejdes for at finde ud af, om der er tale om:

1. En problemstilling, der **ikke** kræver yderligere afdækning af barnets eller den unges støttebehov, idet sagen er tilstrækkeligt oplyst. En problemstilling, der ikke vil kræve yderligere afdækning, vil typisk være en lettere eller afgrænset problemstilling, hvor det ud fra de foreliggende oplysninger i sagen umiddelbart er klart, hvad det er for en udfordring, der skal håndteres, og hvilken indsats der er behov for. Det kan fx være:
 - Et barn eller en ung, der har behov for psykologsamtaler i en kortere periode pga. en pludseligt opstået krise, fx ved forældrenes skilsmisse, sygdom eller dødsfald i familien, og hvor der ikke er indikationer på andre problemstillinger.
 - Et barn eller en ung, som har en varig og betydeligt nedsat funktionsevne eller en indgribende kronisk eller langvarig lidelse, som tidligere er vurderet omfattet af målgruppen, og som har behov for tildeling af et yderligere hjælpemiddel, og hvor der samtidig er vurderet, at der ikke er behov for anden hjælp eller støtte efter barnets lov. Afgørelse træffes på det foreliggende grundlag.
2. En problemstilling, der kræver yderligere afdækning, jf. § 19, af et eller flere forhold af betydning for barnets eller den unges støttebehov. Det vil typisk være en sag med indikationer på højere grad af problemtyngde eller kompleksitet, som betyder, at der er behov for at belyse sagen nær-

mere for at kunne vurdere udfordringer, ressourcer og støttebehov og tilpasse indsatsen. Endvidere er det relevant, at I lægger vægt på eventuelle ønsker, bekymringer eller andre tilkendegivelser fra barnet, den unge, forældrene eller andre med kendskab til barnets forhold, når I vurderer, hvorvidt der er grundlag for at foretage en afdækning. Problemstillinger kan fx være:

- Et barn eller en ung, hvor der er bekymring for begyndende eller sværere mistrivsel på grund af højt skolefravær eller adfærds- eller tilpæningsproblemer, og hvor der er behov for at få afdækket årsagerne til barnets eller den unges adfærd for at kunne sætte ind med den rette støtte.
 - Et barn eller en ung, der på grund af en funktionsnedsættelse har behov for tildeling af en bestemt handicapkompenserende ydelse efter lovens kapitel 8, men hvor der samtidig er behov for yderligere afdækning, inden det samlede støttebehov kan afklares.
3. En problemstilling, der vil kræve en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20, vil være i alvorlige eller komplekse sager, hvor der er behov for at komme hele vejen rundt om barnets eller den unges situation for at sikre en grundig undersøgelse af udfordringer, ressourcer og støttebehov. I § 20, stk. 1, oplyses de situationer, hvor kommunalbestyrelsen *skal* iværksætte en børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges situation, mens § 20, stk. 2, oplyser de situationer, hvor der *kan* iværksættes en børnefaglig undersøgelse, hvis det vurderes at være nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges behov.

En screening skal ses som et redskab til at danne et hurtigt overblik over barnets situation. Screeningen munder ud i en socialfaglig vurdering, hvor der ud over stillingtagen til sagens oplysning vurderes, om barnet eller den unge har behov for støtte, og givet fald hvilken.

Læs mere i håndbogens kapitel 6 for uddybning af de forebyggende og støttende indsatser, og i håndbogens kapitel 11 for uddybning af de handicapkompenserende indsatser.

Børn og unge med funktionsnedsættelser

Det er altid en socialfaglig vurdering under screeningen, om sagen er tilstrækkeligt oplyst, eller om der skal foretages en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse. Screeningen er således central, fordi den er med til at sikre, at der i alle sager tages aktivt stilling til sagens oplysning.

I skal i den forbindelse med screeningen være opmærksomme på at foretage en helhedsorienteret vurdering af barnets eller den unges behov, også hvis der i udgangspunktet alene er tale om, at forældrene søger kompensation som følge af barnets eller den unges funktionsnedsættelse. Dette følger af retssikkerhedslovens § 5.

Retssikkerhedsloven § 5

Kommunalbestyrelsen skal behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning, herunder også rådgivning og vejledning. Kommunalbestyrelsen skal desuden være opmærksom på, om der kan søges om hjælp hos en anden myndighed eller efter anden lovgivning.

I nogle familier med børn og unge med funktionsnedsættelser er der alene behov for handicapkompenserende støtte, eller behov for vejledning til barnet, den unge eller forældrene om de mere handicapspecifikke spørgsmål og problemstillinger. I mange af disse situationer vil det allerede på det foreliggende grundlag være klart, hvilken udfordring der skal håndteres, og hvilken indsats der er behov for. Dog skal I altid sørge for at inddrage barnet eller den unge i jeres vurdering, så de har mulighed for at give udtryk for deres holdning og synspunkter, jf. § 5, stk. 2 og 3, samt § 8, stk. 1.

I andre familier er problemerne mere sammensatte, og kompleksiteten i forhold til barnets eller den unges funktionsnedsættelse kan være stor. Der kan fx være familier, hvor barnets eller den unges funktionsnedsættelse er så omfattende, at det kræver mere end almindelige forældrekompetencer at varetage deres behov, eller hvor forældrene efter flere år med et meget plejkrævende barn har brug for mere støtte. Endvidere kan det være familier, hvor forældrene har egne vanskeligheder i form af fysisk og/eller psykisk sygdom, misbrug, eller på anden vis er så belastede af deres livsvilkår, at de har behov for hjælp og støtte

efter § 32, eller anbringelse af barnet efter §§ 46 eller 47. I disse situationer vil der være behov for at oplyse sagen yderligere gennem en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse. Også her gælder reglerne for barnets og den unges inddragelse og indflydelse.

Læs mere i håndbogens kapitel 11 om de særlige bestemmelser, der gælder for børn og unge under 18 år med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk langvarig lidelse og deres familier.

Risikovurdering i sager om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol

Hvis I undervejs i screeningen får mistanke eller viden om, at der er eller kan være tale om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol, skal der gennemføres en risikovurdering, inden barnet eller den unges forældre og netværk inddrages i sagen, jf. § 18, stk. 3. Læs mere om risikovurderinger i håndbogens kapitel 3.

Hvad skal en screening indeholde?

Barnets lov indeholder ikke særlige krav til indholdet af en screening. Som udgangspunkt foretages screeningen på baggrund af de foreliggende oplysninger i sagen. Det kan fx være en underretning, ansøgning om handicapkompenserende støtte, udtalelse fra skolen, observationer fra øvrige relevante fagprofessionelle eller andet, der giver et overblik over barnets eller den unges umiddelbare støttebehov. I skal under screeningen have opmærksomhed på, om der er én eller flere sammenhængende problematikker.

Screeningen skal indeholde jeres socialfaglige vurdering, hvor I tager stilling til om:

- Sagen skal afsluttes uden yderligere handlinger.
- Der er behov for at få barnets eller den unges støttebehov belyst nærmere gennem en afdækning, jf. § 19, eller en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20-22 eller § 85, stk. 3.
- Barnet eller den unge har behov for støtte og i givet fald hvilken, herunder:
 - Tilbud om tidligt forebyggende indsats, jf. § 30
 - Afgørelse om rådgivning, undersøgelse eller behandling, jf. §§ 31 og 81
 - Afgørelse om økonomisk støtte, jf. § 35
 - Afgørelse om handicapkompenserende ydelser, jf. §§ 82-84, 85, stk. 5 og 6, samt §§ 86-90 i sager om børn og unge, der tidligere er vurderet omfattet af målgruppen, og hvor det samtidig er vurderet, at der ikke er behov for anden hjælp eller støtte efter barnets lov. Afgørelse træffes på det foreliggende grundlag. (Godkendelse af hjemmetræning efter § 85, stk. 1 skal ske på baggrund af en børnefaglig undersøgelse, jf. § 85, stk. 3).

Vær opmærksom på bestemmelserne om barnets eller den unges ret til inddragelse, som giver børn og unge ret til at blive inddraget og samarbejdet med under hele sagsforløbet.

Tidsfrist

Barnets lov angiver ikke en tidsfrist for udarbejdelse af en screening. Men det fremgår, at screeningen skal foretages, inden der tages stilling til, hvilken hjælp og støtte der kan være behov for, jf. § 18, stk. 1. Dette skal ses i tæt sammenhæng med retssikkerhedslovens § 3, som fastsætter, at spørgsmål om hjælp skal behandles så hurtigt som muligt med henblik på at afgøre, om der er ret til hjælp og i så fald hvilken.

Dokumentation

Dokumentation for screeningen skal fremgå af sagen. I skal dokumentere, at sagen er oplyst i en grad, så I har været i stand til at vurdere barnets eller den unges støttebehov, eller om der evt. er behov for at oplyse sagen yderligere gennem en afdækning eller børnefaglig undersøgelse. Jeres socialfaglige vurdering samt evt. beslutning eller afgørelse om det videre forløb skal fremgå af sagen, jf. offentlighedslovens § 13.

Dokumentation af screening

I barnets lov er der ikke formkrav til dokumentation af screeningen. Det er dog vigtigt, at man kan se, på hvilket grundlag der er taget stilling, og hvilke faglige overvejelser der indgår i vurderingen. Der kan anvendes en fælles skabelon til formålet, som fx screeningskabelonen udarbejdet til ICS-metoden.

(Social- og Boligstyrelsen, 2023)

Uddrag af offentlighedslovens § 13

§ 13, stk. 1: I sager, hvor der vil blive truffet afgørelse af en myndighed m.v., skal den pågældende myndighed m.v., når den mundtligt eller på anden måde bliver bekendt med oplysninger om en sags faktiske grundlag eller eksterne faglige vurderinger, der er af betydning for sagens afgørelse, snarest muligt gøre notat om indholdet af oplysningerne eller vurderingerne. Det gælder dog ikke, hvis oplysningerne eller vurderingerne i øvrigt fremgår af sagens dokumenter.

Stk. 2. En myndighed m.v. skal i sager, hvor der vil blive truffet en afgørelse, endvidere snarest muligt tage notat om væsentlige sagsekspeditions-skridt, der ikke i øvrigt fremgår af sagens dokumenter.

§ 19: Afdækning

Afdækningsbestemmelsen er ligesom screeningsbestemmelsen ny, og den er en mindre omfattende afklaring og dokumentation af barnets, den unges eller de kommende forældres støttebehov end en børnefaglig undersøgelse.

En afdækning udarbejdes på baggrund af en screening, som har vist, at problemstillingen kræver yderligere oplysning af et eller flere forhold af betydning for barnets eller den unges støttebehov.

En afdækning udarbejdes i sager, hvor der er tale om en afgrænset problematik, men hvor der er en bekymring for barnets eller den unges udvikling, og hvor

et eller flere forhold af betydning for barnets eller den unges støttebehov skal udredes nærmere.

Barnet, den unge og forældrene vil skulle inddrages tæt i tilrettelæggelsen af afdækningen, så de i dialog med jer er med til at fastlægge, hvad der skal belyses og hvordan, og dermed vil kunne opleve medejerskab. Her vil det være væsentligt, at der så vidt muligt tages højde for fx skole- og arbejdstid og familiens hverdag i øvrigt. Barnet, den unge og forældrene vil således skulle have reel mulighed for at deltage i afdækningen, jf. § 4 i retssikkerhedsloven, så afholdelse af møder, samtaler eller observation ikke griber unødigt ind i deres dagligdag.

Derudover bør I overveje også at inddrage familiens private netværk, fritidstilbud og relevante fagprofessionelle, herunder PPR, dagtilbud, sundhedsplejerske, skole, SSP m.v.

I forbindelse med afdækningen skal der tages stilling til, om der skal foretages en afdækning af eventuelle andre børn og unge i familien.

En afdækning kan lede til et tilbud eller afgørelse om tidligt forebyggende indsatser, afgørelse om støttende indsatser, andre former for indsatser eller støtte, herunder fx økonomisk støtte, et pålæg, eller handicapkompenserende indsatser, afgørelse om en børnefaglig undersøgelse eller afslutning af sagen. Det gælder, uanset om barnets eller den unges behov har afsæt i sociale udfordringer og/eller en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse.

Hvad skal en afdækning indeholde?

En afdækning skal belyse et eller flere afgrænsede forhold af betydning for barnets eller den unges støttebehov. Det kan efter omstændighederne fx være relevant at afdække barnets sproglige eller sanse-

motoriske udvikling, barnets eller den unges læring og trivsel i skolen, venskaber og fritidsliv, behov som følge af en funktionsnedsættelse m.v.

En afdækning kan også indeholde en afgrænset belysning af forhold i familie og netværk, som har betydning for barnets eller den unges støttebehov, herunder ressourcer og vanskeligheder hos forældrene, som fx en konfliktfyldt skilsmisse.

Hvis der er tale om en alvorlig eller kompleks sag, skal der som udgangspunkt træffes afgørelse om en børnefaglig undersøgelse. Alvorlige udfordringer kan fx være misbrug af rusmidler, mistanke eller viden om manglende forældrekompetencer, æresrelaterede konflikter, negativ social kontrol samt mistanke eller viden om ekstremisme. Hvis der er mistanke eller viden om overgreb eller fysisk og psykisk vold i familien, skal der træffes afgørelse om børnefaglig undersøgelse. Dette gælder også, hvis der overvejes anbringelse med eller uden samtykke. Læs mere i håndbogens kapitel 7 om forhold, der kan føre til en anbringelse.

Afdækningen skal indeholde jeres socialfaglige vurdering, hvor I tager stilling til, om:

- Sagen skal afsluttes uden yderligere handlinger.
- Der er behov for at få barnets eller den unges støttebehov belyst nærmere gennem en børnefaglig undersøgelse, jf. §§ 20-22.
- Barnet eller den unge har behov for støtte og i givet fald hvilken, herunder:
 - Tilbud om tidligt forebyggende indsats, jf. § 30
 - Afgørelse om rådgivning, undersøgelse eller behandling, jf. §§ 31 og 81
 - Afgørelse om støttende indsats, jf. § 32
 - Afgørelse om økonomisk støtte, jf. § 35
 - Afgørelse om handicapkompenserende indsatser, jf. §§ 82-84, 85, stk. 5 og 6, samt §§

86-90. (Godkendelse af hjemmetræning efter § 85, stk. 1 skal ske på baggrund af en børnefaglig undersøgelse, jf. § 85, stk. 3).

Sideløbende støtte

I kan udarbejde afdækningen som led i en indsats på almenområdet, eller mens barnet, den unge og familien modtager sideløbende støtte, fx i form af en støttende indsats, jf. § 32. Ved afdækningens afslutning skal der tages stilling til, om støtten skal forlænges, afsluttes eller ændres til anden støtte eller hjælp.

Tidsfrist

Der er ikke fastsat en tidsfrist for udarbejdelse af afdækningen, men da den er mindre omfattende end den børnefaglige undersøgelse, tager den forventeligt kortere tid at udarbejde end en børnefaglig undersøgelse. Vær i den forbindelse opmærksom på retssikkerhedslovens § 3, som fastsætter, at spørgsmål om hjælp skal behandles så hurtigt som muligt med henblik på at afgøre, om der er ret til hjælp og i givet fald hvilken.

Dokumentation

Kommunen skal dokumentere den relevante afdækning i rimeligt omfang, Det kan fx være i form af et kort afdækningsnotat, der beskriver de relevante forhold, de oplysninger der er indhentet, eller faglige observationer mv. der er foretaget, hvordan barnet eller den unge og familien har været inddraget samt jeres socialfaglige vurdering.

Dokumentation af afdækning

Med barnets lov er der ikke formkrav til dokumentation af afdækningen. Der kan tages afsæt i en fælles skabelon til formålet, som fx afdækningsskabelonen udarbejdet til ICS-metoden (Social- og Boligstyrelsen, 2023). Samtidig skal det huskes, at notatpligten gør sig gældende ved væsentlige sagsbehandlings-skridt, jf. offentlighedslovens § 13.

§ 20: Børnefaglig undersøgelse

I store træk viderefører barnets lov bestemmelserne om den børnefaglige undersøgelse. Hvis I vurderer, at der skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse, skal der træffes en afgørelse herom.

Barnet, den unge og familien kan selv anmode om at få udarbejdet en børnefaglig undersøgelse.

Mulige årsager til børnefaglig undersøgelse

Der skal træffes afgørelse om en børnefaglig undersøgelse, når der er tale om en problemstilling af alvorlig eller kompleks karakter.

Det kan fx være tegn på:

- Alvorlig mistrivsel hos barnet, som agerer med svært udadreagerende eller selvskadende adfærd.
- Alvorlige problemer hos forældrene som fx misbrug.
- Meget højt konfliktniveau i familien.
- Mistanke om manglende forældrekompetencer.
- Fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos barnet, som medfører store udfordringer.
- Andre alvorlige forhold m.v.

Barnets lov medfører, at der er *pligt* til at udarbejde en børnefaglig undersøgelse i følgende sager:

- Anbringelse af barnet eller den unge, jf. §§ 46 og 47 – hvis der fx i en screening er overvejelser om anbringelse, skal der på den baggrund træffes afgørelse om børnefaglig undersøgelse.
- Anmodning om hjemmetræning, jf. § 85, da barnets eller den unges støttebehov vil skulle undersøges tilbundsående for at sikre, at deres funktionsevne, behov og trivsel, forældrenes ressourcer samt familiens samlede situation er fuldt udredt og beskrevet forud for godkendelse af hjemmetræning.
- Et barn eller en ung, der har været udsat for vold eller seksuelle overgreb, eller hvor der er mistanke om det.
- Et barn eller en ung, som har haft ophold på krisecenter, jf. SEL § 109 eller anden midlertidig boform for personer med særlige sociale problemer, jf. SEL § 110 med en forælder på grund af vold i hjemmet, og som vender tilbage til et voldeligt miljø, fordi forælderen har afbrudt opholdet.

Kommunalbestyrelsen kan derudover træffe afgørelse om iværksættelse af en børnefaglig undersøgelse, når det vurderes, at det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges støttebehov.

En børnefaglig undersøgelse kan fx lede til et tilbud om tidligt forbyggende hjælp og støtte, jf. § 30 eller 31, afgørelse om støttende indsatser, jf. § 32, anbringelse, jf. §§ 46 eller 47, hjemmetræning, jf. § 85, andre afgørelser om støtte eller tiltag eller afslutning af sagen.

Hvad skal en børnefaglig undersøgelse indeholde?

Intentionen med en børnefaglig undersøgelse er, at I undersøger alle forhold omkring barnets, den unges

og familiens situation, og I sammen med dem dan-
ner et helhedsorienteret billede af de faktorer, der
har betydning for barnets eller den unges trivsel og
udvikling. På baggrund heraf skal der tages begrundet
stilling til det videre forløb.

Det gælder fortsat, at en børnefaglig undersøgelse
ikke skal være mere omfattende, end formålet tilsiger.
Det beror på en konkret vurdering af sagen, hvilke
fokuspunkter der skal indgå i den børnefaglige un-
dersøgelse. I skal sikre, at undersøgelsesprocessen er
så skånsom for barnet og familien som muligt, og at I
sammen får tilrettelagt forløbet, så møder, samtaler
m.v. så vidt muligt kan afholdes uden større forstyr-
relse i barnets, den unges og familiens hverdagsliv.

I skal fortsat inddrage relevante fagprofessionelle,
som fx lærere, pædagoger og andre, der allerede har
viden om barnet eller den unge i undersøgelsen. Ved
behov for specialistviden om et særligt fagområde
som traumer, selvskadende adfærd, funktionsned-
sættelse hos barnet eller familien m.v. kan I lade
barnet eller den unge undersøge af en læge eller en
autoriseret psykolog, jf. § 22, pkt. 3. Ligeledes kan
der iværksættes en undersøgelse af forældremyn-
dighedsindehaveren hos en autoriseret psykolog, jf. §
22, stk. 4. Vær desuden opmærksom på muligheden
for at hente bistand hos VISO.

En børnefaglig undersøgelse skal indeholde jeres
socialfaglige vurdering, hvor I tager stilling til, om der
er grundlag for at iværksætte støtte, og i givet fald
hvilken. Hvis der er iværksat støtte sideløbende med,
at den børnefaglige undersøgelse gennemføres, jf. §
32, stk. 4, § 46, stk. 3, og § 143, skal der desuden
tages stilling til, om denne støtte skal videreføres,
ændres eller ophøre.

Søskende og øvrige børn i familien

I forbindelse med udarbejdelse af en børnefaglig
undersøgelse skal I tage stilling til eventuelle øvrige
børn eller unge i familien, jf. § 21. Formålet er at sikre
en tidlig indsats for alle børn eller unge i familien, der
måtte have behov for støtte.

I praksis betyder det, at I skal vurdere evt. støtte-
behov hos øvrige børn eller unge i familien ved at
udarbejde en børnefaglig undersøgelse af dem. Hvis
I vurderer, at der er øvrige børn eller unge med støt-
tebehov, kan der træffes afgørelse om at udarbejde
flere individuelle børnefaglige undersøgelser, eller der
kan træffes afgørelse om udarbejdelse af én samlet
børnefaglig undersøgelse af flere børn eller unge i
familien.

Undervejs i en samlet børnefaglig undersøgelse skal I
belyse individuelle forhold og støttebehov hos hvert
barn eller ung, som er en del af den børnefaglige
undersøgelse.

Hvis sagen omhandler anbringelse grundet omsorgs-
svigt, utilstrækkelig behandling, vold og/eller sek-
suelle overgreb, har I *pligt* til at træffe afgørelse om
børnefaglig undersøgelse af eventuelle hel-, halv- og
stedsøskende under 15 år i hjemmet. Pligten til at
udarbejde en børnefaglig undersøgelse gælder dog
ikke, hvis der åbenlyst ikke er behov for det, jf. § 21,
stk. 3 – fx hvis barnet er i trivsel. For søskende over
15 år beror det på en konkret og individuel vurdering,
om der skal træffes afgørelse om udarbejdelse af en
børnefaglig undersøgelse.

To rådgivere

I barnets lov understreges intentionen om, at børn
og unge skal opleve kontinuitet og stabilitet under
en børnefaglig undersøgelse. Det udmøntes bl.a. i, at
væsentlige møder som udgangspunkt afholdes med

deltagelse af to børne- og ungerådgivere, jf. § 21, stk. 5. Bestemmelsen gælder i tilfælde, hvor der ikke tidligere har været iværksat støttende indsatser efter § 32 eller en anbringelse efter §§ 46 eller 47.

I praksis kan det fx betyde, at et møde, som ellers ville blive aflyst i tilfælde af sygdom, kan afholdes alligevel. Deltagelse af to rådgivere ophører som udgangspunkt ved den børnefaglige undersøgelses afslutning, men ordningen med to rådgivere vil fortsat gælde i forbindelse med personrettet tilsyn, hvis der iværksættes anbringelse. Læs mere om dette i håndbogens kapitel 9.

Sideløbende støtte

Mens I laver den børnefaglige undersøgelse, kan der iværksættes sideløbende støtte, når der er behov for det. Ved den børnefaglige undersøgelses afslutning skal I tage stilling til, om støtten skal forlænges, afsluttes eller ændres til anden hjælp eller støtte.

Hvis der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling, kan børne- og ungevalget træffe afgørelse om udarbejdelse af en børnefaglig undersøgelse uden samtykke under ophold på en institution eller en indlæggelse på sygehus, herunder psykiatrisk afdeling, jf. § 23, stk.

1. En afgørelse om børnefaglig undersøgelse truffet af børne- og ungeudvalget, jf. § 23 stk. 2, kan også omfatte benyttelse af det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 124.

Læs mere om særlig hjælp og støtte til børn og unge, der har været udsat for overgreb, i håndbogens kapitel 13.

Tidsfrist

Den børnefaglige undersøgelse skal være afsluttet senest 4 måneder efter det tidspunkt, hvor I er blevet opmærksomme på, at barnet kan have behov for støtte, fx på baggrund af en underretning, henvendelse eller ansøgning, jf. § 20, stk. 3. Tidsfristen beregnes altså ikke fra den dato, hvor der er truffet afgørelse om udarbejdelse af en børnefaglig undersøgelse.

Hvis den børnefaglige undersøgelse undtagelsesvist ikke kan afsluttes indenfor 4 måneder, skal der udarbejdes en foreløbig vurdering, og den børnefaglige undersøgelse skal afsluttes snarest herefter. Forsinkelsen kan fx skyldes, at en forældrekompetenceundersøgelse er under udarbejdelse og ikke når at blive færdig, inden tidsfristen for den børnefaglige undersøgelse udløber. Dispensation for tidsfristen vedrører således forhold, som ligger uden for kommunens regi, og kan ikke begrundes i interne forhold.

I afgørelser om børnefaglige undersøgelser, som gennemføres under ophold på en institution eller indlæggelse på et sygehus, truffet af børne- og ungeudvalget uden samtykke fra forældre og en ung over 15 år, jf. § 23, skal den børnefaglige undersøgelse være afsluttet inden 2 måneder fra børne- og ungeudvalgets afgørelse.

Dokumentation

Dokumentation for den børnefaglige undersøgelse skal fremgå af sagen. En børnefaglig undersøgelse skal opdateres ved behov, fx ved nye problematikker eller ved ændringer i barnets eller den unges behov.

Dokumentation af børnefaglig undersøgelse

Med barnets lov er der ikke formkrav til dokumentation af den børnefaglige undersøgelse. Der kan tages afsæt i en fælles skabelon til formålet, som fx undersøgelsesskabelonen udarbejdet til ICS-metoden.

(Social- og Boligstyrelsen, 2023)

Udfald af en screening – eksempler på forskellige niveauer af sagens oplysning

Eksempler på sager, der ikke kræver yderligere afdækning	Eksempler på sager, der kan kræve yderligere afdækning	Eksempler på sager, der kan kræve en børnefaglig undersøgelse
<p>Et barn eller en ung, der har behov for psykologsamtaler i en kortere periode pga. en pludseligt opstået krise, fx ved forældrenes skilsmisse, sygdom eller dødsfald i familien, og hvor der ikke er indikationer på andre problemstillinger.</p> <p>Et barn eller en ung, som har en varig og betydeligt nedsat funktionsevne eller en indgribende kronisk eller langvarig lidelse, som tidligere er vurderet omfattet af målgruppen, og som har behov for tildeling af et yderligere hjælpemiddel, og hvor der samtidig er vurderet, at der ikke er behov for anden hjælp eller støtte efter barnets lov. Afgørelse træffes på det foreliggende grundlag.</p>	<p>Et barn eller en ung, hvor der er bekymring for begyndende eller sværere mistrivsel, fx på grund af bekymrende højt skolefravær eller adfærds- eller tilpasningsproblemer, og hvor der er behov for at få afdækket årsagen til barnets eller den unges adfærd for at kunne sætte ind med den rette støtte.</p> <p>Et barn eller en ung, der på grund af en funktionsnedsættelse har et åbenlyst behov for tildeling af en bestemt handicapkompenserende ydelse, men hvor der vil være behov for yderligere oplysning af sagen gennem en afdækning for at kunne afklare det samlede støttebehov.</p>	<p>Et barn eller en ung, der udviser tegn på alvorlig mistrivsel, fx i form af svært udadreagerende eller selvskadende adfærd.</p> <p>Et barn eller en ung, hvor der er indikationer på alvorlige problemer hos forældrene, fx misbrug af rusmidler, meget højt konfliktniveau eller bekymring for manglende forældrekompetencer.</p> <p>Et barn eller en ung, der har fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, hvor der kan være behov for særlig støtte til barnet eller familien som følge af barnets funktionsnedsættelse eller indikationer på problemer hos forældrene.</p>

Loven i praksis: Kommende forældre

§ 24: Screening

Det er som nævnt en væsentlig intention med barnets lov, at børn og unge får hjælp og støtte så tidligt som muligt, og derfor er kommende forældre også omfattet af de nye bestemmelser om sagens oplysning.

En screening af kommende forældre, jf. § 24, sker på baggrund af en antagelse om, at der kan opstå behov for hjælp og støtte eller anbringelse af barnet umiddelbart efter fødslen. Antagelsen kan være opstået på baggrund af bl.a. en underretning, ansøgning eller anden henvendelse.

Screening, jf. § 24, og 24-timers vurdering, jf. § 136, stk. 2, er to adskilte processer, som er tæt knyttede. Screening er den indledende vurdering af de faktiske forhold, mens 24-timers vurderingen skal munde ud i en socialfaglig vurdering, som indeholder jeres stillingtagen til, hvorvidt barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og hvorvidt der på den baggrund er behov for en akut indsats. Hvis der iværksættes akutte indsatser, jf. § 32, skal vurderingen og screeningen lede videre til en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse.

Formålet med screening af kommende forældre

Formålet med screeningen er at skabe overblik over ressourcer og udfordringer og klarhed over, om der er behov for yderligere undersøgelse. I så fald skal der tages stilling til, hvor omfattende en undersøgelse af forholdene, der er behov for. Screeningen skal også indeholde en vurdering af sagens kompleksitet, herunder om der er mange sammenhængende problematikker og øvrige forhold som fx problemstillinger hos evt. søskende samt en angivelse af evt. nedsat

fysisk og psykisk funktionsniveau hos barnet efter fødsel eller hos de kommende forældre.

Screeningen udarbejdes for at finde ud af, om der er tale om:

1. En problemstilling, der **ikke** kræver yderligere afdækning af de kommende forældres forhold. Det det kan være en afgrænset problematik, fx:
 - Utryghed grundet gentagne aborter.
2. En problemstilling, der kræver afdækning af et eller flere forhold hos de kommende forældre, fx ved indikationer på højere grad af problemtyngde eller kompleksitet, som betyder, at der er behov for at belyse sagen nærmere for at kunne vurdere udfordringer, ressourcer og støttebehov og tilpasse indsatsen. Det kan fx dreje sig om:
 - Sårbare unge kommende forældre, som er meget usikre på forælderollen og samtidig har udfordringer med at gennemføre en ungdomsuddannelse eller få fodfæste på arbejdsmarkedet.
 - Et barn, som vil blive født med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, og som må forventes at kræve handicapkompenserende støtte efter lovens kapitel 8 umiddelbart efter fødslen, fx et hjælpemiddel eller boligindretning.
 - En fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos de kommende forældre, som kan have betydning for varetagelse af forælderollen. Det bemærkes, at hjælp til varetagelse af forælderollen, som alene skyldes en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos forældrene, skal ydes efter servicelovens regler om hjælp og støtte.

3. En problemstilling, der kræver undersøgelse af de kommende forældres forhold, jf. §§ 26 og 27. Det kan fx være situationer, hvor:

- Problematikkerne er af alvorlig og kompleks karakter og der derfor er behov for at komme hele vejen rundt om de kommende forældres situation for at sikre klarhed over udfordringer, ressourcer og støttebehov.

I vurderingen lægges vægt på sagens karakter, intensitet og kompleksitet, herunder en eventuel nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos et barn umiddelbart efter fødslen eller hos de kommende forældre.

Hvad skal en screening indeholde?

Barnets lov indeholder ikke særlige krav til indholdet af en screening. Som udgangspunkt foretages screeningen på baggrund af de foreliggende oplysninger i sagen. Det kan fx være en underretning, observationer fra fagprofessionelle eller andet, der giver et overblik over de kommende forældres umiddelbare støttebehov. I skal undervejs være opmærksomme på, om der er én eller flere sammenhængende problematikker. Hvis screeningen viser behov for det, udarbejdes der en afdækning eller en undersøgelse.

Screeningen skal indeholde jeres socialfaglige vurdering, hvor I tager stilling til, om:

- Sagen skal afsluttes uden yderligere handlinger.
- Der er behov for at udarbejde en afdækning eller undersøgelse af de kommende forældres forhold, jf. §§ 25 og 26-27.
- Der behov for støtte, og i givet fald hvilken, herunder fx:
 - Tilbud om tidligt forebyggende indsats, jf. § 30
 - Afgørelse om økonomisk støtte, jf. § 35

Dokumentation

Dokumentation for screeningen skal fremgå af sagen. I skal dokumentere, at I har udarbejdet screeningen, og hvilke oplysninger I har lagt vægt på. Jeres socialfaglige vurdering samt evt. beslutninger og afgørelser om det videre forløb skal også fremgå af screeningsnotatet.

Dokumentation af screening

Der er ikke krav til, hvordan dokumentationen af screeningen skal fremgå, og derfor kan der med fordel tages afsæt i en fælles skabelon til formålet, som fx screeningsskabelonen udarbejdet til ICS-metoden.

(Social- og Boligstyrelsen, 2023)

§ 25: Afdækning

En afdækning udarbejdes på baggrund af en underretning, henvendelse eller ansøgning. Afdækningen kan også iværksættes på baggrund af en screening, når I efter screeningen vurderer, at en problemstilling kræver yderligere afdækning af et eller flere forhold hos de kommende forældre eller det ufødte barn.

Formål med afdækning

Afdækningen skal sætte fokus på de problematikker, som har betydning for det kommende barns trivsel.

Afdækningen gennemføres så vidt muligt i samarbejde med forældrene, jf. § 25, stk. 2. Derudover skal de fagfolk, som allerede har viden om de kommende

forældres forhold, inddrages i afdækningen, jf. § 25, stk. 1.

Afdækningen kan gennemføres som én samlet afdækning for de kommende forældre og et eller flere børn i familien, dog således, at der tages højde for børnenes og de kommende forældres individuelle forhold, jf. § 25, stk. 3.

Komplekse eller alvorlige vanskeligheder hos de kommende forældre, som fx bekymring om manglende forældrekompetencer, ligger uden for rammerne af en afdækning og vil i stedet kræve en afgørelse om undersøgelse, jf. § 26.

Hvad skal en afdækning af kommende forældre indeholde?

En afdækning skal belyse et eller flere afgrænsede forhold af betydning for de kommende forældre, som er væsentlige af hensyn til støttebehovet hos et barn efter fødslen. Det kan efter omstændighederne fx være relevant at afdække en evt. fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos de kommende forældre, som kan have betydning for varetagelse af forældrerollen. Afdækningen vil have et mere begrænset omfang end undersøgelsen af forældrenes forhold.

Afdækningen skal indeholde jeres socialfaglige vurdering, hvor I tager stilling til, om:

- Sagen skal afsluttes uden yderligere handlinger
- Der skal udarbejdes en undersøgelse af de kommende forældres forhold, jf. §§ 26–27
- Der er behov for støtte, og i givet fald hvilken, herunder fx:
 - Tilbud om tidligt forebyggende indsats, jf. § 30
 - Afgørelse om økonomisk støtte, jf. § 35
 - Afgørelse om støttende indsats, jf. § 32

Tidsfrist

Der er ikke fastsat en tidsfrist for udarbejdelse af afdækningen, men retssikkerhedslovens § 3, stk. 1, gør sig gældende. Det betyder, at afdækningen skal gennemføres så hurtigt som muligt.

Sideløbende støtte

Sideløbende med udarbejdelsen af en afdækning kan der træffes afgørelse om iværksættelse af støtte, jf. § 32, stk. 4. Når afdækningen er færdig, skal der tages stilling til, om den sideløbende støtte skal forlænges, afsluttes eller ændres til anden støtte eller hjælp.

Dokumentation

Dokumentation for afdækningen skal fremgå af sagen, og det kan være i form af et afdækningsnotat, som dokumenterer afdækningen i rimeligt omfang. I kan fx beskrive, hvilke oplysninger, mulige observationer og fokuspunkter I har lagt vægt på, samt hvordan I har inddraget forældrene, netværk samt øvrige relevante fagprofessionelle. Jeres socialfaglige vurdering samt beslutning eller afgørelse om det videre forløb skal fremgå.

Tip til praksis

Dokumentation af afdækning

Med barnets lov er der ikke formkrav til, hvordan dokumentationen af afdækningen skal fremgå, og derfor kan der med fordel tages afsæt i en fælles skabelon til formålet, som fx afdækningsskabelonen udarbejdet til ICS-metoden.

(Social- og Boligstyrelsen, 2023)

§ 26: Undersøgelse

Efter § 26 kan der træffes afgørelse om at undersøge kommende forældres forhold nærmere, når det må antages, at der kan opstå behov for støtte og hjælp umiddelbart efter fødslen, fx på baggrund af en underretning, henvendelse eller ansøgning. Der er her tale om problematikker af alvorlig og kompleks karakter.

I forbindelse med undersøgelsen skal I tage stilling til, om der er flere børn i familien med støttebehov og vurdere, om der skal træffes afgørelse om børnefaglig undersøgelse af dem. Der kan udarbejdes en samlet undersøgelse, men der skal tages højde for individuelle forhold hos børnene og forældrene.

Undersøgelsen skal i videst muligt omfang udarbejdes i samarbejde med de kommende forældre, jf. § 27, stk. 2.

Hvad skal en undersøgelse af kommende forældre indeholde?

I skal udarbejde undersøgelsen af kommende forældre ud fra en helhedsbetragtning af både udfordringer og ressourcer hos de kommende forældre, familien og netværket. I skal beskrive de kommende forældres synspunkter, holdninger og perspektiver, og det skal være tydeligt, hvordan de kommende forældre stiller sig til undersøgelsen og resultatet af processen. Undersøgelsen skal føre til en begrundet stillingtagen til et evt. støttebehov.

Undersøgelsen skal indeholde jeres socialfaglige vurdering, hvor I tager stilling til, om der er grundlag for at iværksætte støtte, jf. § 32, stk. 5, § 46, stk. 4, eller § 49, og i givet fald hvilken. Hvis der er iværksat støtte, sideløbende med at undersøgelsen gennemføres, jf. § 32, stk. 5, skal der desuden tages stilling til, om denne støtte skal videreføres, ændres eller ophøre.

Sideløbende støtte

Undervejs i undersøgelsesprocessen vil der kunne iværksættes sideløbende støtte, jf. § 32, og der skal tages stilling til, om denne støtte skal videreføres, ændres eller ophøre ved undersøgelsens afslutning.

Tidsfrist

Undersøgelse af kommende forældre skal være afsluttet senest 4 måneder efter det tidspunkt, kommunen er blevet bekendt med, at et barn kan have brug for støtte umiddelbart efter fødslen. Forhold, som kommunen ikke har indflydelse på, kan i særlige tilfælde betyde, at undersøgelsen ikke kan afsluttes endeligt inden for 4 måneder. Det kan fx være tilfælde, hvor der er længere ventetid i forbindelse med undersøgelse hos læge eller autoriseret psykolog, jf. § 27, stk. 3. I disse tilfælde skal der laves en foreløbig vurdering, og undersøgelsen skal afsluttes snarest herefter.

Dokumentation

Dokumentation for undersøgelsen af de kommende forældres forhold skal fremgå af sagen. Undersøgelsen skal opdateres ved behov, fx ved nye problematikker, ændrede indsatser eller andre situationer, som har betydning for det kommende barn. I skal sikre, at undersøgelsen indeholder beskrivelse af valgte fokuspunkter og af de kommende forældres synspunkter, holdninger og perspektiver samt bemærkninger til undersøgelsens konklusioner.

Dokumentation af undersøgelse

Med barnets lov er der ikke formkrav til dokumentation af undersøgelsen. Der kan tages afsæt i en fælles skabelon til formålet, som fx undersøgelsesskabelonen udarbejdet til ICS-metoden.

(Social- og Boligstyrelsen, 2023)

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Øget fokus på inddragelse af alle børn og unge

Barnets lov lægger vægt på, at I skal inddrage børn, unge og familier kontinuerligt, så deres ønsker og synspunkter afspejles i alle dele af sagsbehandlingen, herunder screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse. Tilsvarende gælder for kommende forældre. Inddragelse er som begreb udfoldet i håndbogens kapitel 2.

Det er et særligt opmærksomhedspunkt, at børn og unge med funktionsnedsættelser også har ret til at blive inddraget i alle dele af sagsforløbet. Dette er ikke nyt, men i praksis har der været tendens til at undlade inddragelse af barnet eller den unge, hvis der fx alene er ansøgt om handicapkompenenserende støtte, og hvor forældrene og evt. kommunen ikke finder behov for at involvere barnet. Det er dog centralt at huske, at barnet kan have en holdning til den støtte, der iværksættes, også når det drejer sig om handicapkompenenserende indsats som fx tabt arbejdsfortjeneste. Det kan fx være, at barnet eller den unge ikke

ønsker, at det er forældrene, der varetager morgenrutinen med personlig hygiejne, men kan udtrykke behov for, at dette varetages af andre. I sådan et tilfælde vil det være relevant at overveje, om og hvordan barnets eller den unges ønske kan imødekommes. Det kan resultere i, at der findes andre løsninger, end at forældrene får tabt arbejdsfortjeneste for at varetage opgaverne i denne del af barnets hverdag.

Kvalitet i sagsbehandlingen

Indfrielse af lovens formål, jf. §§ 1 og 2, hænger bl.a. tæt sammen med socialfaglighed og praksisnær viden om, hvad der skaber kvalitet i selve sagsbehandlingsprocesser. Forskningen peger på, at kvalitet i sagsbehandlingen er afhængig af samspillet mellem en række faktorer, bl.a.:

- Helhedsorienteret sagsbehandling, der medtænker hele barnets, den unges og familiens situation og hverdagsliv.
- Tidlig og grundig udredning af barnets, den unges eller familiens udfordringer og ressourcer, eventuelt via inddragelse af specialiserede og tværfaglige kompetencer.
- Tidlig og løbende inddragelse af barnet eller den unge og familien, så de får motivation for at indgå i sagsbehandlingen og indsatsen.
- Inddragelse af barnets eller den unges perspektiv i alle dele af sagsbehandlingen, så sagsbehandlernes forståelse af barnet eller den unge nuanceres.
- Sikring af socialfaglig systematik og dokumentation, der er meningsfuldt integreret i sagsbehandlingsprocessen.

- Velfunderet teoretisk og konceptuel viden blandt rådgivere om forskellige former for psykologisk og sociologisk fagterminologi samt omfattende juridisk viden om regler og lovgivning og anvendelsen heraf i praksis.

(Bengtsson & Olsen, 2021)

Selvom der med barnets lov gives rum til større fleksibilitet i dele af sagsbehandlingen, vil en systematisk tilgang til hele sagsforløbet bidrage til en god kvalitet i de forskellige delprocesser. Det gælder lige fra modtagelse og håndtering af underretninger til sagens afslutning og uanset årsagen til behandling af sagen. En systematisk tilgang til arbejdet understøttes bl.a. gennem anvendelsen af forskellige socialfaglige værktøjer og metoder, som fx ICS og Signs of Safety (SoS) (Bengtsson & Olsen, 2021).

Referencer

Bengtsson, T. T., & Olsen, R. F. (2021). *Kortlægning af viden om kvalitet i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet – et litteraturstudie af danske publikationer*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Kvalitet i sagsbehandlingen – en håndbog i anvendelse af ICS og udredningsværktøjet*. Social- og Boligstyrelsen.

Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Vejviser til sagsforløb – Nye veje med barnets lov*.

Kapitel 5. Planer

Dette kapitel omhandler den del af sagsforløbet, som omfatter udarbejdelse af planer. Barnets lov opererer med fire typer planer: barnets plan, ungeplanen, den helhedsorienterede plan samt forældrehandleplanen.

Barnets plan og ungeplanen

Barnets plan og ungeplanen er nye og erstatter servicelovens handleplan efter § 140. Med de nye planer følger nye proceskrav, som betyder, at der ved afgørelse om støttende indsats efter § 32 skal tages konkret stilling til, om der er behov for at udarbejde en plan. For ungeplanen gælder derudover en række yderligere tilfælde, hvor der skal tages stilling til behovet for en plan, jf. § 108, stk. 1.

De fleksible proceskrav betyder, at der kan iværksættes støttende indsatser, *uden* at der nødvendigvis udarbejdes en plan. Det beror på en socialfaglig vurdering både ved afgørelse om indsats og løbende i sagsforløbet, om der er behov for en plan. Beslutningen om at udarbejde en plan skal tage afsæt i barnets eller den unges egne ønsker og behov samt forholdene i den konkrete sag.

Målet med de nye regler er at skabe fleksible og dynamiske sagsforløb, der afspejler børn og unges behov og sikrer en kortere vej til iværksættelse af indsats. Derfor giver de nye bestemmelser plads til jeres socialfaglige vurdering af, hvornår der er behov for en plan.

Det er fortsat lovpligtigt at udarbejde barnets plan eller en ungeplan, når der træffes afgørelse om anbringelse efter §§ 46 eller 47.

Forældrehandleplanen og den helhedsorienterede plan

Som helhed videreføres bestemmelserne om forældrehandleplanen og den helhedsorienterede plan. Forældrehandleplanen skal udarbejdes som led i at støtte forældre, som får et barn eller en ung anbragt uden for hjemmet, og den helhedsorienterede plan kan tilbydes unge eller forældre med komplekse og sammensatte problemer – dvs. sager, hvor der kan eller skal udarbejdes flere planer for indsatserne, og hvor der vil være et koordinationsbehov på tværs af afdelinger.

§

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

I tabellen nedenfor fremgår et samlet overblik over de bestemmelser, som vedrører de fire forskellige planer. Bemærk, at bestemmelserne omkring opfølgning på barnets plan og ungeplanen, jf. § 95, herunder revision af planerne, fremgår af håndbogens kapitel 9 om opfølgning.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført
<p>§ 91: Barnets plan</p> <p>Nyt →</p> <p>→</p> <p>→</p> <p>→</p>	<p>Ny bestemmelse med videreførte elementer. Det nye er, at når der træffes afgørelse om støttende indsatser efter § 32, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen tage stilling til, om der skal udarbejdes en barnets plan. Dette beror på en socialfaglig vurdering. I givet fald skal det ske senest 3 måneder efter afgørelsen.</p> <p>Med bestemmelsen tydeliggøres, at det først og fremmest er barnets plan og sekundært en plan for rådgiveren og/eller behandlings- eller anbringelsestilbud.</p> <p>Når der træffes afgørelse om anbringelse, skal der altid udarbejdes en barnets plan, jf. stk. 2. Planen skal foreligge senest 3 måneder efter afgørelsen om anbringelse. Hvis der træffes afgørelse om anbringelse uden samtykke, jf. § 47, skal barnets plan foreligge inden afgørelsen.</p> <p>Det videreføres med stk. 3, at der kan udarbejdes én samlet plan for flere børn i familien. Det beror på en socialfaglig vurdering at tage stilling til planens omfang, detaljeringsgrad og udformning.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført
<p>§ 92: Konkrete mål for barnets eller den unges trivsel og udvikling</p> 	<p>Bestemmelsen om de indholdsmæssige krav til barnets plan videreføres, men med sproglig opdatering som følge af barnets lov. De konkrete mål i barnets plan skal opstilles i overensstemmelse med det overordnede formål med indsatsen, der fremgår af afgørelsen om en støttende indsats eller anbringelse. Målene skal målrettes barnets trivsel og udvikling og skal så vidt muligt udarbejdes i samarbejde med barn og forældre. De konkrete mål skal afspejle det enkelte barns eller den enkelte unges ønsker og behov, og kommunalbestyrelsen skal inddrage barnet eller den unge og forældrene i formuleringen af målene.</p> <p>Barnets plan skal tage afsæt i den valgte indsats eller anbringelse. Hvis der er foretaget en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse, jf. §§ 19 eller 20, skal barnets plan også tage udgangspunkt i resultaterne heraf, jf. stk. 2.</p> <p>I sager om anbringelse uden for hjemmet efter §§ 46 og 47 skal barnets plan angive, hvilke former for støtte der skal iværksættes for familien, i forbindelse med at barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet og i tiden efter barnets eller den unges hjemgivelse, jf. stk. 3.</p>
<p>§ 93: Tilbud om helhedsorienteret plan</p> 	<p>Videreførelse af muligheden for, at de elementer af barnets plan, som vedrører forældrene, kan erstattes af en helhedsorienteret plan, jf. § 110.</p>
<p>§ 94: Udlevering af barnets plan eller den helhedsorienterede plan</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at der er pligt og adgang til, at kommunen kan udlevere relevante oplysninger om barnets eller den unges forhold til anbringelsessted eller behandlingstilbud (stofmisbrug).</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført
<p>§ 108: Ungeplan</p> <p>Nyt →</p> <p>→</p>	<p>Ny bestemmelse med videreførte elementer. Bestemmelsen fastsætter i stk. 1, at kommunalbestyrelsen skal tage stilling til udarbejdelse af en ungeplan i følgende tilfælde:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Når en ung, der har en barnets plan, fylder 16 år. • Når en ung, som modtager støttende indsatser, men endnu ikke har en barnets plan, fylder 16 år. • Når der iværksættes støtte efter §§ 32, 114, 115 og 120 til en ung, der er fyldt 16 og ikke tidligere har modtaget en støttende indsats. • Når der iværksættes støtte efter § 116, jf. § 114. <p>Efter stk. 2 skal der udarbejdes en ungeplan ved anbringelse uden for hjemmet, jf. §§ 46 og 47, samt ved genetablering af døgnophold, jf. § 116.</p> <p>Der skal foreligge en ungeplan senest 3 måneder efter, der er truffet afgørelse om anbringelse, jf. stk. 3.</p> <p>I sager om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke skal ungeplanen udarbejdes, før der træffes afgørelse om anbringelse, jf. stk. 4.</p>
<p>§ 109: Konkrete mål for den unges trivsel og udvikling</p> <p>Nyt →</p> <p>→</p>	<p>Ny bestemmelse med videreførte elementer. Bestemmelsen fastsætter, at ungeplanen skal tage udgangspunkt i den unges ønsker og behov og skal tage hensyn til forholdene i den enkelte sag.</p> <p>Ungeplanen skal indeholde konkrete mål for den unges trivsel og udvikling og skal opstilles i overensstemmelse med det overordnede formål med støtten, der fremgår af afgørelsen. Målene skal afspejle den unges ønsker og behov og overgangen til voksenlivet, herunder fokus på uddannelse og beskæftigelse. Den unge og forældrene skal inddrages i formulering af målene.</p> <p>Planen skal så vidt muligt udarbejdes med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, jf. stk. 2.</p> <p>Ungeplanen skal tage udgangspunkt i den valgte indsats og kan tage udgangspunkt i barnets plan, jf. stk. 3.</p> <p>I sager om anbringelse uden for hjemmet, jf. §§ 46 og 47, skal ungeplanen tillige angive, hvilke former for støtte der skal iværksættes for familien, i forbindelse med at den unge er anbragt uden for hjemmet og i tiden efter hjemgivelse, jf. stk. 4.</p> <p>Når en ung anbringes på et anbringelsessted efter § 43 eller visiteres til et behandlingstilbud for personer med et stofmisbrug efter § 33, og der er udarbejdet en ungeplan efter § 108 eller en helhedsorienteret plan efter § 110, skal relevante dele af ungeplanen eller den helhedsorienterede plan udleveres til tilbuddet.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført
<p>§ 77: Forældrehandleplan</p> <p style="text-align: right;"></p> <p style="text-align: right;">Nyt </p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal udarbejde en særskilt plan for støtten til forældre, som får deres barn anbragt uden for hjemmet.</p> <p>Efter stk. 2 skal kommunalbestyrelsen i forbindelse med indstilling om anbringelse uden samtykke efter § 47 af et barn eller en ung, der har søskende under 18 år i husstanden, og hvor anbringelsen er begrundet i omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene, udarbejde en forældrehandleplan efter stk. 1, uanset om forældrene har afvist at modtage støtten efter §§ 75 (støtteperson) eller 76 (støttende indsats).</p> <p>Som noget nyt fastsætter stk. 3, at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde, hvor det er åbenlyst unødvendigt, kan undlade at udarbejde en plan efter stk. 1. Kommunalbestyrelsen skal begrunde, hvorfor der ikke er udarbejdet en plan for støtten til forældrene.</p>
<p>§ 78: Tilbud om helhedsorienteret plan</p> <p style="text-align: right;"></p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen kan besluttet, at kravet om en særskilt forældrehandleplan for støtte til forældrene, jf. § 77, kan fraviges, og at forældrene i stedet tilbydes en helhedsorienteret plan for en forælder eller begge forældre, jf. § 110. Bestemmelsen er målrettet forældre med komplekse og sammensatte problemer, hvor der kan eller skal udarbejdes flere planer for indsatserne for forældrene, og hvor der er et koordinationsbehov forbundet hermed. Forældrene skal give samtykke til, at den særskilte plan erstattes af en helhedsorienteret plan.</p>
<p>§ 79: Revision for forældrehandleplan eller relevante dele af den helhedsorienterede plan</p> <p style="text-align: right;"></p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde at revidere forældrehandleplanen eller dele af den helhedsorienterede plan efter behov. Revision af planerne skal tilbydes senest 3 måneder efter, at barnet eller den unge har fået ophold uden for hjemmet, jf. stk. 2.</p> <p>Er der foretaget en revidering, skal der herefter med højst 12 måneders mellemrum foretages en vurdering af, om der er behov for at revidere planen, jf. stk. 3.</p>
<p>§ 110: Helhedsorienteret plan</p> <p style="text-align: right;"></p>	<p>Videreførelse af muligheden for, at kommunalbestyrelsen kan tilbyde, at ungeplanen erstattes af en helhedsorienteret plan, samt at de elementer af barnets plan, jf. § 92, der vedrører forældrene, erstattes af en helhedsorienteret plan.</p>

Loven i praksis

Barnets plan og ungeplanen

Barnets plan og ungeplanen har primært fokus på barnets eller den unges trivsel og udvikling, og sekundært fokus på at beskrive den samlede indsats for barnet eller den unge. Planerne skal dermed ses primært som barnets eller den unges plan, og sekundært som en plan for rådgiver, behandlings- eller anbringelsestilbud.

Det er afgørende, at planen udfærdiges med udgangspunkt i barnets eller den unges perspektiv. Planen skal indeholde konkrete mål for barnets eller den unges trivsel og udvikling i overensstemmelse med det overordnede formål med indsatsen eller anbringelsen. For ungeplanen gælder desuden, at målene skal afspejle den unges ønsker og behov med hensyn til beskæftigelse og uddannelse.

Planen skal være et dokument, som barnet, den unge og familien kan læse og forstå, og som de føler ejerskab over. Planen er et centralt element i den løbende opfølgning, jf. § 95, ligesom relevante dele af planen skal udleveres til barnets eller den unges behandlings- eller anbringelsestilbud, hvor det er relevant, jf. § 94.

Hvornår skal der udarbejdes en barnets plan eller ungeplan?

Når der træffes afgørelse om støttende indsatser efter § 32, skal I tage stilling til, hvorvidt der skal udarbejdes en barnets plan eller en ungeplan. I skal derudover tage stilling til behovet for en ungeplan i specifikke situationer, som fremgår af § 108.

Planen skal udarbejdes senest 3 måneder efter, der er truffet afgørelse om indsatsen. Beslutningen om udarbejdelse af en plan beror på en socialfaglig vurdering, som bl.a. bygger på en løbende dialog med

barnet, den unge og forældrene, hvor I tager udgangspunkt i barnets eller den unges egne ønsker og behov samt forholdene i den enkelte sag. Fordi planen kan udarbejdes efter, at der er truffet afgørelse om indsatsen, er det muligt at tage udgangspunkt i den indsats, der er iværksat, og at inddrage det konkrete tilbud, hvis det vurderes relevant. Samtidig betyder det, at iværksættelse af indsatsen ikke afhænger af, om der er udarbejdet en plan. Det betyder, dels at udarbejdelse af planen ikke risikerer at forsinke igangsættelsen af indsatsen unødigt, dels at der ikke opstår situationer, hvor det kan være nødvendigt at haste en plan igennem for at kunne iværksætte indsatsen.

De fleksible proceskrav betyder, at nogle støttende indsatser vil blive iværksat, uden der er formuleret skriftlige og konkrete mål. I de tilfælde skal I være særligt opmærksomme på formulering af formålet med indsatsen, som skal fremgå af afgørelsen om den støttende indsats, da formålet vil danne afsæt for dialogen under den løbende opfølgning. Læs mere om opfølgning, når der ikke er lavet en plan, i håndbogens kapitel 9.

Når der træffes afgørelse om anbringelse efter §§ 46 eller 47, skal der altid udarbejdes en barnets plan eller ungeplan. I sager om anbringelse *uden* samtykke efter § 47 skal planerne udarbejdes, inden der træffes afgørelse, jf. § 51, stk. 1, nr. 3, idet planen skal vedlægges indstillingen til børne- og ungeudvalget, jf. § 51. I sager om anbringelse *med* samtykke efter § 46 skal planen udarbejdes senest 3 måneder efter, der er truffet afgørelse om anbringelsen.

Formkrav og indholdsmæssige krav

Der er ikke formkrav til udarbejdelse af barnets plan eller ungeplanen. De fleste kommuner anvender i dag fælles skabeloner til udarbejdelse af planer, som fx ICS-skabelonerne, hvilket er med til at understøtte en

systematisk tilgang til samarbejdet med barnet, den unge og forældrene. Vær derudover opmærksom på de indholdsmæssige krav til planerne, som fremgår af §§ 92 og 109.

Forældrehandleplanen og den helhedsorienterede plan

Under en anbringelse spiller forældrene fortsat en vigtig rolle i at sikre en positiv udvikling for barnet eller den unge. Det er derfor vigtigt, at der under en anbringelse så vidt muligt arbejdes med at støtte forældrene i at løse de problemer, som har været medvirkende til barnets eller den unges vanskeligheder. Planen for støtten til forældrene under en anbringelse skal fremgå af en forældrehandleplan, jf. § 77.

Den helhedsorienterede plan, jf. §§ 78 og 110, er relevant at anvende for forældre eller unge, hvor der er samtidige og evt. komplekse problemstillinger på spil. Det kan fx være i situationer, hvor forældrene eller den unge har udfordringer omkring uddannelse, beskæftigelse, psykisk sygdom, misbrug m.v., og hvor det er nødvendigt, at der samarbejdes på tværs af afdelinger og sektorer for at sikre en sammenhængende indsats, så forældrene eller den unge kan overskue det samlede forløb.

Hvornår skal der udarbejdes en forældrehandleplan eller en helhedsorienteret plan?

Når der under en anbringelse træffes afgørelse om en støtteperson eller anden støttende indsats til forældrene efter reglerne i §§ 75 og 76, skal der udarbejdes en forældrehandleplan, jf. § 77.

Ligeledes skal der udarbejdes en forældrehandleplan, hvis et barn anbringes efter § 47 med begrundelse i omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene, og der samtidig er søskende under 18

år i husstanden. Det gælder også, selvom forældrene afviser at modtage støtte under anbringelsen, jf. § 77, stk. 2. I disse tilfælde er behovet særligt stort for at sætte målrettet ind med støtte til hele familien og for at arbejde målrettet med forældrene, bl.a. for at understøtte samarbejdet om indsatsen og et trygt og stabilt samvær mellem barn og forældre. Hvis forældrene afviser at modtage støtte, kan planen fx indeholde mål for, hvordan der arbejdes med at styrke dialogen og samarbejdet med forældrene, og mål for forældrenes samvær og kontakt med barnet.

Hvis forældrene har komplekse og sammensatte problemer, kan forældrehandleplanen erstattes af en helhedsorienteret plan, jf. § 78, hvor alle indsatsen i forhold til forældrene indarbejdes og koordineres. Forældrene skal give samtykke til, at forældrehandleplanen erstattes af en helhedsorienteret plan, og der skal følges op på planen efter reglerne i § 79, uanset om støtten fremgår af en forældrehandleplan eller helhedsorienteret plan.

Derudover kan forældrene tilbydes, at de elementer af barnets plan, jf. § 92, der vedrører forældrene, kan erstattes af en helhedsorienteret plan.

Der kan tilsvarende udarbejdes en helhedsorienteret plan til den unge, der er fyldt 16 år. Det er en forudsætning, at forældremyndighedsindehaveren og den unge giver samtykke til, at ungeplanen erstattes af en helhedsorienteret plan.

Formkrav og indholdsmæssige krav

Der er ikke formkrav til udarbejdelsen af forældrehandleplanen eller den helhedsorienterede plan. Der er dog indholdsmæssige krav til den helhedsorienterede plan efter § 110, da indholdet skal opfylde kravene til indholdet af barnets plan, jf. § 92, eller ungeplanen, jf. § 109. Vær desuden opmærksom

på, at en helhedsorienteret plan skal leve op til evt. indholdsmæssige krav, som måtte være til underliggende planer, fx i servicelovens voksenbestemmelser, beskæftigelseslovgivningen, KUI-regler eller regler på udlændingeområdet.

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Udarbejdelse af mål i planerne

Barnets lov fastsætter, at barnets eller den unges synspunkter, holdninger og ønsker skal inddrages i hele sagsforløbet, og at både barn, ung og forældre skal have mulighed for at medvirke aktivt i behandlingen af sagen. Det gælder også under udarbejdelse af planerne, hvor der skal være fokus på at inddrage barnet eller den unge i den løbende vurdering af behovet for en plan og fokus på at sikre, at barnets eller den unges perspektiv og ønsker indgår i formuleringen af planens mål.

"Hovedmålet er, at jeg til sidst kan stå på egne ben og bare sige: "Jeg har ikke brug for mere hjælp". Det er i hvert fald mit mål." (Anders, 17 år)

(Ankestyrelsen, 2021)

Et godt samarbejde med barnet, den unge og forældrene om at identificere og formulere mål er med til at understøtte deres ejerskab og motivation, og det giver gode forudsætninger for en succesfuld indsats. Det er vigtigt, at barnets eller den unges perspektiver og ønsker til egen trivsel og udvikling afspejles i målene. Trivsel skal forstås i et hverdagsperspektiv, hvor trivsel skabes gennem flere arenaer, herun-

der familie, skole, fritidsliv m.v. Det kan med fordel overvejes, hvordan der kan formuleres mål, som omfatter barnets eller den unges trivsel i alle arenaer. Endelig bør målene formuleres som tydelige, enkle, handlingsanvisende og afgrænsede mål. Det gør det lettere for barnet, familien og andre at planlægge konkrete handlinger, der skal udføres for at indfri målene (Rambøll, 2020).

Det er jer, der er ansvarlige for at skabe en god ramme for, at barnets, den unges og forældrenes perspektiver får vægt i planerne på en måde, der er meningsfuldt for alle, og som samtidig sætter retning for den indsats, I vurderer relevant. Det gælder også, når der er tale om anbringelse med eller uden samtykke, hvor det i nogle situationer vil kræve en særlig håndtering at skabe et konstruktivt samarbejde med barnet, den unge eller familien om planernes indhold.

Hvad er gode mål?

De mål, der fastsættes i barnets plan eller ungeplanen, skal kunne omsættes til handling, og I skal kunne følge op på, i hvilket omfang målene er nået.

Gode mål beskriver konkret, hvad det er for en forandring, barnet eller den unge ønsker for egen udvikling og trivsel, og som rådgiver vurderer nødvendig. Målene beskrives så præcist, at det er muligt for både barnet, den unge, forældrene og rådgiveren at tage stilling til, hvornår målene er nået. Planen skal tydeligt beskrive aftalerne om, hvad de voksne omkring barnet konkret skal gøre for at understøtte, at barnet kommer i trivsel.

Det er udtryk for gennemsigtighed og kvalitet i samarbejdet, at barnet og forældrene ved, hvad der skal til, for at barnet kan vurderes i så god trivsel, at der ikke længere er behov for en indsats, og sagen dermed kan afsluttes.

(Social- og Boligstyrelsen, 2023a)

Prioritering af forældrehandleplanen

Forældre til et barn eller en ung, som er blevet anbragt, kan have svært ved at acceptere anbringelsen og den faglige vurdering, der ligger til grund for den. Ydermere sker en anbringelse ofte i situationer, hvor forældrene lever under svære vilkår og måske har været igennem en række kriser, de har haft svært ved at håndtere. En anbringelse vil for mange forældre være en yderligere krise, som kan kræve støtte og specifik krisehåndtering op til, under og i forlængelse

af anbringelsen. Der kan også være behov for en længerevarende bearbejdning af oplevelsen, af tab og af den sorg, der kan følge med den nye livssituation (PwC, 2023).

Forældrehandleplanen kan være et godt redskab til at tale med forældrene om, hvorfor de ikke kan have barnet eller den unge hjemme og skabe tydelighed om, hvad de i givet fald skal kunne opfylde, for at en hjemgivelse kan komme på tale, eller for at samværet kan foregå på en tryk måde for barnet eller den unge. Forældrehandleplanen skal indeholde mål for den støtte, der sættes i værk, med henblik på at støtte forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller støtte dem i samvær under anbringelsen. Et mål skal konkret beskrive, hvad det er for en forandring, der skal kunne ses hos forældrene. Forældrehandleplanen skal så vidt muligt udarbejdes i samarbejde med forældrene (Social- og Boligstyrelsen, 2023a).

I praksis kan der være udfordringer forbundet med at udarbejde forældrehandleplanerne i samarbejde med forældrene (Ankestyrelsen, 2021). Imidlertid viser forskningen, at forældre spiller en helt central rolle for børns og unges opvækst, trivsel og grundlæggende udvikling. Det gælder også børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, hvor mange bevarer kontakten til deres forældre, selvom de har oplevet omsorgssvigt. Forældre til børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, har ofte en række forskellige belastningsfaktorer, som påvirker både deres eget og deres børns liv og trivsel. En målrettet støtte til forældrene – præciseret i en forældrehandleplan – kan være med til at styrke forældrekompetencerne og derigennem sikre mere ro og stabilitet omkring barnet eller den unge under og efter en anbringelse (Lausten, Kloppenborg, Engbo, & Iversen, 2023).

God praksis for udarbejdelse af forældrehandleplaner

Indsatsmodellen for *Målrettet støtte til forældre med anbragte børn* fremhæver en række fokuspunkter for udarbejdelse af forældrehandleplaner:

- Forældrehandleplanen skal tydeliggøre for forældrene, hvad der arbejdes henimod, og hvad der omvendt ikke ligger inden for formålet med anbringelsen.
- Forældrene skal informeres om, at målene ikke nødvendigvis handler om, hvad der skal til for at få hjemgivet barnet. Denne form for gennemsigtighed og tydelighed giver de bedste forudsætninger for samarbejdet mellem forældre og rådgiver.
- Målene skal tage udgangspunkt i forældrenes ønsker, behov og motivation og formuleres i tæt dialog med forældrene, så de tager ejerskab for planen. I de tilfælde, hvor forældrene ikke ønsker at samarbejde om en forældrehandleplan, kan målene i planen handle om, hvordan der kan arbejdes med forældrenes motivation for at indgå i samarbejdet om en plan.
- Målene kan forholde sig til alle relevante aspekter af familielivet. Fx kan der udarbejdes mål for økonomi, bolig eller hygiejne, før der fokuseres på forældrekompetencer. Konkret kan I med fordel lægge vægt på følgende i udarbejdelsen af målene:
 - Lad forældrene selv komme med forslag til målene.
 - Formulér målene kort og i et sprog, som forældrene selv bruger. Det er vigtigt at sikre, at alle har samme forståelse af ordene – undgå faglige begreber.
 - Formulér konkrete, handlingsanvisende mål, hvor det er tydeligt, hvad forældrene skal arbejde på. Det kan være en fordel at arbejde med meget kortsigtede mål.
 - Formulér højst tre mål for de næste 1-2 måneder, og revider derefter målene sammen med forældrene.
- Forældrehandleplanen kan også indeholde aftaler mellem forældre og anbringelsessted om kontakten med barnet, fx aftaler om telefonsamtaler, modtagelse af billeder og information om barnet.
- Både rådgiver og familiebehandler skal kontinuerligt følge op på målene i forældrehandleplanen, så forældrenes udvikling synliggøres, og målene løbende tilpasses forældrenes situation og behov.
- Det er centralt, at samværskonsulenter, familieplejekonsulenter og anbringelsesstedet får indsigt i de mål, der vedrører samvær og samarbejde (husk, at dette kræver samtykke fra forældrene). Dette bidrager til, at alle relevante parter kan støtte op om forældrenes arbejde med målene og forældrenes udvikling.

(Social- og Boligstyrelsen, 2023a) (Lausten, Kloppenborg, Engbo, & Iversen, 2023)

Evaluering af initiativet *Måltrettet støtte til forældre med anbragte børn* viser, at arbejdet med forældrehandleplanen er med til at konkretisere forældrenes ønsker og håb, hvilket medvirker til, at forældrene føler sig hørt og set. Processen kan bidrage til, at forældrene får øje for, hvad de selv kan arbejde med, og efterfølgende til at fastholde fokus på egne håb og ønsker for fremtiden (Lausten, Kloppenborg, Engbo, & Iversen, 2023).

Prioritering af den helhedsorienterede plan

Den helhedsorienterede plan kan tilbydes unge, der er fyldt 16 år, samt forældre, der lever med komplekse og sammensatte problemer, og hvor der kan eller skal udarbejdes flere planer for indsætterne, og hvor der derfor er et koordineringsbehov. Tanken med den helhedsorienterede plan er at styrke koordineringen på tværs af de involverede aktører, som indgår i indsætser til forældre og de unge. Det kan fx ske ved, at de fagprofessionelle koordinerer de forskellige indsætser og mål via faste møder, så det sikres, at der arbejdes i samme retning.

Tip til praksis

Afklarende spørgsmål til en helhedsorienteret praksis

I Social- og Boligstyrelsens analyse af drivkræfter og barrierer for helhedsorienteret arbejde med udsatte borgere (Social- og Boligstyrelsen, 2023b) findes en række spørgsmål, som I kan anvende i det tværprofessionelle samarbejde til at skabe klarhed over forskellige afdelingers holdning til den helhedsorienterede tilgang til arbejdet med forældre og unge:

- Hvilken afgørende forskel forventes helhedsorientering at gøre for den enkelte unge eller de enkelte forældre?
- Hvad er det, vi gerne vil kunne tilbyde unge eller forældre i et helhedsorienteret forløb? Er det, fx at de kun har én kontaktperson, eller at der er et fagteam omkring dem?
- Hvilke unge og forældre skal tilbydes en helhedsorienteret indsats?
- Ønsker vi at oparbejde erfaringer med helhedsorienteret indsats for en afgrænset målgruppe i en opstartsfasen for på et senere tidspunkt at kunne skalere volumen?
- Hvilke typer indsætser skal kunne tilbydes i helhedsorienterede forløb?
- Er der særlige snitflader mellem forskellige lovgivninger, forvaltninger eller opgavetyper, som vi ønsker at give opmærksomhed, fx via en omorganisering eller formaliserede samarbejder?
- Hvilke fælles faglige metoder og tilgange skal helhedsorientering tage afsæt i?
- Har vi eksisterende erfaringer med helhedsorienteret indsats, som vi kan tage afsæt i, fx infrastruktur for samarbejde, metoder m.v.?

(Social- og Boligstyrelsen, 2023b)

Det kan være en udfordring at arbejde med planen, hvis der i det tværprofessionelle samarbejde er divergerende opfattelser af, hvad det vil sige at arbejde helhedsorienteret på tværs af forskellige myndigheder. Derfor er det afgørende, at der på tværs af medarbejdere, ledere og myndighedsafdelinger er enighed om, hvorfor og hvordan arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret (Social- og Boligstyrelsen, 2023b). Det er en forudsætning for at kunne arbejde med målene for de unges eller forældrenes udvikling, som opstilles på tværs af afdelinger og sektorer, at der er tilstrækkelig opbakning fra den tværgående ledelse. Det sikrer, at medarbejderne oplever arbejdsgange, som fungerer, og som gør det muligt at arbejde med afsæt i forældrenes eller den unges mål i den helhedsorienterede plan.

Referencer

- Ankestyrelsen. (2021). *Støtte efter servicelovens § 54 til forældre, hvis barn er blevet anbragt*. Ankestyrelsen.
- Lausten, M., Kloppenborg, H. S., Engbo, A., & Iversen, K. (2023). *Måltrettet støtte til forældre med anbragte børn - slutevaluering*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- PwC. (2023). *Måltrettet støtte til forældre med anbragte børn – indsatsbeskrivelse*. PricewaterhouseCoopers og Socialstyrelsen.
- Rambøll. (2020). *Fælles fagligt grundlag – systematisk fokus på progression i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet*. Rambøll, professionshøjskolen Absalon og Socialstyrelsen.
- Social- og Boligstyrelsen. (2023a). *Kvalitet i sagsbehandlingen – en håndbog i anvendelse af ICS og udredningsværktøjet*. Social- og Boligstyrelsen.
- Social- og Boligstyrelsen. (2023b). *Seks kritiske succesfaktorer for implementering af helhedsorienteret indsats for udsatte voksne*. Social- og Boligstyrelsen.

Kapitel 6. Indsatser

Dette kapitel omhandler støttebestemmelserne i barnets lov, som grundlæggende videreføres uændret. Støttebestemmelserne er målrettet alle børn og unge, uanset om støttebehovet vedrører sociale udfordringer hos barnet, den unge eller familien, en funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge eller en kombination af disse.

Støttebestemmelserne omfatter rådgivning, tidligt forebyggende indsatser, støttende indsatser, økonomisk støtte, forældreplæg, børne- og ungeplæg samt privat familiepleje. Kapitlet indeholder dermed ikke anbringelsesbestemmelserne, som behandles i håndbogens kapitel 7, adoptionsbestemmelser, som behandles i håndbogens kapitel 8, eller bestemmelser om handicapkompenserende støtte, som behandles i håndbogens kapitel 11.

Formålet med at iværksætte støtte efter barnets lov er at sikre, at barnet eller den unge kan opnå de samme muligheder for omsorg, læring, personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende, jf. § 2. Med barnets lov er der et fokus på at præcisere kommunens forpligtelse til at vælge den indsats, som må forventes at kunne imødekomme barnets eller den unges behov på tilstrækkelig vis, og som er mest formålstjenlig for barnets eller den unges tarv. Dette princip er et centralt grundlag for hele barnets lov.

Støttebestemmelserne er tæt koblede til bestemmelserne om sagens oplysning, som er beskrevet i håndbogens kapitel 4. Det er centralt, at barnet eller den unge tilbydes den rette hjælp så hurtigt som muligt, og derfor er der med de nye regler om sagens oplysning bl.a. mulighed for, at støttende indsatser efter § 32 kan iværksættes allerede på baggrund af en afdækning og ikke nødvendigvis kræver en børnefaglig undersøgelse.

§

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

I det følgende gennemgås de nye og videreførte bestemmelse for henholdsvis rådgivning, tidligt forebyggende indsatser, støttende indsatser og øvrige indsatser.

Rådgivning

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
§ 28: Mulighed for gratis rådgivning til børn og unge 	Videreførelse af pligten til at tilbyde åben, anonym rådgivning.
§ 29: Gratis familieorienteret rådgivning 	Som helhed en videreførelse, men med tydeliggørelse af, at adgangen til gratis familieorienteret rådgivning også omfatter børn og unge.

6

Tidligt forebyggende indsatser

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
§ 30: Tilbud om tidligt forebyggende indsats 	Videreførelse af muligheden for at tilbyde en tidligt forebyggende indsats til barnet og/eller familien, jf. stk. 1, nr. 1-4. Der træffes ikke afgørelse om indsats efter § 30, og der er dermed ikke adgang til at klage over tilbuddet. En forebyggende indsats kræver ikke, at der foretages en afdækning eller udarbejdes en børnefaglig undersøgelse.
§ 31: Tilbud om gratis rådgivning, undersøgelse og behandling af børn og unge med adfærdsvanskeligheder samt deres familier 	Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om gratis rådgivning, undersøgelse og behandling af børn og unge med adfærdsvanskeligheder og deres familier. Opgaverne kan varetages i samarbejde med andre kommuner. Afgørelse om støtte efter § 31 kræver ikke, at der foretages en afdækning eller udarbejdes en børnefaglig undersøgelse.

Støttende indsatser

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 32: Støttende indsatser</p> <p></p> <p>Nyt </p>	<p>Det videreføres, at der skal træffes afgørelse om støttende indsatser, når det anses for at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges behov for støtte. Forældremyndighedsindehaveren skal give samtykke til indsatsen, og barnet/den unge skal inddrages i beslutningerne, jf. § 5, stk. 3.</p> <p>Støttende indsatser efter stk. 1 kan iværksættes på grundlag af en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges behov, jf. §§ 19 og 20 i denne lov, eller en ungefaglig undersøgelse, jf. § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller sideløbende hermed, eller på baggrund af afdækning eller undersøgelse af kommende forældre.</p> <p>Følgende er nyt:</p> <ul style="list-style-type: none">• Støttende indsatser kan iværksættes på baggrund af en afdækning i de tilfælde, hvor der ikke er behov for yderligere oplysning af sagen.• Afgørelsen om en støttende indsats skal angive formålet med indsatsen og den forventede varighed.• Der skal i forbindelse med afgørelsen og herefter løbende tages stilling til behovet for udarbejdelse af barnets plan/ungeplan/helhedsorienteret plan, jf. §§ 91, 108, 93 og 110.• Anbringelsesbestemmelserne er udskilt fra indsatserne og har sit eget kapitel.• Ændret terminologi:<ul style="list-style-type: none">• <i>Støttende indsatser</i> i stedet for forebyggende foranstaltninger.• <i>Familieanbringelser</i> i stedet for døgnophold.• <i>Støtteophold</i> i stedet for aflastning.

Øvrige indsatser

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 33: Behandlingsgaranti for unge med stofmisbrug</p> <p style="text-align: right;">→</p>	<p>Reglerne om behandling af unge med stofmisbrug, som tidligere har været fastsat i serviceloven og i bekendtgørelse om behandling af unge for stofmisbrug i særlige tilfælde, er med barnets lov samlet. Indholdsmæssigt er bestemmelserne videreført, hvilket vil sige, at kommunerne fortsat har pligt til senest 14 dage efter en henvendelse at iværksætte behandling af unge med alvorligt stofmisbrug, når barnet eller den unge har alvorlige sociale og adfærdsmæssige problemer pga. stofmisbrug, der medfører, at barnet eller den unge ikke kan fungere i forhold til familie, uddannelse, arbejde eller skole, jf. § 33.</p>
<p>§ 34: Gavekort som led i social behandling mod stofmisbrug</p> <p style="text-align: right;">→</p>	<p>Det videreføres, at der kan anvendes gavekort som led i social behandling af unge med stofmisbrug, uden at værdien heraf fradrages i forsørgelsesydelse eller andre indkomstafhængige offentlige ydelser, jf. § 34.</p>
<p>§ 35: Økonomisk støtte</p> <p style="text-align: right;">→</p>	<p>Videreførelse af muligheden for at træffe afgørelse om økonomisk støtte. Alle regler om økonomisk støtte til forældre samles i én bestemmelse. Økonomisk støtte efter stk. 4, nr. 1-3, er trangsbestemt, mens støtte efter stk. 4, nr. 4-5, ikke er trangsbestemt, men kun afhænger af formålet med støtten.</p>
<p>§ 36: Dækning af udgifter til forældres transport</p> <p style="text-align: right;">→</p>	<p>Videreførelse af regler om, at barnets opholdskommune kan dække udgifter til transport til møder i barnets handlekommune, når forældrene har bopæl i en anden kommune.</p>
<p>§ 37: Støttende indsatser uden samtykke</p> <p style="text-align: right;">→</p> <p style="text-align: right;">Nyt →</p>	<p>Videreførelse, men med en ændring om, at der kan iværksættes støtte uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, i form af ophold i dagtilbud, fritidshjem, ungdomsklub, uddannelsessted eller lignende, kontaktperson og familiebehandling eller behandling af barnet eller den unge, jf. § 32, stk. 1, nr. 1, 3 og 5, både på baggrund af afdækning og børnefaglig undersøgelse.</p>
<p>§ 38: Forældrepålæg</p> <p style="text-align: right;">→</p>	<p>Videreførelse af muligheden for at træffe afgørelse om et forældrepålæg på baggrund af oplysninger om en række forhold, jf. stk. 2, nr. 1-5.</p> <p>Træffes der afgørelse om forældrepålæg, kan der tillige træffes afgørelse efter § 32, stk. 1 om iværksættelse af støtte efter § 32 stk. 1, nr. 1-3, 5 og 8, uanset om forældremyndighedsindehaveren samtykker, når det vurderes, at formålet med indsatsen vil kunne opnås uanset det manglende samtykke, jf. dog § 54 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 39: Børne- og ungepålæg</p> 	<p>Videreførelse af muligheden for at træffe afgørelse om at meddele et barn eller en ung i alderen 10-17 år et børne- og ungepålæg, når barnet eller den unge har adfærdsproblemer eller udviser negativ adfærd af en sådan karakter, at der er risiko for, at barnets eller den unges udvikling er i fare, og når det vurderes, at et frivilligt samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren om støtte efter § 32 ikke er tilstrækkeligt til at afhjælpe barnets eller den unges problemer, jf. dog §§ 12 og 13 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.</p>
<p>§ 40: Lægelig undersøgelse og behandling uden samtykke</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om at lade et barn eller en ung undersøge eller behandle for en livstruende sygdom, eller en sygdom, der udsætter barnet eller den unge for betydelig og varigt nedsat funktionsevne.</p>

Ikke-kommunale indsatser

<p>§ 41: Behandling af psykolog eller psykoterapeut i regi af civilsamfundsorganisationer uden samtykke</p> <p>Nyt </p>	<p>Ny bestemmelse målrettet børn og unge, der er fyldt 12 år. Bestemmelsen giver barnet eller den unge ret til at opsøge og modtage behandling af en psykolog eller psykoterapeut i regi af civilsamfundsorganisationer uden forældremyndighedsindehaverens samtykke. Behandling kan opsøges som følge af forældres misbrugsproblemer, psykisk sygdom, konfliktfyldt samlivsophævelse, overgreb mod barnet eller den unge eller fysisk eller psykisk vold i nære relationer.</p> <p>OBS. Bestemmelsen medfører ikke opgaver på myndighedsområdet, men er alene en hjemmelsbestemmelse, som sikrer børn og unges adgang til at modtage behandling uden samtykke.</p>
<p>§ 42: Privat familiepleje</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelse om privat familiepleje. Der er ikke tale om en anbringelse, men en privat aftale om, at et barn eller en ung skal bo hos andre end forældrene.</p> <p>Den stedlige kommune skal give tilladelse til opholdet, når der er tale om et barn under 14 år, og opholdet vil ske i en sammenhængende periode ud over 3 måneder.</p>

Loven i praksis

I det følgende udfoldes loven i praksis for henholdsvis rådgivning, tidligt forebyggende indsatser, støttende indsatser og øvrige indsatser.

Rådgivning

Rådgivning er indsatser efter §§ 28 og 29, der gives som åbne tilbud, hvor alle frit kan henvende sig. Rådgivningen er således målrettet alle børn, unge og familier, der har behov for støtte til at afhjælpe øjeblikkelige vanskeligheder. Støtten kan enten tilbydes barnet eller den unge, eller foregå som familieorienteret rådgivning. Rådgivningen er gratis uanset familiens økonomiske forhold.

Formålet med rådgivningen er at forebygge sociale problemer og at hjælpe barnet eller den unge over øjeblikkelige vanskeligheder. På længere sigt er formålet med rådgivningen at sætte barnet eller den unge i stand til selv at løse opståede problemer.

Rådgivningen kan bestå i en enkeltstående oplysning hos myndighed, et åbent, anonymt samtaleforløb, hjælp til løsning af praktiske problemer eller formidling af kontakt til andre myndigheder. Der kan også være tale om en løbende kontakt, afhængigt af behovet. Bestemmelsen omfatter ikke decideret behandling.

Der er ikke opfølgingsforpligtelser og som udgangspunkt heller ikke notatpligt, når der udelukkende ønskes og tilbydes rådgivning. Hvis et barn eller en ung selv søger rådgivning, og hvis henvendelsen giver anledning til at overveje en nærmere undersøgelse med henblik på at iværksætte egentlige indsatser, er der notatpligt om de faktiske oplysninger, som myndighedsafdelingen får.

Hvis barnet, den unge eller forældrene henvender sig til kommunen med et ønske om rådgivning, kan det være tilstrækkeligt, at I henviser til almenområdet, åben anonym rådgivning eller anden myndighed/sekretor. Det kan være om afgrænsede, konkrete problemstillinger, som fx vedrører sundhedsplejens område, eller en mindre omfattende familieproblematik, som kan håndteres af en familiebehandler i den åbne, anonyme rådgivning i det kommunale familiehus. I disse situationer vil I først få kontakt med familien igen, hvis I modtager en ny henvendelse eller en underretning om barnets, den unges eller familiens trivsel.

Tidligt forebyggende indsatser

De tidligt forebyggende indsatser, jf. §§ 30 og 31, har til formål at afhjælpe aktuelle problemer, som i nogle tilfælde kan have forbigående karakter, fx fordi de er opstået i forbindelse med en ulykke eller alvorlig sygdom i familien.

Målgruppen for de tidligt forebyggende indsatser er børn, unge og familier, der har behov for et afgrænset, men længerevarende og mere konkret tilbud end det, der kan ydes som rådgivning efter §§ 28 og 29 – men som ikke har så komplekse problemer, at der er behov for støttende indsatser, jf. § 32, eller anbringelse, jf. §§ 46 eller 47.

Med barnets lov videreføres bestemmelserne om tidligt forebyggende indsatser og indebærer derfor ikke indholdsmæssige ændringer. En tidligt forebyggende indsats kan iværksættes umiddelbart og forudsætter ikke en afdækning, en børnefaglig undersøgelse eller en barnets plan/ungeplan.

Der skal træffes afgørelse, hvis der iværksættes støtte efter § 31.

Støttende indsatser

Lovens opstilling af de støttende indsatser i § 32 svarer i vidt omfang til tidligere, men med den væsentlige forskel, at anbringelse, jf. §§ 46 og 47, af et barn eller en ung uden for hjemmet ikke længere indgår i opstillingen.

Bestemmelsen om støttende indsatser ændrer ikke på de materielle krav til, hvornår der skal træffes afgørelse om støtte. Det er således fortsat et krav, at der træffes afgørelse om en eller flere støttende indsatser, når det må anses for at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges behov for støtte, jf. § 32, stk. 1.

Det er også fortsat som udgangspunkt et krav, at forældremyndighedsindehaveren samtykker til indsatsen, ligesom barnet eller den unge skal inddrages, både før afgørelsen træffes, og når indsatsen tilrettelægges, jf. § 5.

Kommunalbestyrelsen er forpligtet til at vælge den eller de indsatser, som vurderes bedst at kunne imødekomme barnets eller den unges særlige behov for støtte. Hjælp og støtte skal således altid iværksættes med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste, jf. § 2.

Der kan fortsat træffes afgørelse om en støttende indsats, jf. § 32, på baggrund af en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20, eller en ungefaglig undersøgelse, jf. § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller sideløbende hermed. Derudover kan der som noget nyt også træffes afgørelse om støttende indsats på baggrund af en afdækning, jf. § 19. Det beror på en konkret vurdering under screeningen, i hvilket omfang sagen skal oplyses, inden der træffes afgørelse om støttende indsats. Læs mere om kravene til sagens oplysning i håndbogens kapitel 4.

Indsatsens formål og forventede varighed skal altid fremgå af afgørelsen om en støttende indsats. Vær opmærksom på at beskrive formålet med indsatsen så præcist, at det kan danne afsæt for den løbende opfølgning på barnets eller den unges trivsel. Formuleringen af formålet kan fx funderes i samme tilgang som i barnets plan, ungeplanen m.v. Læs mere i håndbogens kapitel 5 om planer og i kapitel 9 om opfølgning.

Det er fortsat muligt at iværksætte en eller flere støttende indsatser til barnet, den unge eller familien, både mens barnet eller den unge bor hjemme eller er anbragt uden for hjemmet.

Afgørelsen om støttende indsats er fortsat omfattet af de almindelige forvaltningsretlige regler om tilstrækkelig oplysning af sagen, partshøring og klageadgang. Omhandler sagen et barn eller en ung med nedsat funktionsevne/kronisk lidelse, skal det overvejes, om der er grundlag for at tilbyde hjælp og støtte efter reglerne i lovens kapitel 8, som omhandler hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier.

Nye begreber – samme praksis

Med § 32 indføres en række nye begreber.

Støttende indsatser anvendes i stedet for forebyggende foranstaltninger. Formålet med den sproglige ændring er at signalere kontinuitet i de tidligt forebyggende indsatser, men samtidig at tydeliggøre, at der er tale om intensiv støtte.

Familieanbringelse anvendes i stedet for døgnophold. Formålet med den sproglige ændring er at tydeliggøre, at der er tale om en meget intensiv indsats for hele eller dele af familien, selvom den er mindre indgribende end en anbringelse af barnet alene. Bestemmelsen viderefører den hidtidige bestemmelse om et døgnophold for hele eller dele af familien sammen med barnet.

En familieanbringelse kan fx iværksættes, når familien har behov for et målrettet og helhedsorienteret døgnophold, hvor der arbejdes med tilknytning og samspil mellem barn og forældre, familiens relationer, og forældrenes kompetencer til at skabe trygge rammer og struktur og imødekomme barnets eller den unges behov.

Familieanbringelse er fortsat frivillig og har ikke retsvirkning som en anbringelse. Det vil sige, at indsatsen fx ikke er omfattet af de særlige regler om bl.a. hjemgivelse og samvær, der særskilt knytter sig til en anbringelse af børn og unge uden for hjemmet. Familieanbringelse anvendes ikke, hvis sagens oplysninger peger på, at en anbringelse uden for hjemmet vil være bedst for barnet eller den unge.

Støtteophold anvendes i stedet for aflastning. Formålet med den sproglige ændring er at tydeliggøre, at det er barnets eller den unges behov, som er udgangspunktet for indsatsen, og ikke forældres eller plejeforældres behov for aflastning.

Bestemmelsen om støtteophold giver fortsat mulighed for at tilbyde børn og unge et døgnophold i en plejefamilie eller i et børne- eller ungehjem, mens de fortsat bor hjemme hos forældrene. Det skal sikre, at børn og unge kan blive boende hjemme hos familien, men samtidig kan få den nødvendige støtte eller det nødvendige pusterum, hvis en fleksibel model er bedst for dem.

Et støtteophold vil som hidtil kunne strække sig fra 1-2 dage til 2-3 uger ad gangen, typisk weekender og ferieperioder. Ordningen kan fungere for en længere årrække, eventuelt under hele opvæksten. Støtteophold kan ikke træde i stedet for en anbringelse. Der kan således ikke bevilges gentagne langvarige støtteophold i forlængelse af hinanden.

Øvrige indsatser og bestemmelser

Ud over de nævnte bestemmelser rummer barnets lov en række øvrige bestemmelser om støtte til barnet, den unge og forældrene.

§§ 33-34 er rettet mod unge med stofmisbrug, mens §§ 35-36 omhandler økonomisk støtte til forældre. Disse fire paragraffer er placeret i forlængelse af bestemmelserne om de frivillige, støttende indsatser for at sikre en overskuelighed og tydelig sammenhæng til de indsatser, som de hænger naturligt sammen med.

Et eksempel på dette er bestemmelsen om økonomisk støtte, jf. § 35. Børn og unge i udsatte positioner er mindre aktive i organiserede fritidsaktiviteter end børn generelt i Danmark. Det kan fx skyldes dårlige økonomiske forhold i familien eller begrænsede ressourcer hos forældrene. Som følge heraf kan børnene og de unge blive begrænsede i muligheden for at knytte relationer og opbygge sociale kompetencer, som på sigt kan være med til at hjælpe dem ud af udsathed (Socialstyrelsen, 2021). For at opnå eller fastholde tilknytningen til fritidsaktiviteter kan der fx ydes økonomisk støtte til kontingent, udstyr og stævnedeltagelse, jf. § 35. Samtidig kan der fx iværksættes en støttende indsats i form af en kontaktperson, jf. § 32, stk. 1, nr. 3, som bl.a. kan have som opgave at følge barnet eller den unge til fritidsaktiviteten og understøtte dem i at deltage i aktiviteten.

§§ 37-40 omhandler spørgsmålet om samtykke til indsatser, behandling og undersøgelse samt forældrepålæg og børne- og ungepålæg. Det er bestemmelser, som har til formål at hindre, at problemerne vokser sig større. Disse bestemmelser viderefører overordnet set de tidligere regler. De materielle betingelser for afgørelserne er derfor uændrede, og det samme er den hjælp, der kan iværksættes

eller pålægges. Dog er det nyt, at kommunalbestyrelsen i sager omfattet af reglerne i § 37 vil kunne træffe afgørelse om støttende indsatser efter § 32 på baggrund af en afdækning eller undersøgelse af støttebehovet eller sideløbende hermed, jf. § 32, stk. 4. Det er en ændring i forhold til tidligere, hvor der i udgangspunktet skulle være gennemført en børnefaglig undersøgelse inden afgørelse om støtte uden samtykke.

§ 41 er en helt ny bestemmelse, som giver børn og unge, der er fyldt 12 år, ret til at opsøge og modtage behandling hos en psykolog eller en psykoterapeut i regi af civilsamfundsorganisationer uden forældremyndighedsindehavers samtykke. Indsatsen foregår dermed i et andet regi end det kommunale, og derfor er det uden for myndighedsafdelingens opgavefelt. Med bestemmelsen følger alene hjemlen til, at I kan oplyse børn og unge om deres ret til at opsøge og modtage behandlingen.

Formålet med bestemmelsen er at imødekomme de børn og unge, som oplever at stå alene og isoleret med de udfordringer, som fx forældres alkohol- eller stofmisbrug kan indebære. Erfaringerne viser, at det kan være svært for børn og unge at tale med deres forældre om misbruget og bede om samtykke til netop at få behandling, fx hvis forældrene ikke vil erkende deres misbrug eller modsætter sig indblanding udefra.

Bestemmelsen indebærer en fravigelse af reglerne i forældreansvarsloven om, at det er forældremyndighedsindehaver, der kan træffe afgørelse om barnets personlige forhold. Bestemmelsen indebærer også, i det omfang behandling hos en psykolog eller psykoterapeut kan anses for at være behandling omfattet af sundhedsloven, en fravigelse af sundhedslovens regler om, at det er forældremyndighedsindehaveren,

der giver informeret samtykke til behandling af et barn under 15 år.

§ 42 omhandler privat familiepleje, dvs. et ophold for et barn eller en ung, der baserer sig på en aftale mellem forældremyndighedsindehaveren og den pågældende familie, som har barnet eller den unge i pleje, fx midlertidigt pga. forældres udlandsophold, sygdom m.v. Der er således ikke tale om en anbringelse, og derfor er denne bestemmelse adskilt fra reglerne om anbringelse. Kommunen skal godkende plejeforholdet, hvis der er tale om børn og unge under 14 år, og opholdet varer eller forventes at vare mere end 3 måneder.

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Hverdagslivsperspektivet

Barnets lov har et stærkt fokus på hverdagslivets rolle i arbejdet med at styrke barnets eller den unges trivsel, mestringsevne og relationer. Med hverdagslivet som omdrejningspunkt for tilrettelæggelsen af indsatsen er det væsentligt at inddrage barnet, den unge, familien og det nære netværk i at finde løsninger, som kan fastholde tilknytningen til dagtilbud, skole, fritidsinteresser og relationerne til venner og øvrigt bærende netværk i barnets liv.

Dette fokus underbygges af undersøgelser, som viser, at fastholdelse af barnets eller den unges tilknytning til hverdagsmiljøet netop er et af de vigtigste mål i indsatsen. Det er i hverdagslivet med skolegang, fritidsinteresser og venner, at barnets eller den unges fællesskaber skal bestå, både under og efter en indsats (Socialstyrelsen, 2018). Derfor spiller det tværfaglige samarbejde med fx sundhedspleje, daginstitution og skole en væsentlig rolle. Aktørerne

fra disse arenaer har viden om barnets eller den unges trivsel og udvikling i hverdagen, og det vil derfor være meningsfuldt for familien, at de personer, som kender dem, så vidt muligt indgår i samarbejdet om løsning af udfordringerne.

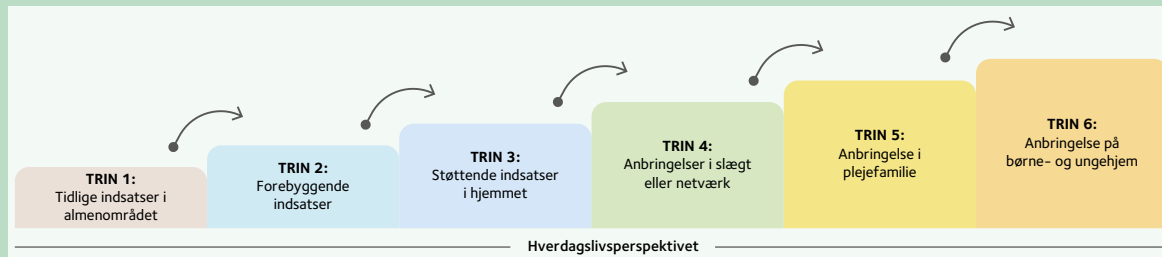
Samtidig er det afgørende, at arbejdet med at bringe barn, ung og familie tættere på et almindeligt hverdagsliv ikke sker på bekostning af kvalitet og kontinuitet i indsatsen. Indsatsen skal til enhver tid matche barnets eller den unges situation, behov og ressourcer, med henblik på at styrke deres mestring af hverdagslivet og sikre deres trivsel og muligheder for personlig udvikling (Socialstyrelsen, 2018). Anbringelse kan i nogle situationer være det rette første valg af indsats.

Lovens hverdagslivsperspektiv

Hverdagslivsperspektivet er indarbejdet i barnets lov, hvor det i § 2, stk. 2, bl.a. fremhæves, at hjælp og støtte efter loven tilrettelægges med henblik på:

- At sikre barnets eller den unges muligheder for personlig udvikling og opbygning af kompetencer, herunder til at indgå i sociale relationer og netværk.
- At fremme barnets eller den unges sundhed og trivsel.
- At understøtte barnets eller den unges skolegang og mulighed for at gennemføre en uddannelse.
- At forberede barnet eller den unge til et selvstændigt voksenliv.
- At sikre kontinuitet i opvæksten og et trygt omsorgsmiljø, der tilbyder nære og stabile relationer til voksne, herunder ved at understøtte barnets eller den unges familiemæssige relationer og øvrige netværk.

Indsatstrappen: Indsatser og hverdagsliv

(Socialstyrelsen, 2018) (tilpasset barnets lov)

Indsatstrappen er inspireret af Borås Kommune i Sverige og videreudviklet af Socialstyrelsen i partnerskab med tre danske kommuner (Socialstyrelsen, 2018).

Trappen skitserer de forskellige trin, hvorpå en indsats kan iværksættes. Jo længere op ad trappen, man bevæger sig, jo mere indgribende er indsatsen – også i barnets, den unges og familiens mulighed for at opretholde et almindeligt hverdagsliv.

I kan anvende Indsatstrappen som et redskab til overblik, når barnets lov omsættes til praksis. Fælles for redskabet og loven er, at:

- Indsatser skal iværksættes tidligt og rettidigt, så barnet eller den unge i videst muligt omfang opretholder eller bringes tættere på et almindeligt hverdagsliv.
- Der skal sættes ind med indsats på det trin, der matcher behovet hos barn, ung og familie – ud fra en helhedsorienteret og individuel vurdering. En anbringelse kan i nogle tilfælde være første rettidige indsats.
- Barn, ung og familie skal altid inddrages ved tilrettelæggelse af forløb eller ved ændringer i indsatser.
- Kvaliteten af indsatser skal understøtte, at barnet eller den unge på sigt kan mestre eget liv ved at sikre trivsel, udvikling, sundhed og læring.

Indsatstrappen kan understøtte den socialfaglige opmærksomhed på hverdagslivsperspektivet, når der vælges indsats, fx ved at kombinere indsatser, som understøtter hverdagslivet på alle trappens trin. En ung kan fx være anbragt i en plejefamilie og samtidig gå på efterskole, et barn kan være anbragt i netværk med tilknytning til et børnerådgivningsforløb, eller forældre kan deltage i et PREP-kursus og sideløbende få specialiserede indsatser i hjemmet (Socialstyrelsen, 2018).

Arbejdet med problemforståelse, mål og løsninger

For at kunne træffe afgørelse om indsatser skal I have klarhed over de udfordringer, som præger barnets ellers den unges liv, og de mulige løsninger, som kan afhjælpe udfordringerne. En vej hertil, som er i tråd med lovens intentioner, er at prioritere et tæt samarbejde med barnet, den unge og familien om problem-

løsningen. Dette samarbejde indebærer, at der aktivt arbejdes med inddragelse af barnet, den unge og deres familier. Et sådant samarbejde kan opdeles i tre stadier, der i praksis vil være tæt forbundet: Samarbejde om problemforståelsen, om målsætningerne og om beslutningerne (Antczak & Steensbæk, 2020).

Samarbejde om problemforståelsen handler om, at rådgiver, barn, ung og forældre i fællesskab finder frem til, hvori problemerne består. Dernæst handler det om i fællesskab at afklare, hvor alvorlige problemerne er og endelig at blive enige om, hvilke problemer der skal prioriteres først.

En fælles problemforståelse giver de bedste betingelser for at vælge den rigtige og bedste indsats til barnet eller den unge. Mange af de børn og unge, som kommer i kontakt med kommunen, kan have en oplevelse af, at de voksne omkring dem definerer de problemer, der skal arbejdes med. Men barnet eller den unge kan selv have en anden opfattelse af, hvad der er vigtigst, og hvad problemet reelt handler om.

I praksis vil samarbejdet om problemforståelsen være gennemgående i alle faser af sagsbehandlingen. Samarbejdet indledes allerede under screening, afdækning og den børnefaglige undersøgelse, fortsætter under evt. udarbejdelse af planer og valg af indsats og er aktuelt igen under den løbende og systematiske opfølgning samt ved ophør af indsats og hjemgivelse. Det vigtigste i alle faserne er, at barnet eller den unge får en oplevelse af at have betydning og at være en central aktør i analyse- og beslutningsprocessen.

I nogle tilfælde kan det være vanskeligt at få etableret en fælles problemforståelse mellem rådgiver og barn eller ung. I disse tilfælde bør rådgiver ikke sløre modsætningen, men lade de forskellige opfattelser stå. Dette vil bidrage til at sikre, at barnet eller den unge

fortsat føler sig hørt, og at deres mening er vigtig. (Antczak & Steensbæk, 2020).

Samarbejde om målsætninger indebærer bl.a., at I som rådgivere i samarbejde med barnet, den unge og evt. forældrene opstiller mål for de forandringer, der ønskes. Her kan det være en særlig udfordring at tage udgangspunkt i barnets eller den unges egne mål og ønsker om forandring eller ikke-forandring, hvis barnets eller den unges ønsker afviger fra jeres ønsker eller ønsker hos andre vigtige voksne, fx forældre, lærere, behandlere m.v.

Undersøgelser viser, at samarbejdet om målsætningerne er tæt relateret til positive resultater for borgerne. Samarbejdet om målsætningerne kan have en motiverende effekt på barnet eller den unge, som giver dem lyst til at 'spille med' og deltage aktivt i at udvikle målene for, hvad der skal ske. Det kan kun ske, hvis barnet eller den unge faktisk føler sig inddraget i processen, og hvis målsætningerne afspejler barnets konkrete ønsker (Antczak & Steensbæk, 2020).

Samarbejde om beslutninger handler om jeres måde at lytte til barnets eller den unges ønsker på, og om barnet eller den unge oplever at have indflydelse på de beslutninger, der bliver truffet. Studier viser, at børn og unge godt kan opleve, at de bliver lyttet til og har indflydelse, uden at deres ønsker nødvendigvis bliver imødekommet.

Her er det centralt, at I bidrager med jeres viden og engagement til de forestillinger, barnet eller de unge selv har om, hvordan de ønskede mål kan opnås. Det er gavnligt, hvis I er indstillet på at tilpasse jeres egne idéer til barnets idéer og accepterer en vis grad af usikkerhed i processen. (Antczak & Steensbæk, 2020).

Tip til praksis

Partnerskab om Børnene Først har udarbejdet syv anbefalinger om børneinddragelse i sagsbehandlingen. Anbefalingerne er målrettet alle jer, der arbejder på myndighedsområdet i kommunerne – både ledere og medarbejdere. Anbefalingerne handler om myndighedsarbejdet, når børn, unge og deres familier har brug for støtte efter barnets lov. Formålet er at tilbyde praksisnære anbefalinger til, hvordan børn og unge bliver aktører i deres egen sag.

(Partnerskab om Børnene Først, 2023)

Samarbejde med forældre

Hvis barnet eller den unge i sagsforløbet giver oplysninger, som giver anledning til ny eller forstærket bekymring for forholdene i hjemmet, skal I være opmærksomme på barnets fremtidige relation til forældrene. Oplysningerne kan skabe et krydspres, hvor barnet eller den unge på den ene side har behov for hjælp, og på den anden side kan opleve en loyalitetskonflikt over for forældrene.

Forskning viser, at det for forældrene kan være forbundet med frygt, angst, vrede og forvirring at skulle samarbejde med de sociale myndigheder – følelser, som er koblet til den magt, som forældrene ved, myndigheden har i forhold til deres liv. Forældrene kan også opleve usikkerhed over for et evt. uklart formål med undersøgelsesfasen (Villumsen & Strandby, 2023).

Forældrenes livssituation risikerer at blive endnu mere presset, hvis der kommer oplysninger frem om mistroivsel i familien, og derfor er det vigtigt, at både

børn og forældre støttes i det efterfølgende samarbejde med hinanden og med myndighederne. Barnet eller den unge skal til enhver tid opleve tryghed og beskyttelse, så forældrenes eventuelle negative reaktioner på deres udtalelser eller på samarbejdet med myndighederne ikke går ud over barnet eller den unge.

En måde at sikre dette er at have et kontinuerligt fokus på forældrenes oplevelse af tillid i mødet med systemet. Når forældrene bliver mødt i deres frygt og usikkerhed, bidrager det til, at disse følelser aftager. Undersøgelser viser her, at det er afgørende for forældrene at modtage tilstrækkelig information om sagens forløb, indholdet og selve sagsbehandlingen og ikke opleve, at de bliver udelukket fra information. Forældrene har behov for at kunne gennemskue sagsbehandlingen og de processer, der knytter sig til den (Villumsen & Strandby, 2023).

Referencer

Antczak, H. B., & Steensbæk, S. (2020). *Samtaler med unge – at balancere mellem relation og myndighed*. Akademisk Forlag.

Partnerskab om Børnene Først. (2023). *Anbefalinger om børneinddragelse i sagsbehandling*. Social- og Boligstyrelsen for Partnerskab om Børnene Først.

Socialstyrelsen. (2018). *Strategisk ramme & Faglig retning – Koncept for omlægning til en tidligere forebyggende indsats for børn og unge i udsatte positioner*. Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen. (2021). *Vidensopsamling om fritidspas – Erfaringer og inspiration fra kommuner med fritidspasordninger og tidligere fritidspasinitiativer*. Socialstyrelsen.

Villumsen, A., & Strandby, M. (2023). *Forældreinddragelse i myndighedssagsbehandling*. VIVE og Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv.

Kapitel 7. Anbringelse

Dette kapitel omhandler anbringelse af børn og unge uden for hjemmet og beskriver de forskellige sagstrin i anbringelsen. En anbringelse er et stort indgreb i et barn, en ungs og en families liv og vil altid være en kompleks sag med forskellige dilemmaer, udfordringer og usikkerheder. Samtidig er enhver anbringelse unik, fordi alle børn, unge og familier er forskellige, og fordi ønsker og behov kan ændre sig over tid. Derfor er jeres løbende socialfaglige vurderinger og tætte samarbejde med børn, unge, familier og anbringelsessteder helt centralt i arbejdet med anbringelser.

Barnets lov viderefører på mange områder den tidligere lovgivning på anbringelsesområdet, men der er også områder, hvor der er sket ændringer eller foretaget justeringer.

Det gælder fortsat, at anbringelse med samtykke skal overvejes, når det må anses for at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges særlige behov for støtte, jf. dog § 54, stk. 3, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, jf. § 46.

Det gælder også fortsat, at anbringelse uden samtykke, jf. § 47 skal overvejes ved:

- Utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge.
- Overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for.
- Misbrugsproblemer, kriminell adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge.
- Andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge.

Se inspiration til sagsforløb ved anbringelser (med og uden samtykke) i *Vejviser til sagsforløb - Nye veje med barnets lov* (Social- og Boligstyrelsen, 2023).

Fokus på rettigheder og kontinuitet

Ændringerne på området er tæt koblet til lovens intentioner om bl.a. at sikre flere rettigheder til barnet eller den unge, herunder retten til inddragelse samt at understøtte kontinuitet, færre skift og nære og stabile relationer for barnet eller den unge.

Med barnets lov har barnet eller den unge nu ret til:

- At anmode om en anbringelse, jf. § 48.
- At anmode om suspension af samvær eller om, at der skal være en støtteperson til stede under samværet, jf. § 103. Omvendt har barnet også ret til at anmode om mere samvær med forældre, anden familie og netværk.
- Børn, der er fyldt 10 år, har desuden ret til anmode om en permanent anbringelse, jf. § 68.

Intentionerne om færre skift, kontinuitet og nære og stabile relationer kommer bl.a. til udtryk gennem bestemmelserne om permanente anbringelser, jf. §§ 67 og 68 samt muligheden for, at der før fødsel kan træffes afgørelse om anbringelse af barnet umiddelbart efter fødslen, jf. § 49. Derudover har børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem m.v.,

mulighed for at få udpeget en venskabsfamilie, jf. § 54. Og endelig er der med loven et generelt fokus på at understøtte, at forbindelsen mellem barnet, den unge, forældre og netværk holdes ved lige under en anbringelse.

Derudover er det centralt, at anbringelse ikke skal ses som en sidste udvej, der først tages i brug, når alle andre muligheder er udtømte. I nogle tilfælde kan en anbringelse af barnet eller den unge være det rette og rettidige første valg af indsats. Ligeledes skal kommunalbestyrelsen overveje om adoption er relevant, når det antages, at barnet eller den unge vil være anbragt i en længere årrække, jf. § 69, stk. 1. Læs mere om denne bestemmelse i håndbogens kapitel 8.

Intentionerne om at sikre en rettidig indsats til barnet eller den unge ses også i det nye følg-eller-forklar-princip ved anbringelser uden samtykke, som skyldes omsorgsvigt, vold eller overgreb. Med det princip skal det nu begrundes i indstillingen til børne- og ungeudvalget, hvis man ikke påtænker at anbringe søskende i husstanden, som er under 15 år, jf. § 51, stk. 3.

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

I det følgende fremgår et samlet overblik over de centrale bestemmelser, som regulerer anbringelsesområdet.

Anbringelsessteder

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
§ 43: Anbringelsessteder 	<p>Som helhed en videreførelse af opstillingen af anbringelsessteder. Der er redaktionelle ændringer således, at opholdssteder for børn og unge samt døgninstitutioner erstattes af <i>børne- og ungehjem</i>.</p> <p>Stk. 3 fastsætter, at børne- og ungehjem kan oprettes og drives som døgninstitutioner, herunder delvist lukkede døgninstitutioner, delvist lukkede afdelinger på døgninstitutioner, sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger eller som opholdssteder for børn og unge.</p>
§ 44: Formål med anbringelsen Nyt 	<p>Overordnet en videreførelse om formålet med anbringelsen. Det er nyt, at formålsbestemmelsen også omfatter indsatsen i plejefamilier. Derudover er det præciseret, at anbringelsesstedet skal skabe tryk- hed for barnet eller den unge under opholdet, samt at anbringelses- stedet også skal arbejde aktivt for, at barnet kan blive inkluderet og udvikle sig i gode sociale fællesskaber og løbende understøtte barnets eller den unges læring.</p>
§ 45: Rammer for døgnopholdet Nyt 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at barnet, den unge, forældre- ne eller de kommende forældre modtager omsorg, personlig støtte, socialpædagogisk rådgivning eller behandling under et døgnophold.</p> <p>Bestemmelsen har fået en ny opsætning og sproglige tilpasninger. De forskellige former for døgnophold er nu oplistet, og de enkelte bestemmelser har fået hvert deres stykke.</p> <p>Det er nyt, at bestemmelsen alene fokuserer på at beskrive ydelser. Bestemmelsen, som angiver takster for formidlet døgnophold, der ikke er omfattet af takstfinansieringen, er flyttet til § 197.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
§ 55: Valg af plejefamilie 	Som helhed en videreførelse . Det præciseres , at bestemmelsen både omhandler valg af plejefamilietype og den konkrete plejefamilie, hvor barnet eller den unge skal anbringes. Det præciseres også, at der i udvælgelsen også skal tages hensyn til plejefamiliens kompetencer i forhold til at imødekomme eventuelle behov hos barnet eller den unge som følge af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.
§ 56: Efteruddannelse, supervision, rådgivning og vejledning i overensstemmelse med opgavens omfang 	Videreførelse af bestemmelsen om efteruddannelse, supervision og rådgivning for plejefamilier.
§ 57: Almene, forstærkede og specialiserede plejefamilier 	Som helhed en videreførelse af bestemmelsen om forskellige typer af plejefamilier: <ol style="list-style-type: none"> 1. Almene plejefamilier 2. Forstærkede plejefamilier 3. Specialiserede plejefamilier.
§ 58: Netværksplejefamilier 	Som helhed en videreførelse af bestemmelsen om netværksplejefamilier. <p>Stk. 1 fastsætter, at netværksplejefamilien skal være godkendt som konkret egnet i forhold til et bestemt barn eller en bestemt ung af kommunalbestyrelsen.</p> <p>Stk. 2 fastsætter, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde plejefamilien et grundkursus i at være plejefamilie.</p>
§ 59: Dækning af netværksplejefamiliens øvrige og ekstraordinære omkostninger ved at have barnet eller den unge boende, herunder dækning af tabt arbejdsfortjeneste 	Som helhed en videreførelse af bestemmelsen om dækning af netværksplejefamiliens omkostninger. Op til 20.000 kr. pr. barn eller ung årligt kan dækkes som øvrige omkostninger uden forevisning af dokumentation. <p>Stk. 2 er ny og omhandler, at netværksplejefamilien kan frabede sig kompensation efter stk. 1.</p>
§ 60: Faglig støtte til netværksplejefamilier 	Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde den fornødne faglig støtte til netværksplejefamilier.

Nyt

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 61: Anbringelse på delvist lukkede institutioner/delvist lukkede afdelinger</p> 	<p>Som helhed en videreførelse af bestemmelsen om anbringelse på delvist lukkede institutioner eller afdelinger.</p>
<p>§ 62: Anbringelse på sikrede institutioner</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om anbringelse på sikrede institutioner.</p>
<p>§ 63: Anbringelse på særligt sikrede afdelinger</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om anbringelse på særligt sikrede afdelinger.</p>
<p>§ 64: Screening med henblik på at afdække psykiatriske udfordringer</p> 	<p>Som helhed en videreførelse af screeningsbestemmelsen, men med sproglig tilpasning således, at særligt sikrede afdelinger også fremgår af bestemmelsen.</p>
<p>§ 65: Anbringelse på eget værelse, kollegier eller kollegielignende børne- og ungehjem</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om anbringelse på eget værelse, m.v.</p>

Afgørelse om anbringelse og anbringelsessted

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 46: Anbringelse med samtykke</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>Nyt </p> <p style="text-align: center;"></p> <p>Nyt </p> <p>Nyt </p>	<p>Videreførelse af kriterierne for anbringelse uden for hjemmet med samtykke.</p> <p>Som noget nyt skal formålet med og varigheden af en anbringelse fremgå af afgørelsen, jf. stk. 1. Samtykket fra forældremyndighedsindehaveren og den unge over 15 år skal omfatte formålet med anbringelsen, jf. stk. 2.</p> <p>Det understreges, at en anbringelse for nogle børn vil kunne være den nødvendige indsats til at forebygge mistrivsel, og at anbringelse dermed vil kunne være den rettidige.</p> <p>Som noget nyt, kan der inden fødslen træffes afgørelse om anbringelse med samtykke umiddelbart efter fødslen, jf. stk. 4.</p> <p>Kommunalbestyrelsen skal ved afgørelse om anbringelse efter § 46 som noget nyt overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet eller den unge gennem adoption får en ny familie, når det må antages, at barnet eller den unge vil være anbragt i en længere årrække, jf. § 69, stk. 1, nr. 1.</p>
<p>§ 47: Anbringelse uden samtykke</p> <p style="text-align: center;"></p>	<p>Videreførelse af kriterierne for anbringelse uden for hjemmet uden samtykke. Det centrale kriterium for at kunne gennemføre en anbringelse tvangsmæssigt vil være, at der foreligger åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling.</p>
<p>§ 48: Barnets ret til at anmode om anbringelse</p> <p>Nyt </p>	<p>Ny bestemmelse, der tydeliggør barnets eller den unges ret til at anmode om at blive anbragt.</p> <p>Stk. 2 fastsætter kommunalbestyrelsens pligt til at vurdere, om der af hensyn til barnets eller den unges bedste skal udarbejdes en børne-faglig undersøgelse, jf. § 20, herunder om betingelserne i §§ 46 eller 47 er opfyldt.</p>
<p>§ 49: Afgørelse om anbringelse før fødsel</p> <p>Nyt </p>	<p>Ny bestemmelse om, at børne- og ungeudvalget i helt særlige tilfælde kan træffe afgørelse om anbringelse af et barn uden samtykke inden barnets fødsel.</p> <p>Stk. 2 fastsætter, at der kan kun træffes en afgørelse efter stk. 1, når der er begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses inden barnets fødsel eller ved barnets kommende ophold i hjemmet.</p> <p>Stk. 3 fastsætter, at afgørelser efter stk. 1 tidligst kan træffes 3 måneder før kvindens terminsdato.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 51: Krav til indhold i indstilling til børne- og ungeudvalget</p> <p style="text-align: right;"></p> <p>Nyt </p> <p>Nyt </p> <p>Nyt </p>	<p>Bestemmelsen viderefører på mange områder kravene til indstilling til anbringelse uden samtykke til børne- og ungeudvalget.</p> <p>Bestemmelsen er udvidet, så den også omfatter anbringelse uden samtykke af det ufødte barn, jf. § 49. Derudover er der to nye krav til indstillingen. For det første skal indstillingen som noget nyt indeholde en forældrehandleplan eller begrundelse for, at den ikke er udarbejdet, jf. § 51, stk. 2.</p> <p>For det andet indføres som noget nyt et følg-eller-forklar-princip i sager om anbringelse uden samtykke med baggrund i omsorgssvigt, vold eller overgreb. Princippet indebærer, at hvis kommunen ikke påtænker at indstille til børne- og ungeudvalget, at barnets eller den unges søskende under 15 år i husstanden også anbringes uden for hjemmet, skal indstillingen indeholde en begrundelse herfor, jf. § 51, stk. 3.</p> <p>I forlængelse heraf er børne- og ungeudvalget som noget nyt forpligtet til at underrette Ankestyrelsen, hvis begrundelsen giver anledning til bekymring, jf. § 51, stk. 4.</p>
<p>§ 52: Valg af konkret anbringelsessted</p> <p style="text-align: right;"></p>	<p>Som helhed en videreførelse af reglerne om valg af konkret anbringelsessted. Det tydeliggøres, at hensynet til barnets eller den unges skolegang er ét blandt flere hensyn, der skal indgå med vægt i vurdering af barnets eller den unges behov.</p>
<p>§ 187: Egenbetaling i forbindelse med anbringelse</p> <p style="text-align: right;"></p>	<p>Som helhed en videreførelse af reglerne om egenbetaling.</p>

Samvær og støtte til barn og forældre ved en anbringelse

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 53: Støtteperson til barnet under anbringelsen</p> <p>Nyt →</p>	<p>Bestemmelsen er en videreførelse, dog med henvisning til § 54. Der udvides med stk. 2 således, at kommunen i samarbejde med en civilsamfundsorganisation kan hjælpe barnet eller den unge med at finde en støtteperson i de tilfælde, hvor det ikke er muligt at finde en støtteperson i barnets eller den unges familie eller netværk.</p>
<p>§ 54: Venskabsfamilie til barnet under anbringelsen</p> <p>Nyt →</p>	<p>Ny bestemmelse, hvor kommunen så vidt det er muligt inden en anbringelse på et børne- og ungehjem m.fl., skal tilbyde barnet eller den unge at finde en familie i barnets familie eller netværk, som kan være venskabsfamilie under anbringelsen. Forpligtelsen gælder ikke ved anbringelse i en plejefamilie. Det fremgår af stk. 2, at kommunen kan hjælpe barnet eller den unge med at finde en venskabsfamilie i samarbejde med en civilsamfundsorganisation i de tilfælde, hvor det ikke er muligt at finde en familie efter stk. 1.</p>
<p>§ 75: Støtteperson til barnets forældre under anbringelsen</p> <p>→</p>	<p>Som helhed en videreførelse af reglerne om tilbud af støtteperson til forældremyndighedsindehaveren ved en anbringelse af barnet eller den unge efter §§ 46 eller 47.</p>
<p>§ 76: Anden hjælp til barnets forældre under anbringelsen</p> <p>→→</p>	<p>Som helhed en videreførelse af reglerne om støtte til forældremyndighedsindehaveren ved en anbringelse af barnet eller den unge, dog med tydeliggørelse af, at kravet gælder, uanset om barnet eller den unge er anbragt med eller uden samtykke.</p>
<p>§ 103: Barnets ret til samvær og kontakt under anbringelsen</p> <p>Nyt →</p> <p>→</p>	<p>Flere dele er en videreførelse af tidligere bestemmelse om samvær og kontakt. Som noget nyt kan barnet eller den unge anmode om, at samvær alene finder sted med tilstedeværelse af en støtteperson, eller at samvær suspenderes i op til 8 uger. Derudover er det bl.a. tydeliggjort, at barnet eller den unge har ret til, at kommunen inddrager barnets holdning til omfang, rammer og sted for samvær og samtidig understøtter, at forældre kan spille en positiv rolle i barnets liv.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 104: Tilrettelæggelse af samvær og kontakt under anbringelsen</p> <p>Nyt →</p> <p>Nyt →</p> <p>→</p> <p>→</p>	<p>Flere dele er en videreførelse af tidligere bestemmelse om samvær og kontakt. Som noget nyt er det tilføjet under støttet samvær, at barnets eller den unges støtteperson kan deltage i samvær efter barnets eller den unges ønske, jf. § 103, stk. 2. Derudover kan kommunen som noget nyt træffe afgørelse om suspension af samvær i op til 8 uger uden en afgørelse fra børne- og ungeudvalget, jf. § 103, stk. 2.</p> <p>Det er tydeliggjort, at samvær og kontakt skal tilrettelægges med hensynstagen til barnets eller den unges tryghed, trivsel og eventuelle behov for støtte, herunder hensyn til barnets eller den unges ønsker. Derudover er det tydeliggjort, at afgørelser om samvær og kontakt skal ske ud fra en konkret og individuel vurdering af forholdene i den enkelte sag, herunder ud fra barnets eller den unges alder, modenhed og eventuelle funktionsnedsættelse.</p>
<p>§ 105: Børne- og ungeudvalgets afgørelser om samvær og kontakt</p> <p>→</p> <p>→</p>	<p>Videreførelse af tidligere bestemmelser om, at børne- og ungeudvalget for en bestemt periode kan træffe afgørelse om følgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. At samvær kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen. 2. At afbryde forbindelsen i form af samvær eller brev-, e-mail- eller telefonforbindelse eller anden kommunikation mellem forældrene eller netværket og barnet eller den unge. 3. At barnets eller den unges anbringelsessted ikke må oplyses over for forældrene eller netværket. <p>Stk. 2 fastsætter, at børne- og ungeudvalget ved viden eller formodning om, at den person, som barnet eller den unge skal have samvær med, har begået overgreb mod et barn eller en ung, for en bestemt periode skal træffe afgørelse om at afbryde den pågældendes forbindelse med barnet eller den unge i form af samvær eller brev-, e-mail- eller telefonforbindelse eller anden kommunikation – eller afgørelse om, at samvær kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen.</p> <p>Det tydeliggøres derved, at der også tages højde for andre former for digital kommunikation end mailforbindelse.</p>
<p>§ 106: Udtalelse fra anbringelsessted inden afgørelse om samvær</p> <p>→</p>	<p>Videreførelse af bestemmelse om at indhente en udtalelse fra anbringelsessted inden afgørelse om samvær.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 107: Tilrettelæggelse af samvær og kontakt under børne- og ungefaglig undersøgelse m.v.</p>	<p>Som helhed en videreførelse af tidligere bestemmelse om tilrettelæggelse af samvær og kontakt, med opdatering af paragrafnumre.</p>

Kontinuitetsreglerne

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 50: Børne- og ungeudvalgets genbehandling efter 1 år og forlænget genbehandlingsfrist</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om børne- og ungeudvalgets genbehandling af sager. Børne- og ungeudvalget skal således fortsat – hvis anbringelsen skal fortsætte – som hovedregel genbehandle sagen efter henholdsvis ét år eller to år, afhængigt af om barnet eller den unge har været anbragt inden for det seneste år forud for den aktuelle anbringelse. Børne- og ungeudvalget, Ankestyrelsen og retten kan også fortsat undtagelsesvist fastsætte en kortere eller længere genbehandlingsfrist end lovens hovedregel.</p> <p>Som noget nyt er kommunalbestyrelsen efter stk. 7 forpligtet til at vurdere, om der af hensyn til barnets bedste skal udarbejdes en indstilling om permanent anbringelse efter § 67. Forpligtelsen gælder i de tilfælde, hvor barnet har været anbragt uden for hjemmet i tre år eller mere.</p>
<p>§ 67: Permanent anbringelse</p>	<p>Videreførelse af de tidligere regler om videreførte anbringelser, dog med en ny betegnelse, idet der som noget nyt anvendes betegnelsen <i>permanente anbringelser</i>. Det er præciseret, at undersøgelsen efter stk. 4, nr. 3, skal foretages af en autoriseret psykolog.</p>
<p>§ 68: Barnets ret til anmodning om permanent anbringelse</p>	<p>Ny bestemmelse, som giver børn over 10 år ret til at anmode om at blive permanent anbragt efter § 67, stk. 1. Modtager kommunalbestyrelsen en anmodning efter 1. pkt., skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der af hensyn til barnets eller den unges bedste skal udarbejdes en indstilling om permanent anbringelse, jf. § 67, stk. 4.</p> <p>Stk. 2 fastsætter, at hvis der udarbejdes en indstilling, kan børne- og ungeudvalget træffe afgørelse efter § 67, stk. 1, selvom barnet eller den unge ikke har været anbragt i 3 år.</p>

Loven i praksis

I det følgende gennemgås de enkelte bestemmelser om anbringelsessteder, afgørelse om anbringelse, samvær og støtte til børn og forældre under anbringelsen samt kontinuitet i opvæksten.

Anbringelsessteder

Barnets lov viderefører som helhed de tidligere regler om anbringelsessteder, med mindre sproglige og redaktionelle ændringer. En enkelt bestemmelse, § 59, stk. 2, er dog ny og omhandler, at netværksplejefamilier kan frabede sig kompensation.

Bestemmelserne i §§ 43-44 om typer af anbringelsessteder, formålet med indsatsen og rammer for døgnopholdet gælder for alle børn og unge, for hvem der træffes afgørelse om anbringelse, hvad enten det er kommunalbestyrelsen, børne- og ungeudvalget eller Ungdomskriminalitetsnævnet, der har truffet afgørelsen. Bestemmelserne omfatter også unge over 18 år, der som ungestøtte er i døgnophold eller udlusningsordning i en plejefamilie eller på et børne- eller ungehjem, eller som har fået opretholdt deres anbringelse i en plejefamilie. Endelig er støtteophold til børn og unge samt familieanbringelser omfattet af bestemmelserne – hvad enten det er efter § 32 i barnets lov eller § 13 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

§§ 43 og 44: Fokus på afstigmatisering, tryghed og kærlig omsorg

I bestemmelserne om anbringelsessteder er der sket en præcisering af mere bløde værdier og afstigmatisering af begreber, så der ikke bruges begreber, som signalerer, at barnet eller den unge er et problem. Ændringerne afspejler intentionerne i barnets lov om, at alle børn og unge kan få en tryk opvækst, og at anbragte børn og unge får den rette hjælp og omsorg,

som de har behov for, samt at der et godt læringsmiljø på anbringelsesstedet.

Det betyder, at begrebet aflastningsordning ændres til *støtteophold*, og at begrebet *familieanbringelser* fremover vil blive anvendt for døgnophold for familien, om end indsatsen ikke er at betragte som en egentlig anbringelse.

Med barnets lov indføres desuden begrebet *børne- og ungehjem* som en fælles betegnelse for døgninstitutioner og opholdssteder. Formålet er bl.a. at signalere til børnene og de unge, at det ikke er bedre at være anbragt det ene sted frem for det andet, og at alle stederne yder hjælp til børn og unge.

Afgørelse om anbringelse og anbringelsessted

Barnets lov viderefører i vidt omfang de tidligere bestemmelser om afgørelser om anbringelse og anbringelsessted. Der er dog nye regler om, at afgørelse om anbringelse uden samtykke i helt særlige tilfælde kan træffes inden barnets fødsel, jf. § 49. Loven understreger i den forbindelse, at anbringelse kan være den nødvendige første indsats – hvis det fagligt vurderes som den rette hjælp fra start. Målet er at forebygge omsorgsvigt, ikke at forebygge anbringelser.

Der skal altid vælges et anbringelsessted, der kan bidrage til, at målene i barnets plan eller ungeplanen opnås. Herudover tydeliggør loven, at overvejelser om egnet undervisningstilbud skal foretages allerede, når anbringelsen planlægges, og ikke først efter en anbringelse har fundet sted, jf. § 52. Retten til inddragelse gælder også, når anbringelsesstedet skal vælges. I skal derfor lytte til barnets eller den unges egne ønsker og drømme og så vidt muligt tage hensyn til disse.

Barnets lov tydeliggør også, at barnet eller den unge skal have ret til at bede om at bo et andet sted og dermed anmode om at blive anbragt, jf. § 48. Børn og unge er i udgangspunktet meget loyale over for deres forældre, og langt de fleste ønsker at blive boende hos deres forældre. Derfor skal det tages alvorligt og vægtes højt, hvis et barn eller en ung selv udtrykker ønske om at blive anbragt, også selvom barnet eller den unge ikke er fyldt 15 år.

Ved situationer, hvor børn eller unge selv anmoder om at blive anbragt, kan det dermed være særligt vigtigt, at der i myndighedsafdelingen er en god socialfaglig praksis eller procedure for, hvordan børn og unge lyttes til, så det sikres, at de oplever sig mødt, forstået og taget alvorligt. Her kan den faglige ledelse med fordel gøre en særlig indsats for at understøtte rådgiverne i behandlingen af anmodninger om at blive anbragt.

§ 46: Anbringelse med samtykke

Som noget nyt skal afgørelsen om anbringelse med samtykke angive formålet med anbringelsen. Dette gælder tilsvarende for samtykke til anbringelsen fra forældremyndighedsindehaveren og en ung over 15 år, jf. § 46, stk. 2. Hvis forældremyndighedsindehaveren eller den unge over 15 år ikke er enige i formålet, kan det ikke betragtes som et samtykke.

§ 48: Barnets ret til at anmode om anbringelse

§ 48 er en ny bestemmelse i barnets lov, som udvider børns og unges rettigheder ved at give dem en udtrykkelig ret til at anmode om at blive anbragt. Med bestemmelsen får børn og unge en ret til at anmode om at blive anbragt – men ikke en ret til at blive anbragt. Det er jer som rådgivere, der vurderer, hvilken hjælp og støtte barnet eller den unge har behov for, og hvorvidt der er behov for en anbringelse uden for

hjemmet. Det er ikke barnets eller den unges ansvar, hvis det ender med en anbringelse.

Der er ingen formkrav til anmodningen. Den kan være skriftlig eller mundtlig; gives via e-mail, sms, telefonisk, ved møde eller på anden vis. Der er heller ingen specifikke krav til anmodningen, udover at det skal være tydeligt, at barnet eller den unge beder om at blive anbragt.

Hvis et barn eller en ung anmoder om at blive anbragt, skal I vurdere, om der af hensyn til barnets eller den unges bedste skal igangsættes en børnefaglig undersøgelse, jf. § 48, stk. 2. Det bør være et alvorligt bekymringstegn, at et barn eller en ung henvender sig med et ønske om at blive anbragt.

§ 49: Afgørelse før fødsel om anbringelse af barnet umiddelbart efter fødsel

Med barnets lov kan kommunalbestyrelsen som noget nyt i særlige tilfælde indstille til børne- og ungeudvalget, at der før fødslen træffes afgørelse om anbringelse af barnet umiddelbart efter fødslen. Det kan ske, når der er en begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses, inden barnet bliver født eller med støtte i hjemmet efter fødslen, jf. § 49, stk. 2.

Der kan kun i helt særlige tilfælde træffes afgørelse efter § 49, og på baggrund af tungtvejende hensyn til barnets bedste. Det er en betingelse, at der er en åbenbar risiko for alvorlig skade på det ufødte barns sundhed eller udvikling umiddelbart efter fødslen. Der skal samtidig være en begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses inden barnets fødsel eller ved barnets ophold i hjemmet efter fødslen. Det kan fx være i tilfælde, hvor forældrene pga. svære kroniske eller psykiske lidelser eller betydelig og varig nedsat psykisk funktionsevne har en så begrænset

forældreevne, at de ikke vil kunne tage vare på barnet, selv hvis der iværksættes støtte. Der kan også være tale om forældre, som tidligere har fået et barn anbragt eller bortadopteret uden samtykke, og som ikke har vist interesse for eller evne til at forbedre deres forældreevne.

En afgørelse om anbringelse efter § 49 kan ikke i sig selv begrundes med, at en eller begge kommende forældre har en bestemt diagnose eller specifikke udfordringer, eller med, at ældre søskende til det ufødte barn er anbragt uden for hjemmet. Hvis der er ældre søskende, vil forældrenes adfærd over for disse søskende dog altid skulle indgå i vurderingen om anbringelsen. Samtidig skal I altid have overvejet alternative, mindre indgribende foranstaltninger.

En afgørelse efter § 49 skal tage højde for, at det er en meget indgribende foranstaltning, som træffes på et ikke fuldstændigt oplyst grundlag. Det ufuldstændigt oplyste grundlag følger naturligt af, at der endnu ikke foreligger fuldstændige oplysninger om barnet og om forholdet mellem barn og forældre. Formålet med bestemmelsen er at sikre kontinuerlig omsorg for barnet og undgå unødige skift i den første tid af barnets liv.

Afgørelse om at anbringe barnet umiddelbart efter fødslen uden samtykke kan tidligst ske 3 måneder før termin, jf. § 49, stk. 3. Forældrene har de samme rettigheder og partsbeføjelser som i øvrige sager om anbringelse uden samtykke, herunder ret til advokatbistand. Derudover er det særlig vigtigt ved så indgribende en afgørelse at skabe en så tryk proces som muligt for de kommende forældre.

§ 51: Krav til indhold i indstilling til børne- og ungeudvalget

Med barnets lov er der tilføjet to nye krav til indstillingen til børne- og ungeudvalget om anbringelse uden samtykke.

For det første er der tilføjet krav om, at indstillingen skal indeholde en forældrehandleplan eller begrundelse for, at den endnu ikke er udarbejdet, jf. § 51, stk. 2.

For det andet er der indført et nyt følg-eller-forklar-princip i sager om anbringelse uden samtykke, som har baggrund i omsorgssvigt, vold eller overgreb. Følg-eller-forklar-princippet indebærer, at kommunen i indstillingen skal begrunde det, hvis man ikke påtænker at anbringe eventuelle søskende i husstanden under 15 år, jf. § 51, stk. 3. Begrundelsen skal indeholde en beskrivelse af, hvilken støtte som igangsættes for barnets eller den unges søskende, som er en del af husstanden og familien. Med søskende forstås både hel-, halv- og stedsøskende, som bor i husstanden. Formålet er at sikre, at øvrige hjemmeboende børn, unge og forældrene får den rette støtte.

I forlængelse heraf er børne- og ungeudvalget også som noget nyt forpligtet til at underrette Ankestyrelsen, hvis begrundelsen for ikke at anbringe søskende under 15 år giver anledning til bekymring for, om konkrete søskende i hjemmet får tilstrækkelig hjælp og støtte, jf. § 51, stk. 4.

Samvær og støtte til barn og forældre ved en anbringelse

Barnets lov viderefører på mange områder de tidligere bestemmelser om samvær og støtte ved anbringelse. Det er dog nyt, at børn og unge skal tilbydes en venskabsfamilie, hvis de ikke anbringes i en plejefamilie, samt at de har mulighed for at anmode om, at samværet suspenderes for en periode.

§ 53 og 54: Støtteperson og venskabsfamilie

Som noget nyt i barnets lov skal kommunen inden en anbringelse, så vidt det er muligt, hjælpe barnet eller den unge med at finde en familie i deres udvidede familie eller netværk, som kan være venskabsfamilie under anbringelsen, jf. § 54, stk. 1. Dette gælder kun for børn og unge, som anbringes på et børne- og ungehjem, kollegie, eget værelse eller efterskole, § 43, stk. 1, nr. 5-7. Forpligtelsen gælder altså ikke ved anbringelse i en plejefamilie.

Hvis det ikke er muligt at finde en familie i netværket, kan I forsøge at finde en venskabsfamilie i samarbejde med en civilsamfundsorganisation, jf. § 54, stk. 2. Det samme gælder, hvis et barn eller en ung i anbringelse ønsker en støtteperson, jf. § 53, stk. 2. Det er ikke intentionen med loven, at et barn eller en ung i anbringelse skal have både en venskabsfamilie og en støtteperson. Barnet eller den unge har ret til, at I så vidt muligt undersøger mulighederne for at finde en støtteperson eller en venskabsfamilie, men de har ikke pligt til at modtage tilbuddet.

I kan efter behov dække udgifter til telefon, transport m.v. for støtteperson og venskabsfamilie. Det er dog ikke hensigten, at støtteperson og venskabsfamilier skal ansættes eller aflønnes af hverken kommune eller civilsamfundsorganisation, da der netop lægges vægt på det personlige engagement i barnets eller den unges liv. Det er lovens intention, at venskabsfamilien kan være en del af barnets eller den unges liv, selvom anbringelsen ophører, for at understøtte kontinuiteten omkring barnet eller den unge.

§ 103 og 104: Samvær og kontakt

Som noget nyt i barnets lov kan barnet eller den unge anmode om at få suspenderet samværet med familie og netværk i op til maksimalt 8 uger eller at have en støtteperson med til samværet, jf. § 103, stk. 2. Bar-

nets eller den unges adgang til at anmode om mere samvær med familie eller netværk er uændret.

En suspension betragtes ikke som en afbrydelse af forbindelsen. I kan derfor på barnets eller den unges anmodning suspendere samværet i op til 8 uger uden en afgørelse fra børne- og ungeudvalget, jf. § 104, stk. 4. Det gælder kun i tilfælde, hvor anmodningen kommer fra barnet eller den unge selv, og hvor det med baggrund i en socialfaglig vurdering vurderes at være til deres bedste. Suspensionen kan ikke forlænges, og der kan ikke træffes afgørelse om ny suspension i umiddelbar forlængelse af en afgørelse om suspension af samværet.

I alle andre tilfælde gælder det fortsat, at afgørelser, som medfører, at samvær og kontakt finder sted mindre end en gang hver 4. uge, sidestilles med en afbrydelse af forbindelsen, og derfor skal træffes af børne- og ungeudvalget efter § 105 jf. § 104, stk. 5.

Under anbringelsen – kontinuitet i opvæksten

Barnets lov styrker med to nye bestemmelser, §§ 50 og 68, mulighederne for kontinuitet og stabilitet i opvæksten for børn og unge anbragt uden for hjemmet. Loven indfører også en ændret terminologi, så videreførte anbringelser fremover benævnes *permanente anbringelser* og dermed tydeliggør intentionen med denne form for anbringelse.

§ 50: Børne- og ungeudvalgets genbehandling

Som noget nyt skal I forud for børne- og ungeudvalgets genbehandling af en sag overveje, om det vil være til barnets eller den unges bedste, at der udarbejdes en indstilling om permanent anbringelse efter § 67. Forpligtelsen gælder, hvis barnet eller den unge har været anbragt i tre år eller mere, når sagen genbehandles.

Bestemmelsen indebærer, at I skal undersøge og vurdere, om barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet er så stærk, at det både på kort og lang sigt vil være af væsentlig betydning, at barnet eller den unge forbliver på anbringelsesstedet. Hvis I vurderer, at dette er tilfældet, er I forpligtet til at udarbejde en indstilling til børne- og ungeudvalget om permanent anbringelse.

§ 68: Barnets ret til at anmode om permanent anbringelse

Med § 68 får børn, der er fyldt 10 år, ret til at anmode kommunen om, at der træffes afgørelse om permanent anbringelse uden for hjemmet. Bestemmelsen er en ret til at anmode om, at anbringelsen bliver permanent, og I er herefter forpligtet til at undersøge og vurdere, om der af hensyn til barnets bedste skal udarbejdes en indstilling om permanent anbringelse. Bestemmelsen indebærer dog ikke, at barnet har ret til at blive permanent anbragt. Det er jer som rådgivere, der vurderer, hvilken hjælp barnet har brug for.

Der er ingen formkrav til anmodningen. Barnet kan give den skriftligt eller mundtligt, ved e-mail, sms, telefonisk eller ved et møde. Hvis I som følge af anmodningen udarbejder en indstilling til børne- og ungeudvalget om, at barnet bliver permanent anbragt, skal det fremgå af indstillingen, at barnet selv har anmodet om en permanent anbringelse. Der er her ingen krav om, at barnet skal have været anbragt i mindst tre år.

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Anbringelsessteder og kompleksitet i støttebehov

Barnets lov rummer med § 43 en bred vifte af anbringelsessteder, som hver med deres karakteristika kan dække forskellige behov for hjælp og støtte hos børn og unge i anbringelse. Det er vigtigt at vælge den type anbringelsessted, der matcher barnets eller den unges behov for støtte, fx i forhold til adfærd eller specialiseret pleje og behandling. Der kan være anbringelsessteder, hvor det ikke er muligt at tage højde for alle relevante støttebehov. I sådanne tilfælde skal der tages stilling til, hvilken anden supplerende støtte der skal iværksættes.

I dag bliver yngre børn i højere grad anbragt i plejefamilie på baggrund af manglende omsorg og forældrenes problemer. Unge, der har psykiske problemer eller svære adfærdsproblemer, bliver i højere grad anbragt på en døgninstitution eller et socialpædagogisk opholdssted (Frederiksen & Hestbæk, 2021).

De forskellige typer børne- og ungehjem har forskellige muligheder for at fastholde barnet fysisk på stedet. Jo mere emotionelt og adfærdsmæssigt belastet barnet er, jo mere nødvendigt kan det være, at anbringelsen griber ind i barnets bevægelsesfrihed. Derfor er der også fastsat helt særlige kriterier for at kunne anbringe børn og unge på delvist lukkede afdelinger, sikrede institutioner og afdelinger og særligt sikrede afdelinger, jf. §§ 61-63.

På almindelige børne- og ungehjem, i form af opholdssteder eller åbne døgninstitutioner, kan børnene eller de unge frit bevæge sig i og uden for hjemmet. Er barnet eller den unge rømningstruet, kan børne- og ungeudvalget træffe afgørelse efter voksen-

ansvarslovens § 11 således at personalet på børne- og ungehjemmet i en kortere periode i begyndelsen eller under anbringelsen kan tilbageholde barnet eller den unge på anbringelsesstedet. Vurderer I, at det er nødvendigt, at personalet har yderligere beføjelser, kan det være nødvendigt at overveje anbringelse på en delvis lukket afdeling og undersøge, om kriterierne for denne anbringelsesform er til stede. På delvist lukkede afdelinger kan personalet i henhold til voksenansvarslovens §§ 12 og 13 forhindre, at barnet eller den unge forlader stedet og kan i kortere perioder aflåse yderdøre og vinduer.

På sikrede institutioner og særlig sikrede institutioner er døre og vinduer konstant aflåste, ligesom værelserne kan være aflåste om natten. Anbringelse på sikret institution eller særlig sikret afdeling er derfor kun berettiget som den sidste udvej, når det er absolut påkrævet, og hvor mindre indgribende foranstaltninger er utilstrækkelige til at opnå formålet (Taxhjem, Frandsen, & Dabelsteen, 2020).

Vurdering af anbringelsesstedet

Flere undersøgelser peger på, at det rette match mellem et barn eller en ung og et anbringelsessted forudsætter et godt kendskab til anbringelsesstedets kompetencer og rammer. Det er derfor vigtigt, at I systematisk afklarer anbringelsesstedets faglige og pædagogiske kompetencer i relation til netop det barn eller den unge, der skal anbringes. I skal ikke kun vurdere anbringelsesstedets potentialer og muligheder, men også dets begrænsninger. Målet er både at få et klart billede af, hvilke støttebehov barnet eller den unge får (og ikke får) dækket på anbringelsesstedet, og at sikre en gensidig forventningsafstemning af, hvad anbringelsesstedet selv kan løfte, og hvor der eventuelt er behov for at iværksætte supplerende støtte. Vær opmærksom på at dele relevant viden om barnet, den unge og forældrene med anbringelsesste-

det, så personalet kan tage aktiv og kritisk stilling til, om stedet kan varetage barnets støttebehov, eller om de selv vurderer, at barnet eller den unge får behov for yderligere oplæring og støtte (Socialstyrelsen, 2021a) (Socialstyrelsen, 2021b).

Inddragelse af barnets egne ønsker til anbringelsessted

Barnets lov lægger grundlæggende vægt på, at børn og unge skal inddrages i alle beslutninger og afgørelser, der vedrører dem. Det gælder også valg af anbringelsessted. Når børn og unge oplever at blive inddraget i denne proces, er det mere sandsynligt, at de selv ønsker at være på det givne anbringelsessted. Det kan være med til at sikre, at der ikke sker unødige skift i anbringelsessted (Sinclair, 2010). At barnet eller den unge inddrages, betyder ikke, at de entydigt skal bestemme og have ansvar for valget af anbringelsessted. Det vigtige her er, at de oplever, at ønskerne høres og anerkendes, og at I fortæller, hvorfor nogle ønsker ikke kan opfyldes (Ankestyrelsen, 2021).

Det vil ikke altid være muligt at finde et anbringelsessted, som opfylder barnets eller den unges ønsker. Derfor er det vigtigt at have en løbende dialog om, hvad der betyder mest for valget af anbringelsessted. Her bør afdækningen tage udgangspunkt i hverdagsperspektivet, der har stor betydning for barnet eller den unge og relevans for anbringelsen – fx fritidsinteresser, hverdagsrutiner og hjemmemiljø. Disse forhold bør vægte lige så højt i valget af anbringelsessted som barnets eller den unges problematikker og udfordringer, og kommunen og anbringelsesstedet bør se det som en fælles opgave at finde løsninger, der kan få hverdagslivet til at fungere.

Inddragelse skal ske under hensyn til barnets eller den unges alder og kognitive udvikling. For at skabe en

hensigtsmæssig ramme for inddragelsen, bør I derfor overveje, hvilke forudsætninger barnet eller den unge har, og hvilken type inddragelse der er mest hensigtsmæssig i den givne situation. Inddragelsen bør også omfatte netværket, da forældre eller evt. tidligere anbringelsessted har vigtig viden om barnets eller den unges hverdagsrutiner og præferencer.

Kontinuitet og stabile voksenrelationer

Barnets lov skal bidrage til færre skift for børn og unge i anbringelse, så de kan opleve at have en tryk base med tillidsfulde og varige relationer. Med det for øje skal I fortsat vurdere, om netværkspleje eller en plejefamilie er det mest hensigtsmæssige anbringelsessted.

Undersøgelser viser, at stadig flere børn og unge med komplekse udfordringer bliver anbragt i familie- og netværkspleje. Det stiller nye krav til plejefamilierne og til den faglige støtte, som de modtager (Pedersen, Kloppenborg, Poulsen, Iversen, & Mikkelsen, 2022). Derfor er det vigtigt at sikre sig, at en anbringelse i netværkspleje eller plejefamilie matcher barnets eller den unges behov for støtte. Overvej eventuelt, om barnet eller den unge kan bo i en plejefamilie og sideløbende modtage specialiseret støtte. Det kan fx være psykologisk behandling, supervision ved psykolog til plejeforældre, støtte i skolen eller andet, så anbringelsen i plejefamilie kan udgøre et holdbart alternativ til en mere intensiv støtte (Bolvig, Frederiksen, & Jensen, 2021) (Socialstyrelsen, 2019).

I andre tilfælde kan det rette match være et børne- og ungehjem, som har et specialiseret tilbud, der imødekommer barnets eller den unges særlige behov. For at der også her sikres de trygge, tillidsfulde og varige relationer, kan barnet eller den unge tilbydes en venskabsfamilie, jf. § 54. Intentionen er, at barnet eller den unge kan opleve, hvad det vil sige at være en

del af en helt almindelig familie. Venskabsfamilien skal være et trygt og rart fristed, som barnet eller den unge kan besøge, og som rækker ud, så barnet eller den unge ikke oplever at stå alene. Relationen skal være båret af frivillighed og et ønske om at skabe en varig relation.

“Det var også en ting, der gjorde, at jeg sagde ja til mentorfamilien. Det var, at jeg vidste, at (...) det er noget 100 % frivilligt, de gjorde fra hjertet af. Det var ikke noget, de bare gjorde for pengenes skyld (...). Det betød rigtig meget for mig. Det var ligesom en bekræftelse for mig, at det var mig, de ville. At der ikke var nogle andre intentioner om det. Det var rent og skært frivilligt.” (Mentorbarn)

(Hestbæk & Nicolajsen, 2021)

Kontinuitet og overgang – skift af anbringelsessted og skole

Barnets lov bidrager til færre skift for barnet eller den unge, så der opleves sammenhæng og kontinuitet. Derfor er det i de nye bestemmelser fastsat, at børn over 10 år har ret til at klage, jf. § 145, hvis der mod deres vilje træffes afgørelse om, at barnet skal skifte anbringelsessted eller hjemgives. I forlængelse heraf skal I være opmærksomme på reglerne om opsættende virkning, som er fastsat i retssikkerhedslovens § 72. For børn under 10 år har barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie mulighed for at anmode Ankestyrelsen om en vurdering af kommunalbestyrelsens afgørelse, jf. § 98, stk. 3.

Skift af anbringelsessted kan fx skyldes, at barnets eller den unges behov eller evt. ønsker er ændrede, men skiftet kan også følge af forhold hos de biologiske forældre eller ændrede forhold i plejefamilien eller på børne- og ungehjemmet. Uanset årsag til skiftet betyder forberedelsen af overgangen rigtig meget for, om den videre anbringelse bliver god. Akutte behov kan medføre, at der med det samme eller så hurtigt som muligt sker et skift i anbringelsessted. Her bliver udfordringen at sikre, at der i skiftet forsøges at tage højde for at sikre det rigtige match.

Der lægges også stor vægt på skoleskift i bestemmelserne om overgang og valg af anbringelsessted. Baggrunden for dette er, at skole er en vigtig del af alle børns og unges hverdagsliv – også for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Forskning viser, at en god skolegang både er essentiel for et godt børneliv og også den stærkeste beskyttelsesfaktor for, at børn og unge får et godt liv som voksne (Socialstyrelsen, 2022). En god skolegang kan på den måde være en løftestang for trivsel og udvikling under anbringelsen. Netop derfor er det vigtigt, at overvejelser om skoletilbudet vejer tungt i valget af anbringelsessted allerede, når anbringelsen planlægges. Det er også centralt, at anbringelsesstedet klædes på til overgangen fra én skole til en anden, og at anbringelsesstedet understøttes i at sikre et godt læringsmiljø for barnet eller den unge. Ændring af børns og unges anbringelsessted betyder indimellem, at de i en periode ikke deltager i undervisningen, og nogle har måske i forvejen en baggrund med meget fravær. Derfor bør man i samarbejdet med det nye anbringelsessted have fokus på disse brud og eventuelle 'huller' i skoleforløbet for at sikre den rigtige overgang til et nyt skoleforløb. Det er i den forbindelse særligt vigtigt, at oplysninger om barnets eller den unges skolegang videregives til anbringelsesstedet, så deres muligheder for læring styrkes.

Når der før fødsel træffes afgørelse om anbringelse umiddelbart efter fødsel

Barnets lov gør det muligt i helt særlige tilfælde inden fødslen at træffe afgørelse om, at barnet skal anbringes uden samtykke umiddelbart efter fødslen. Det er også muligt at træffe afgørelse om bortadoption, før barnet bliver født, så barnet kan komme med sin adoptivfamilie hjem, uden først at skulle anbringes i en midlertidig plejefamilie. Læs mere om adoption uden samtykke i håndbogens kapitel 8.

Intentionen med denne bestemmelse er, at man allerede under graviditeten kan planlægge overgangen så nænsomt som muligt og sikre en god forberedelse af matchet, så spædbarnet oplever en tryk tilknytning og sikker start på livet med tillidsfulde relationer.

Det er voldsomt som forældre at få at vide, at deres barn skal anbringes, og endnu mere følsomt at få beskeden, før barnet er født. Ofte vil forældrene have svært ved at forstå situationen og baggrunden for anbringelsen. De er stillet i en situation, de ikke selv kan håndtere og kan komme i en form for krisetilstand under graviditeten og op til anbringelsen. Vær derfor opmærksom på at tilbyde forældrene støtte for ikke at blive fastlåst i krisesituationen og for at forebygge gentagne kriser med traumatisering og evt. udvikling af psykiske helbredsproblemer (Cavaiola & Colford, 2018).

Støtte og krisehåndtering for forældrene er også en vigtig del af omsorgen for barnet under graviditeten. Hvis mor fx har vedvarende negative tanker og følelser eller er udsat for vedvarende belastning og stress, vil barnet ved fødslen være biologisk indstillet på at skulle møde en farlig verden. Det betyder bl.a., at barnet, når det er født, vil opleve omverdenen som stressende (Larsen, 2020). Derfor er både krisehåndtering og samarbejdet med forældrene essentielt for barnets start på livet.

Husk kriseinformation til forældre

I sager om anbringelse umiddelbart efter fødslen skal I have fokus på den kriseinformerede praksis til forældrene:

- Skab tydelighed om den videre proces efter anbringelsen, fx hvornår forældrene skal se deres barn, besøge anbringelsesstedet og mødes med myndighedsrådgiver, familiebehandler, psykolog m.v.
- Vær opmærksom på forældrenes sorg i arbejdet med forældrehandleplanen, fx ved at have fokus på sorgarbejdet i de første mål, der udarbejdes.
- Husk, at det at stå i en krise kan gøre det svært at rumme og forstå mange oplysninger på én gang. Send derfor gerne påmindelser til forældrene forud for møder, og tilrettelæg flere korte møder med få punkter på dagsorden.
- Overvej, om der er behov for krisesamtaler med en psykolog. Ved at afholde krisesamtaler kan man sikre sig, at forældrenes chok og sorg bliver bearbejdet, og at de får mulighed for at dele deres tanker, bekymringer og spørgsmål, inden de vokser sig større.

Spædbarnsmodul for plejeforældre

For at klæde plejeforældrene på om bl.a. spædbarnsterapi og den dobbelte tilknytning er der et særskilt spædbarnsmodul i Social- og Boligstyrelsens tæt støttede opstartsforløb. Se mere på www.tsop.dk.

Når der før fødsel træffes afgørelse om anbringelse umiddelbart efter fødslen, mister barnet den mor, som det gennem graviditeten er blevet tilknyttet. En vanskelig fosterperiode og tabet af den mor, som spædbarnet har kendt under graviditeten, kan sætte sig som traume hos barnet (Larsen, 2020).

Derfor skal I støtte op om, at barnet kan udvikle en relation og tilknytning til både forældre og de nye omsorgspersoner. Forældrene skal have en rolle og en mulighed for at bidrage positivt til deres barns udvikling. For de nye omsorgspersoner betyder det, at de skal kunne håndtere at opbygge tilknytning mellem sig selv og barnet, samtidig med at de skal understøtte tilknytning mellem barn og forældre. Den dobbelte tilknytning kan være en svær balancegang, og det er vigtigt, at barnet oplever trykthed, omsorg og sikkerhed.

Rammer for samvær: Inddrag barn, ung, forældre og anbringelsessted fra start

I skal sørge for, at forbindelsen mellem barn, ung, forældre og netværk holdes ved lige under en anbringelse. I skal under hensyntagen til barnets eller den unges bedste understøtte, at forældrene kan spille en positiv rolle i barnets eller den unges liv, jf. § 103, stk. 4. I den forbindelse kan I træffe afgørelse om økonomisk støtte til forældremyndighedsindehaveren, hvis det kan bidrage til en stabil kontakt mellem barnet, den unge og forældrene, jf. § 35, stk. 5.

Barnets lov tydeliggør dog, at samvær og kontakt skal tilrettelægges under hensyn til barnets eller den unges tryghed, trivsel og evt. behov for støtte og ud fra en individuel vurdering af forholdene mellem barnet eller den unge, forældre og netværk. Loven afspejler her, at det gode samvær og kontakt afhænger af den konkrete situation og forholdene omkring barnet eller den unge. Derfor skal barnet eller den unge have mulighed for indflydelse på rammerne for samvær. Der kan fx være børn eller unge, som ikke ønsker at have samvær hjemme hos forældrene, men ønsker at mødes et andet sted. Der kan også være behov for et støttet samvær.

Det er vigtigt, at I sammen med barnet eller den unge, forældre og anbringelsessted udforsker og udvikler forældrenes og netværkets deltagelsesmuligheder og undersøger forskellige rammer og løsninger for samvær. Hvis fysisk samvær ikke er til barnets eller den unges bedste, kan forbindelsen også vedligeholdes gennem sociale medier/virtuelt, telefonopkald, billeder, breve, livshistoriske fortællinger og fotobøger.

Tip til praksis

Samarbejdssamtaler som redskab

Samarbejdssamtaler er en empowerment-orienteret metode, der understøtter forældre i at forblive i en betydningsfuld og handlende position i forhold til deres børn. Samarbejdssamtalerne skal medvirke til at synliggøre forældrenes ønsker til og behov for kontakt til barnet eller den unge under anbringelsen. Samtidig giver samtalerne mulighed for, at plejeforældre eller professionelle fra anbringelsesstedet kan udtrykke deres syn på barnet eller den unge og de forventninger, de har til samarbejdet. Samarbejdssamtaler kan bl.a. hjælpe til at afstemme forventninger mellem forældre og anbringelsessted, få begge parter til at se nye vinkler på omsorgen for barnet og medvirke til at forebygge og løse konflikter.

(Socialstyrelsen, 2012)

Grader af samvær og kontakt

Som rådgivere kan I arbejde med grader af kontakt, hvor A er det højest opnåelige, mens D udgør det, I minimum skal arbejde for. Modellen kan give et bredere billede af, hvordan gode relationer mellem barn eller ung, forældre og netværk skal se ud.

- A. Understøt barnet eller den unge i at opretholde eller skabe gode relationer til forældre, søskende og andre pårørende.
- B. Understøt barnets eller den unges muligheder for at forbedre destruktive relationer.
- C. Understøt barnets eller den unges kendskab til sin oprindelse, hvis der ikke er bæredygtige relationer. Herunder støttes barnet eller den unge i et realistisk syn på deres forældre og familiens situation og hjælpes med at integrere historien.
- D. Er det ikke muligt at etablere regelmæssig kontakt, understøttes barnet eller den unge i at få opbygget en livshistorie ud fra de tilgængelige informationer.

(Socialstyrelsen, 2012)

Når barnet eller den unge ikke ønsker samvær

Barnets lov rummer mulighed for, at et barn eller ung, som er anbragt udenfor hjemmet, kan anmode om at få suspenderet samværet med forældre eller netværk i op til 8 uger, jf. § 103, stk. 2. Barnet, som er fyldt 10 år, eller den unge har klageret, hvis ønsket ikke imødekommes, jf. § 3.

Der vil være tilfælde, hvor en konkret anmodning fra barnet eller den unge efter § 103, stk. 2, ikke kan imødekommes, fordi det ikke vurderes at være til barnets eller den unges bedste. En sådan beslutning vil ikke være at anse som en forvaltningsretlig afgørelse. I forlængelse af kommunalbestyrelsens pligt til at sikre løbende inddragelse af barnet eller den unge vil

kommunalbestyrelsen imidlertid skulle sikre, at barnet eller den unge føler sig inddraget i og forstår de beslutninger, som kommunalbestyrelsen træffer i sagen. Det gælder også i tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen beslutter, at barnets anmodning efter § 103, stk. 2, ikke kan imødekommes.

Denne bestemmelse afspejler, at det bør tages alvorligt, når et barn eller en ung modsætter sig samvær. I skal dog også være opmærksomme på, at det manglende samvær kan have betydning for barnet eller den unge på længere sigt. Børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, har også efter anbringelsen behov for kontakt til familie og venner, da en del af dem vender tilbage til familien senere i livet. Også unge

kan efter en anbringelse føle sig meget alene og uden netværk, ligesom søskende kan have mistet kontakten til hinanden (Højbjerg, 2022).

Derfor er det vigtigt, at I understøtter barnets eller den unges relation til familien, så kontakten evt. kan genoptages senere i livet. Det kan fx ske gennem livshistoriske fortællinger og fotobøger. Desuden viser

erfaringer, at netop kontakten til søskende har stor betydning, dels fordi de har fælles oplevelser og historie med hjemmefra, dels fordi de kan være en støtte efter en anbringelse. Hvis kontakten til forældrene afbrydes, er det derfor særligt vigtigt at understøtte kontakten til søskende, bedsteforældre eller andet netværk i stedet (Højbjerg, 2022).

Livshistorie som redskab

Det kan have stor værdi for børn i anbringelse at arbejde med livshistorier. Mange børn og unge kan føle sig historieløse, når de fx flytter fra hjemmet til et anbringelsessted – eller fra ét anbringelsessted til et nyt. Her kan arbejdet med livshistorier hjælpe med at skabe mening, sammenhæng og en forståelse af eget livsforløb.

Livshistorien er en bog om barnets eller den unges liv, der fx kan indeholde:

- ord og billeder, der kronologisk beskriver barnets eller den unges liv
- en præsentation af barnets eller den unges familie
- en præsentation af barnets eller den unges nuværende bosted, og hvorfor de bor der
- en beskrivelse af barnets eller den unges hverdag – fritidsinteresser, livretter, spil m.v.
- en beskrivelse af barnets eller den unges sociale liv – venner, vigtige voksne, børnehave, skole m.v.

Barnets forældre kan med fordel inddrages i arbejdet med livshistorien, som dermed også kan understøtte tilknytningen mellem forældrene og deres barn.

(Socialstyrelsen, 2012)

Støtte til forældrene under anbringelsen

Støtte til forældrene under anbringelsen kan iværksættes som støtteperson og som hjælp til forældrene, jf. §§ 75-76. Støttepersonens opgave er at støtte forældrene under anbringelse, herunder så vidt muligt medvirke til at forbedre forældreskabet under anbringelsen og styrke kontakten mellem barnet eller den unge og forældrene. Støtten efter § 76 skal så vidt muligt medvirke til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen, med henblik på at hjælpe forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller i samvær under anbringelsen.

Det kan hjælpe til at skabe bedre samarbejde, færre konflikter og mere ro for barnet eller den unge i anbringelse, hvis man støtter og aktivt samarbejder med forældrene (Karmsteen, Frederiksen, Mørch, & Hestbæk, 2018) (Jacobsen, 2019). Støtten kan fx bestå af familiebehandling eller praktisk pædagogisk støtte i hjemmet, jf. § 32, stk. 1, men det kan også være støtte efter anden lovgivning, fx til alkoholbehandling eller en arbejdsmarkedsrettet indsats. Det er vigtigt at have et helhedsorienteret blik for udfordringer og eventuelle andre indsatser i forældrenes liv. Hav også fokus på at inddrage forældrene selv i formuleringen af problemstillinger og mål for indsatsen for at understøtte motivation og ejerskab til indsatsen.

Når I træffer afgørelse om støtte efter §§ 75 og 76, skal I lave en særskilt plan for støtten sammen med forældrene, jf. §§ 77-79. Læs mere i håndbogens kapitel 5 om planer.

Faglig støtte ved brug af kontinuitetsreglerne

Det er afgørende, at I får ledelsesmæssig opbakning og faglig støtte til de svære afgørelser. Når det gælder reglerne om forlænget genbehandlingsfrist, jf. § 50, og permanente anbringelser, jf. §§ 67 og 68, kan det bl.a. ske ved, at I søger viden gennem fx kurser og efteruddannelse. Hvis kommunen har rådgivere, som har opbygget særlige kompetencer i eller erfaring med kontinuitetsreglerne, er det vigtigt at bruge disse 'faglige fyrtårne' til faglig sparring i sager, hvor reglerne kommer i spil.

Når sagen har været behandlet i børne- og ungeudvalget, kan I med fordel samle op på sagen med en leder eller kollega. Hvis børne- og ungeudvalget ikke har tiltrådt indstillingen, kan man nemt blive usikker på, hvilken dokumentation det kræver, før kontinuitetsreglerne kan anvendes. Kommunen kan også afhjælpe denne usikkerhed ved at udarbejde retningslinjer for, hvilken dokumentation der skal foreligge ved indstilling om forlænget genbehandlingsfrist eller om permanent anbringelse. I bør også have adgang til – og aktivt opsøge – sparring fra jurister med særlige kompetencer i anbringelsessager (Karmsteen, Frederiksen, Mørch, & Hestbæk, 2018).

Ledelsen kan desuden overveje muligheden for at knytte to rådgivere til de komplekse sager, som indebærer afgørelser om forlænget genbehandlingsfrist og permanente anbringelser (Karmsteen, Frederiksen, Mørch, & Hestbæk, 2018).

Evaluering: Brugen af kontinuitetsreglerne

VIVE evaluerede frem til 2020 løbende brugen af reglerne om kontinuitet i anbringelser, som blev indført i 2009. Evalueringen fandt generelt en begrænset brug af reglerne om forlænget genbehandlingsfrist og videreførte anbringelser (nu permanente anbringelser).

Evalueringen viser, at rådgivere særligt har anvendt muligheden for forlænget genbehandlingsfrist i sager, hvor forældrene har begrænset forældreevne og kompliceret familiehistorik, og hvor samarbejdet med forældrene er meget konfliktfyldt. Bestemmelsen om videreførte (permanente) anbringelser er blevet anvendt i tilfælde, hvor barnet eller den unge har haft en meget tæt tilknytning til en plejefamilie, samtidig med at samværet mellem forældrene og deres barn har været problematisk, og ofte i tilfælde hvor forældrene vurderes at have et manglende udviklingspotentiale.

(Frederiksen & Hestbæk, 2021)

Forældresamarbejde ved brug af kontinuitetsreglerne

Sager, hvor det er relevant at anvende kontinuitetsreglerne, er ofte konfliktfyldte. Forældrene har stor mistillid til systemet, og flere har en oplevelse af, at deres retssikkerhed er krænket. VIVEs evaluering viser, at det ofte skyldes upræcis kommunikation fra rådgivernes side, præget af ugenomsigtighed og uforståeligt fagsprog, hvor forældrene oplever, at deres synspunkter ikke bliver tilstrækkeligt inddraget.

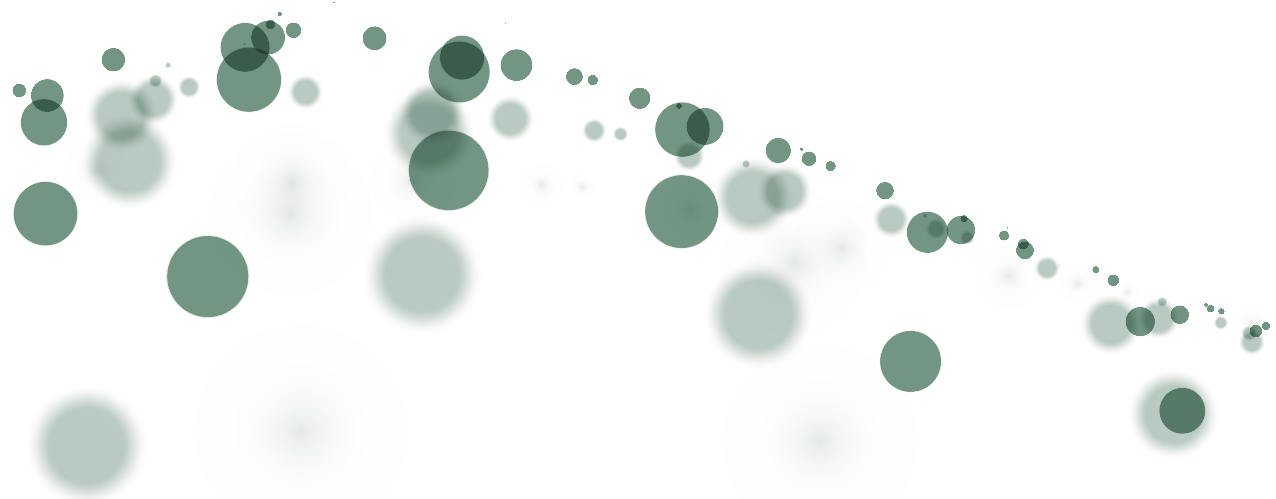
Som rådgivere befinder I jer i en svær balancegang, hvor I på den ene side skal kunne træffe meget indgribende afgørelser og på den anden side skal udvise empati og skabe gode samarbejdsrelationer til forældrene. Når der træffes afgørelse om permanent anbringelse af et barn, skal I fx også træffe afgørelser om samvær og kontakt mellem barn og forældre og arbejde for, at samværet og kontakten fungerer godt (Karmsteen, Frederiksen, Mørch, & Hestbæk, 2018).

VIVEs evaluering viser, at det er vigtigt for rådgivere at være åbne over for forældrene om muligheden for, at deres barn vil være anbragt i lang tid eller permanent i resten af opvæksten og dermed ikke vil blive hjemgivet. Det kan også være fremmede for samarbejdet, at I afsætter god tid til møderne med forældrene og sikrer, at mødet kan forlænges om nødvendigt.

Referencer

- Ankestyrelsen. (2021). *Kommunernes valg af opholdssteder og døgninstitutioner. Eksempler på praksis og overvejelser fra seks kommuner*. Ankestyrelsen.
- Bolvig, I., Frederiksen, S., & Jensen, M. T. (2021). *Betydningen af anbringelsestype for anbragte børns skoleresultater. Sammenligning af familiepleje og institutionsanbringelse*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Cavaiola, A. A., & Colford, J. E. (2018). *Crisis Intervention: A Practical Guide*. SAGE Publications.

- Frederiksen, S., & Hestbæk, A.-D. (2021). *Kontinuitet i anbringelser – Slutrapport fra evalueringen af regler om kontinuitet i Barnets Reform*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Hestbæk, A.-D., & Nicolajsen, J. S. (2021). *Evaluering af frivillige mentorfamilier til børn og unge i anbringelse*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Højbjerg, L. R. (2022). *Socialt arbejde med børn, unge og familier*. Hans Reitzels Forlag.
- Jacobsen, A. F. (2019). *Samarbejde omkring det anbragte barn. En spørgeskemaundersøgelse blandt §54-støttepersoner*. Institut for Menneskerettigheder.
- Karmsteen, K., Frederiksen, S., Mørch, F. H., & Hestbæk, A.-D. (2018). *Kontinuitet i anbringelser. Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Larsen, H. D. (2020). *Fostrets og fødsels psykologi – barndom og forældreskab begynder ved undfangelsen*. Pregnant Press.
- Lausten, M., Kloppenborg, H. S., Engbo, A., & Iversen, K. (2023). *Måltrettet støtte til forældre med anbragte børn – slutevaluering*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Pedersen, H. S., Kloppenborg, H. S., Poulsen, J. B., Iversen, K., & Mikkelsen, M. (2022). *Samarbejder mellem plejefamilier og døgninstitutioner/opholdssteder – Slutevaluering*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Sinclair, I. (2010). What Makes for Effective Foster Care: Some Issues. I E. Fernandez, & R. P. Barth, *How does foster care work? International evidence on outcomes*. Jessica Kingsley Publishers.
- Socialstyrelsen. (2012). *Håndbog om forældresamarbejde. Forældresamarbejde- og støtte ved anbringelse af børn og unge*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2019). *Håndbog for det gode anbringelsesforløb i familiepleje*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2021a). *Model for styrket match af barn og anbringelsessted*. Socialstyrelsen.
- Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Vejviser til sagsforløb – Nye veje med barnets lov*.
- Socialstyrelsen. (2021b). *Vidensnotat. Styrket match af barn og anbringelsessted*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2022). *Den gode anbringelse. Videns- og praksisafdækning 2022*. Socialstyrelsen.
- Taxhjelm, F. R., Frandsen, M. G., & Dabelsteen, H. B. (2020). *Sociale anbringelser på sikre institutioner. I et menneskeretligt perspektiv*. Institut for Menneskerettigheder.

Kapitel 8. Adoption uden samtykke

Dette kapitel omhandler adoption uden samtykke. Kapitlet har en anden og mere dybdegående behandling af bestemmelserne på området end lovbehandlingen i mange af de øvrige kapitler. Dette skyldes bl.a., at sagsbehandlingen for adoption uden samtykke er reguleret i flere forskellige, men forbundne lovgivninger, som håndbogen her behandler samlet.

Barnets lov lægger vægt på, at der skal være rammer til at sørge for, at børn og unge anbragt uden for hjemmet får en stabil opvækst i trygge rammer, hvor børnene eller de unge kan slå rod. Børnene skal opleve en tilværelse præget af størst mulig kontinuitet og stabilitet, hvor der er mulighed for en social indsats, som er til det enkelte barns bedste. Her kan adoption uden samtykke være en indsats, som anvendes i de tilfælde, hvor forældre ikke er i stand til at tage vare på deres barn og sikre barnet en stabil opvækst i trygge rammer.

Tip til praksis

Se inspiration til sagsforløb ved adoption uden samtykke i *Vejviser til sagsforløb - Nye veje med barnets lov* (Social- og Boligstyrelsen, 2023).

Med barnets lov og ændringer i tilknyttet lovgivning (adoptionsloven) er målet at sikre, at børn og unge har mulighed for at blive adopteret, hvis det er den rigtige løsning – også i situationer, hvor deres forældre ikke ønsker at give samtykke til adoption. De nye bestemmelser skal sikre, at kommunerne er opmærksomme på og anvender adoption uden samtykke som social indsats, når det er til barnets bedste, og når betingelserne herfor er opfyldt. Med barnets lov ønskes et styrket fokus på:

- Mulighed for adoption, når det er rigtigt for børn anbragt uden for hjemmet
- Mulighed for at træffe afgørelse om bortadoption og anbringelse før fødsel
- Bedre mulighed for, at børn kan anbringes og adopteres af voksne, de kender og stoler på, herunder som noget nyt gennem netværksadoption
- Initiativret til barnet til at få kontakt med den oprindelige slægt
- Oplysning til plejefamilier om mulighed for adoption ved 18 år
- Styrket vejledning og rådgivning til kommunerne, når adoption uden samtykke overvejes.

§

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

Ud over barnets lov sker der også ændringer i anden lovgivning, så de samlede intentioner med *Børnene Først* kan implementeres. De væsentligste ændringer i adoptionsloven præsenteres således også her, da de sammen med barnets lov understøtter de ønskede ændringer om adoption uden samtykke.

Bestemmelse i adoptionsloven	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 9: Betingelser for adoption uden samtykke</p> <p>Nyt →</p>	<p>Videreførelse af bestemmelse, som fastsætter betingelserne for adoption uden samtykke. Dog med ny tilføjelse om, at afgørelse om adoption i helt ekstraordinære tilfælde kan træffes inden barnets fødsel, jf. § 9, stk. 3, 2. pkt.</p>
<p>§ 25f: Barnets initiativret til samvær efter adoption</p> <p>Nyt →</p>	<p>Ny bestemmelse, der fastsætter, at et bortadopteret barn under 18 år, som er fyldt 12 år, kan tage initiativ til, at der iværksættes en proces med henblik på at etablere kontakt mellem barnet og de oprindelige slægtninge.</p>
Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 69: Kommunalbestyrelsens overvejelser om hensynet til kontinuitet og stabilitet – hvornår skal kommunen overveje adoption</p> <p>Nyt →</p>	<p>Videreførelse af bestemmelse med udvidelse af de situationer, hvor kommunen har pligt til at overveje adoption. Fx når kommunen overvejer anbringelse, når barnet antages at skulle være anbragt i en længere årrække, ved fortsat anbringelse, ved permanent anbringelse, og når Ungdomskriminalitetsnævnet har truffet afgørelse om anbringelse efter § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Endelig skal kommunen overveje adoption ved kommende søskende, når forældre, der tidligere har fået anbragt eller bortadopteret et barn på grund af manglende forældreevne, venter et nyt barn.</p>
<p>§ 70: Krav til kommunalbestyrelsens indstilling til børne- og ungeudvalget om adoption uden samtykke</p> <p>Nyt →</p>	<p>Som helhed en videreførelse af kravene til kommunalbestyrelsens indstilling til børne- og ungeudvalget om adoption uden samtykke, dog med en ny tilføjelse om, at kommunen i sin indstilling skal redegøre for, hvorledes de har overvejet og arbejdet med at hjemgive barnet eller den unge.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 71: Vejledning til kommunalbestyrelser i sager om adoption uden samtykke</p> <p>Nyt </p>	<p>Videreført bestemmelse, men med udvidelse af situationer, hvor kommunen kan få vejledende rådgivning fra VISO samt VISOs muligheder for at pålægge kommuner generel rådgivning om adoption uden samtykke.</p>
<p>§ 72: Børne- og ungeudvalgets indstilling om adoption</p> <p></p>	<p>Videreførelse af bestemmelse om indstilling til adoption uden samtykke.</p>
<p>§ 73: Ministerens bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om behandling af sager om adoption</p> <p></p>	<p>Videreførelse af bestemmelse om fastsættelse af regler om behandling af adoptionssager.</p>
<p>§ 74: Faglig støtte til plejefamilier, der adopterer deres plejebarn, før og efter adoption</p> <p></p>	<p>Som helhed en videreførelse af bestemmelse om faglig støtte til plejefamilier, dog med en præcisering af, at støtten før adoption skal tilbydes plejefamilier, der ønsker at adoptere et barn eller ung, der er anbragt i familien og ikke alene i situationer, hvor barnet er anbragt med henblik på adoption.</p>
<p>§ 167: VISOs rådgivning til kommunen om adoption uden samtykke</p> <p></p>	<p>Videreførelse af bestemmelse om, at VISO yder gratis vejledende rådgivning til kommunalbestyrelser i sager om adoption uden samtykke.</p>

Loven i praksis

Adoptionsloven

Adoptionslovens § 9: Betingelser for adoption uden samtykke

Adoption uden samtykke er den mest indgribende indsats, myndighederne kan anvende i arbejdet med børn, unge familier. Derfor stilles der store krav til sagernes behandling, sagsprocessen og dokumentationsgrundlaget. I adoptionslovens § 9 bestemmes, hvilke betingelser der skal være opfyldt, for at der kan træffes afgørelse om adoption uden samtykke.

Betingelserne for adoption uden samtykke ændres ikke som følge af barnets lov, og der vil derfor være de samme materielle krav og processuelle krav som hidtil. Adoption – med eller uden samtykke – skal altid være begrundet i hensynet til barnets bedste (adoptionslovens § 2). Adoption uden samtykke skal desuden være begrundet i hensynet til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst.

For at kunne indstille til adoption uden samtykke skal adoptionslovens krav i enten § 9, stk. 2, § 9, stk. 3, eller § 9, stk. 4, være opfyldt (se figur):

§ 9, stk. 2

- Hvis forældre ikke ønsker at give samtykke til en frivillig adoption, kan adoptionsbevilling i særlige tilfælde meddeles, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det.

§ 9, stk. 3

- Adoption uden samtykke kan meddeles, hvis betingelser for at anbringe barnet uden for hjemmet uden samtykke er opfyldt (jf. barnets lov § 47, stk 1, nr. 1-2) og
- Det er sandsynliggjort gennem kommunens udredning og dokumentation i sagen, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet.

§ 9, stk. 4

- Adoption uden samtykke kan meddeles, hvis betingelser for at anbringe barnet uden for hjemmet uden samtykke er opfyldt (jf. barnets lov § 47, stk. 1) og
- Hvis barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne tilknytning
- Adoptionen kan ske til almene, forstærkede eller specialiserede plejefamilier eller til netværks-plejefamilier (jf. barnets lov § 43, nr. 1-4).

Sager, hvor der før barnets fødsel skal træffes afgørelse om adoption, skal afgøres efter § 9, stk. 3, 2. pkt. Dette er kun muligt i ekstraordinære tilfælde, der er begrundet i tungtvejende hensyn til barnets bedste. Det gælder især børn, hvis forældre har en så begrænset omsorgsevne, at det vurderes, at de aldrig vil kunne tage vare på barnet, eller hvor forældrene har fået andre børn anbragt eller bortadopteret, og de ikke har udvist interesse for eller evne til at forbedre deres forældreevne.

Målgrupper for adoption uden samtykke

Adoption uden samtykke tages oftest i anvendelse blandt de familier i Danmark, som har det aller sværest. Der er dog ingen særlige forhold eller karakteristika, som skal være opfyldt, for at adoption uden samtykke kan komme på tale. Det er den samlede vurdering af barnets bedste, barnets behov og forældrenes evner til at imødekomme disse, der ligger til grund for kommunens vurdering og eventuelle indstilling.

En række forhold kan påvirke forældreevnen og være medvirkende til, at I vurderer, at forældreevnen er varigt fraværende – fx at en eller begge forældre har kroniske psykiske lidelser, svære personlighedsforstyrrelser, mental retardering eller langvarige misbrug, eller at de har udvist mangelfulde forældreevner over for ældre børn. Forholdene kan optræde alene eller i kombination. Ofte har forældrene selv haft en opvækst præget af omsorgssvigt, og de kan have svært ved at tage vare på sig selv og opretholde en selvstændig tilværelse.

Målgruppen af børn, for hvem adoption uden samtykke kan være den bedste løsning, kan opdeles i to hovedmålgrupper. Den første målgruppe er børn, der adopteres på grund af manglende forældreevner og manglende udviklingspotentiale hos forældrene.

Disse børn frigives til adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 3, og adoptionen foregår som udgangspunkt som en såkaldt fremmedadoption, hvor barnet adopteres af adoptanter, som er godkendte til at adoptere af Adoptionsrådet og udvalgt af Adoptionsnævnet til at adoptere det konkrete barn. Denne type af adoptioner kan dog også gennemføres som familieadoptioner. Der er ofte tale om små eller mindre børn, som er anbragt i en (midlertidig) plejefamilie. Børn, hvor der kan træffes afgørelse om anbringelse og adoption inden barnets fødsel, vil ligeledes adopteres uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, 2. pkt. Forældrenes varigt manglende forældreevner og udviklingspotentiale skal være sandsynliggjort gennem den socialfaglige udredning i sagen, herunder kommunens børnefaglige undersøgelse, ligesom det skal være belyst gennem en forældrekompetenceundersøgelse og prognosevurdering udført af en autoriseret psykolog. Det er et krav, at undersøgelsen er foretaget af en autoriseret psykolog (Ankestyrelsen, 2022).

Når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om frigivelse af et barn til adoption uden samtykke efter § 9, stk. 3, 1. pkt. eller § 9, stk. 3, 2. pkt., er det vigtigt, at I, hurtigst muligt efter frigivelsen indhenter de fornødne lægelige oplysninger om barnet til brug for Adoptionsnævnets matchning af barnet med de kommende adoptanter. Dette gælder i alle sager, men særligt i sager, hvor der er truffet afgørelse om adoption inden barnets fødsel. I disse sager kan kommunen i perioden mellem Ankestyrelsens afgørelse om frigivelse af det ufødte barn og selve fødslen med fordel indhente nye oplysninger, der har betydning for vurderingen af, om barnet er adopterbart. Det kan være fx notater eller udtalelser fra sygehuset eller fra andet sundhedsfagligt personale, der følger den biologiske mor under graviditeten.

Retningslinjer for forældrekompetenceundersøgelser

Læs mere om udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser i Social- og Boligstyrelsens retningslinjer.

(Socialstyrelsen, 2021a)

En anden målgruppe er børn, der frigives til adoption uden samtykke og adopteres af deres plejefamilier. Det er som oftest ældre børn (minimum tre år), idet der stilles krav om, at børnenes tilknytning til plejefamilien skal have antaget en sådan karakter, hvor det vil være skadeligt for barnet at bryde tilknytningen. Denne form for adoption kaldes også familieadoption. Plejefamilien skal således ikke gennemgå det godkendelsesforløb i Familieretshuset, som gælder for godkendelse til adoption. Plejefamilien skal i stedet leve op til betingelserne for en familieadoption. Kriterierne herfor indgår som en del af den samlede vurdering, hvorvidt sagen lever op til de materielle betingelser for adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 4. Frigivelsen af barnet til bortadoption er betinget af barnets tilknytning til plejefamilien og ikke af forældrenes varigt manglende forældreevner. Derfor skal sagen belyses og dokumenteres gennem kommunens undersøgelse og vurdering af barnets tilknytnings- og tilhørsforhold til henholdsvis plejefamilien og plejefamiliens netværk samt barnets biologiske forældre og evt. øvrigt netværk. Der skal udarbejdes en tilknytningsundersøgelse, som skal være udført af en autoriseret psykolog, og der skal samtidig være dokumentation for, at betingelserne for anbringelse uden for hjemmet uden samtykke anses for opfyldt.

Retningslinjer for tilknytningsundersøgelser

Læs mere om udarbejdelse og anvendelse af tilknytningsundersøgelser i Social- og Boligstyrelsens retningslinjer.

(Socialstyrelsen, 2021b)

Endelig kan børn adopteres efter adoptionslovens § 9, stk. 2. Bestemmelsen er en opsamlingsbestemmelse. Det betyder, at den i praksis har til formål at favne de børn, hvor adoption vurderes at være til deres bedste, men hvor hverken betingelserne i stk. 3 eller 4 er opfyldt. Som eksempel kan nævnes børn, der er anbragt på en døgninstitution, og som ikke har haft kontakt med deres biologiske forældre i flere år, fordi forældrene ikke ønsker dette, men hvor forældrene godt kan have forældreevner, og hvor det derfor ikke kan sandsynliggøres, at forældrenes forældreevner er varigt fraværende. I praksis anvendes denne paragraf ganske sjældent.

Adoptionslovens § 25 f: Barnets initiativret til samvær efter adoption

I forbindelse med barnets lov indføres der mulighed for, at et barn, der er fyldt 12 år, på eget initiativ kan anmode Familieretshuset om, at der etableres kontakt med biologisk slægt efter adoption. Det er en individuel vurdering, hvori kontakten består, og om den også omfatter samvær. Familieretshuset kan vælge at afslutte processen, hvis de finder, at det ikke vil være til barnets bedste, at der etableres kontakt. Denne beslutning kan ikke påklages.

Denne nye mulighed supplerer den allerede eksisterende mulighed for, at biologiske forældre og øvrig

biologisk slægt kan ansøge om, at der fastsættes samvær eller anden form for kontakt med barnet under den midlertidige placering og efter adoption. Afgørelsen om et sådant samvær træffes efter forældreansvarslovens § 20 a, og en anmodning om samvær rettes til Familieretshuset. Familieretshuset behandler anmodningen, belyser sagen og forelægger den for Familieretten, der træffer afgørelse i denne type sager. Denne mulighed bibeholdes.

Hensigten med den nye bestemmelse er at sikre, at et adopteret barn har adgang til at påvirke sin egen relation til sine biologiske forældre og andre slægtninge gennem en selvstændig ret til at tage initiativ til at søge tilbage til sine rødder, uden at skulle have tilladelse til det fra adoptanterne. For mange mindreårige adopterede er dette samtykke uproblematisk at få, men med § 25 f i adoptionsloven ønsker man at sikre, at barnets eller den unges mulighed for at søge sine rødder ikke afhænger af adoptanternes holdning.

Kommunerne er i udgangspunktet ikke involveret i sager om barnets initiativret.

Barnets lov

§ 69: Kommunalbestyrelsens overvejelser om hensynet til kontinuitet og stabilitet – hvornår skal kommunen overveje adoption?

I § 69 fastsættes de situationer, hvor I skal overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet gennem adoption får en ny familie. Som noget nyt bliver det således nærmere defineret, i hvilke situationer I skal foretage en sådan faglig vurdering.

Kommunen skal have en antagelse om, at barnet skal være anbragt i en længere årrække. Det er ikke relevant at overveje adoption af et barn, hvis kommunen på anbringelsestidspunktet antager, at barnet skal

være anbragt midlertidigt eller i en kortere periode på fx 1–2 år.

Hvis kommunen antager, at et barn skal være anbragt i en længere årrække, skal de overveje om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets opvækst taler for, at barnet adopteres. Det skal ske i følgende situationer:

- Når kommunen træffer afgørelse om anbringelse efter barnets lov § 46 (anbringelse med samtykke), § 47 (anbringelse uden samtykke) og § 49 (afgørelse om anbringelse truffet før fødsel)
- Ved fortsat anbringelse efter § 50 (genbehandling af anbringelsessag)
- Ved permanent anbringelse efter § 67 (permanent anbringelse)
- Når Ungdomskriminalitetsnævnet har truffet afgørelse om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet
- Når en forælder, der tidligere har fået anbragt eller bortadopteret et barn på baggrund af manglende forældreevner, venter et nyt barn.

I sager med gravide, der tidligere har fået anbragt eller bortadopteret et barn, er det altid relevant at tage stilling til, om adoption (eller anbringelse) er det rette for et kommende barn.

Som udgangspunkt skal fader- eller medmoderskab være fastslået, før der kan ske bortadoption. Mor har pligt til at oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet. Hvis mor ikke kan eller ikke ønsker at oplyse dette, eller hvis den udpegede far ikke vil vedkende sig faderskabet, skal der rejses en sag om faderskab.

Der er mulighed for at fastslå faderskab før fødsel ved anerkendelse over for Familieretshuset, herunder ved at udfylde en omsorgs- og ansvarserklæring, og det er også muligt at påbegynde en sag om faderskab, inden barnet er født. Det vil være hensigtsmæssigt i sager, hvor I allerede under graviditeten har en bekymring, der giver anledning til at overveje adoption, og hvor der er usikkerhed om faderskabet. I denne situation bør kommunen henvende sig til Familieretshuset og bede om vejledning.

Bestemmelsen fastlægger alene, hvornår kommunen har pligt til at overveje adoption, og den er derfor ikke til hinder for, at kommunen i andre situationer overvejer adoption som social indsats.

§ 70: Krav til kommunalbestyrelsens indstilling til børne- og ungeudvalget om adoption uden samtykke

Kravene til jeres indstilling til børne- og ungeudvalget videreføres i sin helhed med en tilføjelse om, at kommunen skal redegøre for arbejdet med og overvejelser om at hjemgive barnet eller den unge, jf. stk. 2, nr. 5.

§ 70 indebærer, at I som rådgivere kan indstille til børne- og ungeudvalget, at et barn adopteres. Det vil være i tilfælde, hvor I på baggrund af en undersøgelse af sagen når frem til, at det er til barnets bedste at blive adopteret, når forældrene ikke ønsker at samtykke til en adoption, og når I vurderer, at betingelserne for en adoption uden samtykke, jf. adoptionslovens § 9, er opfyldt.

§ 71: Vejledning til kommunerne i sager om adoption uden samtykke

Adoption uden samtykke er et komplekst område, der stiller store krav til sagsbehandling og dokumentation. Social- og Boligstyrelsen (VISO) har udarbejdet

en selvstændig vejledning målrettet adoptionssager uden samtykke. Vejledningen er relevant som baggrundsviden, men fungerer også som støtteredskab og opslagsværk, hvis man arbejder med en konkret sag, hvor man overvejer, om adoption kan være til barnets bedste, eller hvor man allerede er i gang med processen.

Vejledning- og inspirationsmateriale om adoption uden samtykke

Læs mere om krav, sagsbehandling og særlige opmærksomhedspunkter i sager om adoption uden samtykke i Social- og Boligstyrelsens *Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere* (Socialstyrelsen, 2019).

I har herudover mulighed for at søge gratis vejledende rådgivning ved den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO) i Social- og Boligstyrelsen i sager, hvor I overvejer at indstille til adoption uden samtykke. Det følger af barnets lov §§ 71 og 167. VISO yder både telefonisk sparring, rådgivningsforløb i konkrete enkeltsager og temadagsforløb om adoption uden samtykke. Kommunen kan kontakte VISO uforpligtende, mens et egentligt rådgivningsforløb i en konkret sag kræver samtykke eller forsøgt samtykke fra de biologiske forældre, jf. retssikkerhedsloven § 11 d.

De høje krav til sagsoplysningen, den omfattende sagsbehandling samt det forhold, at mange kommuner har begrænset viden om og erfaring med

området, betyder, at det kan være vanskeligt for den enkelte kommune og rådgiver at behandle sager om adoption uden samtykke. Derfor styrkes mulighederne for at søge rådgivning ved VISO med barnets lov ved, at:

1. Kommunen skal have øget opmærksomhed på muligheden for at få rådgivning i alle sager, hvor det overvejes at indstille til adoption uden samtykke og på alle tidspunkter af sagens forløb (§ 71 og § 167).
2. Kommunen er forpligtet til at benytte sig af rådgivning fra VISO i sager efter § 9, stk. 3, i adoptionsloven (§ 71, stk. 2).
3. VISO har mulighed for at pålægge kommuner rådgivning om adoption uden samtykke, hvis de ikke tidligere har modtaget rådgivning fra VISO (§ 71, stk. 3).

Information

VISOs rådgivning

Læs mere på sbst.dk/viso om henvendelser til VISO, og find eksempler på, hvad VISOs rådgivning kan indeholde. VISO kan kontaktes på telefon 72 42 40 00 mandag-fredag kl. 9.00-11.30.

Formålet med VISOs rådgivning i konkrete sager om adoption uden samtykke er at understøtte kommunens sagsarbejde i den pågældende sag. VISO tager ikke stilling til, om en konkret indstilling er fyldest-

gørende, eller om der er grundlag for adoption uden samtykke i en konkret sag.

Uanset om kommunen har søgt rådgivning hos VISO, er det altid kommunens beslutning, om der skal indstilles til adoption uden samtykke. VISOs rådgivning er vejledende, hvilket betyder, at den ikke er bindende for kommunen. Det er alene kommunen, der har ansvaret for rigtigheden af indstillinger om adoption uden samtykke, og VISO kan ikke overtage en myndighedsfunktion fra kommunen.

§ 72: Børne- og ungeudvalgets indstilling til adoption uden samtykke

Børne- og ungeudvalget kan på baggrund af en indstilling fra kommunalbestyrelsen, jf. § 70, stk. 1, på et møde indstille til Ankestyrelsen, at Ankestyrelsen træffer afgørelse om, at barnet eller den unge adopteres efter § 9, stk. 2-4, i adoptionsloven.

Ankestyrelsen skal vurdere børne- og ungeudvalgets indstilling om adoption uden samtykke og på den baggrund træffe en afgørelse, jf. adoptionsloven § 10. Ankestyrelsen har mulighed for at træffe en af tre afgørelser:

- At tiltræde indstillingen og træffe afgørelse om adoption uden samtykke.
- At afvise indstillingen.
- At hjemvise indstillingen.

Ankestyrelsen tiltræder børne- og ungeudvalgets indstilling og træffer afgørelse om adoption uden samtykke, hvis Ankestyrelsen finder, at både de materielle og formelle krav for adoption uden samtykke er opfyldt.

Ankestyrelsen afviser indstillingen, hvis styrelsen finder, at der i indstillingen ikke er grundlag for adoption

uden samtykke, og at sagen dermed ikke lever op til betingelserne i adoptionslovens § 9.

Ankestyrelsen hjemviser indstillingen, hvis sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst, eller hvis der er sket alvorlige sagsbehandlingsfejl. Ved en hjemvisning vil Ankestyrelsen skriftligt redegøre for, hvilke forhold der ikke er tilstrækkeligt belyst, eller hvilke fejl der skal rettes op på. Kommunen kan blive pålagt at indhente de fornødne oplysninger eller udbedre fejlene og dernæst, når oplysningerne er tilvejebragt, eller fejlen er rettet, igen indstille sagen til børne- og ungeudvalget.

Når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om frigivelse af et barn til adoption uden samtykke, har sagens parter mulighed for at påklage afgørelsen til by- og landsret. I flere sager har den biologiske familie også fået procesbevilling til at få sagen behandlet i Højesteret.

§ 74: Faglig støtte til plejefamilier, der adopterer deres plejebarn, før og efter adoption

Det har også tidligere været pålagt kommunen at tilbyde støtte til plejefamilier, der adopterer deres plejebarn – og at støtten skal tilbydes både før og efter adoptionen med hvert sit specifikke formål. I barnets lov samles mulighederne under en fælles paragraf, og det præciseres, at støtte før adoption kan tilbydes alle plejefamilier, der ønsker at adoptere deres plejebarn.

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Brugen af adoption uden samtykke har været stigen- de gennem de seneste år understøttet af lempelser og lovændringer på området. I takt med den stigende brug er der kommet et øget behov for at indsamle og formidle viden om adoption som social indsats – fx

om formålet med og effekterne af adoption, og hvordan man fagligt legitimerer en så indgribende indsats.

Betingelserne for adoption uden samtykke ændres ikke, men barnets lov og ændringer i adoptionsloven spiller ind på kommunernes forpligtelser og sagsbehandling i (potentielle) sager om adoption uden samtykke. Nogle af de nye muligheder vedrørende afgørelse om adoption før barnets fødsel og barnets initiativret til kontakt afstedkommer nye overvejelser, dilemmaer og processer, som adresseres i de følgende afsnit.

Adoption som social indsats

I vidensindsamlingen *Adoption som social indsats* (Henze-Pedersen, S.; Rasmussen, A. L., 2022) bidrager VIVE, i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv, med central viden om adoption som social indsats. Undersøgelsen sætter primært fokus på, hvordan det går børn og unge, der bliver adopteret, enten over tid eller sammenlignet med børn og unge, der modtager andre indsatser, fx anbringelse på døgninstitution eller i plejefamilie.

Undersøgelsen peger bl.a. på, at adopterede udvikler sig mere positivt sammenlignet med personer, der er vokset op i forskellige former for anbringelser, men at de sammenlignet med jævnaldrende (ikke-adopterede og ikke-anbragte) oplever flere emotionelle, sociale, adfærdsmæssige og uddannelsesmæssige udfordringer.

Inddragelse af barn, forældre og plejeforældre

I barnets lov lægges vægt på, at I skal inddrage børn, unge, biologiske familier og plejefamilier kontinuerligt, så deres ønsker og synspunkter afspejles i sagsbehandlingen.

Inddragelse af barnet

Det er et grundlæggende element i barnets lov, at barnets eller den unges ret til inddragelse og indflydelse styrkes, og at de professionelle og voksne omkring barnet eller den unge har ansvar for at sikre dette. Det gælder også i sager om adoption uden samtykke, hvor barnets eller den unges holdning til den påtænkte adoption skal indgå ved indstilling om adoption uden samtykke, jf. § 70, stk. 2, nr. 4. Barnets eller den unges retssikkerhed er bl.a. understøttet ved, at der ved afgørelsen i videst muligt omfang skal tages hensyn til deres holdning til den påtænkte adoption, og at kommunen skal beskikke en advokat for barnet eller den unge.

Der vil være stor forskel på, i hvilket omfang og på hvilken måde man kan inddrage barnet i sagen og sagens behandling, afhængigt af barnets modenhed og udviklingsniveau. Er barnet ufødt eller kun få måneder gammel, må kommunen tale og vurdere på vegne af barnet og på den måde tilvejebringe dets stemme og perspektiv i sagsbehandlingen. Er barnet ældre, vil det typisk selv give klart udtryk for sit ønske. I sager, hvor barnet bliver adopteret af sin plejefamilie efter adoptionslovens § 9, stk. 4, vil barnet, når det har en vis alder og tilsvarende modenhed, fx kunne give udtryk for, at det anser sine plejeforældre for sine rigtige forældre, og at det ønsker at blive et fuldgældigt medlem af denne familie.

Barnets perspektiv og holdning til adoption skal være belyst i kommunens sagsbehandling og indstilling.

Ankestyrelsen forholder sig i sin vurdering af sagens materielle betingelser til, om barnets eget ønske og perspektiv er tilstrækkeligt belyst, og der skal tages hensyn til barnets holdning til den påtænkte adoption ved afgørelsen. Ankestyrelsen indkalder sagens parter, herunder barnet i det omfang, barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det, og deres partsrepræsentanter til mødet i Ankestyrelsen, hvor de har mulighed for at udtale sig.

Det er vigtigt, at I sikrer jer, at barnet løbende inddrages og informeres på en måde, der passer til dets modenhed. I Social- og Boligstyrelsens retningslinjer for udarbejdelse af henholdsvis forældrekompetence- og tilknytningsundersøgelser er der eksempler på, hvordan man kan forberede og samtale med barnet om de psykologiske undersøgelser, der skal gennemføres i en sag om adoption uden samtykke. Dette kan tjene som inspiration for rådgiverens øvrige arbejde med at sikre relevant information og inddragelse af barnet i den løbende sagsbehandling (Socialstyrelsen, 2021a) (Socialstyrelsen, 2021b).

Processen i sager om adoption uden samtykke kan være lang og opleves belastende for de involverede parter – herunder ikke mindst barnet. Derfor er det afgørende, at I kontinuerligt sørger for at holde barnet opdateret om sagens proces og er opmærksomme på, om barnet fx har spørgsmål eller usikkerheder undervejs, som det er hensigtsmæssigt at få talt om.

Børn kan undervejs i processen opleve usikkerheder, fx om hvad en tilknytningsundersøgelse er, hvad den har til formål, og hvad den viser, eller om de kan risikere at blive flyttet, hvis sagen ikke lever op til betingelserne for adoption uden samtykke (Brenøe & Katz, 2023). I sådanne sager efter § 9, stk. 4, kan det være særligt vigtigt at tale med barnet (og plejefamilien) om formålet med de forskellige undersøgelser og

processer og de mulige udfald. Vær opmærksom på at forsikre barnet om, at det skal blive i sin nuværende plejefamilie – også hvis det viser sig, at der ikke er grundlag for en adoption.

Inddragelse af biologiske forældre

Inddragelse af biologiske forældre kan være svært at balancere i sager om både anbringelse og adoption uden samtykke. Sagerne er oftest i modstrid med forældrenes ønsker, og det kan i sig selv vanskeliggøre inddragelse og samarbejde. Ikke desto mindre er det afgørende at tilstræbe inddragelse og samarbejde med alle de involverede parter for at sikre deres rettigheder og kvaliteten i sagsbehandlingen.

Kommunen skal indledningsvist afsøge muligheden for, om forældrene vil give samtykke til en frivillig adoption. Kun hvis forældrene ikke ønsker at samtykke, og kommunen fortsat vurderer, at adoption er til barnets bedste, kan I indlede arbejdet med at afdække grundlaget for en adoption uden samtykke.

Det kræver grundige overvejelser og planlægning at overbringe forældre den meget svære besked, at I vil undersøge og vurdere grundlaget for den mest indgribende sociale indsats. Det er vigtigt at få den bedst mulige dialog med forældrene, hvor I både skal være fagligt funderede og tydelige om jeres bekymringer og vurderinger og samtidig skal udvise forståelse for forældrenes situation, håndtere deres reaktioner og besvare deres spørgsmål så godt, I kan. Selvom I arbejder hen imod en indsats, der er i strid med forældrenes ønsker, kan I understøtte kvaliteten i sagsbehandlingen ved at være grundige, tydelige og ordentlige i dialogen og samarbejdet med forældrene.

Vær opmærksom på at søge støtte og faglig sparring hos kolleger og ledelse, når I tilrettelægger processen for inddragelse af forældrene.

Inddragelse af plejeforældre

I sager efter adoptionslovens § 9, stk. 3 og 4, er plejefamilien en helt central samarbejdspartner for kommunen, da de har en afgørende betydning for barnets udvikling og trivsel. Det gælder både i sager, hvor barnet er anbragt her midlertidigt, indtil sagen er afgjort, og barnet kan udsluses til sin adoptivfamilie, og i sager, hvor barnet skal adopteres af sin plejefamilie.

I sager efter adoptionslovens § 9, stk. 3, hvor barnet har midlertidigt ophold i en plejefamilie, er det vigtigt, at der i valget af plejefamilie er fokus på deres erfaring med at tage et sårbart spædbarn til sig – med alle de udfordringer og krav, dette barn kan have. Plejeforældrene skal indgå i et professionelt og gerne positivt samspil med forældrene, herunder ved samvær. Det er vigtigt, at kommunen her agerer tydelig myndighed, bl.a. ved at definere og sætte de relevante rammer for samværet og ved at gøre det klart for plejeforældrene, at kommunen arbejder på bortadoption.

Kommunen bør i sin dialog og sit samarbejde med den midlertidige plejefamilie løbende holde dem opdateret om processen, herunder tidsperspektivet. Det er relevant at tale løbende med plejefamilien om tanker om, når barnet skal flytte. Plejefamilien er en vigtig samarbejdspartner, når kommunen skal tilrettelægge udslusningsforløbet for barnet, og de spiller en central rolle i at sikre, at barnet og de nye adoptivforældre får de bedst mulige forudsætninger for en god start.

Inspiration til udslusningsproces for midlertidigt anbragte plejebørn i forbindelse med adoptionsproces

Inspiration til udslusningsprocessen kan bl.a. findes i Adoptionsnævnets henstilling om hjemtagelse og udslusning af børn ved national adoption (Adoptionsnævnet, 2022) og i bogen *At bygge bro – hvordan voksne støtter børn i overgangen mellem to hjem* (Paaschburg & Chebotareva, 2015). Kommunen har også mulighed for at trække på rådgivning fra VISO om tilrettelæggelsen af udslusningsforløbet og -planen.

I sager efter § 9, stk. 4, i adoptionsloven overgår plejefamilien til at være adoptivfamilie, hvilket kan være en proces med (nye) udfordringer. Perioden, mens adoptions sagen pågår, kan være særlig sårbar for både barnet og plejefamilien (Brenøe & Katz, 2023). Der kan være mange usikkerheder, spørgsmål og bekymringer, og det er vigtigt, at kommunen løbende understøtter og forsikrer plejefamilien – både så de selv kan finde ro i processen, og så de kan støtte barnet og sikre tryghed og trøst.

Dette vil også gøre sig gældende, når tilknytningsundersøgelsen skal gennemføres. Både rådgiveren og den undersøgende psykolog skal være tydelige om undersøgelsens formål, grundlag og indhold, ligesom plejeforældrene skal understøttes i at støtte barnet i processen.

Retningslinjer for tilknytningsundersøgelser

For at kunne klæde plejeforældrene godt på og for at kunne tilrettelægge og gennemføre en god tilknytningsundersøgelse anbefales det, at man bruger Social- og Boligstyrelsens vejledende retningslinjer for udarbejdelse af anvendelse af tilknytningsundersøgelser.

(Socialstyrelsen, 2021b)

Afgørelse om adoption uden samtykke, som træffes inden barnets fødsel

I forbindelse med barnets lov sker der også en række ændringer i adoptionsloven, som gør det muligt for Ankestyrelsen at træffe afgørelse om adoption uden samtykke, allerede inden barnet er født. Denne mulighed bør alene anvendes i situationer, hvor forældrene har en så begrænset omsorgsevne, at det allerede før barnets fødsel kan sandsynliggøres, at de aldrig vil kunne tage vare på barnet. Det kan fx være sager, hvor forældrene tidligere har fået et barn, der er blevet anbragt eller bortadopteret uden samtykke på grund af manglende forældreevner.

En afgørelse om adoption uden samtykke, som træffes inden barnets fødsel, er en meget indgribende afgørelse, der i sagens natur bliver truffet på et ikke fuldstændig oplyst grundlag. Der foreligger ingen oplysninger om barnet eller om forholdet mellem barnet og forældrene, og myndighederne har reelt ikke arbejdet for genforening mellem barnet og forældrene. Det betyder, at der stilles meget store krav til grundlaget for afgørelsen. Desuden skal I være særligt opmærksomme på, om barnet fx er genetisk disponeret for eller har været udsat for noget i fostertilvæ-

relsen, der kan have betydning for, om det fødes med eventuelle særlige behov, og dermed om det er adopterbart – samt hvilke forhold man skal være opmærksom på i matchningen med de bedst egnede adoptanter. Der kan være forhold, som barnet bør udredes for, eller som man skal være særligt opmærksom på i barnets opvækst.

I mange situationer kan det ikke nås at tilvejebringe den nødvendige dokumentation og sagsbehandling før fødslen. Det kan skyldes, at kommunen først får viden om graviditeten, når den er forholdsvis fremskreden, eller at sagsbehandlingen og det relevante vurderings- og dokumentationsgrundlag er omfattende og kræver stor grundighed. Kommunen skal derfor løbende være opmærksom på de praktiske forhold, som kan komme i spil, herunder at det kan være nødvendigt at finde en egnet og kompetent, midlertidig plejefamilie, der kan tage sig af barnet, indtil sagen kan indstilles og afgøres og barnet kan matches og udsluses til sin blivende adoptivfamilie.

Hvis I gennemfører en undersøgelse, herunder en forældrekompetenceundersøgelse, under graviditeten, er det vigtigt at være opmærksom på, hvilket pres det kan sætte de kommende forældre under, og hvordan kommunen her kan støtte familien. For de fleste gravide skaber det naturligvis angst, uro og stress at vide, at kommunen er så bekymrede for deres forældreevner, at de overvejer anbringelse og/eller adoption af deres kommende barn. Kommunen skal også vurdere, om der kan laves en tilstrækkelig tydelig prognosevurdering af forældrenes forældreevner, hvis undersøgelserne afsluttes inden barnets fødsel, og det derfor ikke er muligt at medtage oplysninger og erfaringer fra fødslen og forældrenes første tid med barnet, ligesom der af gode grunde ikke kan indgå observationer af samspillet mellem barn og

forældre. Dette er særligt relevant, hvis der er tale om førstegangsførelse.

Støtte til plejeforældre før og efter adoption

I er efter § 74 forpligtet til at tilbyde faglig støtte til plejefamilier, der ønsker at adoptere deres plejebarn, og støtten skal være målrettet situationen før adoption. Den faglige støtte skal navnlig forberede plejefamilien på den fremtidige adoption og støtte dem i at håndtere den uvished, der er om, hvorvidt adoptionen realiseres. Den faglige støtte kan fx bestå af kurser eller undervisning, jf. stk. 1. Kommunalbestyrelsen skal ligeledes tilbyde den fornødne faglige støtte til familier, der har adopteret et barn eller en ung, som tidligere har været anbragt i plejefamilie, jf. stk. 2.

Nogle kommuner vælger at bevilge støtte til de samme adoptionskyndige psykologer og psykoterapeuter, som også fungerer som rådgivere i Ankestyrelsens PAS-ordning. Plejefamilier, der adopterer et plejebarn, er ikke omfattet af PAS-ordningen, men fordi PAS-konsulenterne besidder solide faglige kompetencer på adoptionsområdet, vælger nogle kommuner at lade dem forestå den faglige støtte til plejefamilien. Derved sikres det, at den faglige støtte ydes af rådgivere med psykolog-/psykoterapeutfaglig baggrund og specifik viden og indsigt i adoptionsforhold.

Formålet med denne støtte er at hjælpe familien i at håndtere den ændrede rolle fra plejefamilie til adoptivfamilie og imødekomme barnets behov, fx i samspillet med barnets biologiske familie. Støtten skal målrettes den enkelte families konkrete situation og behov og kan fx være råd eller vejledning, der kan støtte adoptivfamilien i dagligdagen med at imødekomme barnets behov. Støtten kan bestå af samtaler med fagpersoner på området (adoptionsrådgivere, familieplejekonsulenter, familiebehandlere, sagsbehandlere m.v.) eller kurser eller undervisning, der

kan støtte familien i at imødekomme barnets behov. Omfang og indhold af den faglige støtte fastsættes af kommunen på baggrund af en konkret vurdering af den enkelte adoptivfamilies behov. Det er hensigtsmæssigt, at dette sker i dialog med adoptivfamilien. Behovet for faglig støtte kan variere i perioder – fx kan omfanget af støtte stige i perioder med store konflikter med barnets biologiske forældre og falde igen, når disse er håndteret.

Information

Post Adoption Services (PAS)

Post Adoption Services (PAS) er den internationale betegnelse for de forskellige former for vejledning, støtte og rådgivning, der er henvendt til adoptivfamilier og adopterede børn og efter adoptionen. PAS i Danmark udvikles og administreres af Ankestyrelsen.

(Ankestyrelsen, 2023)

Adoption i netværket

Med barnets lov lægges vægt på, at børn skal have bedre mulighed for at blive anbragt ved eller adopteret af voksne, de i forvejen kender og stoler på. Det gælder både plejefamilier, der adopterer deres plejebarn, men også netværksanbringelser hos fx en moster eller bedsteforældre. Også her kan I overveje, om det i stedet for en fortsat netværksanbringelse vil være til barnets bedste at blive adopteret.

Efter reglerne i følgelovgivningen til barnets lov kan en adoption efter § 9, stk. 3, også gennemføres som en familieadoption. Det kan fx være i en situation, hvor

barnet har nære slægtninge, fx en moster eller onkel, der gerne vil adoptere barnet. I så fald kan adoptionen gennemføres, hvis det i overensstemmelse med § 2 i adoptionsloven må antages, at det er bedst for barnet at blive adopteret af dette familiemedlem. Den nære slægtning skal ikke godkendes som adoptant, og barnet kan placeres hos slægtningen umiddelbart efter Ankestyrelsens afgørelse, jf. § 32 a i adoptionsloven (midlertidig placering), indtil der foreligger en endelig adoptionsbevilling.

Opmærksomhed på søskende

I barnets lov er der øget fokus på søskende, både ved anbringelser og adoption. Konkret skal kommunen forholde sig aktivt hertil, når en forælder, der tidligere har fået et barn anbragt eller bortadopteret uden samtykke på baggrund af manglende forældreevner, venter et nyt barn jf. § 69, stk. 2. Kommunen skal være særlig opmærksom på kommende søskende og så tidligt som muligt iværksætte de relevante undersøgelser og indsatser.

I sager, hvor I overvejer at indstille til adoption uden samtykke på baggrund af forældrenes manglende forældreevne, er det vigtigt, at kommunen også er opmærksom på evt. søskende, for hvem det også vil være relevant at overveje adoption. Er det sandsynliggjort, at forældrenes forældreevne er varigt nedsat i forhold til det konkrete barn, er det ikke usandsynligt, at dette også gælder i forhold til andre af deres børn. Det bør kommunen undersøge.

Det bør så vidt muligt tilstræbes at placere søskende i den samme adoptivfamilie, særligt når børnene er jævnaldrende eller allerede har en relation. Det er Adoptionsnævnet, som vil spørge adoptanter, om de er interesserede i at adoptere søskende, hvis det skulle blive aktuelt.

Barnets initiativret og samvær/kontakt efter adoption

Der har ikke før 2024 eksisteret en initiativret for adopterede børn til at etablere kontakt til deres biologiske slægt. Der var alene mulighed for, at biologiske slægtninge efter forældreansvarslovens § 20 a kunne ansøge om, at der fastsættes samvær under den midlertidige placering eller efter adoption. Denne mulighed videreføres og eksisterer stadig.

Det er muligt for adoptivfamilier på egen hånd at tage initiativ til kontakt eller samvær med barnets biologiske slægt, hvis de mener, at det vil være i barnets interesse. Det vil i sådanne situationer være op til adoptivfamilien at fastsætte de nærmere rammer for og forvalte kontakt/samvær sammen med den biologiske slægt – herunder at håndtere eventuelle dilemmaer og udfordringer, som det kan afstedkomme. Adoptivfamilien kan således hjælpe og støtte barnet i kontakten, hvis de mener, at det kan foregå hensigtsmæssigt uden myndigheders involvering. Der ses flere eksempler på sådanne ordninger særligt i sager efter adoptionslovens § 9, stk. 4, hvor adoptivfamilien og barnets biologiske familie har opbygget en relation gennem flere års samvær under anbringelsen, og hvor barnet inden adoptionen havde et velfungerende samvær med en eller flere biologiske familimedlemmer.

Som adoptant er det vigtigt at forstå betydningen af åbenhed i adoptioner og betydningen af at kende til sit biologiske ophav, så man kan støtte sit barn bedst muligt. Åbenhed og kontakt kan ikke behandles statisk, men kan opleves meget forskelligt. Det kan variere over tid, om der er muligheder for kontakt og samvær, om barnet ønsker det, og om det er hensigtsmæssigt for barnet at være i kontakt med sin biologiske familie. Derfor er det altid en konkret

vurdering, hvad den rette ordning og balance er for det enkelte barn i løbet af opvæksten.

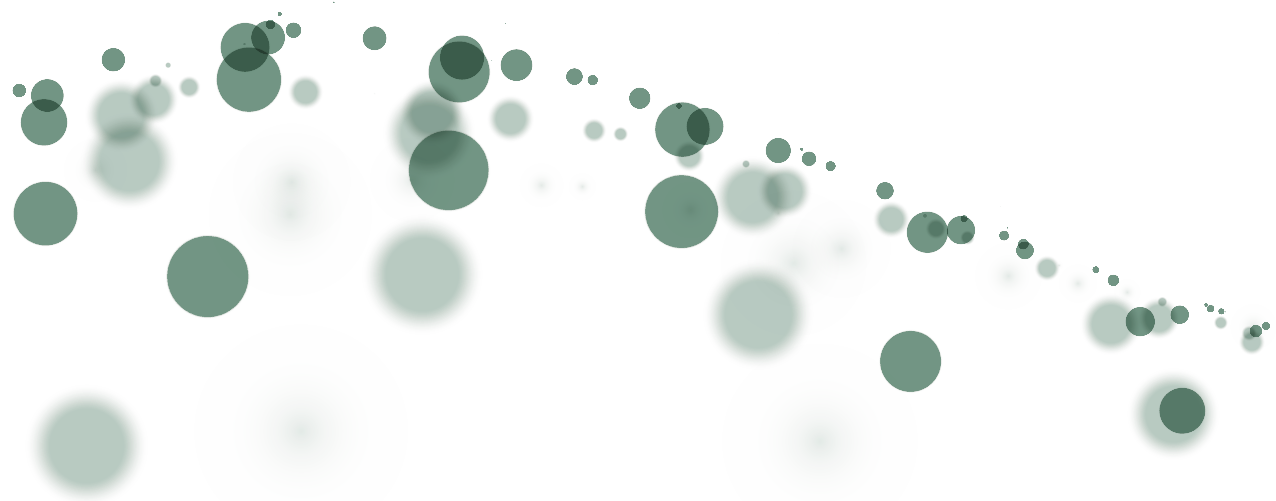
Danske undersøgelser om adoption

Find mere viden om udfordringer, overvejelser og dilemmaer omkring adoption i nyere, danske undersøgelser på området (Henze-Pedersen & Olsen, 2017) (Bo & Warming, 2018) (Henze-Pedersen, S.; Rasmussen, A. L., 2022) (Brenøe & Katz, 2023).

Selvom mange adoptioner uden samtykke gennemføres som såkaldte fremmedadoptioner, betyder det ikke, at børnene ikke ved noget om deres biologiske ophav eller kender til deres historie. Netop disse emner er vigtige temaer både i uddannelsen og godkendelsen af adoptanter, den løbende PAS-rådgivning til adoptivfamilier og i VISOs rådgivning omkring udslusning. Her stilles der skarpt på betydningen af barnets ophav og historie og på, hvordan det kan praktiseres på en måde, der imødekommer det enkelte barns behov. Barnet har også ret til aktindsigt i egen sag, men indtil barnet fylder 18 år, er det adoptanten, der skal søge om aktindsigt på barnets vegne, og til forskel fra mange internationale adoptioner har myndighederne stor viden om børnenes biologiske ophav og deres liv frem til adoptionen.

Referencer

- Adoptionsnævnet. (2022). *Henstilling om hjemtagelse og udslusning af børn ved nationale adoptioner*. Adoptionsnævnet.
- Ankestyrelsen. (2022). *Principmeddelelse 16-22 om børnefaglig undersøgelse – forældrekompetenceundersøgelse – autoriseret psykolog*. Ankestyrelsen.
- Ankestyrelsen. (24. april 2023). *PAS (Post Adoption Services)*. Hentet fra Ankestyrelsen: <https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/adoption/radgivning-til-adoptivfamilier>
- Bo, I. G., & Warming, H. (2018). *Åbenhed i adoption og betydningen heraf*. Aalborg Universitet, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde.
- Brenøe, P., & Katz, S. (2023). *Adoption uden samtykke – processen, som oplevet af adoptivforældre og unge – "Den sidste brik"*. Roskilde Universitet, Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv.
- Henze-Pedersen, S., & Olsen, R. F. (2017). *At vokse op som adopteret i Danmark*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Henze-Pedersen, S.; Rasmussen, A. L. (2022). *Adoption som social indsats. En vidensindsamling*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Paaschburg, I., & Chebotareva, P. (2015). *At bygge bro – hvordan voksne støtter børn i overgangen mellem to hjem*. 121ethiopia.
- Socialstyrelsen. (2019). *Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere (2. udgave)*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2021a). *Retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2021b). *Retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af tilknytningsundersøgelser*. Socialstyrelsen.
- Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Vejviser til sagsforløb – Nye veje med barnets lov*.

Kapitel 9. Løbende opfølgning og det personrettede tilsyn

Dette kapitel omhandler opgaverne med løbende opfølgning på støttende indsatser og anbringelse samt det personrettede tilsyn under en anbringelse.

Med barnets lov skal der følges op på barnets eller den unges trivsel og på indsatsen, når der er iværksat indsats efter §§ 32, 46-47, 114-116 og 120. Proceskravene er justeret, så der ikke længere er et tværgående krav om opfølgning på bestemte tidspunkter. Formålet med den løbende opfølgning er at indsamle viden, som gør det muligt at vurdere, om indsatsen skal justeres eller ophøre, eller om der evt. er behov for yderligere afdækning eller undersøgelse af barnets eller den unges behov, som kan danne grundlag for at vurdere behovet for ændringer.

Det gælder fortsat, at der minimum to gange om året skal gennemføres et personrettet tilsyn, når et barn eller en ung er anbragt uden for hjemmet. Som noget nyt skal det personrettede tilsyn som udgangspunkt afholdes med deltagelse af to rådgivere.

Løbende inddragelse af børns og unges holdninger og synspunkter er et helt centralt omdrejningspunkt for både opfølgning og tilsyn. Det afspejler intentionen om at anerkende børn og unge i deres egen ret og som selvstændige individer, at barnets eller den unges perspektiv skal være styrende i opfølgning på deres trivsel og udvikling – uanset alder og funktionsniveau. Barnets eller den unges perspektiv skal indgå i tilret-

telæggelsen af opfølgning på indsatser og i opfølgning og personrettet tilsyn under en anbringelse, og opfølgningen skal tilpasses det enkelte barn eller den enkelte unge. En systematisk og løbende opfølgning skal sikre, at indsatsen tilpasses, så den kontinuerligt tilgodeser barnets eller den unges behov og fortsat bidrager til deres udvikling og trivsel. I forlængelse af opfølgningen foretages evt. en justering af de konkrete mål i barnets plan/ungeplanen, hvis denne er udarbejdet (lovpligtigt for anbringelser).

En løbende inddragelse af barnets eller den unges (og forældrenes) perspektiv i opfølgningen vil understøtte, at det, der er vigtigt for barnet eller den unge, også er afspejlet i formålet med indsatsen eller målene. Det kan medvirke til, at barnet eller den unge og familien føler en større accept af de indsatser, der igangsættes, og tager ejerskab over det, der arbejdes med.

Tip til praksis

Se inspiration til sagsforløb ved opfølgning og det personrettede tilsyn i *Vejviser til sagsforløb – Nye veje med barnets lov* (Social- og Boligstyrelsen, 2023).

§

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

Nedenfor fremgår et overblik over de bestemmelser, som omhandler kommunens opgaver efter iværksat indsats. Bestemmelserne vedrører både støttende indsatser efter § 32 samt anbringelse efter §§ 46 og 47 og er derfor dækkende for børn og unge, der bor hjemme, og børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 95: Løbende opfølgning</p> <p style="text-align: right;">→</p> <p style="text-align: right;">Nyt →</p>	<p>Som helhed en videreførelse af kommunalbestyrelsens pligt til løbende at følge op på barnets eller den unges trivsel og udvikling eller de kommende forældres forhold, når der er iværksat støttende indsatser efter §§ 32, 46, 47, 114-116 og 120 i denne lov eller et forbedringsforløb efter §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.</p> <p>Med barnets lov ændres proceskravene omkring opfølgning:</p> <p>Opfølgningen skal ske løbende og første gang finde sted på det tidligste af to tidspunkter:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Når afdækningen eller undersøgelsen, som er fortaget sideløbende med en støttende indsats efter § 32, stk. 4, eller en anbringelse efter §§ 46 eller 143, af barnets eller den unges behov efter §§ 19, 20 eller 26, er afsluttet. 2. 3 måneder efter iværksættelse af indsatsen <p>I forbindelse med første opfølgning besluttes, hvordan den fremadrettede opfølgning tilrettelægges, jf. § 95, stk. 3.</p> <p>I forbindelse med opfølgningen vurderes, om indsatsen skal justeres, eller om der er behov for yderligere afdækning eller undersøgelse efter §§ 19, 20 eller 26. Desuden tages løbende stilling til tilrettelæggelse af indsatsen, og om der er behov for at udarbejde eller revidere barnets plan, jf. § 91, ungeplanen, jf. § 108, relevante dele af den helhedsorienterede plan, jf. § 110, eller et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 96: Opfølgning under anbringelsen</p>	<p>Er barnet eller den unge anbragt uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47, skal den løbende opfølgning efter § 95 ses i sammenhæng med det løbende tilsyn med barnet eller den unge jf. § 156, stk. 2 og 5, og ske efter kontakt med forældremyndighedsindehaveren.</p> <p>Som helhed en videreførelse af tidligere bestemmelser, dog med tydeliggørelse af, at den løbende opfølgning under anbringelsen, jf. § 95, og det personrettede tilsyn, jf. § 156, fremadrettet kan tilrettelægges forskelligt og har forskellige formål.</p>
<p>§ 156: Det personrettede tilsyn</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen fører tilsyn med de tilbud, som kommunalbestyrelsen i forhold til det enkelte barn eller den enkelte unge har truffet afgørelse om, jf. § 10, stk. 1.</p> <p>Kommunalbestyrelsen skal løbende følge de enkelte sager for at sikre sig, at hjælpen fortsat opfylder sit formål, og om der er behov for andre former for hjælp. Opfølgningen skal ske ud fra barnets eller den unges forudsætninger og så vidt muligt i samarbejde med barnet eller den unge og dennes familie, jf. stk. 2.</p> <p>Der er fortsat et krav om, at kommunen afholder mindst to årlige tilsynsbesøg på anbringelsesstedet, hvor kommunen taler med barnet eller den unge. Samtalen skal så vidt muligt finde sted uden deltagelse af ansatte fra anbringelsesstedet, jf. stk. 5.</p> <p>Som noget nyt forpligtes kommunerne til at sikre kontinuitet og stabilitet for barnet, ved at det personrettede tilsyn som udgangspunkt afholdes med deltagelse af to rådgivere, jf. stk. 6.</p>
<p>§ 97: Afgørelse om ændring af anbringelsessted</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen i den anbringende kommune overtager ansvaret for den daglige omsorg for barnet eller den unge, jf. stk. 1. Det vil dog fortsat være forældremyndighedsindehaverne, der bevarer retten til at bestemme over mere personlige forhold vedrørende barnet eller den unge. Opmærksomhed på barnets partsbeføjelser fra 10 år, jf. § 3, i forhold til at klage over afgørelse om ændring af anbringelsessted, jf. § 145, stk. 1, nr. 3.</p>
<p>§ 98: Samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og barnet, der er fyldt 12 år, til ændring af anbringelsessted</p>	<p>Videreført, men med opmærksomhed på muligheden for uvildig vurdering hos Ankestyrelsen, jf. stk. 3.</p>

Loven i praksis

Barnets lov indebærer, at I efter den første opfølgning har en høj grad af frihed til at vurdere, hvordan der følges op, og til at tilrettelægge konkret, hvornår der følges op. Formålet med de fleksible krav er at sikre, at opfølgningen afspejler barnets, den unges og familiens behov.

Beslutningen om, hvornår og hvordan opfølgningen skal foregå, beror på en socialfaglig vurdering af den samlede situation, og af barnets, den unges og familiens ønsker. I nogle tilfælde vil de specifikke forhold kræve, at man besøger barnet eller den unge ofte, fx i starten af en anbringelse, mens der i andre tilfælde vil være behov for færre opfølgninger. Det er således en balancegang at veksle mellem at have tilstrækkelig kontakt til at få indblik i barnets eller den unges situation, behov og ønsker og at nedjustere kontakten, hvis det er foreneligt med situationen i den enkelte familie. Opfølgningerne kan ske i hjemmet eller på anbringelsesstedet, og andre gange kan det være tilstrækkeligt med fx et telefonopkald, hvis barnets, den unges eller familiens situation tilskriver det. I kan også overveje at møde barnet eller den unge via de kommunikationsformer og kanaler, som de kender og er trygge ved – dog altid under hensyn til GDPR-reglerne om beskyttelse af personfølsomme oplysninger (læs mere på Datatilsynets hjemmeside).

Det er vigtigt, at der under en anbringelse tages specifikt stilling til behovet for opfølgning ud over minimumskravet om to årlige tilsynsbesøg, da opfølgning under en anbringelse er et supplement til det personrettede tilsyn.

Som en del af opfølgningen skal det altid overvejes, hvilke oplysninger der skal indhentes fra forskellige aktører, fx skole, institution, kontaktperson, familie-behandler, anbringelsessted m.v.

Under tilsynsbesøg skal jeres samtale med barnet eller den unge så vidt muligt foregå uden deltagelse af ansatte fra anbringelsesstedet, jf. § 156, stk. 5.

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Inddragelse af barnets og den unges perspektiv

Inddragelse af børn og unge er helt centralt under både opfølgning og tilsyn, fordi deres tanker og synspunkter giver viden om deres aktuelle udvikling og trivsel og/eller specifik viden om deres trivsel under ophold på et anbringelsessted. Barnets eller den unges egen fortælling er afgørende i dialogen med barnet, den unge eller familien om, hvordan det går, og hvad der skal ske. Det vil sige, om indsatsen skal justeres eller ophøre, eller om der er behov for yderligere afdækning eller undersøgelse af barnets eller den unges behov, eller om de skal skifte anbringelsessted.

Inddragelse kan bidrage til forståelse, accept og ejerskab hos barnet, den unge og familien af de løbende beslutninger, der træffes om forhold i deres liv – både i støttende indsatser og under en anbringelse. Derudover kan tæt inddragelse af barnet, den unge og familien i den løbende opfølgning være med til at forberede dem på eventuelle justeringer eller skift i indsatsen, så de føler sig informerede, trygge og forberede på forandringerne.

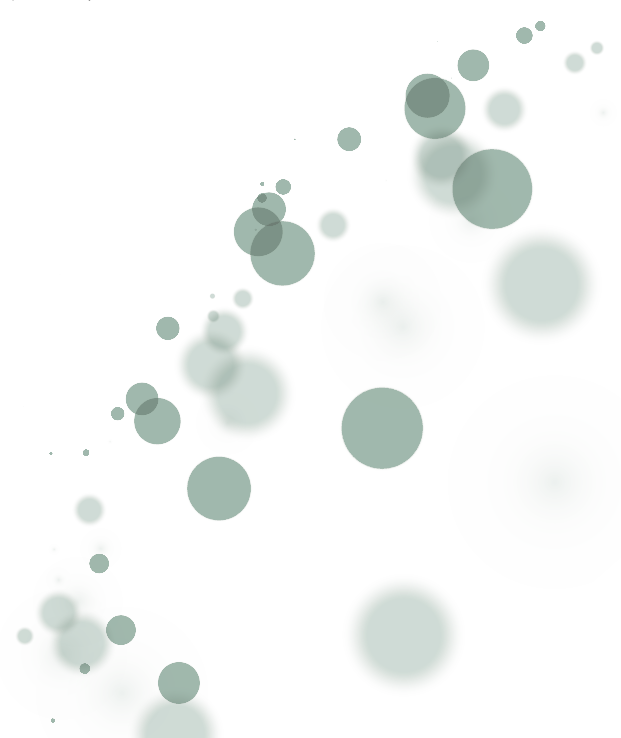
Når barnets eller den unges perspektiv er om-drejningspunktet for den løbende opfølgning, kan opfølgningen tilvejebringe viden om deres ressourcer og ønsker. Opfølgningen bør både vægte de problematikker og udfordringer, som barnet eller den unge oplever, men også have fokus på hverdagsperspektivet, herunder fritidsinteresser, hverdagsrutiner, skole og hjemmemiljø. Den løbende dialog med barnets eller den unges forældre, støtteperson, fagpersoner med kendskab til barnet eller den unge samt andre relevante personer fra netværket udgør også en væsentlig kilde til viden om barnets eller den unges hverdagsliv. Der kan i den forbindelse være behov for at afholde netværksmøder eller indhente en skriftlig status fra relevante dele af netværket, som kender til barnets eller den unges hverdag.

Fleksible krav til opfølgning gælder også børn og unge med funktionsnedsættelser

De fleksible proceskrav for opfølgning gælder også for børn og unge med funktionsnedsættelser, hvis der er truffet afgørelse om støttende indsats efter § 32 eller anbringelse efter §§ 46 eller 47. I planlægningen af den fleksible opfølgning for denne målgruppe er det vigtigt at være opmærksom på, at disse børn og unge kan være belastede af selve det forhold at skulle forholde sig til rådgiveren i en samtale. Derfor kan inddragelsen her kræve viden om særlige metoder, greb eller tilgange og særligt, hvis rådgiveren vurderer, at der er behov for en relativt hyppig opfølgning. Læs mere om børn og unge med funktionsnedsættelser i håndbogens kapitel 11.

Undersøgelser viser, at der kan være en tendens blandt fagfolk til at ville beskytte børn og unge med funktionsnedsættelser ved at skåne dem fra at blive inddraget i alvorlige beslutninger – fx hvis barnet eller den unge er udfordret af kommunikative vanskeligheder, som gør det svært at udtrykke deres perspektiver og ønsker. Retten til at blive hørt og retten til beskyttelse skal dog ikke ses som hinandens modpoler. Rettighederne kan komplementere hinanden, fordi barnets eller den unges inddragelse også sikrer, at der ikke igangsættes indsatser, som de ikke selv er indforstået med eller motiveret for (Villumsen & Jensen, 2022) (Rasmussen, Villumsen, & Rossen, 2023).

Der findes inspiration til forberedelse af et opfølgningsmøde med et barn eller en ung med funktionsnedsættelse i Social- og Boligstyrelsens inspirationsmateriale *Inddragelse af børn og unge med autisme i egen sag*. I materialet findes bl.a. en række faglige opmærksomhedspunkter, som understøtter, at kommunikationen og mødeformen imødekommer barnets behov. Inspirationsmaterialet er målrettet børn med autisme, men opmærksomhedspunkterne er relevante for alle typer af funktionsnedsættelser (Socialstyrelsen, 2022).

Overvejelser ved tilrettelæggelse af opfølgning

Faglige opmærksomhedspunkter FØR samtalen:

- Afdæk, og forbered kommunikationsform med afsæt i barnets behov og forudsætninger
- Tilpas antallet af mødedeltagere
- Anvend et passende mødested, fx i barnets institution, lav mødet til en gåtur, find et roligt mødelokale, afhold et virtuelt møde, eller lav et telefonopkald
- Lav mødeindkaldelse med tydelig dagsorden og spørgsmål
- Inviter evt. en ledsager eller bisidder med til mødet.

Faglige opmærksomhedspunkter UNDER samtalen:

- Tilpas samtalens varighed
- Anvend en for familien kendt, konkret struktur og kommunikation tilpasset barnets og familiens behov
- Vær opmærksom på sansemæssige udfordringer og interesser hos barnet
- Vær opmærksom på, om barnet udviser tegn på at være overudfordret.

Faglige opmærksomhedspunkter EFTER samtalen:

- Udsend et tydeligt brev efter samtalen, eller hold et kort opfølgende møde, hvis barnet, den unge eller forældrene har behov for det.

(Socialstyrelsen, 2022)

Særlige forhold ved det personrettede tilsyn – kontinuitet og stabilitet

Børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, lever med mange usikre faktorer i deres liv. Noget af det mest omvæltende er, når deres hjem skifter, eller de voksne omkring dem skiftes ud. For hvert skift bliver det sværere at knytte sig til nye voksne, og hvis skiftet også indebærer en ny skole, skal barnet eller den unge også forholde sig til nye lærere og nye klassekammerater.

Med barnets lov er der tilføjet en ny bestemmelse i reglerne for det personrettede tilsyn om, at tilsynsbesøgene så vidt muligt gennemføres med to rådgivere (jf. § 156, stk. 6). Det skal være med til at sikre, at barnet eller den unge oplever sagsbehandlingen som stabil og tryghedsskabende uden for mange relationelle skift. Bestemmelsen understøtter, at barnet eller den unge under en anbringelse kan opbygge og fastholde en tryk og stabil relation til både den primære rådgiver og en anden rådgiver. Barnet eller den

unge vil dermed i tilfælde af den ene rådgivers fravær, trygt kunne mødes med eller kontakte den anden, hvis der opstår spørgsmål eller udfordringer under anbringelsen.

Det er et krav, at der prioriteres to rådgivere til tilsynsbesøgene, medmindre barnet eller den unge selv giver udtryk for et andet behov.

Ud over kontinuitet og stabilitet ligger der også en faglig gevinst i, at to rådgivere deltager ved tilsynsbesøgene. Bl.a. vil to rådgivere efterfølgende kunne lave en fælles analyse af de informationer, der kom frem under tilsynet og på den baggrund vurdere, hvorvidt anbringelsesstedet imødekommer barnets eller den unges behov. Herunder vil to rådgivere i fællesskab kunne vurdere, om der fx er forhold ved anbringelsen eller anbringelsesstedet, der skal handles på.

Vurdering af barnets eller den unges progression

Som en del af en systematisk opfølgings- og tilsynspraksis skal I forholde jer til barnets eller den unges progression, dvs. om de udvikler sig og trives, samt om den iværksatte indsats fortsat opfylder sit formål. Det skal sikres, at en iværksat indsats imødekommer barnets eller den unges aktuelle behov og ikke fortsætter længere, end de har behov for, og end formålet med indsatsen tilsiger.

Information

Hvad er progression?

Progression defineres som en proces frem mod næste trin eller mod et bestemt mål for barnets eller den unges udvikling og trivsel. Progression betegnes dermed som fremgang i form af en bevægelse hen mod et højere trin eller niveau i barnets eller den unges udviklingsforløb. Det kan fx være i forhold til læring, socialisering, tilknytning, forbedret familierelation, øget sundhed m.v.

(Rambøll, 2020)

Som et led i vurderingen af progression kan det være relevant at indhente dokumentation for barnets eller den unges trivsel og udvikling. Ved dokumentation forstås fastholdt systematisk viden, dvs. viden, der er skriftliggjort eller fremstillet i en form, hvor det kan 'lægges på bordet' og dermed kan genbesøges. Dokumentationen kan være både kvantitativ og kvalitativ og bidrager til at informere jeres faglige vurderinger og sikrer, at dialog med barnet, den unge, forældre, netværk, udfører- og almenområdet bygger på viden og ikke alene intuition. Dokumentationen bidrager således til, at beslutninger om justeringer af indsatsen og af målene foretages på et oplyst grundlag. Derudover kan dokumentationen også anvendes direkte i samarbejdet med barnet, den unge og forældrene til at understøtte refleksioner over egen udvikling og egne behov. Endelig er systematisk brug af dokumentation vigtigt, fordi det bidrager til at sikre borgerens retssikkerhed ved at muliggøre, at I kan redegøre for jeres handlinger og grundlaget for vurderinger i sagen (Rambøll, 2020).

Dokumentation om barnets eller den unges trivsel og udvikling vil typisk have form af gentagen indsamling af oplysninger ud fra en ensartet metode eller tilgang, så udviklingen kan følges over tid. Det er derudover en fordel, at I præsenterer dokumentationen visuelt, så barn, ung og forældre let kan følge udviklingen. Jeres dokumentation af målene i barnets plan eller ungeplanen er afgørende for at kunne belyse, om målene er indfriet, eller om der er behov for at justere målene eller opstille nye mål. At dokumentere mål kræver, at I ved selve målformuleringen definerer, hvordan det konkret kan dokumenteres, at målene er nået, ligesom I skal reflektere over, hvilke datakilder der kan bidrage med denne viden (Rambøll, 2020).

Hvordan vurderes progression, hvis der ikke foreligger en plan?

Et væsentligt opmærksomhedspunkt ved opfølgningerne er, at der ikke nødvendigvis foreligger en barnets plan eller en ungeplan, som kan danne afsæt for opfølgningen. Hvis der ikke foreligger en plan, kan det vanskeliggøre den løbende vurdering af barnets eller den unges progression og indsatsens virkning. Muligheden for at undlade planer hænger sammen med de nye, fleksible proceskrav, som gør, at støttende indsatser kan iværksættes uden samtidigt krav om udarbejdelse af en plan. (Læs mere om dette i håndbogens kapitel 5). Det kan fx være i situationer, hvor barnet eller familien har behov for særlig støtte, som forventes iværksat for en kortere periode og i forhold til en afgrænset og forbigående problemstilling.

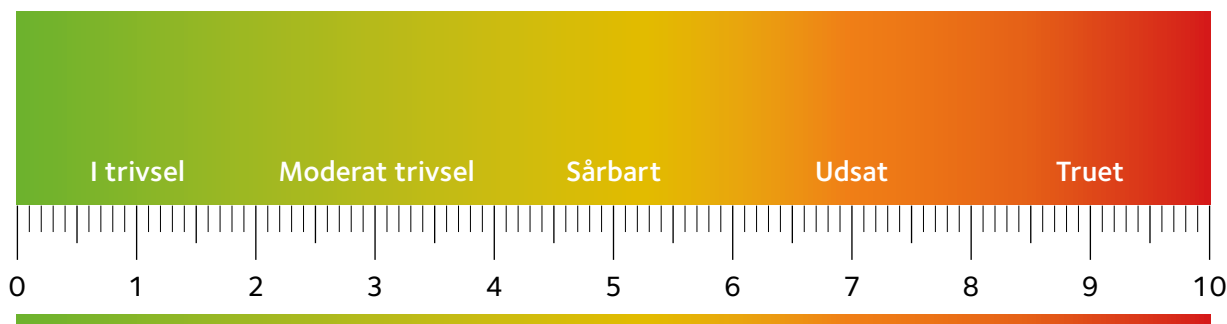
Når der ikke foreligger en plan, må opfølgningen og vurderingen af barnets eller den unges progression først og fremmest tage afsæt i indsatsens overordnede formål, som skal fremgå af afgørelsen om støttende indsats sammen med indsatsens forventede varighed, jf. § 32, stk. 3. Det fordrer, at formålet med indsatsen beskrives præcist nok til, at det er muligt at

vurdere, om der er sket de ønskede forandringer, og om indsatsen på den baggrund fortsat er relevant.

Redskaber til systematisk progressionsmåling

Uanset om der foreligger en plan eller ej, bør I overveje at anvende et redskab til systematisk progressionsmåling som bidrag til vurderingen af barnets eller den unges trivsel.

Nogle kommuner har gode erfaringer med at anvende redskaber som fx FIT, WHO-5 m.fl. til progressionsmålinger. Andre kommuner anvender Trivselsskemaet (KL, 2021) som dialogredskab på opfølgningsmøderne. Redskabet giver mulighed for, at barn, ung, forældre og fagpersoner kan lave en vurdering på linealen, som giver en indikation af barnets eller den unges generelle trivsel. Vurderingerne kan også angives på konkrete indikatorer som fx skolegang. Fordelen ved redskabet er, at det giver en systematik i samtalen og dermed en ensartethed i vurderingen af barnets eller den unges trivsel fra gang til gang. Dermed sikres, at vurderingen beror på en systematisk opfølgningspraksis, også i de tilfælde hvor der ikke er opstillet specifikke mål for barnets eller den unges trivsel og udvikling.

Trivselslinealen (KL, 2021)

Progressionsmålingsredskaber kan understøtte inddragelsen af barnets, den unges og forældrenes perspektiv gennem drøftelse af deres egne vurderinger. Erfaringer fra kommuner peger på, at denne type dialog kan understøtte, at barnet, den unge og forældrene føler sig set og hørt, samtidig med at deres bevidsthed om egen situation og udvikling øges. Brug af progressionsmålingsredskaber giver endvidere et fælles udgangspunkt for de forskellige fagpersoners refleksioner over barnets eller den unges udvikling, samtidig med at fagpersonerne får indblik i, hvordan barnet, den unge og forældrene selv oplever udviklingen (Rambøll, 2020).

Referencer

KL. (2021). *Vejledning til "Trivselslinealen": Introduktion til "Trivselslinealen" som resultatdokumentation og effektmåling*. Kommunernes Landsforening.

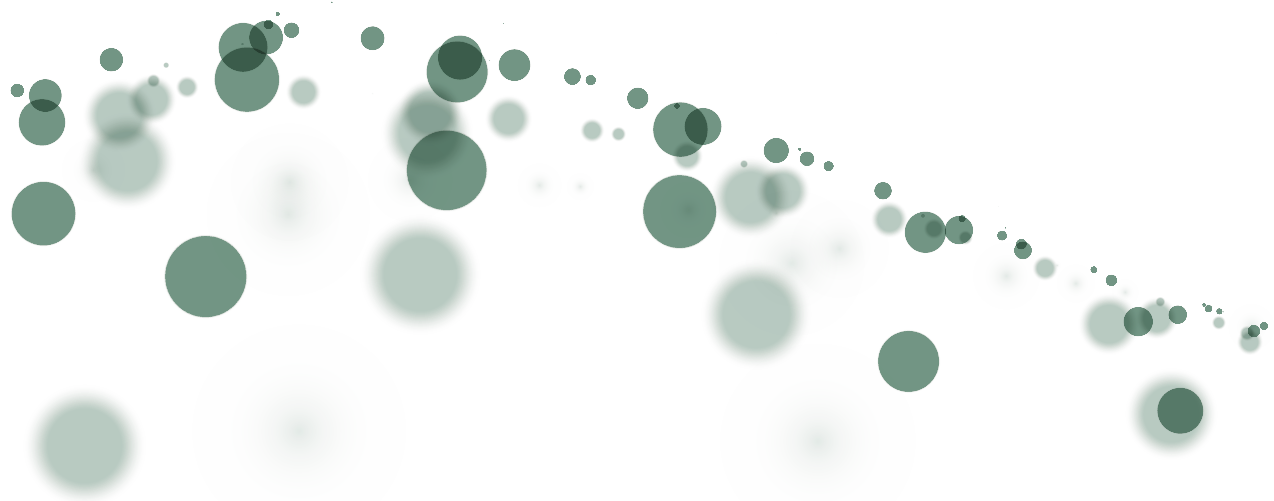
Rambøll. (2020). *Fælles fagligt grundlag – systematisk fokus på progression i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet*. Rambøll, professionshøjskolen Absalon og Socialstyrelsen.

Rasmussen, P., Villumsen, A., & Rossen, C. (2023). *Metoder til at inddrage børn med autisme og ADHD i myndighedssagsbehandling – Vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv*. VIVE i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv.

Socialstyrelsen. (2022). *Inddragelse af børn og unge med autisme i egen sag – et inspirationsmateriale*. Socialstyrelsen.

Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Vejviser til sagsforløb – Nye veje med barnets lov*.

Villumsen, A. M., & Jensen, B. S. (2022). *Inddragelse som begreb og praksis*. I L. R. Højberg, *Socialt arbejde med børn, unge og familier*. Hans Reitzels Forlag.

Kapitel 10. Ophør af indsats og hjemgivelse

Dette kapitel omhandler afslutningen på et sagsforløb, hvor en indsats ophører eller et barn eller en ung hjemgives fra en anbringelse.

Barnets lov viderefører i vidt omfang de tidligere regler på området. Det gælder fortsat, at indsatser efter §§ 32, 46 og 47 skal ophøre, når formålet med indsatserne er opnået, når de ikke længere opfylder deres formål, eller når den unge fylder 18 år.

Med barnets lov styrkes børns og unges rettigheder, herunder retten til inddragelse. Det betyder, at børn og unges holdninger og synspunkter samt hensynet til deres trivsel og udvikling er styrende for sagsbehandlingen. Det gælder også for jeres vurdering af, om en indsats skal ophøre, eller om barnet eller den unge skal hjemgives.

Derudover fastsættes det med barnets lov, at børn og unge, der er fyldt 10 år, har partsbeføjelser i forbindelse med bl.a. afgørelse om hjemgivelse og hjemgivelsesperiode, jf. § 3. Det betyder, at barnet eller den unge har mulighed for at klage over en afgørelse om hjemgivelse og hjemgivelsesperiode, jf. § 145. Ligeledes kan barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie bede Ankestyrelsen om en uvildig vurdering af kommunens afgørelse om hjemgivelse, jf. § 101, i de tilfælde, hvor barnet er under 10 år. Retten til en uvildig vurdering giver mulighed for, at alle børn og unge i udgangspunktet har mulighed for at blive hørt, hvis de er uenige i kommunens afgørelse – enten direkte på eget initiativ eller indirekte gennem deres nærmeste voksne.

Tip til praksis

Se inspiration til sagsforløb ved hjemgivelse i *Vejviser til sagsforløb – Nye veje med barnets lov* (Social- og Boligstyrelsen, 2023).

§

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

Nedenfor fremgår de bestemmelser, som omhandler de konkrete sagsskridt vedrørende ophør af indsats og hjemgivelse.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført
<p>§ 99: Ophør af indsats</p> <p style="text-align: right;">→</p> <p>Nyt →</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at indsatser efter §§ 32, 46 og 47 skal ophøre, når formålet er nået, når de ikke længere opfylder deres formål, eller når den unge fylder 18 år, jf. dog §§ 114, 115 og 120.</p> <p>Som noget nyt, kan støttende indsatser for unge efter § 32, stk. 1, fortsætte ud over det 18. år, når disse indgår som led i et behandlings- og specialundervisningstilbud, jf. § 4, stk. 3, i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge.</p>
<p>§ 100: Hjemgivelse og hjemgivelsesperiode</p> <p style="text-align: right;">→</p> <p>Nyt →</p>	<p>Som helhed en videreførelse af bestemmelsen om afgørelse om hjemgivelse og hjemgivelsesperiode.</p> <p>Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om hjemgivelse og om hjemgivelsesperiodens længde, jf. stk. 3, forud for hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet efter §§ 46 og 47, jf. stk. 1.</p> <p>I vurderingen af, om et barn eller en ung skal hjemvies, skal det indgå, om hjemgivelsen vil være til barnets eller den unges bedste, jf. stk. 1.</p> <p>Opmærksomhed på nye regler om partsbeføjelser for børn over 10 år i forhold til klagemuligheder efter § 145 samt klagemuligheder for børn under 10 år, jf. § 101.</p> <p>Forud for hjemgivelse skal der ske en revidering af barnets plan, ungeplanen eller relevante dele af den helhedsorienterede plan, hvor den videre indsats i forbindelse med hjemgivelsen beskrives, jf. stk. 5.</p>
<p>§ 101: Mulighed for uvildig vurdering hos Ankestyrelsen</p> <p>Nyt →</p>	<p>Ny bestemmelse. Hvis barnet er under 10 år, kan barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie bede Ankestyrelsen om en uvildig vurdering af afgørelsen om hjemgivelse og hjemgivelsesperiode efter § 100, stk. 1.</p>
<p>§ 102: Sagsbehandling ved anmodning om hjemgivelse (fra forældre eller ung, der er fyldt 15 år)</p> <p style="text-align: right;">→</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om stillingtagen til anmodning om hjemgivelse senest 7 dage efter anmodningen fremsættes.</p>

Loven i praksis

Barnets lov indebærer ikke større ændringer i bestemmelserne om ophør af indsats og hjemgivelse, ud over en opmærksomhed på de nye regler om partsbeføjelser og klageadgang.

Det er fortsat et væsentligt opmærksomhedspunkt i sagsbehandlingen, at ophør af indsats eller hjemgivelse tilrettelægges med fokus på en god overgang for barnet eller den unge, så deres fortsatte udvikling understøttes, jf. § 2, stk. 2. Særligt for børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, og som trives på deres anbringelsessted, kan ophør af indsats og hjemgivelse opleves som en meget indgribende omvæltning og et skift i det daglige liv.

I forbindelse med afgørelse om hjemgivelse og hjemgivelsesperiode skal det vurderes, om en hjemgivelse vil sikre god udvikling og trivsel hos barnet eller den unge. Dette skal indgå i den samlede vurdering af sagen, herunder vurderingen af det oprindelige anbringelsesgrundlag og barnets, den unges og familiens samlede situation. Det følger af det overordnede formål med barnets lov, at alle afgørelser, der træffes, skal være til barnets eller den unges bedste, i overensstemmelse med Børnekonventionen.

Kravet om, at I skal træffe afgørelse om hjemgivelse og hjemgivelsesperiodens længde, betyder, at forældrene ikke kan få barnet eller den unge hjem ved at tilbagekalde deres samtykke til anbringelsen til enhver tid. Uanset at barnet eller den unge er anbragt med samtykke fra forældremyndighedsindehaver, vil der ikke kunne ske hjemgivelse, før der er truffet afgørelse om hjemgivelse og om hjemgivelsesperiodens længde. Hjemgivelsesperioden kan vare op til 6 måneder, jf. § 100, stk. 3.

Hjemgivelsesperioden er med til at hindre, at en hjemgivelse sker pludseligt og uden forberedelse, så den er til skade for barnets eller den unges trivsel og udvikling.

I sager om børn og unge med nedsat funktions- evne eller kronisk eller langvarig lidelse skal I være opmærksomme på, om der kan være behov for at forberede iværksættelse af hjælp og støtte efter lovens kapitel 8. Samtidig kan det være hensigtsmæssigt, at I sammen med forældrene sikrer, at der er gode forhold for barnet eller den unge efter hjemgivelsen, fx ved at sikre at de har et passende fritids-, skole- og/eller dagtilbud straks efter hjemgivelsen.

I hjemgivelsesperioden er der også mulighed for at vurdere, om sagen skal forelægges kommunens børne- og ungeudvalg med henblik på afgørelse om anbringelse uden samtykke, jf. § 47, eller permanent anbringelse på grund af barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet, jf. § 67.

Bestemmelsen om hjemgivelse og hjemgivelsesperiode har til formål at understøtte den samlede proces omkring hjemgivelse, hvor det velovervejede og tilrettelagte forløb for barnet eller den unge skal vægtes højere end forældrenes mulighed for at få barnet hjem.

Inddragelse af barnet eller den unge ved ophør af indsats og hjemgivelse

Barnets eller den unges ønsker, holdninger og synspunkter skal inddrages undervejs i sagsbehandlingen, jf. § 5. Det gælder også, når indsatsen er på vej til at ophøre, og når barnet eller den unge skal hjemgives. Inddragelse af barnet eller den unge giver jer viden om, hvordan overgangen til anden eller ingen indsats kan tilrettelægges med barnets eller den unges bedste for øje, jf. § 7.

Ud over barnets eller den unges perspektiv skal I overveje, hvordan der kan ske en systematisk inddragelse af familie og netværk, jf. § 8, stk. 3, som også kan bidrage med perspektiver på, hvad der vil være til barnets eller den unges bedste. I bør sikre klare aftaler om, hvornår indsatsen ophører, og at dette sker på en hensigtsmæssig måde for barnet og familien.

Særligt for unge mellem 18 og 22 år skal I som et led i revisionen af ungeplanen eller den helhedsorienterede plan tage stilling til den unges videre forløb med hensyn til uddannelse, beskæftigelse og øvrige relevante forhold, jf. § 111, stk. 2. (Læs mere om mulighederne for ungestøtte i håndbogens kapitel 12.)

Ligeledes skal handlekommunen senest 6 måneder forud for ophør af en anbringelse ved det 18. år træffe afgørelse om ungestøtteindsatser til den unge efter §§ 114-116. Der gælder særlige regler for forberedelsen af overgangen til voksenlivet for unge med betydeligt og varigt nedsat funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse, jf. § 122. Læs mere om overgangen til voksenlivet for unge med funktionsnedsættelser i håndbogens kapitel 12.

Information til relevante parter, når en indsats ophører

Når det besluttes, at en indsats skal ophøre, er det god skik at informere relevante parter, som har været involveret i sagen. Relevante parter kan både være barnets eller den unges private og professionelle netværk, og orienteringen kan ske på et afsluttende møde eller via en skriftlig meddelelse. Derved er de relevante parter klædt bedst muligt på til at støtte op om barnets eller den unges trivsel efter indsatsens ophør, hvilket vil styrke barnets eller den unges oplevelse af sammenhæng. Vær opmærksom på reglerne for samtykke i forbindelse med videregivelse af oplysninger.

For børn eller unge, som er anbragt uden for hjemmet, er det desuden vigtigt at planlægge, hvordan der kan samarbejdes med personale og plejeforældre om at sikre, at hjemgivelsen bliver så skånsom som mulig for barnet eller den unge. Hvis barnet eller den unge i forbindelse med hjemgivelse skal skifte dagtilbud eller skole, kan den gode overgang til det nye tilbud understøttes via samarbejde med de professionelle, som er tæt på barnet eller den unge der. Det er her særlig væsentligt at overdrage relevante oplysninger om den hidtidige skolegang og undervisningsmæssige behov til det nye skoletilbud (Socialstyrelsen, 2022).

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Afvejning af børns og unges synspunkter og ønsker ved ophør af indsats

Det er vigtigt at tillægge barnets eller den unges synspunkter om ophør af indsatsen passende vægt, set i forhold til alder og modenhed. Det indebærer, at I udviser en åbenhed overfor, at barnets eller den unges perspektiv får indvirkning på beslutningen. Det kan være vanskeligt at omsætte i praksis, fordi man kan være nødsaget til at træffe en afgørelse, som går imod barnets, den unges eller forældrenes ønsker. I sådan en situation styrker det oplevelsen af transparens, hvis I tilkendegiver, at I godt ved, at udfaldet er forskelligt fra barnets eller den unges egne ønsker, og at barnet under hensyntagen til alder og modenhed får viden om begrundelsen herfor. Børn og unge kan gennem god inddragelsespraksis opleve sagsforløbet som godt, selvom deres ønsker ikke imødekommes (Partnerskab om Børnene Først, 2023).

Dialog med børn og unge ved ophør af indsats

Det er centralt, at I ved indsatsens ophør er opmærksomme på at:

- Inddrage og informere barnet eller den unge om beslutning om ophør af indsats eller afgang om hjemgivelse.
- Skabe gennemsigtighed om udfald, beslutninger og afgørelser, som barnet eller den unge er uenig i.
- Tydeliggøre, hvordan barnets eller den unges perspektiv er inddraget i beslutningsgrundlaget.
- Være i dialog med barnet eller den unge om, hvilke muligheder der er til rådighed efter ophør af indsats/hjemgivelse.
- Tage stilling til udarbejdelse af barnets plan/ungeplan og/eller justere en allerede udarbejdet plan, hvis der iværksættes anden indsats.
- Vejlede barnet eller den unge om klageadgang.
- Prioritere tid til, sammen med barnet eller den unge, at lægge en plan for overgangen til ophør af indsats eller hjemgivelse. Det kan ske ved i fællesskab at udarbejde konkrete mål i barnets plan/ungeplanen eller ved at have en dialog om konkrete aftaler for overgangen, hvis ikke der udarbejdes en plan for denne.

Unge oplevelser ved afslutning af en anbringelse

Dialogen med de unge er central for sikre deres indsigt i og tryk ved at forlade anbringelsesstedet og bevæge sig mod voksenlivet. Dialogen om overgangen til voksenlivet bør være et gennemgående fokus i opfølgningerne og ikke kun, når den unge nærmer sig 18 år (Mølholt, 2022).

For unge anbragt uden for hjemmet kan det opleves som en voldsom og indgribende omvæltning, når anbringelsen ophører (Henriksen, Nielsen, & Antczak, 2022). Mange unge, som forlader deres anbringelsessted, klarer sig godt, når det gælder om at strukturere hverdagen og holde styr på indkøb, madlavning, e-Boks, skole m.v. Det kan til gengæld være sværere at holde fast i et vedvarende, støttende og stabilt netværk over tid. Særligt ved højtider kan tidligere anbragte opleve "netværksfattigdommen", fordi de ikke oplever at høre til og være en del af en familie (Mølholt, 2022).

"Julen er nogle hårde dage, hvor alle ens venner skal noget med deres familier. Samtidig kan man opleve en frygt for at holde jul i egen bolig. Alt burde være godt, men det er det ikke." (Tidligere anbragt)

(Nielsen, Bjerregaard, & Mannerup, 2022)

Den unges forestillinger om normalitet og oplevelsen af afsavn er med til at understrege, at støtten ikke alene skal fokusere på praktiske forhold, men også skal hjælpe den unge med at håndtere forandringerne både følelsesmæssigt og relationelt. Derfor er det vigtigt, at I bidrager til, at netværket omkring den unge, fx i civilsamfundet, aktiveres både undervejs i anbringelsen og ved afslutning af en anbringelse, så den unge oplever, at der er voksne omkring dem, som fortsat kan støtte dem. Dette vil fx medvirke til, at den unge oplever, at der er voksne, som tror på og bakker op om, at den unge kan klare sig på en uddannelse.

Endelig er det centralt at være opmærksom på muligheden for at tilbyde ungestøtte til unge mellem 18-22 år, som forlader en anbringelse, jf. §§ 114-116. Dette er også en mulighed for unge, som i første omgang takker nej til ungestøtte, men som senere fortryder at have afvist støtte, jf. § 116. Muligheden for at tildele eller genetablere ungestøtte indtil den unge fylder 23 år, var også en del af servicelovens bestemmelser, men undersøgelser peger på, at de unge kun i begrænset omfang er klar over denne mulighed (Mølholt, 2022).

Referencer

- Henriksen, A.-K. E., Nielsen, H. S., & Antczak, H. B. (2022). *Socialfagligt arbejde med anbringelser – en grundbog*. Akademisk Forlag.
- Mølholt, A.-K. (2022). Efterværn og overgangen til voksenlivet. I A.-K. E. Henriksen, H. S. Nielsen, & H. B. Antczak, *Socialfagligt arbejde med anbringelser – en grundbog*. Akademisk Forlag.
- Nielsen, H. B., Bjerregaard, M. S., & Mannerup, F. (2022). Epilog. I A.-K. E. Henriksen, H. S. Nielsen, & H. B. Antczak, *Socialfagligt arbejde med anbringelser – en grundbog*. Akademisk Forlag.
- Partnerskab om Børnene Først. (2023). *Anbefalinger om børneinddragelse i sagsbehandlingen*. Social- og Boligstyrelsen for Partnerskab om Børnene Først.
- Socialstyrelsen. (2022). *Den gode anbringelse. Videns- og praksisafdækning 2022*. Socialstyrelsen.
- Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Vejviser til sagsforløb – Nye veje med barnets lov*.

Kapitel 11. Hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier

Dette kapitel omhandler de bestemmelser, der særligt gælder for børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse, og deres familier.

Med barnets lov videreføres gældende ret på området, og der er således ikke indholdsmæssige ændringer i adgangen til hjælp og støtte til disse børn og unge og deres familier. Der er til gengæld ændringer i kravene til sagens oplysning, som betyder, at reglerne for screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse også gælder for børn og unge med funktionsnedsættelser. Alle sager skal således screenes for, om der er tale om en problemstilling, der *ikke* kræver yderligere afdækning af barnets eller den unges støttebehov, eller om der er behov for yderligere afdækning eller en børnefaglig undersøgelse. I denne vurdering skal kommunen lægge vægt på sagens forhold og kompleksitet, herunder om det må antages, at støttebehovet er helt eller delvist begrundet i nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Læs mere om reglerne for screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse i håndbogens kapitel 4.

De bestemmelser, som er særlige for målgruppen, er nu samlet i ét kapitel i loven, som indledes med en

formålsbestemmelse i § 80. Hensigten med at samle bestemmelserne er at synliggøre kommunalbestyrelsens forpligtelse til at sikre, at der i tilrettelæggelsen af hjælp og støtte til denne målgruppe tages højde for de særlige behov, som funktionsnedsættelsen eller lidelsen medfører for netop disse børn, unge og familier. Derudover er der i § 90 hjemmel til, at en række bestemmelser i serviceloven målrettet voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne også kan finde anvendelse for børn og unge.

Med barnets lov er det fortsat ikke en forudsætning, at barnet eller den unge har en diagnose fra det sundhedsfaglige system for at være en del af målgruppen for compensation, hjælp og støtte, ligesom en diagnose ikke i sig selv er udslagsgivende.

Som noget helt centralt i barnets lov skal hjælp og støtte til denne målgruppe tilrettelægges med afsæt i barnets eller den unges perspektiv og i samarbejde med forældrene, jf. § 80. Bestemmelserne er her således i tråd med hensigten om at afspejle et tidssvarende børnesyn, hvor barnets eller den unges holdninger og ønsker er af central betydning i sagsbehandlingen, og hvor børnene og de unge oplever et børnevenligt system.

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

Nedenfor gennemgås de bestemmelser, som omhandler børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse og deres familier.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 80: Hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier</p>	<p>§ 80 er en ny formålsbestemmelse i barnets lov, som indeholder en tydeliggørelse af:</p> <ul style="list-style-type: none">• Kommunalbestyrelsens pligt til at tilbyde særlig hjælp og støtte til børn og unge under 18 år med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse og deres familier.• Kommunalbestyrelsens pligt til at sikre, at hjælp og støtte tilrettelægges med afsæt i barnets eller den unges perspektiv og i samarbejde med forældrene ud fra en konkret og individuel vurdering af det enkelte barns, den enkelte unges og den enkelte families ressourcer og behov, jf. stk. 2.• At hjælp og støtte skal iværksættes med henblik på at fremme barnets eller den unges læring, udvikling, trivsel og selvstændighed, men kan også iværksættes med henblik på at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten for barnet, den unge eller familien, jf. stk. 2.• At hjælp og støtte til børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse og deres familier efter dette kapitel tilrettelægges i sammenhæng med de øvrige tilbud og indsatser efter denne lov, lov om social service, jf. § 90, stk. 1, i denne lov eller anden relevant lovgivning.
<p>§ 81: Rådgivning, vejledning, undersøgelse og behandling</p>	<p>Videreførelse af forpligtelsen til at træffe afgørelse om gratis rådgivning, undersøgelse og behandling, herunder en særlig familievejlederordning for målgruppen.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 82: Særlige dag- og klubtilbud</p> 	<p>Videreførelse af forpligtelsen til at træffe afgørelse om hjælp, der kan tilrettelægges som følgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Særlige dagtilbud 2. Særlige klubtilbud 3. Helt eller delvis af forældrene i hjemmet som hjemmetræning, jf. § 85 4. i forbindelse med andre tilbud efter barnets lov eller efter dagtilbudsloven.
<p>§ 83: Sikring af nødvendige antal pladser i særlige dagtilbud</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at der er det nødvendige antal pladser i særlige dagtilbud til børn, der på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har et særligt behov for støtte, behandling m.v., der ikke kan dækkes gennem ophold i et af de almindelige dagtilbud eller fritidshjem efter dagtilbudsloven.</p>
<p>§ 84: Sikring af nødvendige antal pladser i særlige klubtilbud</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at der er det nødvendige antal pladser i særlige klubtilbud til større børn og unge, der på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har et særligt behov for støtte, behandling m.v., der ikke kan dækkes gennem deltagelse i et af de tilbud, der er nævnt i §§ 65 og 66 i dagtilbudsloven.</p>
<p>§ 85: Hjemmetræning</p> 	<p>Videreførelse af forpligtelsen til at godkende og yde støtte i forbindelse med forældres hjemmetræning af børn og unge, som er omfattet af målgruppen for hjælp og støtte efter § 82, stk. 1, nr. 3.</p>
<p>§ 86: Hjælp til dækning af nødvendige merudgifter</p> 	<p>Videreførelse af forpligtelsen til at yde dækning af nødvendige merudgifter ved forsørgelse i hjemmet af et barn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse.</p>
<p>§ 87: Hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om dækning af tabt arbejdsfortjeneste til personer, der i hjemmet forsørger et barn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse.</p>
<p>§ 88: Supplerende ydelser</p> 	<p>Videreførelse af forpligtelse til i tilfælde af ledighed at give en særlig supplerende ydelse til personer, der modtager hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste, i op til tre måneder efter udgangen af den måned, hvor ledigheden indtræffer.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
§ 89: Ledsagelse 	Videreførelse af tilbud om 15 timers ledsagelse om måneden til børn og unge mellem 12 og 18 år, som ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.
§ 90: Hjælp og støtte efter lov om social service Nyt 	En ny bestemmelse, som fastsætter, at følgende bestemmelser i lov om social service finder tilsvarende anvendelse for børn, unge eller familier omfattet af barnets lov, som har behov herfor: <ol style="list-style-type: none"> 1. § 83 om personlig og praktisk hjælp 2. § 84, stk. 1, om afløsning og aflastning 3. § 86, stk. 2, om vedligeholdelsestræning 4. § 112 om hjælpemidler 5. § 113 om forbrugsgoder 6. § 113b om midlertidige hjælpemidler og forbrugsgoder 7. § 114 om bilstøtte 8. § 116 om boligindretning 9. § 117 om individuel befordring 10. § 118 om pasning af nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom 11. §§ 119-122 om pasning af nærtstående, som ønsker at dø i eget hjem.

Loven i praksis

Sagens oplysning

Børn og unge med funktionsnedsættelser har ofte brug for hjælp, støtte og indsatser efter forskellige lovgivninger. I § 80, stk. 3, fastslås, at hjælp og støtte skal tilrettelægges i sammenhæng med de øvrige tilbud og indsatser efter barnets lov, serviceloven (jf. § 90, stk. 1 i barnets lov), eller anden relevant lovgivning.

De handicapkompenserende indsatser har alle til formål i videst muligt omfang at kompensere for følgerne af barnets eller den unges funktionsnedsættelse. Barnets lov ændrer ikke kriterierne for, hvorvidt et barn eller en ung er inden for personkredsen for handicapkompenserende støtte.

Ved modtagelsen af en ny henvendelse eller ansøgning vurderes, hvorvidt barnet eller den unge er omfattet af personkredsen til at kunne modtage handicapkompenserende støtte (bl.a. dækning af merudgifter efter § 86 og tabt arbejdsfortjeneste efter § 87). Dette kan i nogle situationer afgøres allerede ud fra de foreliggende oplysninger og dermed ske allerede som følge af screeningen, jf. § 18.

Screeningen kan, i de tilfælde hvor sagen er fuldt oplyst, danne baggrund for afgørelse om handicapkompenserende indsatser, jf. § § 82-84, § 85, stk. 5 og 6 samt § § 86-90, afgørelse om rådgivning, undersøgelse eller behandling, jf. § 81, eller tilbud om tidligt forebyggende indsatser, jf. § 30.

Der vil i nogle tilfælde være behov for at oplyse sagen yderligere ved at gennemføre en afdækning, jf. § 19. Afdækningens omfang og indhold afhænger af sagens forhold, herunder barnets eller den unges behov, sagens kompleksitet m.v. Fokus bør være på de forhold,

der er nødvendige for at kunne træffe afgørelse efter den konkrete bestemmelse, jf. retssikkerhedslovens § 10. Indholdet i en konkret afdækning kan således variere ud fra behovene i den konkrete sag.

Sagen kan også have en kompleksitet, der tilsiger, at der er behov for at udarbejde en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20. Det kan være i tilfælde, hvor barnets eller den unges trivsel er udfordret, og hvor det evt. er vanskeligt at blive enige om problemforståelse og løsninger, fx i samarbejdet mellem forældre, sundhedsvæsen og skoletilbud/PPR.

Det kan også være tilfælde, hvor barnet eller den unge vokser op i en familie med mere komplekse og sammensatte udfordringer ud over barnets eller den unges funktionsnedsættelse. Forældrene kan fx have egne udfordringer, som påvirker hele familiens trivsel.

I sager om godkendelse af hjemmetræning, jf. § 85, stk. 1, skal der altid udarbejdes en børnefaglig undersøgelse, jf. § 85, stk. 3.

Tip til praksis

ICS og udredningsværktøjet

Der er med barnets lov ikke metodiske krav til oplysning af sagen. Mange kommuner anvender i dag ICS og udredningsværktøjet for at sikre en helhedsorienteret og systematisk sagsbehandling. Læs mere i *Håndbog i ICS og udredningsværktøjet* (Social- og Boligstyrelsen, 2023)

Inddragelse af barnet eller den unge

Ud over formålsbestemmelsen i § 80 gælder det for alle børn og unge, herunder børn og unge med funktionsnedsættelser, at de har ret til indflydelse på de forhold, som vedrører dem. Deres holdning og synspunkter skal tilvejebringes og inddrages løbende ved samtaler eller anden direkte kontakt, inden der træffes beslutninger eller afgørelser om deres forhold, jf. § 5, stk. 2 og 3.

Derudover skal sagsbehandlingen tilrettelægges, så barnet eller den unge har mulighed for at medvirke aktivt i forløbet på lige fod med forældrene. Det skal ske med respekt for børns og unges forskellighed og tage højde for barnets eller den unges modenhed, ressourcer og evt. funktionsnedsættelse, jf. § 8, stk. 1. Børn og unges aktive medvirken giver mulighed for at få viden om flere sider af deres hverdagsliv end funktionsnedsættelsen alene.

Overgangen til voksenlivet for unge med funktionsnedsættelser

For unge med funktionsnedsættelser gælder det, at I skal påbegynde forberedelsen af overgangen til voksenlivet, når den unge fylder 16 år, jf. § 122. Forberedelsen skal være tværgående og helhedsorienteret og skal foregå i dialog med den unge og forældrene. Læs mere om dette i håndbogens kapitel 12, som omhandler ungestøtte.

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Der er særlige opmærksomhedspunkter forbundet med at tilbyde hjælp og støtte til denne målgruppe, fordi sagsbehandlingen skal tage højde for forhold, som adskiller sig fra sagsbehandlingen på det øvrige, specialiserede børne- og ungeområde. Bl.a. kræ-

ver inddragelsen af børn med kommunikative eller kognitive vanskeligheder specifikke overvejelser, og mødet med forældre i sorg og krise kan kræve særlige færdigheder i samarbejdet.

Børn og unge med funktionsnedsættelser er først og fremmest børn og unge, men derudover har de nogle særlige livsvilkår på grund af funktionsnedsættelsen og de følger, det har for deres livsudfoldelse og for familiens liv.

Der er ikke tale om en homogen gruppe med samme ønsker og behov, idet flere forhold har betydning: karakteren af funktionsnedsættelsen, personlige ressourcer hos både barn, ung og forældre samt kulturelle og familiemæssige forhold (Larsen, 2022).

Derfor er der en række vilkår forbundet med sagsbehandlingen på børnehandicapområdet:

- Børnene eller de unge har helt særlige udfordringer og livsbetingelser, hvilket giver hele familien særlige livsvilkår
- Familierne er mennesker i alle samfundslag med forskellige baggrunde og ressourcer, og forældrene oplever følelser som sorg, krise, frustration, vrede, håb og glæde
- Der kan være en høj grad af kompleksitet i barnets, den unges og familiens situation, hvilket kan medføre behov for både kompenserende støtte og særlig støtte
- Der kan være mange aktører fra forskellige sektorer og afdelinger involveret i familiens hverdag
- Der kan være mange snitflader til forskellig lovgivning og derfor stort behov for koordinering og tværfagligt samarbejde
- Der kan opleves et krydspres i sagsbehandlingen med krav fra politikere, ledere og lovgivning om effektiv allokering af ydelser på den ene side og

krav og forventninger fra forældre om lydhørhed, forståelse og hjælp på den anden side

- Der kan være særlige udfordringer ved overgange, ikke mindst overgangen fra ung til voksen.

(Larsen, 2022).

Inddragelse af børn og unge med funktionsnedsættelser

Børn og unge med funktionsnedsættelser har samme krav på at blive inddraget i sagsbehandlingen som andre børn og unge. Det gælder også, når der alene søges handicapkompenserende støtte. Undersøgelser peger på, at nogle børn og unge med funktionsnedsættelser kun oplever at blive inddraget i begrænset omfang, mens andre ikke ønsker at deltage på grund af dårlige erfaringer eller negative forventninger til mødet med en rådgiver. Nogle børn og unge med funktionsnedsættelser giver bl.a. udtryk for, at de savner indflydelse på mødernes form og indhold, at de bliver begrænsede i deres inddragelse på grund af kommunikative eller sociale udfordringer, og at der udelukkende er fokus på deres udfordringer (Bengtsson & Henze-Pedersen, 2022).

For at kunne skabe et trygt og inkluderende rum, hvor børn og unge kan udtrykke deres perspektiver, skal I bl.a. have viden om barnets eller den unges funktionsnedsættelse og samtidig konkret kendskab til barnet eller den unges øvrige forhold. På baggrund af dette kan I tilrettelægge sagsbehandlingen, så den imødekommer det enkelte barns behov og tager højde for eventuelle kommunikative, kognitive eller øvrige vanskeligheder.

Det kan fx være, at barnet har brug for en særlig høj grad af forudsigelighed, struktur og visualisering både før, under og efter møder, og at I som rådgivere derfor, evt. i samarbejde med andre fagpersoner eller

forældrene, må tilpasse rammer og metoder til dette behov (Socialstyrelsen, 2022).

Børn og unge med funktionsnedsættelser kan også have brug for støtte fra en ledsager eller bisidder, som de stoler på (Bengtsson & Henze-Pedersen, 2022). Det kan være med til at skabe en tryghed for barnet eller den unge og understøtte kommunikationen, herunder hvis der fx skal benyttes hjælpemidler i kommunikationen (Social- og Boligstyrelsen, 2023). Vær opmærksom på, at I skal oplyse barnet eller den unge om retten til en bisidder, jf. § 6. Læs mere om rettigheder i håndbogens kapitel 2.

Børn og unge med funktionsnedsættelser kan have svært ved at udtrykke deres holdninger og synspunkter, fx pga. begrænset eller manglende verbalt sprog. Derfor må I overveje, hvordan barnets perspektiv kan sikres og indgå på anden vis. Her er det væsentlig at have for øje, om det primært er forældrene, der er talerør for deres børn. Dette kan betyde, at den unge ikke selv inddrages tilstrækkeligt, og det øger risikoen for uoverensstemmelser mellem den unge og forældrenes ønsker og vurderinger for fremtiden (Luckow, Rasmussen, & Olsen, 2021).

Inddragelse af børn og unges perspektiver omfatter ikke kun det, der bliver sagt, men også det, der kommer til udtryk gennem nonverbal kommunikation. Man udelukker en stor gruppe børn og unge fra indflydelse på deres eget liv, hvis man udelukkende har fokus på den verbale stemme. Observationer kan være med til at vise, hvad barnet er optaget af, og hvad der gør dem glade, trætte, triste, irriterede og vrede (Falster, Vagtholm, & Warming, 2022). Når I indhenter en eller flere observationer af barnet, er det væsentligt, at I planlægger observationen, ligesom I ville forberede en samtale. Overvej også, om der er

behov for supplerende viden via andre metoder end observation (Socialstyrelsen, 2022).

Barnets eller den unges perspektiv kan også tilstræbes gennem personer, der har et indgåede kendskab til barnet, jf. § 5, stk. 4 (Socialstyrelsen, 2022) (Larsen, 2022). Fx kan de voksne omkring barnet eller den unge forsøge at sætte sig i deres sted og forstå, hvordan de oplever bestemte situationer eller livsvilkår. Når andre forsøger at sætte sig i barnets eller den unges sted og udtrykke deres perspektiv, så husk, at det blot er ét bud på en opfattelse af barnets eller den unges virkelighed. Det er ikke givet, at det stemmer overens med barnets eller den unges reelle perspektiv, og derfor bør I overveje at supplere den indhentede viden (Socialstyrelsen, 2022).

Eksempel

Talking Mats

Forskning viser, at der kan være gode bidrag og metodiske greb at hente i andre fagområder, fx undervisning og pædagogisk arbejde, når det gælder den konkrete interaktion med barnet. Det kan fx være visuelle og computerbaserede redskaber og tilgange til kommunikation med børn uden sprog (Rasmussen, Villumsen, & Rossen, 2023).

Ét af redskaberne er Talking Mats, som både er en metode og et redskab. Der skelnes mellem Talking Mats som metode og redskab. Metoden Talking Mats refererer til den specifikke interview- og spørgeteknik, der anvendes. Redskabet Talking Mats refererer til den fysiske måtte, der bruges til at visualisere samtalsens/interviewets spørgsmål og svar. Måtten kan sammenlignes med et spørgeskema, der præsenteres i mundtlig form med visuel støtte.

Talking Mats er implementeret i Danmark til flere forskellige målgrupper med komplekse kommunikationsvanskeligheder, og metoden har vist sig gavnlig for en række målgrupper med forskellige funktionsnedsættelser i alle aldre.

(Mundt, 2021)

Livet med et barn med funktionsnedsættelse

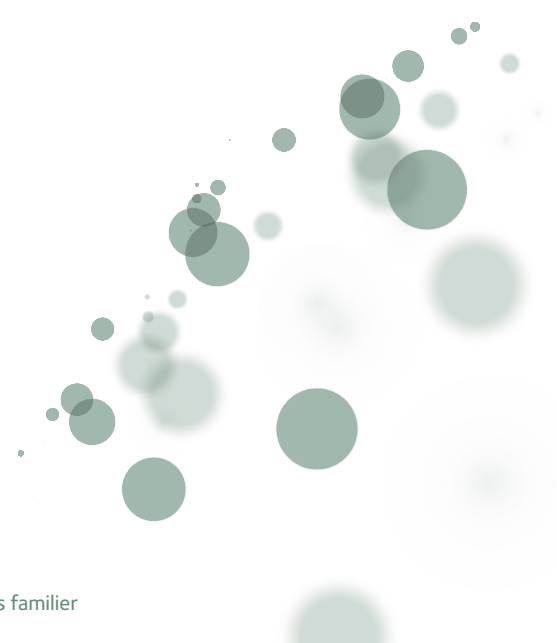
Når forældre får et barn med en alvorlig sygdom eller diagnose, rammes hele familien. Forældrene rammes af sorg, krise og oplevelse af tab. For nogle familier sker konstateringen af barnets funktionsnedsættelse pludselig og uventet, fx i forbindelse med fødslen. For andre sker det i et længere forløb, hvor der undervejs har været bekymringer, og hvor der gradvist er opstået vished om barnets eller den unges situation. Sidstnævnte er ofte tilfældet fx børn og unge med autisme.

Familier til børn, som får konstateret en progredierende lidelse, som måske er livstruende, har helt særlige vilkår. Her skal familien løbende forholde sig til, at barnet eller den unge taber funktioner og færdigheder frem for at udvikle sig, og at de på et tidspunkt måske skal miste deres barn.

Mange af disse familier lever i en hverdag med høj grad af uforudsigelighed, hvor forældrene og hele familien er i konstant alarmberedskab. Det kan fx skyldes, at barnet eller den unge får alvorlige epileptiske anfald eller har brug for akut indlæggelse. Uforudsigeligheden kan også handle om, at barnets eller den unges psykiske tilstand er ustabil og svinger fra time til time, og det kan medføre højt konfliktniveau.

Når man er søskende til et barn eller en ung med en funktionsnedsættelse, kan der også være en anden rollefordeling i familien. Søskende er i øget risiko for at udvikle bl.a. angst og depression, og der kan derfor være behov for ekstra støtte både til søskende og til forældrene (Burke, 2010) (Sharpe & Rossiter, 2002). For forældrene bliver det ofte et vilkår at samarbejde med en lang række fagpersoner: læger, terapeuter, psykologer, socialrådgivere m.v. og at skulle opsøge rådgivning og støtte samt skrive ansøgninger. Det kan for mange opleves som en belastning oven i de øvrige følelsesmæssige belastninger og særlige forældreopgaver, som barnets eller den unges funktionsnedsættelse medfører (Larsen, 2022).

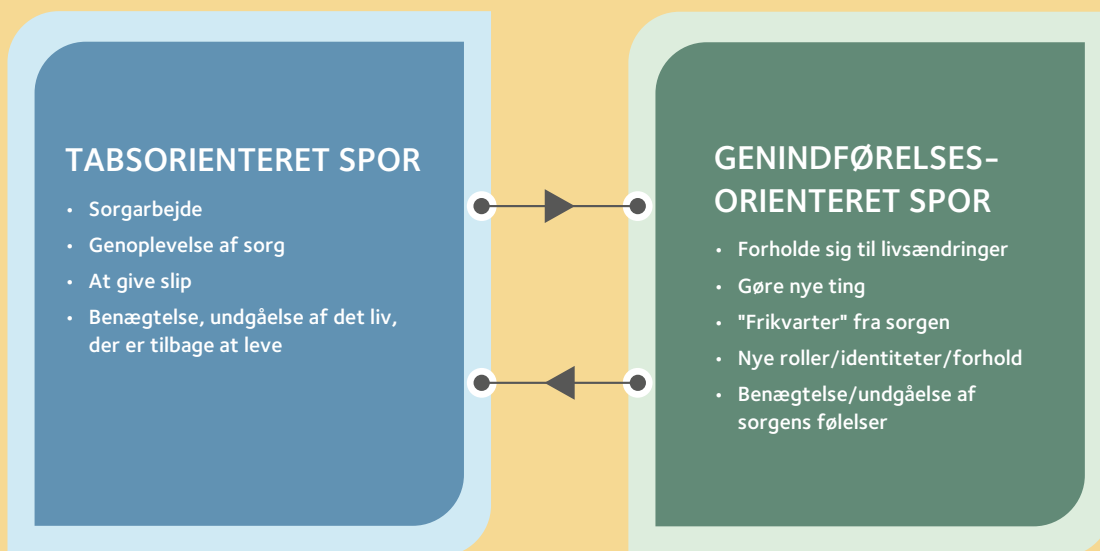
I vil som rådgivere møde forældre, der kan være fyldt af sorg over tabet af det barn, de troede, de ville få. Og forældre, som er i gang med at forholde sig til det nye liv, de nye opgaver, og den nye identitet som forælder til et barn med en funktionsnedsættelse – og til de vilkår i kontakten til det professionelle netværk, der følger heraf.

Tosporsmodellen

Hollandske forskere har udviklet den såkaldte tosporsmodel, hvor sorgen bevæger sig mellem det tabsrelaterede spor og det reetablerende spor.

(Larsen, 2022)

Modellen kan bruges som afsæt for at forstå de følelsesmæssige tilstande, som forældre til børn med funktionsnedsættelser kan svinge imellem. Som rådgiver vil man møde forældre, som på nogle tidspunkter har overskud, tro, håb og energi i forhold til det nye liv, og som på andre tidspunkt er kedede af det, frustrerede, vrede og mangler overskud. Særligt ved overgange fra én livsfase til en anden vil forældrene igen blive konfronteret med tabet af det barn og det liv, de drømte om – fx hvis barnet ikke kan indgå i et alment skoletilbud, men har behov for et specialskoletilbud.

(Larsen, 2022)

Forældresamarbejde

Det er afgørende at samarbejde med forældrene om den hjælp og støtte, der iværksættes. Både forældre og rådgivere fremhæver en række faktorer, der fremmer det gode samarbejde:

- At støtten koordineres
- At rådgiver har en anerkendende og empatisk tilgang til samarbejdet, hvor forældrene oplever at blive lyttet til
- At rådgiver har kendskab til området og barnets sag og udviser forståelse for familiens situation
- At rådgiver holder forældrene orienteret om sags- gange, afgørelser og ændringer i barnets sag.

(Ankestyrelsen, 2020)

I skal således være bevidste om den sårbare situation, som familien kan stå i, og I skal lytte til familien og udvise anerkendelse og empati. Fx kan en samtale om en afgørelse være med til at understøtte det gode samarbejde, når I udtrykker forståelse for forældrenes ansøgning og situation og er til stede i relationen til forældrene (Ankestyrelsen, 2020).

Det handler om hele vores familieliv og hverdag, så det betyder meget, at man har en oplevelse af, at der i de afgørelser, kommunen træffer, er refleksion og ordentlighed. Og at man har en oplevelse af, at det er et samarbejde [...] Det betyder meget, at man bliver mødt på en ordentlig måde, og at man bliver hørt.” (Forælder)

(Ankestyrelsen, 2020)

Samarbejdet med forældrene handler også om, at familien inddrages løbende i sagsforløbet, og at der arbejdes efter fælles mål. Det er med til at sikre, at der sker en løbende forventningsafstemning med familien, og at hjælp og støtte tager udgangspunkt i familiens ressourcer, ønsker og behov. Her kan netværksinddragende metoder fx være med til at understøtte arbejdet (Social- og Boligstyrelsen, 2021).

Tværfagligt samarbejde

Hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser involverer ofte flere forvaltninger og sektorer og et samarbejde mellem mange fagpersoner fra forskellige afdelinger i fx sundhedsvæsenet, PPR, skole, dagtilbud og hjælpemidler (Ankestyrelsen, 2020).

Det kan være udfordrende at skabe sammenhæng og god koordination i disse sager, men når hjælp og støtte til barnet, den unge og familien koordineres, bliver samarbejdet mellem forældrene, fagpersoner og øvrige involverede mere overskuelig.

Når I skal koordinere støtte med flere forskellige samarbejdspartnere, er det en fordel at udarbejde klare arbejds- og ansvarsfordeling blandt de relevante samarbejdspartnere. Det kan også være givtigt, at der er én koordinerende tovholder, fordi det bl.a. er med til at sikre, at sagsforløbet er velkoordineret, og at familien ikke oplever, at de selv skal koordinere mellem de forskellige former for hjælp og støtte. Der bør også laves aftaler på ledelsesniveau på tværs af afdelinger og forvaltninger, så ledelsen understøtter det tværfaglige samarbejde og sikrer, at alle parter omkring barnet eller den unge arbejder i samme retning.

Det styrker koordineringen, hvis alle relevante parter samarbejder om at udarbejde mål for den støtte, der

iværksættes til barnet eller den unge og familien, og dermed tager fælles ansvar for forløbet. Løbende sparring mellem fagpersoner er også medvirkende til at styrke det tværfaglige samarbejde, og hvis der tages afsæt i fælles systematiske tilgange, redskaber og metoder understøttes samarbejdet og fagpersonernes forståelse for familiens samlede behov (Socialstyrelsen, 2021).

Referencer

- Ankestyrelsen. (2020). *Samarbejdet mellem kommuner og forældre til børn med handicap*. Ankestyrelsen.
- Bengtsson, T., & Henze-Pedersen, S. (2022). *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet – En vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv*. VIVE i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv.
- Burke, P. (2010). Brothers and Sisters of Disabled Children: The Experience of Disability by Association. *British Journal of Social Work* (2010) 40, s. 1681–1699.
- Falster, E., Vagtholm, I., & Warming, H. (2022). *Livet med bevægelseshandicap. Børn og unges perspektiver*. Akademisk Forlag.
- Larsen, V. (2022). Børn og unge med funktionsnedsættelser. I L. R. Højbjerg, *Socialt arbejde med børn, unge og familier*. Hans Reitzels Forlag.
- Luckow, S. T., Rasmussen, P. S., & Olsen, L. (2021). *Samarbejdet omkring børn og unge med funktionsnedsættelser – En opfølgende undersøgelse med fokus på sagsbehandlerens perspektiver*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Mundt, I. M. (2021). Metoden og teorien bag samtaleværktøjet Talking Mats. *Social udvikling 5-2021*, 36-41.
- Rasmussen, P., Villumsen, A., & Rossen, C. (2023). *Metoder til at inddrage børn med autisme og ADHD i myndighedssagsbehandling – Vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv*. VIVE i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv.
- Sharpe, D., & Rossiter, L. (2002). Siblings of Children With a Chronic Illness: A Meta-Analysis. *Journal of Pediatric Psychology, Volume 27, Issue 8, December 2002*, s. 699–710.
- Social- og Boligstyrelsen. (1. oktober 2021). *Netværksinddragende metoder*. Hentet fra Social- og Boligstyrelsen: <https://sbst.dk/tvaergaende-omraader/sagsbehandling-boern-og-unge/netvaerksinddragende-metoder/hvad-er-netvaerksmoeder>
- Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Håndbog i ICS og udredningsværktøjet*. Social- og Boligstyrelsen.
- Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Vidensafdækning om børn og unge med autisme og samtidig udviklingshæmning*. Social- og Boligstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2021). *Bedre koordination i indsatserne til børn og unge med handicap og deres familier. Slutevaluering*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2022). *Inddragelse af børn og unge med autisme i egen sag – et inspirationsmateriale*. Socialstyrelsen.

Kapitel 12.

Ungestøtte og overgang til voksenlivet

Dette kapitel omhandler unges overgang til voksenlivet. Den unge, som fylder 18 år, skal som udgangspunkt til at træffe egne beslutninger og skal samtidig i tiden op til det 18. år tage stilling til en række nye eller ændrede forhold i tilværelsen, bl.a. uddannelse, beskæftigelse, boligforhold og sociale forhold.

Unge, som har behov for støtte i hverdagen, skal have en målrettet indsats, som understøtter, at de oplever en velforberedt og velkoordineret overgang til voksenlivet. Indsatsen bør bidrage til oplevelsen af sammenhæng, så de unge så vidt muligt bliver i stand til at træffe gode, langsigtede valg om deres trivsel, udvikling, uddannelse, beskæftigelse m.v.

Barnets lov viderefører de bestemmelser, som regulerer unges overgang til voksenlivet. Støtten, som tidligere blev betegnet som efterværn, betegnes fremover som *ungestøtte*.

Bestemmelserne om ungestøtte afspejler lovens fokus på inddragelse, ved at den unges ønsker, holdninger og synspunkter er omdrejningspunkt for tilrettelæggelsen af både plan og indsats. Lovens intentioner om kontinuitet afspejles desuden i ungeplannens tværgående funktion og i et fokus på den unges netværk og relationer.

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

Nedenfor fremgår de bestemmelser, som regulerer reglerne for ungestøtte for unge mellem 18 og 22 år.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 111: Afgørelse om ungestøtteindsatser</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen i den unges opholdskommune senest 6 måneder forud for ophør af en anbringelse ved det fyldte 18. år skal træffe afgørelse om ungestøtteindsatser efter §§ 114-116 og 120.</p> <p>Stk. 2: Inden der træffes afgørelse efter stk. 1, skal kommunalbestyrelsen i samarbejde med den unge have revideret ungeplanen eller relevante dele af den helhedsorienterede plan, herunder have taget stilling til den unges videre forløb med hensyn til uddannelse, beskæftigelse og øvrige relevante forhold.</p> <p>Stk. 3: Har en ung frem til det 18. år været anbragt som et led i et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal der udarbejdes en ungeplan, jf. § 108, inden der træffes afgørelse om ungestøtte.</p>
<p>§ 112: Oversendelse af ungeplan eller helhedsorienteret plan fra hidtidig handlekommune til ny handlekommune, når den unge fylder 18 år</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at hvis en ung i alderen 18 til 22 år, der har været anbragt indtil sit fyldte 18. år, eller som har haft en fast kontaktperson indtil sit fyldte 18. år, skifter handlekommune, skal den hidtidige handlekommune, jf. § 111, stk. 2, forud for skiftet oversende den unges reviderede ungeplan eller relevante dele af en helhedsorienteret plan til den nye handlekommune, medmindre der er truffet afgørelse om indsatser efter § 120.</p>
<p>§ 113: Tilbud om ungestøtte</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen med samtykke fra den unge skal tilbyde ungestøtte efter §§ 114-116. Med bestemmelsen tydeliggøres, at behovet for særlig støtte også kan skyldes, at den unge er udsat for eller er i alvorlig risiko for en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 114: Ungestøtte – indsatser</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen umiddelbart inden det fyldte 18. år kan træffe afgørelse om følgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. At et døgnophold, jf. §§ 46 eller 47, på et anbringelsessted, jf. § 43, opretholdes. 2. At udpege en fast kontaktperson for den unge, jf. § 32, stk. 1, nr. 3. 3. At etablere en udslusningsordning i det hidtidige anbringelsessted. 4. At tildele andre former for støtte, der har til formål at bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse for den unge.
<p>§ 115: Ret til fast kontaktperson for unge anbragt uden samtykke og unge anbragt på eget værelse</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde en udpeget fast kontaktperson frem til det fyldte 23. år til en ung, der umiddelbart inden det fyldte 18. år er eller var anbragt uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, og den unge, der er fyldt 15 år, jf. § 47 eller § 14, stk. 2-4, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Der er således tale om en ret for den unge, hvis den unge selv ønsker det.</p> <p>Opretholdes den unges døgnophold efter § 114, stk. 1, nr. 1, tilbydes ikke en kontaktperson.</p> <p>Stk. 2: Kommunalbestyrelsen skal tilbyde en udpeget fast kontaktperson frem til det fyldte 19. år til en ung, der umiddelbart inden det fyldte 18. år er eller var anbragt, jf. § 46 eller § 14, stk. 2-4, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, på eget værelse, kollegium eller kollegielignende børne- og ungehjem.</p>
<p>§ 116: Tildeling eller genetablering af ungestøtte efter det 18. år</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at indsatser efter § 114 kan tildeles eller genetableres indtil den unges fyldte 23. år i følgende situationer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Den unge fortryder tidligere at have afvist indsatser, og behovet er fortsat til stede. 2. Den unges situation ændrer sig, så der opstår et behov for støtte. 3. Indsatsen er ophørt, jf. § 117, og behovet for støtte opstår igen.
<p>§ 117: Ophør af ungestøtte</p> 	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at indsatser efter §§ 114, 115 eller 116 skal ophøre, når de ikke længere opfylder deres formål, eller når den unge fylder 23 år.</p>

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført?
<p>§ 118: Ret til at vende tilbage til anbringelsesstedet</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen, i det omfang det er muligt, skal sørge for, at unge, som har været anbragt uden for hjemmet efter reglerne i kapitel 5 eller efter § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, umiddelbart inden det fyldte 18. år får mulighed for at vende tilbage til det tidligere anbringelsessted kortvarigt, uanset om der iværksættes indsatser efter § 114, stk. 1, eller § 120.</p>
<p>§ 119: Opretholdelse af døgnophold for unge med funktionsnedsættelse – formål</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde indsatser efter § 120 til en ung i alderen 18 til 22 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og hvis den unge har samtykket hertil.</p> <p>Stk. 2: Støtten skal bidrage til en god overgang til voksenlivet, herunder have fokus på omsorg og forberedelse til den unges næste bolig.</p>
<p>§ 120: Opretholdelse af døgnophold for unge med funktionsnedsættelse – målgruppe og afgørelse</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om opretholdelse af døgnophold for unge med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der umiddelbart inden det 18. år er anbragt uden for hjemmet.</p>
<p>§ 121: Ophør af opretholdt døgnophold</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at et opretholdt døgntilbud skal ophøre, når det ikke længere opfylder sit formål, dog senest når den unge fylder 23 år. Hvis anbringelsen ikke længere imødekommer den unges behov for støtte, eller den unge fylder 23 år, vil kommunalbestyrelsen skulle finde et andet tilbud til den unge.</p>
<p>§ 122: Forberedelse af overgang til voksenlivet for unge med betydelig og varigt nedsat funktionsevne</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal påbegynde forberedelsen til overgangen til voksenlivet, når unge med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse, som modtager støtte efter denne lov, fylder 16 år.</p>
<p>§ 123: Krav til forberedelsen, jf. § 122</p>	<p>Videreførelse af bestemmelsen om, at forberedelsen efter § 122 skal være tværgående og helhedsorienteret og skal foregå i dialog med den unge og dennes forældre. Forberedelsen skal ikke være mere omfattende, end formålet i det enkelte tilfælde tilsiger.</p>

Loven i praksis

Vurdering af om en ung er i personkredsen for ungestøtte

I skal, inden den unge fylder 18 år, tage stilling til, hvorvidt den unge er omfattet af personkredsen for ungestøtte. Vurderingen tager udgangspunkt i fire elementer:

- Indsatsen forud for ungestøtte, jf. §§ 114. Ungestøtte tilbydes unge, som har eller har haft en fast kontaktperson, eller som er eller har været anbragt umiddelbart op til det fyldte 18. år.
- Den unges alder, jf. § 113, stk. 1. Ungestøtte tilbydes unge i alderen 18–22 år.
- Den unges behov for støtte i overgangen til voksenlivet, jf. § 113, stk. 1. Ungestøtte tilbydes, når det må anses for at være af væsentlig betydning for den unges behov for støtte, herunder pga. negativ social kontrol eller en æresrelateret konflikt.
- Den unges udviklingspotentiale. Der skal være udsigt til en positiv udvikling, men der kan ikke stilles krav om, at den unge skal være helt selvhjulpent, når den unge fylder 23 år. Her kan den unge fortsat have behov for støtte.

Til brug for vurderingen kan det være relevant at udarbejde eller opdatere en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse. Det kan også være relevant at tilbyde den unge en ungeplan eller en helhedsorienteret plan eller justere en allerede udarbejdet barnets plan.

I kan indhente vigtig viden om den unges situation, støttebehov og udviklingsmuligheder ved at inddrage den unge, familie og netværk og ved at indhente oplysninger fra fx anbringelsessted, kontaktperson, skole, uddannelsesinstitution eller praktikplads.

En afgørelse om ungestøtte sker som oftest op til, den unge fylder 18 år, men ungestøtte kan også etableres eller reetableres efter det 18. år, jf. § 116. Det gælder, hvis:

- Den unge fortryder at have afvist en indsats, og behovet fortsat er til stede
- Den unges situation ændrer sig, så der opstår et behov for støtte
- Indsatsen er ophørt, jf. § 117, og behovet for støtte opstår igen.

I skal senest 6 måneder forud for ophør af en anbringelse ved det fyldte 18. år træffe afgørelse om ungestøtteindsatser til den unge efter §§ 114–116 og 120, jf. § 111.

Ungeplanen

Der er med barnets lov ikke længere krav om, at der skal udarbejdes en plan for ungestøtten, medmindre der er tale om anbringelse eller andre specifikke situationer, som fremgår af § 108, stk. 2–4. Det er derfor centralt, at I kontinuerligt og sammen med den unge overvejer, hvorvidt det er relevant at udarbejde en ungeplan, jf. § 108. Planen kan fungere som en tværgående plan for den unge, hvor mål for den unges trivsel, udvikling, bolig, uddannelse og job samles ét sted. Ungeplanen vil dermed bidrage til at sikre overblik og fokus på den unges perspektiv og ønsker for fremtiden. Derved skabes kontinuitet og stabilitet for den unge i overgangen til en mere selvstændig tilværelse. Læs mere om planer i håndbogens kapitel 5.

Forberedelse af overgang til voksenlivet for unge med funktionsnedsættelser

Barnets lov viderefører i hovedtræk de bestemmelser, der gælder forberedelse af overgangen til voksenlivet for unge med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse.

I skal påbegynde en tværgående og helhedsorienteret forberedelse af overgangen, når den unge fylder 16 år. Det skal ske i dialog med den unge og dennes forældre, jf. §§ 122 og 123.

Det samme gælder for unge, hvis forældremyndighedsindehavere modtager hjælp efter denne lov alene med afsæt i den unges funktionsnedsættelse, jf. § 122, stk. 2, som fx dækning af nødvendige merudgifter, jf. § 86 og tabt arbejdsfortjeneste efter § 87.

I forberedelsen skal der indgå overvejelser om: 1) den unges behov for indsatser og støtte som følge af funktionsnedsættelsen eller lidelsen, 2) uddannelse, 3) beskæftigelse og forsørgelsesgrundlag, 4) boligforhold, 5) sociale forhold og 6) øvrige relevante forhold. Unge med funktionsnedsættelser er ikke en homogen gruppe, og der vil derfor være forskel på, hvilke forhold, jf. § 123, der skal tages stilling til i forbindelse med forberedelsen af overgangen (Larsen, 2022).

Formålet med bestemmelserne er bl.a. at sikre, at I forbereder og tager de nødvendige processkridt og herunder forebygger, at den unge er uden støtte i en periode. Forpligtelsen til at igangsætte forberedelsen af overgangen til voksenlivet, når den unge fylder 16 år, kan I imødekomme ved at udfærdige en ungeplan, jf. § 108, og kan helt eller delvist imødekommes via initiativer i regi af den sammenhængende kommunale ungeindsats (KUI) (Ankestyrelsen, 2022).

Det er vigtigt, at overgangen koordineres og forberedes i god tid, inden den unge fylder 18 år. For unge med funktionsnedsættelser og deres forældre er overgangen til voksenlivet ofte forbundet med ændringer i de kommunale støttemuligheder, og det kan give bekymringer og usikkerheder om fremtiden (Ankestyrelsen, 2022). Forberedelsen af overgangen skal være afsluttet, så I kan træffe afgørelse om den fremtidige indsats og støtte, og så evt. støtte kan iværksættes umiddelbart efter, at den unge er fyldt 18 år, jf. § 123, stk. 3.

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Overgangen til voksenlivet kan være en svær periode for alle unge, men for unge i udsatte positioner kan det være en ekstra sårbar periode. De unge har ofte flere forskellige samarbejdsflader i det kommunale system, fx i form af en ungestøtteindsats, og samtidig skal de finde vej i uddannelses- og beskæftigelsessystemet. Det kan være svært for de unge at navigere i systemerne, som de ikke altid kan se meningen med. De efterspørger forudsigelighed, individuelt tilrettede indsatser med fleksible proceskrav og kontinuitet i relationen til de fagpersoner, som de samarbejder med (KL, 2019).

Unge har ret til at blive inddraget i deres egen sag, og de har brug for at føle sig værdsatte og hørt i samarbejdet med deres rådgiver. Inddragelse af den unge er med til at styrke den unges motivation for uddannelse og har også en positiv virkning på andre dele af den unges liv (Kloppenborg & Lausten, 2020).

I skal derfor have fokus på at skabe en ramme, hvor den unge kan give udtryk for sine synspunkter og opleve, at synspunkterne har værdi for tilrettelæggel-

sen af det videre forløb (Lundy, 2007). Læs mere om retten til inddragelse i håndbogens kapitel 2.

Eksempel

Refleksionsspørgsmål om inddragelse af den unge

- Har du spurgt om, hvordan den unge gerne vil inddrages?
- Har du spurgt om, hvorvidt og hvordan den unge ønsker sine forældre inddraget?
- Har du spurgt om, hvor den unge foretrækker at mødes?
- Har I talt om, hvad der giver den unge energi i hverdagen?
- Har I talt om, hvilke andre indsatser den unge modtager?

Fællesskab, netværk og fritidsjob

Ensomhed og oplevelsen af at stå uden for fællesskabet kan have alvorlige konsekvenser for den unges trivsel, uddannelse og beskæftigelse (Ottosen, et al., 2022). Ensomhed øger risikoen for, at den unge udvikler adfærds- og sundhedsrelaterede problemer senere i livet. Det er derfor vigtigt, at støtten til den unge har fokus på at forebygge ensomhed (Ottosen, et al., 2022).

Udsatte unge har ikke nødvendigvis de samme positive fællesskaber og netværk som andre unge, der kan støtte dem i overgangen til voksenlivet. Men de ønsker ligesom andre unge at indgå i et fællesskab, og de vil helst ikke skille sig ud. Samtidig beskriver de unge, at det er vanskeligt for dem at opbygge relationer i positive fællesskaber uden kommunens hjælp

(KL, 2019). Det er derfor vigtigt at understøtte den unge i at udvikle vedvarende og bæredygtige relationer, som kan hjælpe den unge til et hverdagsliv med gode relationer og netværk som en bærende del af selvstændiggørelsen. Dette vil bidrage til, at den unge har et fast fundament at læne sig op af, når støtten ophører.

Information

Fritidsjob

Undersøgelser viser, at alle unge kan have gavn af et fritidsjob. De unge oplever, at et fritidsjob giver dem kompetence, erfaringer og selvtillid, og unge, som har et fritidsjob, når de er under 18 år, har 2,5-3 gange større sandsynlighed for at være i job, når de er 25-29 år. De er også mere motiverede for at gå i gang med en uddannelse og har en større tro på, at de kan klare sig godt i uddannelsessystemet.

(Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, 2020)

Motivation for læring og uddannelse

Mange unge i udsatte positioner mangler motivation for at starte på eller gennemføre en uddannelse. Den manglende motivation hænger bl.a. sammen med manglende faglige og personlige kompetencer, og de unge kan også have dårlige erfaringer fra deres skoletid, have oplevet flere skoleskift eller konflikter i forbindelse med skole og arbejdsmarked. Det er gavnligt for den unge, at I sammen drøfter, hvad der motiverer den unge, og hvordan der skabes de bedste betingelser for læring (Katznelson & Görlich, 2017).

Som inspiration til disse drøftelser kan I tage afsæt i *Motivationspaletten* (se boks). Modellen gør det muligt at arbejde konkret med at skabe forudsætningerne for, at den unge motiveres for uddannelse. Modellen bygger på en forståelse af, at motivation udvikles i mødet mellem de unge og de sammenhænge, de indgår i. Motivation er ikke noget, der knytter sig alene til den enkelte. At være motiveret er ikke noget, som nogle er, og andre ikke er. Motivation hos unge kan derfor skabes og forandres gennem reflekteret praksis i samarbejde med de unge (Katznelson & Görlich, 2017).

Tip til praksis

Motivationspaletten

Motivationspaletten indeholder fem forskellige motivationsorienteringer:

- Nødvendighedsmotivationen
- Relationsmotivationen
- Mestringsmotivationen
- Retningsmotivationen
- Praksismotivationen

Læs mere om de fem motivationsorienteringer, og hvordan I kan bruge dem i pjecen: *Hvordan skaber man motivation for uddannelse blandt udsatte unge* (Katznelson & Görlich, 2017).

Unge i udsatte positioner er ikke en homogen gruppe, og de unges behov er derfor meget forskellige. Det betyder bl.a., at en indsats, der virker for én ung, ikke nødvendigvis er en hjælp for en anden ung. Når de unge selv bliver spurgt om, hvad der hjælper dem, er der dog alligevel nogle tendenser, der går på tværs:

- Det er vigtigt for de unge, at de forstår formålet med indsatsen, og at der er sammenhæng på tværs af indsatser.
- De unge kan have brug for hjælp til at tackle fx psykiske udfordringer, så deres udfordringer ikke vokser sig større og spænder ben for deres hverdagsliv.
- De unge kan have brug for faste strukturer.
- Mange af de unge motiveres af at bruge hænderne og kroppen.
- Det er afgørende, at forventningerne til de unge matcher de unges niveau. For høje forventninger kan opleves som et pres, mens for få forventninger er demotiverende.
- Det er vigtigt for de unge, at støtten er tilgængelig, fleksibel og stabil.

(KL, 2019)

SU, FGU-skoleydelse og egenbetaling

Unge, der modtager ungestøtte under ophold på et anbringelsessted, har ret til at modtage SU, hvis de er indskrevet på en SU-berettiget uddannelse. Unge, der er anbragt uden for hjemmet, og som er indskrevet på Forberedende Ungdomsuddannelse (FGU), har ret til FGU-skoleydelse.

Hvis den unge har en indtægt, herunder fra SU eller FGU-skoleydelse, skal den unge bidrage til at betale for døgnopholdet. Der træffes afgørelse om betalingen efter § 188.

Forældrene kan også opleve, at deres egen livssituation ændrer sig, hvis de fx har modtaget tabt arbejdsfortjeneste i et større omfang efter § 87, og denne ophører, når den unge fylder 18 år. Her skal der arbejdes helhedsorienteret med familien, så forældrene kan komme tilbage til arbejdsmarkedet eller overgå til anden form for forsørgelse (Ankestyrelsen, 2022).

I bør også sammen med forældrene afklare, hvilken rolle de skal have i den unges fremtidige dialog med kommunen og andre myndigheder, herunder rådgive om reglerne om værgemål, fuldmagt og mulighed for en bisidder. Læs mere om børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier i håndbogens kapitel 11.

Referencer

- Ankestyrelsen. (2022). *Støtte til unge med handicap i overgangen fra barn til voksen*. Ankestyrelsen.
- Katznelson, N., & Görlich, A. (2017). *Hvordan skaber man motivation for uddannelse blandt udsatte unge*. Center for Ungdomsforskning.
- KL. (2019). *Fælles mål og løsninger – hvad siger de unge selv?* Kommunernes Landsforening.
- Kloppenborg, H. S., & Lausten, M. (2020). *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Larsen, V. (2022). Børn og unge med funktionsnedsættelser. I L. R. Højbjerg, *Socialt arbejde med børn, unge og familier*. Hans Reitzels Forlag.

Inddragelse af unge med funktionsnedsættelser og samarbejdet med deres forældre

Inddragelse og dialog med den unge og forældre er en central del af forberedelsen af overgangen til voksenlivet for unge med funktionsnedsættelser.

I kan opleve, at forældrene er usikre og bekymrede for den unges fremtid og for mulighederne for støtte. De kan også have svært ved at give slip og have tiltro til den unges selvstændighed. Det kan betyde, at de ønsker, at deres barn får den nødvendige støtte og information, før de kan videregive ansvaret ved overgangen til det 18. år (Metodecentret, 2020). Det er derfor også vigtigt, at forældrene løbende informeres og vejledes om mulighederne for støtte, efter den unge er fyldt 18 år (Larsen, 2022).

Lundy, L. (December 2007). 'Voice' Is Not Enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal*, Vol. 33(6), s. 927-942.

Metodecentret. (2020). *Fra ung til voksen med handicap - En litteraturgennemgang*. Metodecentret - Center for Innovation og Metodeudvikling.

Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., R. S., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2022*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter For Velfærd.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. (2020). *Unge og fritidsjob. Indsats i kommunale ungeenheder*. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering.

Kapitel 13. Særlig hjælp og støtte til børn og unge, der har været udsat for overgreb

Dette kapitel omhandler den særlige hjælp og støtte, der skal gives til børn og unge, der har været udsat for overgreb. Ved overgreb forstås fysisk eller psykisk vold eller seksuelle overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for af forældremyndighedsindehaveren eller andre.

Sagsbehandlingen af sager med overgreb hviler grundlæggende på de samme bestemmelser i barnets lov som alle andre sager. Derudover gælder også bestemmelserne om kommunens brug af de regionale børnehuse, når der er mistanke eller viden om, at et barn eller en ung udsættes for overgreb.

Bestemmelserne om børnehuse videreføres med enkelte sproglige ændringer og præciseringer. Det vil sige, at der fortsat er pligt til at anvende børnehuset som et led i den børnefaglige undersøgelse, når det drejer sig om børn eller unge udsat for overgreb eller ved mistanke herom. Det gælder også fortsat, at sundhedspersoner har pligt til at udveksle oplysninger til brug for en sag i børnehuset.

Med barnets lov er intentionerne med Overgrebspakken styrket gennem et specifikt fokus på børn og unge udsat for overgreb. Bl.a. fastsætter en ny bestemmelse i barnets lov, at der altid skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse ved mistanke om overgreb.

Se inspiration til sagsforløb ved underretning om overgreb i *Vejviser til sagsforløb - Nye veje med barnets lov* (Social- og Boligstyrelsen, 2023).

Formålet med de danske børnehuse

De danske børnehuse skal i børnevenlige rammer sikre en højt kvalificeret, tværfaglig koordineret og skånsom indsats over for barnet, den unge samt de nærmeste omsorgspersoner, og ligeledes sikre en ensartet og høj kvalitet i indsatsen på tværs af landet.

Intentionen med børnehusene er at sikre en specialiseret indsats over for børn og unge, der har været udsat for overgreb, eller når der er mistanke herom. Bestemmelserne bygger videre på de lovændringer, som fulgte med Overgrebspakken i 2013, der overordnet havde til formål at sikre:

- Hurtig vurdering af og styrket opfølgning på underretninger
- Styrket tværfagligt samarbejde om indsatsen
- Øget børneinddragelse via nye og tydeliggjorte krav om samtaler med barnet eller den unge.

(Ankestyrelsen, 2015).

Børnehusenes målgruppe er børn og unge i alderen 0-17 år, som har været udsat for seksuelle eller voldelige overgreb, eller hvor der er mistanke herom. Barnets forældre eller nærmeste omsorgspersoner, som ikke er under mistanke for at have begået overgreb mod barnet, er også en del af målgruppen, hvis barnet er blevet udsat for overgreb fra en udenforstående, og børnehusets medarbejdere vurderer, at de har behov for akut kortvarig støtte. Støtten gives, for at omsorgspersoner bliver i stand til at håndtere barnets situation og drage omsorg for barnet.

(Socialstyrelsen, 2019)

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

I følgende oversigt fremgår de bestemmelser i barnets lov, som vedrører børn, der udsættes for overgreb, eller hvor der er mistanke herom.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført
§ 124: Oprettelse af børnehus i hver region 	Videreførelse af reglerne om, at kommunalbestyrelserne i hver region skal oprette et børnehus til undersøgelse af et barns eller en ungs forhold, når barnet eller den unge har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom.
§ 125: Benyttelse af børnehus til brug for den børnefaglige undersøgelse efter § 20 	Videreførelse af reglerne om, at kommunalbestyrelsen er forpligtet til at anvende det børnehus, kommunen er tilknyttet, jf. § 124, til undersøgelse efter § 20, når kommunen bliver bekendt med, at et barn eller en ung har eller kan have været udsat for overgreb, og der samtidig er et tværsektorielt samarbejde.
§ 126: Udveksling af oplysninger under behandlingen af en sag i børnehuset 	Videreførelse af reglerne om udveksling af oplysninger blandt myndigheder, politi, sundhedspersoner m.v. Det tydeliggøres , at sundhedspersoner har pligt til at videregive oplysninger til brug for en sag i børnehuset.

Loven i praksis

Barnets lov viderefører bestemmelserne om anvendelsen af børnehuse, men fordi der er sket en række præciseringer, gennemgås bestemmelserne i dette afsnit. Afsnittet behandler også de øvrige bestemmelser i barnets lov, der omhandler børn og unge udsat for overgreb, for at give et samlet overblik over de dele af sagsbehandlingen, hvor der er særligt fokus på denne gruppe. Ud over de tre børnehusbestemmelser, gennemgår dette afsnit også:

- § 15, stk. 2: Kommunalt beredskab for vold og overgreb mod børn og unge
- § 20, stk. 1, nr. 2: Børnefaglig undersøgelse ved mistanke eller viden om overgreb
- § 21, stk. 2: Børnefaglig undersøgelse ved anbringelse af et barn og eventuelle søskende
- § 47, stk. 1, nr. 2: Anbringelse uden forældres samtykke, hvor overgreb udgør anbringelsesgrundlaget
- § 105, stk. 2: Begrænsning eller afbrydelse af kontakt under anbringelse
- § 133, stk. 1, nr. 4: Underretning ved mistanke eller viden om overgreb
- § 137, stk. 3: Samtale med barnet ved underretning om overgreb
- § 214, stk. 2: Mulighed for underretning om børn i Grønland og på Færøerne.

Regler om anvendelse af børnehuse

§ 124: Oprettelse af børnehuse

§ 124 viderefører reglerne om oprettelse af børnehuse. De nærmere regler om børnehusets oprettelse, indretning, drift, opgaver og finansiering er beskrevet i bekendtgørelsen om børnehuse. I børnehuse håndteres sager, hvor overgrebet har en sådan karakter, at der er behov for et samarbejde mellem kommune, politi, sundhedsvæsen og retsmedicinske

institutter. Det er sager, hvor der fx er mistanke om strafbare forhold, og hvor der derfor er behov for en tværsektoriel indsats.

Børnehuset udgør den fysiske ramme for samarbejdet mellem kommuner, sygehusvæsen og politi. Koordineringen af sagerne i børnehuset foregår ved, at kommune, børnehus, politi og sundhedsfagligt personale deltager i samråd og samtaler omkring barnet eller den unge. De involverede myndigheder samarbejder om hjælpen og har mulighed for at udveksle oplysninger fra udredningen, samtaler m.v.

Sideløbende med, at de involverede myndigheder foretager de nødvendige undersøgelser, kan barnet eller den unge modtage behandling og krisestøtte, hvis det vurderes nødvendigt. Dette ydes af børnehusets faste personale.

§ 125: Brug af børnehus til børnefaglig undersøgelse

§ 125 viderefører reglerne om brug af børnehuset til en børnefaglig undersøgelse efter § 20. Det er kommunalbestyrelsen, der konkret vurderer, hvorvidt børnehuset skal benyttes, men det er med loven præciseret, at børnehuset skal benyttes, hvis der i sagen er behov for et tværsektorielt samarbejde, dvs. at sagen involverer et samarbejde med enten politi eller sygehusvæsen. Det betyder konkret, at hvis der er indgået et samarbejde med fx politiet, fordi der foreligger en politianmeldelse, så skal kommunen anvende børnehuse. Hvis der derimod blot har været drøftelser med politiet eller sundhedsvæsen om sagen, kan børnehuset anvendes, da dette kan betragtes som et samarbejde. Indsatsen i børnehuset består af en undersøgelse af barnets eller den unges forhold med henblik på at afdække deres behov for støtte foranlediget af overgrebet. Undersøgelsen foretages som en del af den børnefaglige undersøgelse efter § 20 i barnets lov.

Præciseringer i barnets lov om benyttelse af børnehuse skal ses i lyset af, at der siden etableringen af børnehuse har vist sig forskelle i, hvor meget kommunerne benytter dem. Formålet med præciseringerne er at sikre børns og unges ret til en specialiseret udredning og indsats, hvis der er mistanke eller viden om, at de udsættes for overgreb, og sagen involverer et samarbejde med politi eller sygehusvæsen. Involvement kan fx bestå i, at der foretages en anmeldelse til politiet, eller at barnet eller den unge undersøges for overgreb på sygehuset.

I praksis betyder det, at når politiet eller sygehusvæsen – eller begge – involveres i en sag med mistanke eller viden om overgreb mod et barn eller en ung, skal I samtidig kontakte børnehuset og sende et opstartsskema med henblik på en udredning af barnets eller den unges behov for støtte som følge af overgreb. Det samme gælder, hvis politiet beslutter at foretage en videoafhøring af barnet eller den unge. I sådanne tilfælde har barnet eller den unge ret til en udredning i børnehuset, og I skal derfor sende et opstartsskema til børnehuset med henblik på en udredning.

Personalet i børnehuset rådgiver og vejleder jer om, hvordan I kan håndtere familiens situation. Det gælder fx i forhold til forældrene, hvis den ene eller begge er mistænkt for at have begået overgrebene. Det kan også handle om at yde støtte til forældre, der kan befinde sig i en choktilstand, hvis deres barn er blevet udsat for overgreb fra andre, og som skal støttes til at kunne håndtere deres barns situation, for at de selv er i stand til at kunne drage omsorg for barnet eller den unge.

Børnehusets vurderinger indgår i den børnefaglige undersøgelse. Når udredningen i børnehuset er afsluttet, skal I træffe de fornødne afgørelser om at iværksætte eventuelle indsatser, der kan imø-

dekomme barnets eller den unges behov for støtte. Afgørelserne kan træffes med rådgivning og vejledning fra børnehusets faste personale, men det er de kommunale myndigheder, der har den fulde beslutningskompetence. Sagen videreføres i den enkelte kommune som en sag om hjælp og støtte efter barnets lov.

I kan også kontakte børnehuset telefonisk og benytte børnehuset konsultativt i sager, hvor der er tvivl om, hvorvidt sagen er en børnehussag, eller hvis I ønsker at sparre om håndteringen af sager med overgreb.

§ 126: Udveksling af sundhedsmæssige oplysninger i børnehussager

§ 126 i barnets lov viderefører de særlige bestemmelser om udveksling af oplysninger mellem myndigheder, men med en præcisering af loven om udveksling af sundhedsfaglige oplysninger. Der kan fortsat under en sags behandling i et børnehus, uden samtykke fra forældre, barn eller ung, indbyrdes udveksles oplysninger mellem personalet i børnehuset, politi, anklagemyndighed, sundhedsmyndighed og den kommunale myndighed. I loven er det præciseret og gjort lovpligtigt for autoriserede sundhedspersoner, at de skal videregive relevante og nødvendige oplysninger i sager, der behandles i et børnehus. Bestemmelsen omfattes af sundhedslovens § 43, stk. 2, nr. 1. Formålet med denne tilføjelse er ved lov at tydeliggøre, at der er tale om en pligt for autoriseret sundhedspersonale til at udveksle oplysninger i forbindelse med en sag i børnehuset, hvis udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til barnets sundhed og udvikling.

Baggrunden for præciseringen er, at forvaltningslovens § 31 ikke gælder for sundhedspersoner, da de er underlagt sundhedslovens regler om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger. Af sundhedslovens regler

følger det bl.a., at sundhedspersoner kan videregive oplysninger om helbredsforhold og andre fortrolige oplysninger, når det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives, og at oplysningen må antages at have væsentlig betydning for den modtagende myndigheds sagsbehandling, jf. sundhedslovens § 43, stk. 2, nr. 1. Barnets lov § 126 udgør et sådant lovgrundlag.

Øvrige bestemmelser på området

§ 15, stk. 2: Kommunalt beredskab for vold og overgreb mod børn og unge

Med barnets lov videreføres bestemmelsen om, at kommunalbestyrelsen skal udforme et beredskab for vold og overgreb, jf. § 15, stk. 2. Beredskabet skal være skriftligt og omhandle forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn. Beredskabet skal fortsat vedtages af kommunalbestyrelsen, offentliggøres og løbende revideres, minimum hvert 4. år. Beredskabet bør beskrive, hvordan sager om overgreb mod børn og unge skal behandles i overensstemmelse med lovgivningen.

Beredskabet skal omfatte hele kommunens børne- og ungeområde, herunder daginstitutioner, skoler, sundhedspleje, tandpleje m.v. samt eksterne samarbejdspartnere, herunder fx politi, sundhedsvæsen, Familieretshuset samt det børnehus, som kommunen er tilknyttet. Beredskabet skal understøtte, at en konkret sag, hvor der er viden eller mistanke om, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb, behandles kvalificeret. Beredskabet skal understøtte fagpersoner i tidligt at opspore børn og unge udsat for overgreb og bør også beskrive kommunens retningslinjer og procedurer for samarbejdet med både politi, sygehusvæsen og børnehus.

§ 20, stk. 1, nr. 2: Børnefaglig undersøgelse ved mistanke eller viden om overgreb

Med barnets lov fastsættes, at der i sager med mistanke eller viden om overgreb skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20 stk. 1, nr. 2. Formålet med bestemmelsen er at beskytte barnet eller den unge og sikre, at sager af denne type altid bliver grundigt undersøgt. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med bestemmelsen i § 125 om brug af børnehuse i forbindelse med en børnefaglig undersøgelse, når et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom.

Bestemmelsen indebærer, at underretninger og sager med mistanke eller viden om overgreb hører til den kategori af sager, hvor der skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse. Bestemmelsen betyder ikke, at enhver underretning om overgreb mod et barn automatisk skal medføre, at der træffes afgørelse om at igangsætte en børnefaglig undersøgelse. Åbenlyst grundløse eller rent chikanøse underretninger hører til de undtagelser, som ikke automatisk vil give anledning til en børnefaglig undersøgelse. I disse tilfælde skal I behandle underretningen efter de regler, der gælder for behandling af underretninger, herunder de særlige regler for underretning om overgreb. Hvis I, efter at have screenet og evt. afdækket en umiddelbart grundløs underretning, vurderer, at der foreligger en mistanke eller viden om overgreb, skal I træffe afgørelse om at udarbejde en børnefaglig undersøgelse.

Som noget nyt er det i barnets lov tilføjet, at der skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse i sager, hvor et barn eller en ung har haft ophold på krisecenter med en forælder pga. vold i hjemmet, og den pågældende forælder vender hjem til et voldeligt miljø med barnet eller den unge, jf. § 20, stk. 1, nr. 3.

Når et barn eller en ung kommer på krisecenter med den ene forælder på grund af fysisk eller psykisk vold i hjemmet, kan Familieretshuset suspendere den anden forælders ret til samvær med barnet eller den unge, medmindre det er bedst for barnet eller den unge fortsat at have kontakt med den anden forælder. Det sker, fordi børn og unge, der har oplevet vold eller seksuelle overgreb, står i en ekstremt skrøbelig situation.

§ 21, stk. 2: Børnefaglig undersøgelse ved anbringelse af et barn og eventuelle søskende

Som noget nyt i barnets lov skal der udarbejdes en børnefaglig undersøgelse af eventuelle søskende, bl.a. hvis et barn anbringes uden for hjemmet pga. overgreb. Bestemmelsen omfatter hjemmeboende søskende under 15 år.

Når et barn anbringes, og når der er mistanke eller viden om overgreb, vil barnets søskende som udgangspunkt også være i en sårbar situation i hjemmet. Formålet med skærpsen er at sikre, at søskende til anbragte børn ikke bliver overset eller først får hjælp senere, når problemerne har vokset sig store.

§ 47: Anbringelse uden forældres samtykke, hvor overgreb udgør anbringelsesgrundlaget

Børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om anbringelse uden samtykke, når der er åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for, jf. § 47. Anbringelsesgrundlaget kan være overgreb, som barnet udsættes for fra en eller begge forældre.

Hvis forældrene imidlertid ikke er dømt for volden eller overgrebet eller ikke selv erkender at have begået overgrebet, er en formodning om vold eller overgreb mod barnet eller den unge som udgangspunkt ikke i

sig selv grundlag for en anbringelse, jf. § 47, stk. 1, nr. 2. I disse tilfælde er det vigtigt, at I undersøger barnets eller den unges samlede forhold med henblik på at afdække, om der er andet grundlag for en anbringelse uden samtykke.

Forhold, der kan begrunde en anbringelse, kan fx være, at barnet eller den unge har overværet vold eller været udsat for vold eller seksuelle overgreb, at der er begået vold eller overgreb mod søskende, eller at barnet eller den unge er blevet udsat for vold eller overgreb af andre, uden at forældrene har grebet ind. Hvis en forælders samlever eller andre udsætter barnet eller den unge for overgreb, vil dette være at betragte som utilstrækkelig omsorg fra forælders side, hvis denne ikke har søgt at beskytte barnet eller den unge.

Hvis forælderen frifindes for vold eller overgreb eller venter på dom, må sagen ikke henlægges. Her må barnets eller den unges tegn på tristhed eller mistrivsel være udgangspunktet for, hvilken indsats der skal iværksættes.

Hvis anbringelsen sker uden samtykke fra forældrene på grund af seksuelle overgreb, fysisk og psykisk vold fra forældres side, skal der, som noget nyt i barnets lov, udarbejdes en begrundelse for, at det ikke indstilles, at eventuelle søskende under 15 år anbringes. Begrundelsen skal indeholde en beskrivelse af, hvilken støtte der igangsættes for barnet, den unge eller søskende, som er en del af husstanden, og familien. Med søskende forstås hel-, halv- og stedsøskende under 18 år, som bor i husstanden.

§ 105: Begrænsning eller suspension af kontakt under anbringelse

Barnets lov viderefører bestemmelsen om, at børne- og ungeudvalget for en bestemt periode kan træffe

afgørelse om at afbryde samvær og kontakt under anbringelsen, eller afgørelse om, at samvær kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen, jf. § 105, stk. 2. Det gælder, hvis der er viden eller formodning om, at den person, barnet eller den unge skal have samvær med, har begået overgreb mod et barn eller en ung. Bestemmelsen gælder, med mindre særlige forhold taler imod det.

I har pligt til at forelægge sagen for børne- og ungeudvalget, da kommunen ikke selv har kompetence til at træffe denne type afgørelser.

§ 133, stk. 1, nr. 4: Underretning ved mistanke eller viden om overgreb

Barnets lov viderefører bestemmelsen om, at personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, har underretningspligt, hvis de under udøvelsen af tjeneste eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Af hensyn til barnet eller den unge må forældre ikke orienteres om underretningen, hvis mistanke eller viden om overgreb retter sig mod forældrene eller et nærtstående familiemedlem.

§ 137, stk. 3: Samtale med barnet ved underretning om overgreb

Barnets lov viderefører, at der ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal finde en samtale sted med barnet eller den unge. Hvis underretningen rejser mistanke eller viden om, at en forælder har begået overgrebet, skal samtalen finde sted uden forældremyndighedsindehaverens samtykke og tilstedeværelse.

Formålet er at sikre, at barnet eller den unge høres og inddrages, og at forældrenes tilstedeværelse ikke

vil udgøre en barriere for, at barnet eller den unge uforbeholdent kan tilkendegive sine synspunkter. Kommunen skal som led i den børnefaglige undersøgelse, og hvis sagen involverer en anden sektor end kommunen, inddrage det børnehus, som kommunen samarbejder med efter bestemmelserne i §§ 124 og 125.

§ 214, stk. 2: Mulighed for underretning om børn i Grønland og på Færøerne

Som noget nyt gives der i § 214, stk. 2, adgang til, at personer, der udøver offentlig tjeneste, offentligt hverv eller udfører opgaver på børne- og ungeområdet for det offentlige, kan underrette den kompetente myndighed i Grønland eller på Færøerne, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år, der har bopæl i Grønland eller på Færøerne, kan have behov for særlig støtte, fx grundet overgreb. Bestemmelsen gælder også, hvis der er grund til at antage, at et barn umiddelbart efter fødslen i Grønland eller på Færøerne kan få behov for særlig støtte på grund af de kommende forældres forhold.

Bestemmelsen har til formål at medvirke til, at alle børn og unge under 18 år i Rigsfællesskabet får den nødvendige hjælp og støtte, uanset hvilken del af Rigsfællesskabet de opholder sig i.

Opmærksomhedspunkter og inspiration

Sager om vold og seksuelle overgreb kan være vanskelige at opspore, og det kan være svært for fagpersoner at tale med børn og unge om overgreb og sikre deres inddragelse og perspektiv i håndteringen af sagen. Derfor gives der i dette afsnit inspiration til

de særlige opmærksomhedspunkter og dilemmaer, der er i opsporing af overgreb, herunder hvordan man kan tale med barnet eller den unge og sikre deres perspektiv på situationen.

Opsporing af overgreb

Mistanke eller viden om overgreb opstår ofte først, når barnet eller den unge selv fortæller om overgrebet, eller når der er tydelige fysiske mærker efter overgreb. En del af disse børn og unge har levet med overgreb i lang tid, inden de fortæller om det, eller det bliver opdaget på anden vis. Opgaven med tidlig opsporing af overgreb handler om så tidligt som muligt at blive opmærksom på, at et barn eller en ung bliver udsat for overgreb – dvs. at arbejde aktivt og systematisk for at få kendskab til overgreb og på den måde medvirke til, at ansvaret for opsporing ikke overlades til barnet eller den unge (Socialstyrelsen, 2022).

Når børn og unge udsættes for vold eller seksuelle overgreb, har det vidtrækkende og alvorlige konsekvenser, ikke kun i barndommen, men også langt ind i voksenlivet. Det er forskningsmæssigt dokumenteret, at seksuelle overgreb samt fysisk og psykisk vold i barndommen kan give langvarige skader i voksenlivet i form af psykosociale problemer, psykiatriske diagnoser og fysiske helbredsproblemer (Ottosen, Frederiksen, & Henze-Pedersen, 2020). Det er derfor afgørende at opspore overgreb og tilbyde barnet, den unge og familien professionel støtte til at håndtere situationen.

Opsporing kræver viden

Det er en forudsætning for at opspore overgreb, at I har en viden om omfang, risikofaktorer, tegn, reaktioner og skadevirkninger hos børn og unge, og at I er opmærksomme på muligheden for såkaldt polyviktimisering eller multiudsathed, dvs. at barnet eller den

unge har været udsat for flere former for overgreb. Børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, og børn og unge med funktionsnedsættelser har en øget risiko for at blive udsat for overgreb (Oldrup, Christoffersen, Kristiansen, & Østergaard, 2016). I skal også have viden om barrierer hos børn og unge for at fortælle om overgreb, barrierer hos fagpersoner i opsporingen af overgreb og en faglig opmærksomhed på, at børns og unges mistrivsel kan skyldes overgreb.

Det er vanskeligt at opspore, når et barn eller en ung udsættes for vold eller seksuelle overgreb. Både hos barnet eller den unge selv og hos fagpersoner kan der være barrierer for at tale om de mulige overgreb. Dilemmaerne i opsporingen handler bl.a. om, at det ikke er alle børn og unge, der udviser tydelige tegn og reaktioner på, at de udsættes for overgreb. Det er også vanskeligt for børn og unge at fortælle om overgreb. De har lyst til at glemme det, skammer sig, er bange for, om omgivelserne tror på det, og kan være i tvivl om, hvorvidt andre vil hjælpe dem. Der kan også være barrierer hos fagpersonerne for at turde stille sig til rådighed, stille spørgsmål, tale med barnet eller den unge og erkende, at der kan være foregået overgreb. Derudover kan barnet eller den unge have været udsat for et eller flere seksuelle overgreb tidligt i livet, hvor de endnu ikke er sprogligt og udviklingsmæssigt i stand til at forstå betydningen af det eller har ord og begreber for, hvad de har været udsat for.

Opsporing tager tid

Vær opmærksom på, at opsporing af overgreb sjældent sker som en enkelt begivenhed eller på baggrund af en enkelt samtale med barnet eller den unge. Opsporingen foregår i en proces over tid, hvor barnet eller den unge får mulighed for at fortælle, og hvor de i høj grad er afhængige af, at den voksne fagperson reagerer og skaber muligheder for, at de kan fortælle om overgrebene. Det vil derfor sjældent kunne lade

sig gøre at opspore og få et barn eller en ung til at fortælle om overgreb på baggrund af en enkelt børnesamtale – ofte skal der flere samtaler til.

Særligt om børn og unge med funktionsnedsættelser

Børn og unge med funktionsnedsættelser kan udgøre en særlig faglig udfordring, når det gælder opsporing af overgreb. Måske har barnet eller den unge vanskeligt ved at kommunikere med omverdenen eller er afhængig af andre som led i en plejesituation som fx bleskift eller andet. Som fagperson kan det være vanskeligt at tale med barnet eller den unge og at tolke adfærd, tegn og reaktioner på, at de udsættes for overgreb. Som rådgivere kan I være i tvivl om, hvorvidt en bekymrende adfærd skal tilskrives en funktionsnedsættelse eller et muligt overgreb. Det har stor betydning, at I kender barnets eller den unges funktionsnedsættelse og dermed mulighederne for at kommunikere med barnet eller den unge om det.

Inddragelse – at tale med børn om overgreb

Det er en væsentlig del af opsporingsprocessen at tale med barnet eller den unge om, hvorvidt vedkommende er udsat for overgreb. Når børn og unge får tilbudt gentagne muligheder for at fortælle, fremmer det sandsynligheden for, at de fortæller om eventuelle overgreb. Det handler om at stille åbne, nysgerrige spørgsmål om barnets eller den unges livsverden, optagethed, adfærd eller udsagn, lytte til deres svar og gribe deres forsøg på at fortælle. Det kan være en proces, der kræver stor tålmodighed, og invitationerne til samtale skal gentages mange gange.

Opsporing af mistrivsel og overgreb hos små børn i alderen 0-6 år kan være udfordret af børnenes begrænsede sprog og deres manglende viden om, hvornår en handling er et overgreb, herunder om de udsættes for noget, som ikke er normalt, og som

de ikke burde udsættes for. Små børns fortællinger om overgreb kan fremstå fantasifulde og usammenhængende. Det gør de, fordi børn altid vil forsøge at skabe mening, også i handlinger, som ikke giver mening. De bruger deres fantasi til at skabe en eller anden form for sammenhæng. I sager om små børn er det derfor ekstra vigtigt at supplere barnets udsagn med observationer af adfærd, leg, tegninger, særlig optagethed, relationer til andre børn og voksne m.m. samt at tale med forældrene om, hvordan de oplever barnets trivsel.

Større børn og unge (skolebørn) vil som udgangspunkt have en begyndende indsigt i, at de bliver udsat for noget, de ikke burde udsættes for. De vil derfor ofte være præget af ambivalens, i form af loyalitet mod den, der har begået overgrebet, skam og skyld m.m. Det er afgørende at have fokus på barnets eller den unges behov for tillid og tiltro til voksne. Der er brug for, at I som rådgivere engagerer jer, har tålmodighed og indsigt i, hvor dilemmafyldt det er for børn og unge at fortælle om overgreb, herunder indsigt i, at afdækning af overgreb er en proces, der kan tage tid. Når det gælder større børn og de unge, skal I også være opmærksomme på deres adfærd, kropssprog, relationer til kammerater og voksne.

Forskningen viser, at børn og unge ofte udsættes for mere end én form for overgreb. I opsporingen og samtalen med barnet eller den unge er det derfor vigtigt at være opmærksom på at få undersøgt og talt om, hvorvidt de har været udsat for flere former for overgreb.

At tale med børn og unge om seksuelle overgreb

Som rådgiver kan man frygte at skulle tale med et barn eller en ung, som fortæller noget, verbalt eller nonverbalt, som får rådgiveren til at mistænke sek-

suelle overgreb. Bekymringerne kan være mange, og særligt kan man bekymre sig om, hvorvidt man ved at spørge barnet eller den unge kommer til at genskabe et traume, så man dermed retraumatiserer barnet eller den unge. Frygten for retraumatisering bør dog overvindes, så det bliver muligt at få tilstrækkelig viden om barnets eller den unges situation og på den baggrund iværksætte støtte. Samtidig er det heller ikke hensigtsmæssigt at udspørge barnet eller den unge detaljeret, hvis der skal foretages en politimæssig efterforskning og /eller (video)afhøring. Der skal derfor findes en balance, som skal afstemmes individuelt efter barnet eller den unge og situationen.

Det er vigtigt at understrege, at det er politiets opgave at udspørge og stille detaljerede spørgsmål, mens det for jer handler om at stille spørgsmål af forståelsesmæssig og afklarende karakter.

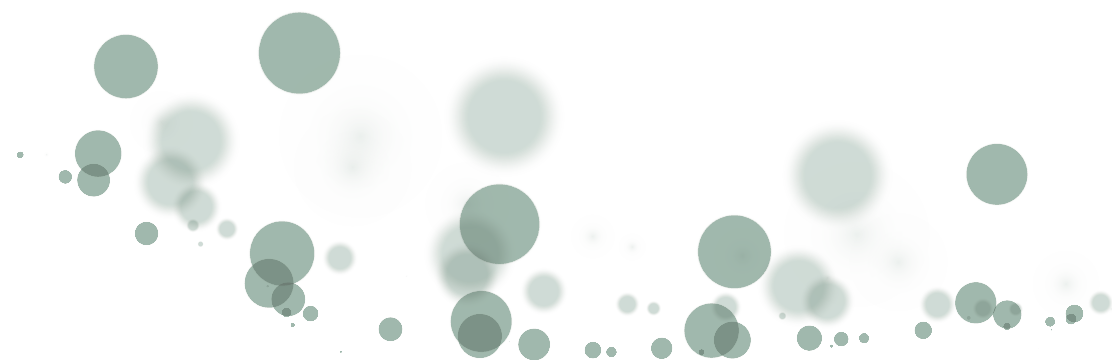
I en samtale med et barn eller en ung, som er usikker og føler sig presset, er det afgørende, at I har kendskab til og er i stand til at kontrollere de følelser, I får over for barnet eller den unge og deres reaktioner, når de fortæller deres historie. Det kan være vanskeligt i praksis, fordi fortællinger om seksuelle overgreb vækker en almenmenneskelig emotionel respons. Det

er dog vigtigt, at I mestrer at overskue jeres egne følelsesmæssige reaktioner, så barnet eller den unge oplever tryghed i relationen og tør fortælle sin historie (Glassow & Højberg, 2022).

Barnets eller den unges perspektiv og den socialfaglige vurdering

Det er en svær opgave for børn og unge at begribe og formidle, hvad de har været udsat for, når de udsættes for overgreb. Det er derfor afgørende, at I er i stand til at indtage barnets eller den unges perspektiv, dvs. at forstå, hvad barnet eller den unge forstår, og på deres præmisser. Når I indtager deres perspektiv, er opgaven at lytte og kun respondere med få åbne udsagn, der understøtter barnets eller den unges egen fortælling. I skal undlade at tolke, korrigere, komme med handleanvisninger eller løsningsforslag under samtalen.

Efter samtalen er det jeres opgave at foretage en socialfaglig vurdering på baggrund af faglig viden og den konkrete viden om barnet eller den unge, der er kommet frem under samtalen. Det vil sige, at I tolker barnets eller den unges verbale og nonverbale udsagn og foretager en samlet vurdering.

Tip til praksis

Læs mere om opsporing af overgreb

I håndbogen *Den professionelle tvivl – En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge* (Socialstyrelsen, 2022) kan I læse mere om opsporing af overgreb.

Håndbogen formidler den nyeste viden om de forskellige former for overgreb, fysisk vold, psykisk vold og seksuelle overgreb, herunder tegn og reaktioner, skadevirkninger, risikofaktorer og omfang. Håndbogen indeholder en beskrivelse og redskaber til, hvordan kommunerne kan kvalificere og arbejde systematisk med opsporing og håndtering af sager med mistanke eller viden om overgreb mod børn og unge.

Tip til praksis

Anbefalinger for god kvalitet i kommunernes indsats mod overgreb mod børn og unge

Social- og Boligstyrelsens videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn (SISO) har udarbejdet en række anbefalinger til kommunernes arbejde med overgreb mod børn og unge (Social- og Boligstyrelsen, 2023). Formålet er at udbrede viden om god faglig praksis på overgrebsområdet, herunder at give kommuner inspiration til, hvordan de kan styrke deres indsats på overgrebsområdet. Anbefalingerne indgår i SISOs rådgivningsforløb til kommuner om overgreb mod børn og unge.

Information

Fagligt arbejdsgrundlag for børnehusene

I rapporten *Den Danske Børnehusmodel – Faglige beskrivelser af indsatserne i de danske børnehuse* (Socialstyrelsen, 2019) kan I læse mere om det fælles faglige arbejdsgrundlag for de danske børnehuse og deres samarbejdspartnere.

Rapporten beskriver med baggrund i de lovgivningsmæssige rammer og de danske børnehuses praksis de faglige procedurer, arbejdsgange og praksis, der kendetegner de højt specialiserede tværfaglige og tværsektorielle indsatser, der gives, når der er viden eller mistanke om, at et barn eller en ung udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

Referencer

Ankestyrelsen. (2015). *Ankestyrelsens undersøgelse af Evaluering af Overgrebspakken*. Ankestyrelsen.

Glassow, T., & Højberg, L. R. (2022). Socialt arbejde med børn og unge udsat for seksuelle overgreb – en praksisnær grundforståelse. I L. R. Højberg, *Socialt arbejde med børn, unge og familier*. Hans Reitzels Forlag.

Oldrup, H., Christoffersen, M. N., Kristiansen, I. L., & Østergaard, S. V. (2016). *Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Ottosen, M. H., Frederiksen, S., & Henze-Pedersen, S. (2020). *Psykisk vold mod børn i hjemmet. Et vidensgrundlag*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter For Velfærd.

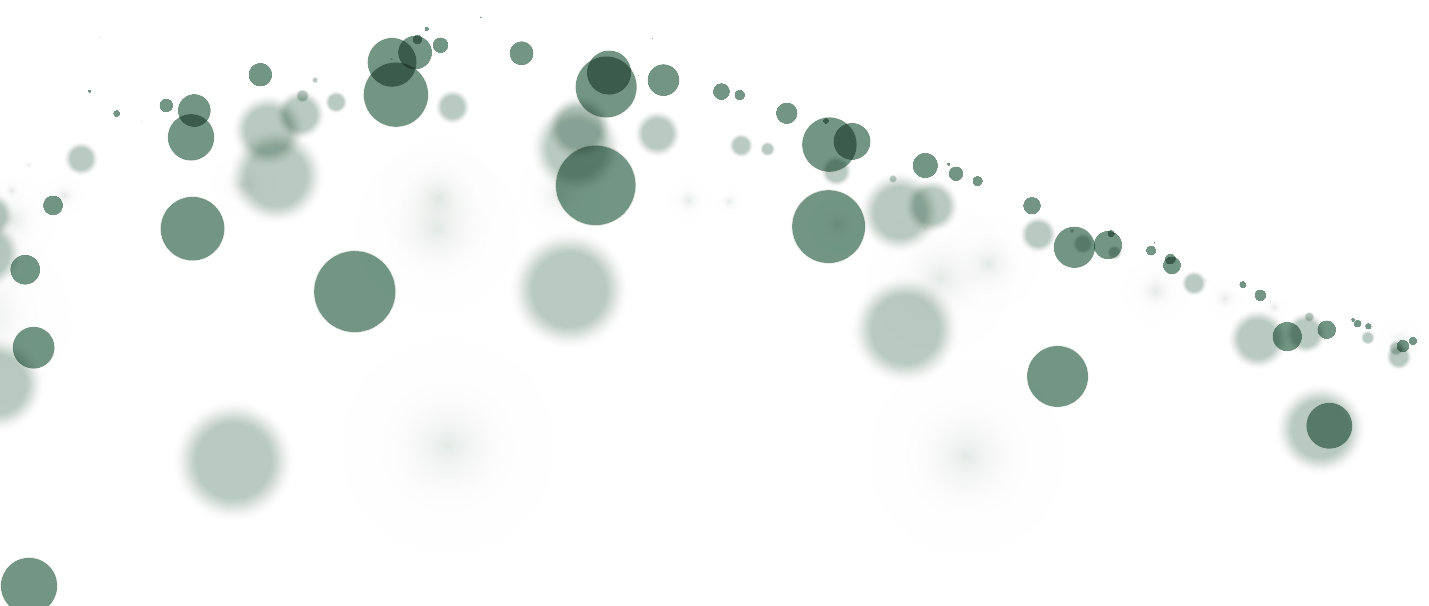
Ottosen, M. H.; Henze-Pedersen, S. (2021). *Fysisk vold og seksuelle overgreb mod børn. En vidensopsamling*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter For Velfærd.

Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Anbefalinger for god kvalitet i kommunernes indsats mod overgreb mod børn og unge*. Social- og Boligstyrelsen/SISO.

Socialstyrelsen. (2019). *Den Danske Børnehustemdel – Faglige beskrivelser af indsatserne i de danske børnehuse*. Socialstyrelsen/SISO.

Socialstyrelsen. (2022). *Den professionelle tvivl – En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge*. Socialstyrelsen.

Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Vejviser til sagsforløb – Nye veje med barnets lov*.

Kapitel 14. Dømte unge og unge i risiko for at begå kriminalitet

Dette kapitel omhandler unge, der har begået eller er i risiko for at begå kriminalitet. Kapitlet har en anden og mere dybdegående behandling af bestemmelserne på området, end lovbehandlingen i mange af de øvrige kapitler. Dette skyldes, bl.a. at sagsbehandlingen for dømte unge og unge i risiko for at begå kriminalitet er reguleret i flere forskellige, men forbundne lovgivninger, som håndbogen her behandler samlet.

Med barnets lov videreføres bestemmelserne i serviceloven med få sproglige tilpasninger, og bestemmelserne er nu samlet i et selvstændigt kapitel i loven.

Kapitlet omhandler, hvilke unge der er omfattet af bestemmelserne på kriminalitetsområdet, og hvordan forskellige typer af forløb for mistænkte eller dømte unge kan se ud. Det gælder også de lovgivningsmæssige rammer og indhold i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, og samspillet mellem denne og barnets lov.

Sager om unge, der har begået alvorlig kriminalitet, eller som er i risiko for det, er ofte meget komplekse. Derfor sætter dette kapitel fokus på en række forhold, i som rådgivere skal være opmærksomme på, når sagen drejer sig om unge, der har begået eller er i risiko for at begå kriminalitet.

Målgruppe for bestemmelserne

Kun børn og unge, som er mistænkt eller dømt for alvorlig kriminalitet, er omfattet af §§ 127-131 og af Ungdomskriminalitetsnævnets beføjelser efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Alvorlig kriminalitet vil sige personfarlig kriminalitet som vold, røverier og trusler, men også andre former for grov kriminalitet, såsom mere omfattende berigelseskriminalitet, groft hærværk, brandstiftelse og salg af euforiserende stoffer.

Børn og unge, som mistænkes eller dømmes for mindre alvorlig kriminalitet såsom butikstyverier, andre former for økonomisk kriminalitet eller hærværk, er ikke målgruppe for bestemmelserne.

Information

Om Ungdomskriminalitetsnævnet

Ungdomskriminalitetsnævnet og ungekriminalforsorgen blev oprettet ved indgangen til 2019 i forbindelse med vedtagelse af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Loven og nævnet finder anvendelse, når børn og unge overtræder straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller knivloven.

Overblik over nye og videreførte bestemmelser

Nedenfor fremgår de bestemmelser, som regulerer reglerne for dømte unge og unge i risiko for at begå kriminalitet.

Bestemmelse i barnets lov	Hvad er nyt, og hvad er videreført
§ 127: Koordinator til unge i ungdomssanktionen.	Videreførelse af bestemmelsen om at tilknytte en koordinator til unge, der er idømt en sanktion efter straffelovens § 74 a.
§ 128: Barnets plan eller ungeplan for unge, der er idømt en sanktion	Videreførelse af bestemmelsen om pligten til at udarbejde en barnets plan eller en ungeplan for unge, der er idømt en sanktion efter straffelovens § 74 a. Planen skal have særligt fokus på uddannelse eller beskæftigelse.
§ 129: Fokus for opfølgning på planer	Videreførelse af bestemmelsen om, at for unge, der er idømt en sanktion efter straffelovens § 74 a, skal vurdering og revision af barnets plan eller ungeplanen, jf. § 95, stk. 4 eller 5, og § 96, stk. 2, særligt vedrøre, hvordan det sikres, at den unge kommer i uddannelse eller beskæftigelse.
§ 130: Afholdelse af netværkssamråd	Videreførelse af forpligtelsen til at afholde netværkssamråd, når et barn eller ung mistænkes for alvorlig kriminalitet. Netværkssamrådet skal afholdes inden for 7 dage fra modtagelse af politiets dokumentation for mistanke om kriminalitet. Bestemmelsen gælder ikke børn og unge henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet, jf. stk. 3.
§ 131: Tilbud om udslusning	Videreførelse af forpligtelsen til at tilbyde udslusning til unge under 18 år, der har afsonet frihedsstraf, været varetægtsfængslet eller anbragt i varetægtsurrogat.

Loven i praksis

Barnets lov

§§ 127-129: Tiltag for unge idømt en ungdomssanktion

En ungdomssanktion starter altid med, at den unge, på baggrund af mistanke om alvorlig kriminalitet, bliver sigtet, evt. anholdt og evt. varetægtsfængslet.

Når sagen starter, vil den have to spor: For det første et strafferetligt spor, som vedrører sagens efterforskning og forberedelse af retssag, og hvor politi, anklager, forsvarer og retten er væsentlige aktører. Og for det andet et socialretligt spor, hvor de sociale myndigheder i den unges handlekommune skal vurdere, om den unge har behov for særlig støtte, eller om allerede iværksatte foranstaltninger for den unge skal justeres. I sager, som kan munde ud i en ungdomssanktion, vil de sociale myndigheder som udgangspunkt blive involveret meget hurtigt efter pågribelsen af den unge, da kommunen bl.a. skal have mulighed for at sende en repræsentant til afhøringer og retsmøder, som kan støtte den unge.

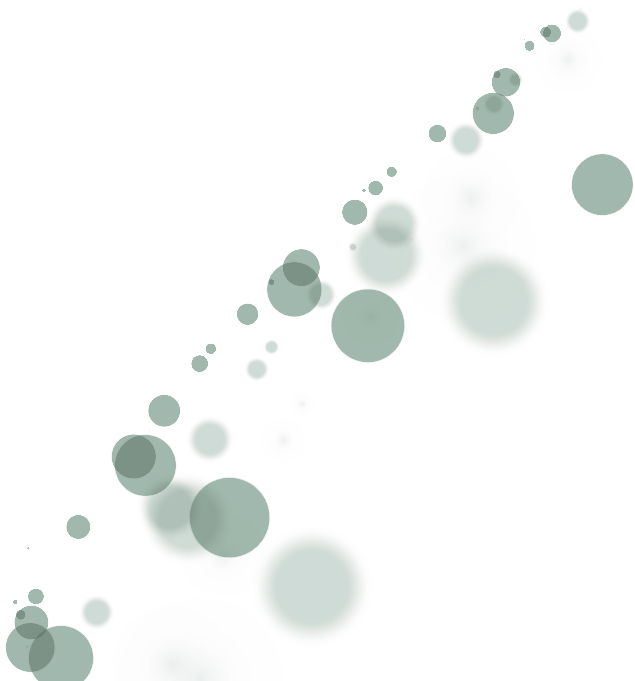
§§ 127-129 i barnets lov viderefører servicelovens bestemmelser om kommunens særlige forpligtelser over for unge, der er idømt en ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a.

En ungdomssanktion er et alternativ til en ubetinget fængselsdom, og målgruppen er unge, der på gerningstidspunktet ikke er fyldt 18 år, og som har begået personfarlig kriminalitet. Ungdomssanktionen er en dom til en struktureret kontrolleret socialpædagogisk behandling af to års varighed, der typisk består af tre faser: 1. fase i sikret regi, 2. fase i åbent regi og 3. fase i ambulante regi.

§ 127 fastsætter, at kommunen skal tilknytte en koordinator til unge, der er idømt en ungdomssanktion. Koordinatoren skal bl.a. sikre sammenhæng i forløbet ved at afholde møder med den unge, forældrene og andre relevante parter med henblik på at fastholde de målsætninger, der er fastlagt i barnets plan, ungeplanen eller den helhedsorienterede plan, jf. stk. 2.

§ 128 fastsætter, at kommunen skal udarbejde en barnets plan eller en ungeplan for unge i ungdomssanktionen, som foruden de faste krav til planen også skal indeholde en konkret plan for, hvordan den unge – snarest muligt og senest ved afslutningen af sanktionen – kan påbegynde en uddannelse eller komme i beskæftigelse.

§ 129 fastsætter, at vurdering og revision af barnets plan eller ungeplanen særligt skal fokusere på, at den unge kommer i gang med uddannelse eller beskæftigelse, og at det senest ved den første vurdering skal konkretiseres, hvordan de overordnede mål nås i løbet af sanktionen.

Håndbog om ungdomssanktionen

Til sager, hvor der er overvejelser om en ungdomssanktion, eller hvor en ung allerede er idømt en ungdomssanktion, kan der hentes inspiration i *Håndbog om Ungdomssanktionen* (Socialstyrelsen, 2022). Håndbogen beskriver aktører, lovgivning, roller, opgaver, problemstillinger og opmærksomhedspunkter i et ungdomssanktionsforløb og gengiver i kort form centrale konklusioner fra undersøgelser og evalueringer om ungdomssanktionen. Håndbogen har også konkrete redskaber og anbefalinger, der kan bruges i et ungdomssanktionsforløb.

§ 130: Netværkssamråd ved mistanke om alvorlig kriminalitet

§ 130 viderefører reglerne om netværkssamråd for unge, der er mistænkt for alvorlig kriminalitet. Efter bestemmelsen er kommunen forpligtet til at indkalde den unge, forældremyndighedsindehaverne og eventuelt andre relevante personer fra netværket og relevante fagpersoner til et netværkssamråd senest 7 dage efter, at kommunen modtager dokumentation fra politiet om, at en ung under 18 år er mistænkt for at have begået alvorlig kriminalitet.

Netværkssamrådet tager udgangspunkt i den unges behov, fremtidsønsker, ressourcer og udviklingsmuligheder, og i hvordan forældrene og det øvrige netværk kan understøtte den unges trivsel og udvikling i hverdagen. Hensigten med netværkssamråd er at reagere hurtigt på den unges uhensigtsmæssige adfærd og hjælpe den unge ud af kriminalitet.

Hvis sagen er henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet, bortfalder kravet om netværkssamråd.

§ 131: Udslusningstilbud efter varetægtsfængsling eller afsoning

§ 131 viderefører reglerne om et udslusningstilbud til unge, der løslades efter varetægtsfængsling eller afsoning. Efter bestemmelserne skal kommunen tilbyde udslusning til unge, der har afsonet frihedsstraf, været varetægtsfængslet eller anbragt i varetægts-surrogat. Bestemmelsen omfatter både unge, der har været indsat i kriminalforsorgens institutioner eller anbragt eller indlagt på institution eller sygehus. Unge, der opholder sig på særligt sikrede afdelinger, vil også skulle tilbydes udslusning. Tilbuddet om udslusning kan være i form af en kontaktperson, en mentor, et gruppeforløb eller andet, der kan lette den unges overgang til et selvstændigt voksenliv.

I skal så vidt muligt etablere udslusningstilbuddet inden løsladelsen, og det skal som minimum svare til en kontaktpersonordning og have en varighed på mindst 6 måneder.

Det er ikke en forudsætning for tilbuddet om udslusning, at I har udarbejdet en afdækning eller undersøgelse efter §§ 19 eller 20 eller en ungeplan, jf. 108. Bestemmelserne om udslusningstilbud gælder alle unge, som løslades, uanset om de har behov for støttende indsatser eller anbringelse efter bestemmelserne i barnets lov. Hvis I vurderer, at den unge har brug for mere omfattende støtte end en udslusningsordning, skal I på sædvanlig vis afdække eller undersøge den unges forhold og træffe afgørelser efter barnets lov.

Samspillet med lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet

Den unges rettigheder ved henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet

Børn og unge, der er fyldt 10 år, kan selvstændigt udøve deres partsbeføjelser i forbindelse med en række afgørelser efter barnets lov, jf. § 3. Bestemmelsen omfatter imidlertid ikke sager, der behandles efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Unge, der henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet, er derfor som udgangspunkt omfattet af de generelle regler om børn og unges rettigheder i forvaltningssager. Det vil sige, at de anses for at være parter, men at deres partsstatus og dermed retten til at lade sig repræsentere udøves af forældremyndighedsindehaveren efter § 2 i forældreansvarsloven. En række bestemmelser i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet giver dog børn og unge særlige rettigheder (se boks).

Lovgivning

§

Børn og unges rettigheder i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet

- § 1: Barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed.
- §§ 24, stk. 2, nr. 1 og 31, stk. 5: Inddragelse i form af en samtale i forbindelse med ændring af anbringelsessted samt samtale med barnet eller den unge under den ungefaglige undersøgelse.
- § 34, stk. 2, nr. 3: Barnet eller den unges holdning til en evt. anbringelse skal anføres i indstillingen.
- § 35, stk. 3: Børn og unge, der er fyldt 12 år, har ret til gratis advokatbistand i forbindelse med afgørelser om anbringelse m.v.
- § 37: Barnet og den unge skal være til stede under hele mødet i Ungdomskriminalitetsnævnet.
- § 45: Børn og unge har ret til en bisidder, medmindre væsentlige hensyn taler imod.
- § 55: Ret til at klage over Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser om bl.a. anbringelse uden samtykke, anbringelse der begrænser bevægelsesfriheden, begrænsning af samvær og kontakt. Klageadgangen gælder for børn og unge, der er fyldt 12 år. Med henblik på at kunne udøve retten til at klage forudsættes det, at klageberettigede har ret til aktindsigt i sagen, skriftlig begrundelse og klagevejledning.

Lovgrundlag for ungefaglig undersøgelse og begrundet indstilling

Når I skal udarbejde en ungefaglig undersøgelse og begrundet indstilling om et barn eller en ung, der er henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet, skal I gøre det på baggrund af følgende bestemmelser i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet:

- §§ 29-31 om den ungefaglig undersøgelse, indhold m.v.
- § 32 om ungefaglig undersøgelse under ophold på institution, på sygehus eller i børnehus.
- §§ 33-34 om indhold og krav til den begrundede indstilling.

Der skal ikke samtidig laves en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse efter §§ 19-23 i barnets lov.

Lovgrundlag for Ungdomskriminalitetsrådets reaktionsmuligheder

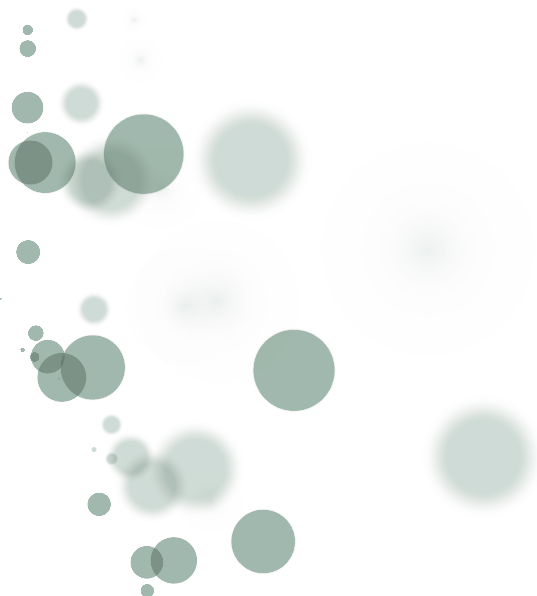
Ungdomskriminalitetsnævnet har overordnet de samme reaktionsmuligheder i sager efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, som kommunalbestyrelsen og børne- og ungeudvalget har i børnesager efter barnets lov. Afgørelser truffet af Ungdomskriminalitetsnævnet kan indeholde følgende indsatser efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet:

- § 12: En straksreaktion, som er et kortvarigt forløb, der skal have et genoprettende formål.
- § 13: Et forbedringsforløb, der fastsættes i en handleplan med varighed på op til 2 år. Handleplanen skræddersys på baggrund af barnets eller den unges situation og støttebehov og angiver en eller flere konkrete foranstaltninger og/eller handleplaner.
- § 14: Som led i et forbedringsforløb kan der træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemmet på et anbringelsessted.

Der skal ikke udarbejdes en barnets plan efter barnets lov § 91 eller en ungeplan efter barnets lov § 108, når Ungdomskriminalitetsnævnet træffer afgørelse om straksreaktion og forbedringsforløb, herunder afgørelser om anbringelser uden for hjemmet.

I kan, efter § 54, stk. 3 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, under et forbedringsforløb træffe afgørelse om at iværksætte supplerende indsatser efter § 32 i barnets lov, hvis det anses for at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges støttebehov. Forældremyndighedsindehaverne skal give samtykke til de supplerende indsatser.

I skal løbende føre tilsyn med, at Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser om straksreaktioner og forbedringsforløb til stadighed opfylder deres formål i forhold til barnet eller den unge.

Anbringelse af børn og unge henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet

Når et barn eller en ung er henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet, er det Ungdomskriminalitetsnævnet, der kan træffe afgørelser om anbringelse uden for hjemmet. Kommunalbestyrelsen kan derfor ikke træffe afgørelser om anbringelser efter § 46, og børne- og ungeudvalget kan ikke træffe afgørelse om anbringelser uden samtykke efter § 47.

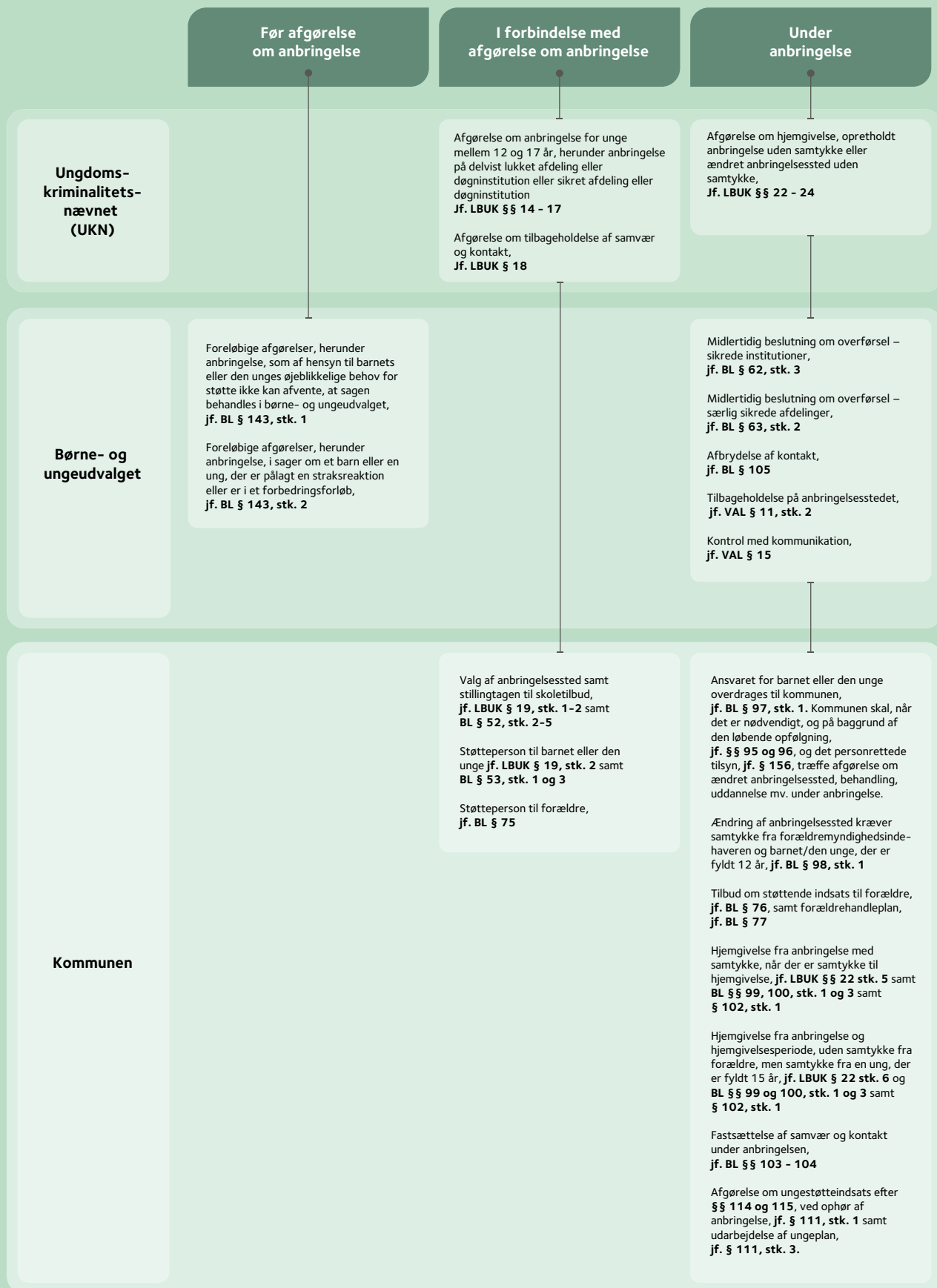
Ungdomskriminalitetsnævnet kan i forbindelse med en afgørelse om anbringelse også træffe afgørelser om kontakt og samvær og tilbageholdelse på anbringelsesstedet. Under anbringelsen træffer Ungdomskriminalitetsnævnet afgørelser om hjemgivelse, opretholdt anbringelse uden samtykke og ændring af anbringelsessted uden samtykke.

Når Ungdomskriminalitetsnævnet har truffet afgørelse om anbringelse, er det kommunen, der skal iværksætte anbringelsen – herunder træffe afgørelse om valg af anbringelsessted, tage stilling til skoletilbud, finde en støtteperson til barnet eller den unge og træffe afgørelse om støtte til forældrene. Tilsvarende har både kommunen og børne- og ungeudvalget bibeholdt en række opgaver og kompetencer til forløbet under anbringelsen (se boks om ansvarsfordeling).

Ansvarsfordeling ved anbringelse efter § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet

I skemaet bruges forkortelserne LBUK (lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet); BL (barnets lov); og VAL (voksenansvarsloven).

Opmærksomhedspunkter og inspiration

I det følgende gennemgås særlige opmærksomhedspunkter i arbejdet med mistænkte og dømte børn og unge samt børn og unge i risiko for at begå kriminalitet. I afsnittet er der særligt fokus på snitfladerne mellem barnets lov og lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet – særligt de bestemmelser, der træder i kraft, når børn og unge henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet.

Tre typiske forløb for børn og unge, der begår alvorlig kriminalitet

Overordnet kan der sondres mellem tre forskellige forløb for børn og unge, der mistænkes eller dømmes for at have begået alvorlig kriminalitet. Forløbene betegnes som henholdsvis:

- et forløb i *Ungdomskriminalitetsnævnet for 10-14-årige*,
- et *strafferetligt forløb for 15-17-årige*, herunder eventuelt et efterfølgende *UKN-forløb* samt
- et *socialt myndighedsforløb for 10-17-årige*.

Den unges alder, set i forhold til den kriminelle lavalder på 15 år, vil som hovedregel være afgørende for, hvilket forløb den unge skal igennem. Udgangspunktet er, at 10-14-årige, der begår personfarlig eller anden alvorlig kriminalitet, skal henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet, mens der for de 15-17-årige påbegyndes et strafferetligt forløb, som kan føre til dom i retten, der herefter fastsætter sanktionen og evt. henviser sagen til afgørelse i Ungdomskriminalitetsnævnet. De fastsatte sanktioner i dommen og de eventuelle afgørelser fra Ungdomskriminalitetsnævnet udstikker rammen for den sociale indsats.

For både de 10-14-årige og for de 15-17-årige vil der være sager, som falder uden for et forløb i henholdsvis Ungdomskriminalitetsnævnet eller et strafferetligt forløb med afgørelse om sanktion i retten. Det er fx sager om ubetydelig vold, sager, hvor mistanke ikke kan bevises tilstrækkeligt, sager, hvor den unge har en svær psykisk funktionsnedsættelse, eller sager, hvor den unge får et tiltalefrafald. I denne type sager er det således de sociale myndigheder i den ansvarlige kommune, der alene står med ansvaret for at få iværksat en kriminalitetsforebyggende indsats til den unge.

Når børn og unge i forbindelse med de to første forløb henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet, og deres sag behandles med udgangspunkt i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, medfører det, at kommunalbestyrelsen og børne- og ungeudvalget har begrænset kompetence i disse sager. Samtidig skal I være opmærksomme på, at en række bestemmelser i barnets lov stadig gælder for sager, som er omfattet af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Sammenhæng og kvalitet i barnets eller den unges forløb

Forløb og indsatser til børn og unge med alvorlige kriminalitetsproblemer forudsætter samarbejde og koordinering mellem flere centrale aktører: kommune, politi, anklager, Ungdomskriminalitetsnævnet, ungekriminalforsorgen, anbringelsessteder, støttende indsatser, børne- og ungepsykiatrien m.v.

Den ansvarlige kommune, herunder den ansvarlige rådgiver, har en helt central rolle i at sikre en løbende koordinering mellem de mange aktører undervejs i forløbet og ikke mindst sikre, at barnet eller den unge og forældrene hele tiden er informeret og bliver inddraget og hørt i forløbet.

Ungdomssanktionen kan sættes i værk uden samtykke fra den unge eller forældremyndighedsindehaveren. Tilrettelæggelsen af forløbet kan i de tilfælde være forbundet med visse udfordringer, fordi den unge og forældrene kan udvise en manglende lyst til

at samarbejde. Det er derfor centralt at arbejde på, at både den unge og forældrene kan se et formål i at medvirke, og de skal opleve, at de reelt bliver inddraget i processen (Socialstyrelsen, 2022).

Tip til praksis

Inddragelse i praksis

I kan inddrage den unge og forældre ved at:

- Afholde møde med den unge og dennes forældre, så hurtigt som muligt efter underretningen fra politiet, med det formål at motivere til det fremtidige samarbejde og/eller indsatser, og tilstræbe, at den unge og forældrene oplever at blive lyttet til og taget alvorligt i sagsforløbet.
- Sikre åbenhed i sagsforløbet for den unge og forældrene, fx ved løbende at informere om, hvad der skal ske, og hvilke myndigheder, der er involverede og er ansvarlige for hvad, og ved at følge op med den unge og forældrene på afholdte møder med andre fagprofessionelle.
- Invitere den unge – med passende hensyn til modenhed og ressourcer, jf. § 8, stk. 1 – og forældrene til at deltage i de tværfaglige møder, fx hvor fagprofessionelle, som den unge har en god kontakt til, afholder separate formøder med den unge og forældre. Det kan fx være forud for møde i Ungdomskriminalitetsnævnet eller i retten, hvor forløbet gennemgås.

I sager henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet har I også en vigtig rolle i at sikre et fyldestgørende og kvalificeret socialfagligt perspektiv på barnets eller den unges sag. Fx kan I udarbejde en ungefaglig undersøgelse, hvis der ikke foreligger en opdateret fyldestgørende børnefaglig undersøgelse, som kan erstatte den ungefaglige undersøgelse. Den ungefaglige undersøgelse skal resultere i en indstilling til Ungdomskriminalitetsnævnet, der begrundes og beskriver de indsatser, der træffes afgørelse om, og som iværksættes.

Risiko- og beskyttelsesfaktorer for kriminalitet

Forskning om børn og unge, der begår kriminalitet, har vist, at en række faktorer kan øge eller mindske sandsynligheden for, at et barn eller en ung begår kriminalitet. Der skelnes typisk mellem individuelle, familiemæssige, miljømæssige og strukturelle risiko- og beskyttelsesfaktorer, som kan påvirke barnet eller den unge i forhold til at begå kriminalitet.

I forbindelse med en afdækning, børnefaglig eller ungefaglig undersøgelse er det væsentligt at afdække både risikofaktorer og ressourcer, der øger eller mindsker risikoen for kriminalitet. Det er vigtigt at være opmærksom på de dynamiske krimonogene faktorer, dvs. de faktorer, hvor der er fundet en direkte sammenhæng mellem risikofaktoren og den kriminelle handling, og som det er muligt at påvirke gennem fx socialpædagogisk behandling. Særligt bør I være opmærksomme på, om barnet eller den unge har prokriminelle holdninger og værdier – dvs. holdninger om, at kriminalitet er acceptabelt – samt nære venner i kriminelle miljøer. Forskning peger på, at netop disse to forhold har særligt stor betydning for kriminelle handlinger.

I kan finde en oversigt over relevante risiko- og beskyttelsesfaktorer i Social- og Boligstyrelsens forløbsbeskrivelse om børn og unge, som har begået personfarlig eller anden alvorlig kriminalitet og har sociale problemer og/eller psykisk lidelse (Social- og Boligstyrelsen, 2023).

Tip til praksis

Redskabet YLS/CMI

Youth Level of Service – Case Management Inventory (YLS/CMI) er et valideret redskab, der kan hjælpe fagpersoner til at vurdere risikofaktorer hos kriminalitetstruede unge, og screene, planlægge og dokumentere passende indsats over for den enkelte unge.

(Socialstyrelsen, 2014)

Undersøgelser viser, at børn og unge, der begår alvorlig kriminalitet, klarer sig dårligt i skolen og har en ringe tilknytning til skolemiljøet som følge af mange skoleskift og et stort fravær. Samtidig viser forskningen, at den stærkeste beskyttelsesfaktor for børns og unges langsigtede udvikling er at klare sig godt i skolen og få en uddannelse.

Det kan derfor være en fordel allerede tidligt i forløbet at overveje og planlægge den videre skolegang, uddannelse eller arbejde, med henblik på at hjælpe barnet eller den unge til en stabil og fast forankret hverdag på længere sigt. Det skal ske i tæt dialog og samarbejde med barnet eller den unge om konkrete ønsker og behov for skole eller uddannelse og med forældrene og det nuværende skoletilbud. Andre

fagpersoner (fx PPR) kan også være relevante i forhold til at vurdere den unges kompetencer, og hvilket skoletilbud der vil være bedst egnet (Socialstyrelsen, 2022).

Referencer

Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Forløbsbeskrivelse om børn og unge som har begået personfarlig eller anden alvorlig kriminalitet og har sociale problemer og/eller psykisk lidelse*. Social- og Boligstyrelsen.

Socialstyrelsen. (2014). *Afsluttende erfaringsopsamling: Afprøvning af dokumentationsredskaber til måling af resultater af anbringelsesforløb for kriminelle unge*. Socialstyrelsen, NIRAS og Center for Socialfaglig Udvikling.

Socialstyrelsen. (2022). *Håndbog om Ungdomssanktionen*. Socialstyrelsen.

Kapitel 15.

Paragrafnøgle: Barnets lov → serviceloven

Bestemmelserne i barnets lov indeholder ændringer, som følger af aftalen om Børnene Først, opdatering af sprogbrug samt ændret terminologi i forhold til serviceloven. Bestemmelserne er dermed ikke overført

1:1. Paragrafnøglen afspejler, hvilke bestemmelser der er overført eller taget afsæt i ved udarbejdelse af barnets lov.

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 1	§ 1, stk. 1 og 3	Formålet med loven
§ 2	§ 46	Formålet med indsatsen
§ 3	Ny	Hvem afgørelsen træffes over for/børn og unges partsbeføjelser
§ 4	§ 2 + ny	Målgruppen for loven.
§ 5	Ny + elementer af § 48 og § 50, stk. 3 og 6	Barnets eller den unges rettigheder, herunder ret til løbende inddragelse ved samtaler m.v.
§ 6	§ 48 a	Bisidder, herunder kommunens pligt til at oplyse om ret til bisidder
§ 7	Ny	Voksnes ansvar for barnet eller den unge
§ 8	§§ 47 og 57, dele af § 46 + ny	Tilrettelæggelse af indsatsen, herunder medvirken og inddragelse af familie og netværk, medvirken til at finde en egnet forældremyndighedsindehaver

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 9	§ 146	Generelt tilsyn med børn og unge i kommunen
§ 10	§ 3 + § 1, stk. 3, sidste pkt. + ny	Kommunens pligt til at træffe afgørelse m.v.
§ 11	§ 3 a	Varsling ved frakendelse af plads i særligt dag- eller klubtilbud samt ved ophør af tabt arbejdsfortjeneste efter §§ 87 og 88
§ 12	§ 4	Kommunens forsyningspligt, krav om godkendelse og særlige regler om akut placering uden godkendelse
§ 13	§ 5	Regionsrådets opgaver og pligter
§ 14	§ 11, stk. 1 § 19, stk. 1 og 3 + ny	Sammenhængende indsats/tilrettelæggelse af indsatsen, en samlet, børnevenlig indgang
§ 15	§ 19, stk. 2 og 4 + ny	Sammenhængende børnepolitik, beredskab til forebyggelse af overgreb, beredskab til forebyggelse af æresrelaterede konflikter m.v.
§ 16	§ 16	Brugerinddragelse
§ 17	§ 18	Samarbejde med og støtte til frivillige sociale org./ foreninger
§ 18	Ny	Screening
§ 19	Ny + elementer af § 50, stk. 1 og 7	Afdækning
§ 20	Ny + elementer af § 50	Børnefaglig undersøgelse
§ 21	§ 50, stk. 8 + ny	Børnefaglig undersøgelse ved flere børn i familien samt regler om to rådgivere ved væsentlige møder med barnet/ den unge i visse tilfælde

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 22	§ 50, stk. 1, 2, 4, 6	Tilrettelæggelse m.v. af børnefaglig undersøgelse
§ 23	§ 51	Børnefaglig undersøgelse under indlæggelse på sygehus eller ophold på døgninstitution
§ 24	Ny	Screening af kommende forældre
§ 25	Ny	Afdækning af kommende forældres forhold
§ 26	§ 50, stk. 9	Undersøgelse af kommende forældres forhold
§ 27	§ 50, stk. 2, 4 og 6 + ny	Tilrettelæggelse m.v. af undersøgelse af kommende forældres forhold
§ 28	§ 10	Rådgivning til børn og unge
§ 29	§ 11, stk. 2	Familieorienteret rådgivning
§ 30	§ 11, stk. 3	Tidlige forebyggende indsatser
§ 31	§ 11, stk. 7 (del af)	Rådgivning, undersøgelse og behandling af børn og unge med adfærdsvanskeligheder
§ 32	§ 52, stk. 1-4 og stk. 3, nr. 1-6 og 8-9	Støttende indsatser, herunder til kommende forældre
§ 33	§ 101, stk. 1, 4, 9 og 12 samt bekendtgørelse	Behandlingsgaranti i særlige tilfælde til unge med stofmisbrug
§ 34	§101, stk. 9 og 12	Gavekort i forbindelse med stofmisbrugsbehandling efter § 32, stk. 1, eller § 33
§ 35	§ 11, stk. 4-6	Økonomisk støtte til forældremyndighedsindehaveren, til fritidsaktiviteter m.v.
	§ 52 a	Økonomisk støtte til forældremyndighedsindehaveren – når af væsentlig betydning af hensyn til barnet/den unge

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 36	§ 71, stk. 9	Dækning af udgifter til forældres transport til møder i barnets handlekommune
§ 37	§ 56	Støttende indsatser uden samtykke
§ 38	§ 57 a	Forældrepålæg
§ 39	§ 57 b	Børne- og ungepålæg
§ 40	§ 63	Undersøgelse og behandling uden samtykke ved livstruende sygdom m.v.
§ 41	Ny	Psykologbehandling m.v. uden samtykke fra forældremyndighedsindehaver (i forening/ civilsamfundsorganisation)
§ 42	§ 78	Privat familiepleje
§ 43	§ 66	Anbringelsessteder
§ 44	§ 67	Formålet med indsatsen på anbringelsessteder
§ 45	§ 55, stk. 1-3	Indholdet af indsatsen under støtteophold, døgnophold, anbringelse og familieanbringelse
§ 46	§ 52, stk. 2, stk. 3, nr. 7 og § 53	Anbringelse med samtykke
§ 47	§ 58	Anbringelse uden samtykke
§ 48	Ny	Barnets ret til at anmode om anbringelse
§ 49	Ny	Anbringelse af ufødt barn umiddelbart efter fødslen
§ 50	§ 62	Genbehandling af anbringelsessag

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 51	§ 59	Krav til indstilling om anbringelse uden samtykke
§ 52	§ 68 b, stk. 1-3	Valg af det konkrete anbringelsessted
§ 53	§ 68 b, stk. 4	Støtteperson til anbragte børn og unge
§ 54	Ny	Venskabsfamilie til børn anbragt på børn- og ungehjem, eget værelse m.v. samt på pladser på efterskoler, frie fagskoler og frie grundskoler med kostafdeling
§ 55	Dele af § 66 a + ny	Valg af plejefamilie
§ 56	§ 66 c	Efteruddannelse, supervision og rådgivning
§ 57	Dele af § 66 a	Almene, forstærkede og specialiserede plejefamilier
§ 58	§ 66 b, stk. 1-3	Netværksplejefamilier, anvendelse og godkendelse
§ 59	§ 66 b, stk. 4-7	Netværksplejefamilier, godtgørelse m.v.
§ 60	Dele af § 66 d	Faglig støtte til netværksplejefamilier
§ 61	§ 63 a	Anbringelse på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner
§ 62	§ 63 b	Anbringelse på sikrede døgninstitutioner
§ 63	§ 63 c	Anbringelse på særligt sikrede afdelinger
§ 64	§ 57 d, stk. 2	Psykiatrisk screening af børn og unge på sikrede afdelinger og institutioner
§ 65	§ 66 e	Egne værelser m.v.
§ 66	§ 66 f	<i>Ophævet</i>

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 67	§ 68 a	Permanente anbringelser
§ 68	Ny	Børn og unges ret til at anmode om permanent anbringelse
§ 69	§ 68 d + ny	Myndighedernes opgaver i forbindelse med adoption
§ 70	§ 68 e + ny	Adoption uden samtykke – krav til indstilling
§ 71	§ 13, stk. 7 + ny	Vejledende rådgivning fra VISO om adoption
§ 72	§ 68 f	Indstilling til adoption (til Ankestyrelsen)
§ 73	§ 68 h	Bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om behandling af sager om adoption
§ 74	§§ 68 c og dele af 66 d	Faglig støtte ved adoption
§ 75	§ 54, stk. 1	Støtteperson til forældre
§ 76	§ 54, stk. 2 (dele af)	Hjælp til barnets forældre
§ 77	§ 54, stk. 2 (dele af)	Forældrehandleplan
§ 78	§ 54, stk. 3	Helhedsorienteret plan
§ 79	§ 70, stk. 4	Revision af forældrehandleplan
§ 80	§ 19, stk. 3, dele af § 1, stk. 2 og 3 + ny	Hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier
§ 81	Dele af § 10, stk. 4, og § 11, stk. 7-9	Rådgivning, vejledning og behandling i forbindelse med funktionsnedsættelse
§ 82	§ 32, stk. 1	Særlige dag- og klubtilbud
§ 83	§ 32, stk. 3 og 4	Særlige dagtilbud

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 84	§ 36	Særlige klubtilbud
§ 85	§ 32 a	Hjemmetræning
§ 86	§ 41	Hjælp til dækning af nødvendige merudgifter
§ 87	§ 42	Hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste
§ 88	§ 43	Supplerende ydelse ved ledighed til forældre, der modtager tabt arbejdsfortjeneste
§ 89	§ 45	Ledsagelse
§ 90	§ 44 + ny	Hjælp og støtte, der træffes afgørelse om, jf. lov om social service
§ 91	§ 140, stk. 1 og 5 + ny	Barnets plan
§ 92	§ 140, stk. 2 (dele af) og stk. 3 + ny	Barnets plan (mål, samarbejde m.v.)
§ 93	§ 140 a	Helhedsorienteret plan
§ 94	§ 140, stk. 6	Barnets plan (udlevering af oplysninger til anbringelsessted eller behandlingstilbud for stofmisbrug)
§ 95	§ 70, stk. 1 og 3 + ny	Løbende opfølgning på barnets eller den unges trivsel og udvikling
§ 96	§ 70, stk. 2	Løbende opfølgning – når barnet/den unge er anbragt
§ 97	Ny + § 69, stk. 1	Kommunalbestyrelsens opgaver under anbringelsen
§ 98	§ 69, stk. 2-5	Ændring af anbringelsessted Indhentelse af udtalelse inden afgørelse om ændring af anbringelsessted

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 99	§ 68, stk. 1	Ophør af indsatser og hjemgivelse
§ 100	§ 68, stk. 2, 4, 5 og 10	Hjemgivelse, hjemgivelsesperiode Indhentelse af udtalelse inden afgørelse om hjemgivelse
§ 101	Ny	Plejefamiliens, støttepersonens eller venskabsfamilien adgang til at anmode Ankestyrelsen om en vurdering af en afgørelse om hjemgivelse
§ 102	§ 68, stk. 3, 6-9	Hjemgivelse, sagsbehandling
§ 103	§ 71, stk. 1 (dele af) + ny	Samvær og kontakt generelt Barnets ret til at bede om suspension af samvær eller om støtteperson ved samvær Understøtte, at forældre kan spille en positiv rolle
§ 104	§ 71, stk. 1 (dele af) og stk. 2 + ny	Afgørelse om samvær, rammer m.v. for samvær, og suspension af samvær i op til 8 uger
§ 105	§ 71, stk. 3-4	Overvåget samvær, afbrydelse af kontakt og samvær for en bestemt periode
§ 106	§ 69, stk. 5	Indhentelse af udtalelse inden afgørelse om ændret samvær
§ 107	§ 71, stk. 5 og 6	Afgørelse om samvær under børneudredning i forbindelse med børnefaglig undersøgelse efter § 20 eller ungefaglig undersøgelse efter § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet under ophold på institution/sygehus
§ 108	§ 140, stk. 1 (dele af) + ny	Ungeplan
§ 109	§ 140, stk. 2 (dele af), 3-5 + ny	Indhold af og rammer for ungeplan
§ 110	§ 140 a	Helhedsorienteret plan

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 111	§ 68, stk. 11	Ophør af anbringelse ved det 18. år – afgørelse om ungestøtte og revision af ungeplan
§ 112	§ 68, stk. 12 og 13	Skift i opholdskommune ved det 18. år
§ 113	§ 76, stk. 1	Ungestøtte (tidligere efterværn) – formål
§ 114	§ 76, stk. 2-3	Ungestøtte – indsatser
§ 115	§ 76, stk. 5-6	Ret til fast kontaktperson for unge, der har været anbragt uden samtykke og unge, der har været anbragt på eget værelse
§ 116	§ 76, stk. 4	Tildeling eller genetablering af ungestøtte efter det 18. år og indtil den unges fyldte 23. år
§ 117	§ 76, stk. 7	Ophør af ungestøtte
§ 118	§ 76, stk. 8	Ret til kortvarigt at vende tilbage til anbringelsesstedet
§ 119	§ 76 a, stk. 1	Opretholdelse af døgnophold i plejefamilier for unge med betydelig og varigt nedsat funktionsevne – formål
§ 120	§ 76 a, stk. 2	Opretholdelse af døgnophold – målgruppe og afgørelse (unge med betydelig og varigt nedsat funktionsevne)
§ 121	§ 76 a, stk. 3	Ophør af opretholdt døgnophold
§ 122	§ 19 a, stk. 1	Forberedelse af overgang til voksenlivet for unge med betydelig og varigt nedsat funktionsevne
§ 123	§ 19 a, stk. 2	Krav til forberedelsen af unges overgang til voksenlivet
§ 124	§ 50 a	Oprettelse af børnehuse
§ 125	§ 50 b	Anvendelse af børnehuse

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 126	§ 50 c	Udveksling af oplysninger i forbindelse med sag i børnehuset
§ 127	§ 54 a	Koordinator til unge, der er idømt sanktion efter straffelovens § 74 a
§ 128	§ 140, stk. 4	Udarbejdelse af en barnets plan/ungeplan til unge idømt en sanktion efter straffelovens § 74 a
§ 129	§ 70, stk. 3	Revision af barnets plan/ungeplan, unge idømt en sanktion efter straffelovens § 74 a
§ 130	§ 57 c	Netværkssamråd – unge i risiko for at begå kriminalitet
§ 131	§ 57 d	Udslusning i forbindelse med løsladelse af unge
§ 132	§ 152	Mellemkommunal underretning
§ 133	§ 153	Underretning, fagpersoner/skærpet underretningspligt
§ 134	§ 155 c	Underretning, ulovligt skolefravær
§ 135	§ 154	Underretningspligt – generel
§ 136	§ 155	Behandling af underretninger
§ 137	§ 155 a	Underretning om barn eller ung, hvor der er iværksat indsatser (genvurdering)
§ 138	§ 155 b	Bekræftelse på modtagelse af underretning
§ 139	§ 64	Fuldbyrdelse af afgørelser og adgang til hjemmet
§ 140	§ 72	Gratis advokatbistand
§ 141	§ 73	Indsigt i sagens akter

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 142	§ 74	Børne- og ungeudvalgets afgørelser
§ 143	§ 75	Foreløbige afgørelser (formandsafgørelser)
§ 144	§ 166	Klageadgang
§ 145	§ 167	Børn og unges adgang til at klage til Ankestyrelsen
§ 146	§ 168	Klage til Ankestyrelsen over afgørelser truffet af børne- og ungeudvalget
§ 147	§ 169	Domstolsprøvelse
§ 148	§ 170	Domstolsprøvelse, tiltrædelse af sagkyndige
§ 149	§ 171	Domstolsprøvelse, indbringelse af byretsdom
§ 150	§ 172	Beskikkelse af sagkyndige til byretten
§ 151	§ 65, stk. 1-4 og 6	Ankestyrelsens egendriftsbeføjelse
§ 152	§ 65, stk. 5	Underretning til Ankestyrelsen
§ 153	Ny	Ankestyrelsens behandling af anmodninger efter § 98, stk. 3, eller § 101
§ 154	§ 138	Lokale serviceniveauer
§ 155	§ 172 a	Bemyndigelsesbestemmelse ift. sager omfattet af Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (internationale sociale sager)
§ 156	§ 148	Personrettet tilsyn
§ 157	§ 148 a, stk. 2	Tilsyn med særlige dagtilbud og særlige klubtilbud (§ 83 og § 84, stk. 1) herunder private

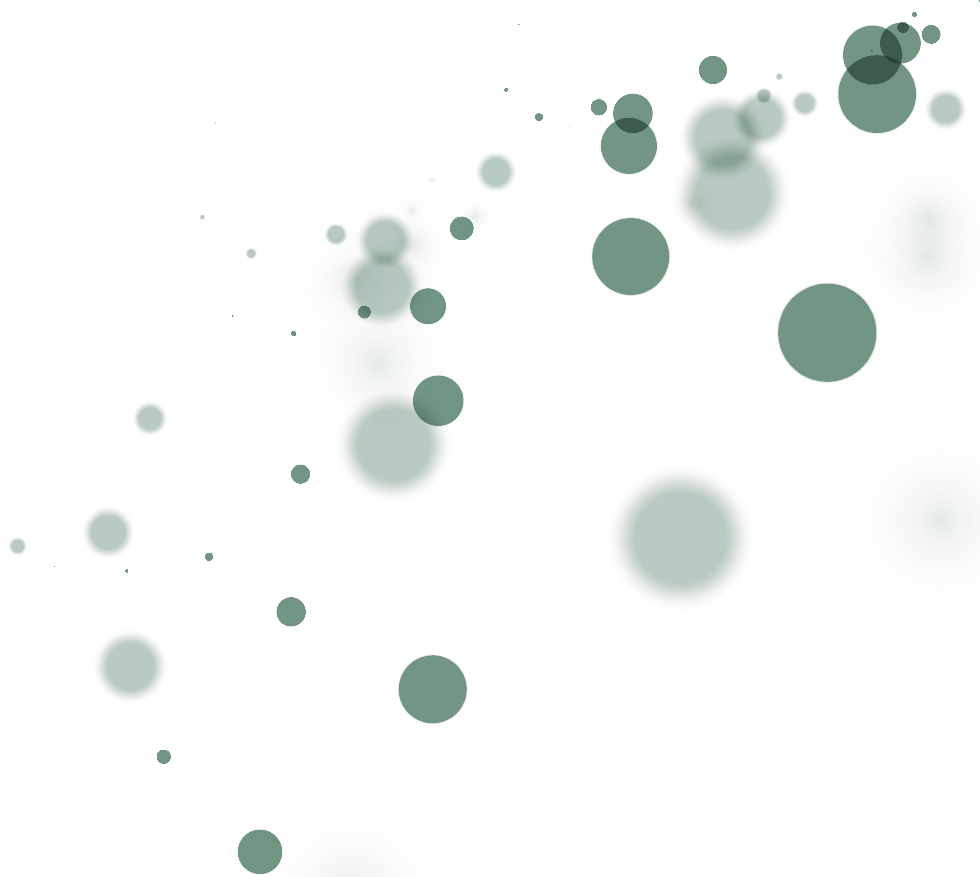
Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 158	§ 5, stk. 8	Regionsrådets tilsyn
§ 159	§ 149	Fastsættelse af takst for tilsyn
§ 160	§ 13 b, stk. 1	Social- og Boligstyrelsens (SBS) pligt til at følge udvikling i tilbuddene
§ 161	§ 13 b, stk. 2-4	SBS Udmelding af målgrupper og indsatser
§ 162	§ 13 b, stk. 5	SBS udmeldinger og afgørelser efter forhandling med Børne- og Undervisningsministeriet
§ 163	§ 15	Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet (DUKH)
§ 164	Ny	SEL § 14 om Tilbudsportal finder anvendelse
§ 165	§ 13, stk. 1	VISO – vejledende specialrådgivning
§ 166	§ 13, stk. 2	VISO – gratis udredning
§ 167	§ 13, stk. 7	VISO – rådgivning om adoption uden samtykke
§ 168	§ 13, stk. 3	VISO – afgørelser
§ 169	§ 13, stk. 4, 8	VISO – specialiserede rådgivningsydelser og materialeproduktion, indsamling og formidling af viden
§ 170	§ 13, stk. 9	VISO – aftale med kommunalbestyrelser og regionsråd om betaling for ydelser
§ 171	§ 13, stk. 10	VISO – bemyndigelsesbestemmelse
§ 172	§ 13 a	VISO – befordringsgodtgørelse
§ 173	§ 6	Rammeaftaler

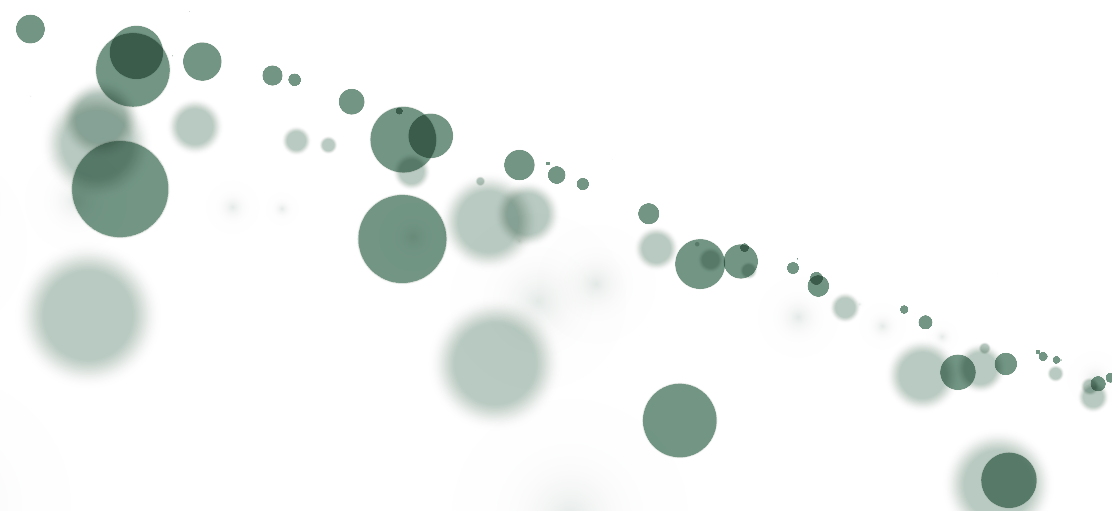
Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 174	§ 186, stk. 1 og 2	Overtagelse af regionale tilbud i kommunen
§ 175	§ 186, stk. 3 og 4	Aftale og vilkår for overtagelse af tilbud
§ 176	§ 186, stk. 5-8	Opgørelse af aktiver og passiver ved overtagelse, særlige forhold
§ 177	§ 186, stk. 9	Bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om overtagelse af tilbud
§ 178	§ 186 a	Overtagelse af tilbud efter Social- og Boligstyrelsens udmelding m.v.
§ 179	§ 187	Drøftelse af tilbud om overtagelse i kontaktudvalget
§ 180	§ 13 c, stk. 1	Social- og Boligstyrelsen (SBS) pålæg om etablering eller drift
§ 181	§ 13 c, stk. 2	SBS – Pålæg om samling af små tilbud
§ 182	§ 13 c, stk. 3 og 4	SBS – Pålæg om aftale om finansiering
§ 183	§ 13 c, stk. 5	Frist for driftspålæg
§ 184	§ 13 c, stk. 6-7	Klageregler m.v. i forbindelse med driftspålæg fra SBS
§ 185	§ 13 c, stk. 8	Tilbud omfattet af driftspålæg – godkendelse
§ 186	§ 158	Pligt til at betale for hjælpen – generelt
§ 187	§ 159	Forældres pligt til at betale for døgnophold/anbringelse
§ 188	§ 160	Unge pligt til at betale for ungestøtte i form af døgn- eller udslusningsophold
§ 189	§ 161	Betaling for personaleomkostninger ved madservice

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 190	§ 164	Tilbagebetaling – regler
§ 191	§ 165	Opkrævning af tilbagebetaling
§ 192	§ 165 a	Ophør af udbetaling af ydelser
§ 193	§ 165 b	Politiets pligt til at underrette om unddragelse, jf. § 165 a
§ 194	§ 173	Afholdelse af udgifter efter barnets lov
§ 195	§ 174	Fastsættelse af takster
§ 196	§ 175	Afholdelse af udgifter til VISO
§ 197	§ 55, stk. 4	Godtgørelse af udgifter til kost og logi til anbragte børn og unge
§ 198	§ 176	Statsrefusion for særligt dyre enkeltsager
§ 199	§ 177	Statsrefusion for særlige udgifter
§ 200	§ 179	Forskudsrefusion
§ 201	§ 180	Udgifter til den uvildige konsulentfunktion (DUKH)
§ 202	§ 180 a	Mellemstatslig refusion efter EU-retten
§ 203	§ 181	Udgifter til udlændinge
§ 204	§ 182	Regulering af udgifter
§ 205	§ 183	Opgørelse af indtægtsgrundlaget
§ 206	§ 184, stk. 1.	Forsøgsbestemmelse

Paragraf i barnets lov	Paragraf i serviceloven/Ny	Emne og uddybende henvisning
§ 207	§ 184, stk. 2-3	Rammer for forsøg
§ 208	§ 184, stk. 4	Årlig status for anvendelse af forsøgsbestemmelsen
§ 209	§ 156	Straffebestemmelse
§ 210	§ 157	Straffebestemmelse
§ 211	Retssikkerhedslovens § 88 + Ny	Børnerådet
§ 212	§ 189, stk.1	Ikrafttrædelsesbestemmelse
§ 213	Ny	Overgangsbestemmelse
§ 214	§ 196 +ny	Territorialbestemmelse

Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.sbst.dk

November 2023